www.virtual-project.eu

YASUKO THANH

MIREASMA MISTERIOASĂ A MUNȚILOR GALBENI

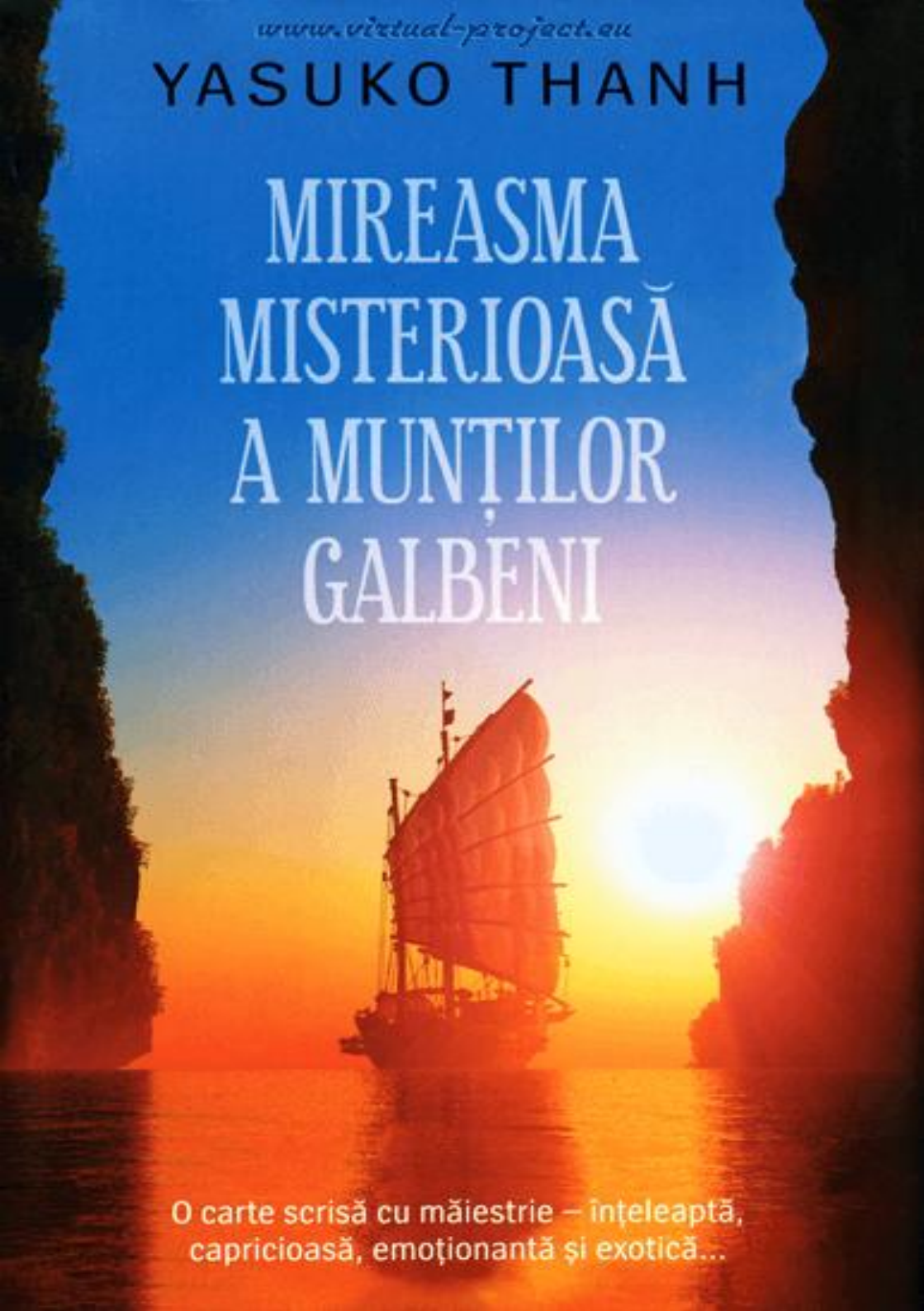

O carte scrisă cu măiestrie – înțeleaptă, capricioasă, emoționantă și exotică...

YASUKO THANH

MIREASMA MISTERIOASĂ A MUNȚILOR GALBENI

Original: *Misterious Fragrance of the Yellow Mountains* (2015)

Traducere din limba engleză
MARIA ACIOBĂNIȚEI prin Lingua Connexion

virtual-project.eu

Editura: RAO
2016

Pentru Hank,
sprijinul meu constant în cascada vieții.

Prolog

Dacă nu reușești să îngropi un cadavru, dacă trupul moare departe de casă și nu este onorat prin ritualurile cuvenite ale doliului, dacă moare neiubit, grăbindu-se către un examen, dacă rămâne decapitat, singur în mijlocul câmpului, dacă moare rătăcit pe stradă, dacă suferă o moarte violentă, dacă moare cu un băț de bambus la gât și cu umărul tăbăcit de munca grea, acesta devine o fantomă rătăcitoare.

În 1908, francezii conduceau Cochinchina. Mișcarea proindependență este dezorganizată și răvășită. În Sud, armata se pregătește nu ca să lupte, ci ca să devină invizibilă; generalul lucrează la o poțiune care-i va face să dispară de sub ochii francezilor.

Peste o sută de ani, unul dintre ei va urca la bordul unui avion către Ho Și Min și-i va plăti unei femei cu picioare mici și cu păr lung până la talie câțiva dong[1] *pentru un masaj pe care-l va primi dezbrăcat într-o cameră care miroase a ulei de cocos.*

Astăzi au mai rămas doar câțiva negustori nemți și englezi în colonie. Uneori iau cina cu ofițerii din Marina Franceză și discută politica misionarilor italieni care-și fac noi adepți în zonă.

Francezii îi decapitează pe naționaliștii vietnamezi sau îi exilează în taberele din jungla sud-americană. Le expun capetele în piețe; muștele mișună pe ochii, nările și gurile lor, căutând umezeala. Fantomele se aciuează în copacii banyan pentru că, dacă vor să coboare de acolo, vânzătorii furioși din prăvălii le alungă cu mături.

Trecând pe deasupra țării ca o pasăre, către Nord, vedem un țărm plin de pirați în apropiere de golful Tonkin și casele pescarilor împrăștiate pe mal. În apă până la genunchi, femeile muncesc într-o îngrăditură separată dintr-o orezărie. Pe cealaltă parte a dealului, o mină de cărbune tonkineză și o mică fermă de vite adăpostesc un grup de case unde trăiesc olarii și cărămidarii.

Pasărea noastră plutește acum spre Ținuturile Muntoase Centrale, unde membrii tribului Cham rătăcesc cu pălării decorate cu pietricele

[1] Moneda oficială în Vietnam (n.tr.).

șlefuite. O femeie își trece pe după umeri un șal colorat și privește cum un bărbat împunge un rinocer cu un băț din bambus ascuțit. O uimește pe femeia care începe să cânte în cinstea lui. Când copilul lor, obosit după cât a alergat toată ziua prin lăstăriș, adoarme, în sfârșit, pe podeaua țesută și mobilă, pentru a putea fi ridicată când crește nivelul apei, fumează amândoi marijuana din pipă, iar mirosul se ridică spre uriașii copaci capoc[2] *ca parfumul. Apoi fac dragoste.*

Acum, pasărea noastră îi vede pe Moy, alt trib preistoric care trăiește în case din bambus cu acoperiș din stuf, înălțate pe piloni în apropierea râului. Descendenți ai regilor Hindu, aceștia șerpuiesc în procesiuni printre copacii Paulownia, trăgând cu un aer regal din pipele cu marijuana. Bărbații poartă țesături în zona pelviană, săgeți în tolbele aruncate pe spate, iar femeile umblă cu bucăți de material care abia le acoperă sânii și cu toții poartă podoabe în urechi. Degetele de la picioare sunt depărtate din pricina anilor de mers pe jos.

Bătrânii celor două triburi binecuvântează săgețile vânătorilor, pentru ca, atunci când vânătorul nimerește taurul, să nu se scurgă nicio picătură de sânge. Aceștia spun niște povești de încetează și râmele să se mai zvârcolească în pământ.

Ajunsă acum în Sud, în delta Mekong pasărea urmărește cum bivolii indieni trag grapele din lemn ca să sape răsadnițe. Florile de lotus apar în uscatul lăsat în urmă de reflux. Copiii se joacă în apă. Iazurile cu pește străjuiesc drumurile pline de fermieri, înconjurate, de bambus.

Ceva mai în sud, în apropiere de Saigon, femeile vietnameze lucrează în prăvălii înghesuite, luminate de lanterne roșii. În teatre, bărbații deghizați joacă roluri de femei și le joacă atât de bine, încât nu-i poți deosebi. Se văd barăcile uriașe construite de muncitorii chinezi, casele în stil francez cu multe etaje și cu verande de jur împrejur, o căruță cu doi cai acoperită, una neacoperită, cu un singur cal, o pagodă, o piață învelită; pe malul fluviului, mii de bărci se leagănă în sus și în jos – un veritabil oraș plutitor.

De-a lungul râului Saigon, aracii domină spațiile deschise și întinse dintre casele de pe mal. Acoperișurile caselor de lemn sunt împletite

---

[2] Fibră vegetală asemănătoare cu lâna, obținută din fructul unui arbore exotic (n.red.).

din frunze de palmier, iar pereții de răchită despart camerele din interior, oferind doar puțină intimitate pentru că nu ajung la tavan și, mai mult decât atât, sunt subțiri și orice sunet pătrunde prin ei. (Câteva dintre casele construite de imigranții chinezi în urmă cu o sută de ani sunt făcute din piatră, cu acoperișuri din țiglă roșie, iar acestea oferă ceva mai multă intimitate.)

Acum am ajuns la casa doctorului Nguyen Georges-Minh. Casele vecinilor lui se află pe malurile îndepărtate ale râului Saigon, unde ceața domină apa așa cum vălul una mirese îi ascunde fața. Georges-Minh locuiește într-o vilă din zona Thao Dien. Casa a fost construită de francezi în urmă cu cincizeci de ani, pe tipar neoclasic, modernă din toate punctele de vedere, deși toaleta lui este o gaură tăiată într-o scândură de lemn aflată sub cerul liber. Peștii se adună în jurul pilonilor când îi aud pașii pe dig.

Pe lângă faptul că lucrează în biroul de acasă, aflat într-o aripă a vilei, doctorul Nguyen Georges-Minh muncește cu jumătate de normă la clinica din Dhuys, în apropierea portului din centru, tratând un număr tot mai mare de prostituate, ceea ce pentru el este rezultatul colonialismului: sărăcia și opresiunea de clasă, precum și decăderea sexuală a celor bogați și puternici.

Pentru el, colaboratorii vietnamezi ai francezilor nu sunt decât niște prostituate politice, care nu merită niciun fel de milă, spre deosebire de fetele, băieții, bărbații și femeile pe care-i consultă la clinică, cei care nu au altă opțiune decât să-și vândă farmecele, care tânjesc întruna după bunurile importate din Franța pe care nu și le pot permite: haine, dulciuri, mâncare, medicamente, parfum, cosmetice, curse de cai, tenis, ciclism, canotaj, țigări, cocktailuri. Clinica Dhuys e finanțată de Ministerul Sănătății Publice din Franța.

Vecinul lui Georges-Minh, managerul Băncii Indochinei, care vine de la Paris și nu este un om rău, care are obiceiul de a-l șterge la gură pe fiul său cu marginea cămășii, cu o blândețe care-l emoționează pe Georges-Minh, joacă raquetball cu Georges în câte o seară, iar cu o săptămână în urmă i-a oferit lui Georges niște capete de păstrăv din ultima lui aventură la pescuit.

Georges-Minh are diplomă de doctor de la Lycée Condorcet, Universitatea Paul Verlaine. Ceea ce le datorează francezilor și felul în

care aceştia i-au distrus ţara provoacă fisuri în psihicul lui, făcându-l să simtă că înnebuneşte puţin câte puţin.

Partea întâi

Otrava

Capitolul 1

E ușor să omori un om. Mai întâi, viața e fragilă. Apoi, lumea e otrăvitoare. Cât de otrăvitoare? Cobre, ciuperci, peștele-de-piatră[3], semințe de măr. Gândiți-vă la ciumăfaie. *Datura stramonium*. Flori albe cu formă de trompetă, de mărimea unei inimi umane. Semințele strivite în mojarul cu pistil sunt ușor de pregătit. Hoții și prostituatele preferă proprietățile ucigătoare ale plantei. Georges-Minh văzuse rezultatele în cabinetul său și avea o asemenea floare în curte.

Cinci bărbați complotând în cerc. Cinci bărbați, niciunul trecut de treizeci de ani. Cinci bărbați, stând toți cu picioarele încrucișate pe patul lui Georges-Minh, care ocupa jumătate de cameră, fără saltea în stil chinezesc, sculptat în cel mai rar lemn redwood[4], practic centrul de comandă al lui Georges-Minh, unde mânca, dormea, juca uneori cărți și prezida întâlniri naționaliste de două ori pe săptămână.

— Parfumul Misterios al Munților, spuse Khieu, care ținea un han împreună cu soția lui și-și petrecea timpul liber pictând poezii pe interiorul pălăriilor de soare din hârtie de orez.

Dacă nu ar fi fost iarna și ninsoarea ce cade, ar fi fost flori de cireș. Într-o zi, avea să închidă hanul și să vândă pălăriile de pe care puteai citi cuvintele numai atunci când le ridicai în razele soarelui.

Khieu purta același tip de costum de in ca Georges-Minh, numai că nu era călcat ca al acestuia. Genunchii lui Georges-Minh dispăreau în pantalonii de pânză, iar gulerul cămășii albe era boțit precum inelele ananasului acolo unde se întâlnea cu linia întunecată a bărbii țepoase. Mai mic de înălțime decât Georges-Minh, gura lui subțire părea cumva senzuală. Părul său grizonant mirosea a iasomie. Stătea la dreapta lui Georges-Minh, atât de aproape încât genunchii li se atingeau. Georges-Minh se uita la mâinile groase ale lui Khieu, având culoarea nucii de betel, care răsuceau o țigară apărând tutunul de curentul provocat de ventilatorul micuț, întrebându-se de ce nu

[3] Cel mai veninos pește din lume, care seamănă cu o piatră și produce anual moartea a mii de oameni (n.tr.).

[4] Specie de sequoia (n.tr.).

vorbise despre soția sa de atâtea luni.

— Nu, nu, nu. Mie îmi place tot Dragonul Războinic, zise Trinh Van Phuc, muzicianul grupului, cu un accent care suna de parcă ar fi tocat legume.

Se auzea că el ar mai fi fost căsătorit, deși nu vorbea niciodată despre soția lui.

— Sau, cum am mai spus, zise Khieu uitându-se fix la Georges-Minh, putem face o otravă.

Se uită la dosul palmei și-și examină unghiile.

Obrajii lui Georges-Minh începură deodată să ardă.

— Ce mai fac ai tăi, Khieu? întrebă Georges-Minh nervos, încercând să schimbe subiectul.

— Nu știu.

Khieu lăsă privirea în jos, uitându-se la cărțile din mână.

— Misterioasa Aromă a... *orice* o fi, e prea... prea... prea...

Phuc gesticulă cu ceașca de ceai, încercând să găsească un cuvânt potrivit.

— Nu știi?

— N-am mai văzut-o pe Mai de luni întregi, spuse Khieu sfios.

— Parfum sună ca un vers dintr-un cântec, zise Phuc. Suntem o organizație revoluționară – nu un grup de *menestreli*.

— Parfumurile sunt sublime, spuse al treilea bărbat, care era horticultor.

Prietenii îi spuneau Bao, deși – la magazinul lui – răspundea la fel de rapid la Bao ca și la Victor sau Domnul Le.

— Nici măcar pe copii? întrebă Georges-Minh.

În general, lucrurile private rămâneau private între ei. Dar adevărul îl șoca pe Georges-Minh, fiindcă Khieu era căsătorit cu soția lui, Mai, de șapte ani; aveau împreună trei copii.

— Astfel de lucruri se mai întâmplă, spuse Phuc ridicând din umeri.

— Cum se întâmplă totuși?

Ca o furtună care lua cu ea amintirea unei familii, așa cum ploaia distrugea drumul într-o viitură? Sau se întâmpla ca atunci când un hoț ataca o familie cu un ciomag, presărând moarte în jur? Și-o imagină pe Mai conducând hanul de una singură și se uită spre cărțile

sale, de parcă acestea ar fi fost motivul pentru care era atât de tulburat.

— Câți soldați pot să fie?

— Treizeci, patruzeci?

— Eu am auzit cincizeci, zise Khieu.

— Vă înșelați amândoi. Numărul exact este optzeci.

— Tu chiar nu știi nimic? Sunt peste două sute!

— O să-i gonim pe bandiții francezi.

— O să refacem Vietnamul.

— O să creăm o republică democrată.

— Nu, o monarhie.

Erau bine intenționați membrii aceștia ai organizației MMMG, Mireasma Misterioasă a Munților Galbeni, care încă nu avea un nume, în ciuda faptului că la cele mai multe întâlniri beau și jucau cărți. Discutau despre idealuri mărețe. Beau. Stabileau cum avea să arate Vietnamul liber și democrat. Beau. Comparau sistemele politice internaționale. Beau. Citau precedente istorice. Îi înjurau pe francezi.

Fiecare dintre ei ținea în mână câteva cărți de joc și un pahar de vin de dude. De fapt, nici măcar nu erau pahare, ci niște cești de ceai, și niciuna nu era la fel cu cealaltă, dar Georges-Minh voia ca lumea să creadă că nu-l interesau astfel de lucruri nesemnificative și detaliile superficiale. Și-ar fi putut permite un set de pahare de vin, dar numai oamenilor mărunți le păsa de asemenea chestiuni lumești.

— Dacă nu ne putem pune de acord, haideți să trecem mai departe, sugeră Bao, care cultiva ochiul-boului și alte plante exotice pentru o clientelă selectă.

Tatăl lui Le Bao Victor fusese ministru adjunct al cabinetului annamez[5] din Cochinchina. Pe când era copil, Bao călătorise cu tatăl său în Indiile Olandeze de Est și în Franța, pe când tatăl lui încă mai credea că o să-i calce pe urme și o să intre în cabinet. Dar puterea ministrului adjunct era doar cu numele. Dacă familia avea vreo jurisdicție, probabil că aliații erau singurii care o știau. Arborii jack. Vizuini cu canale și opiu. Delincvenți cu praștii. Femei la piață. Băieți care lustruiau pantofii.

---

[5] Annam – numele Vietnamului dinainte de anul 1945 (n.tr.).

Familia Le își etala bunăstarea materială în ciudă. Lecții de tenis pentru copii; vâsle; emfază; apreciere muzicală.

Soția lui Bao, Mimi, nu se căsătorise cu el fiindcă își dorise o viață mai bună. Nu numai. De-ar fi știut ea că o așteptau câteva camere lângă o florărie... El întorsese spatele politicii la doi ani după ce se căsătorise cu ea. Începuse să poarte un lanț de bicicletă în loc de curea. Se îndrăgostise de orhidee, crizanteme, campanule, hibiscus. După ce se întâlnise cu colegii lui din școala elementară, Georges-Minh și Khieu, într-un bar.

— Să vorbim totuși despre motivul pentru care suntem aici de fapt, spuse Bao, după cum a propus stimatul nostru coleg, Khieu, care a venit cu o idee foarte interesantă. De ce nu vorbim despre asta?

Khieu și Georges-Minh erau prieteni foarte buni încă din școala primară, când alergau de nebuni pe aleile dosnice din Saigon, urcându-se în copaci și speriind pisicile.

Khieu, a cărui familie trăia într-una dintre numeroasele cocioabe construite pe râu, ura trădarea, colaborarea familiei sale cu dușmanul, lucru care includea și numele lui de creștin, „Henri", dar nu-i ura și pe derbedeii care-l strigau de pe aleile din Cholon: „Hon-riii, Hon-riii, dă-ne un tien, dă-ne o cravată de la școală", cei care admirau orice era de origine franceză, dându-și porecle franțuzești ca să se distreze.

— Dacă este ales cum trebuie, un nume bun definește credințele unui grup, îi oferă trăsăturile dorite, zise Georges-Minh, întrucât Khieu era genul de persoană care în copilărie le dăruise aceloraşi derbedei creioanele și manualele sale pentru școală, iar acum stătea cu o ceașcă de ceai crăpată în mână și-l încuraja.

Încă de când era copil, lui Khieu îi păsase de lucruri, însă nu și lui Georges-Minh. El era prea ocupat să tânjească după cel mai nou model de tren sau de barcă cu motor. Khieu, care fusese dintotdeauna sărac, avea în schimb idealuri și nu-și dorise câtuși de puțin numele franțuzesc.

Georges-Minh ridică din umeri.

— Uite cât trebuie să ghicești și câtă bătaie de cap ai numai ca să alegi numele unui copil.

El avea să se chinuie la fel de mult ca să-i dea un nume fiului său.

Când avea să aibă un fiu. Când avea să găsească o femeie. Când avea să se căsătorească. Ceea ce avea să se întâmple. Cât de curând.

— Nu o *monarhie*, ci o republică, zise Khieu. Nu l-ai citit pe Rousseau?

— Ar trebui să moară ca niște câini.

— Ar trebui să moară ca un șarpe sub roțile unei ricșe.

— Ar trebui să sufere o moarte cumplită. Nu „să moară acasă în patul lor", ci „să moară în stradă".

— Ar trebui să moară ca o iguană în gura unui câine flămând, să se umfle la coadă și la cap până pocnesc în strânsoarea fălcilor lui puternice.

— Să-l otrăvim pe locotenent-colonelul garnizoanei cu gan cong mak coc, ficat de păun, fiere de broască.

— Nu, oamenii ar trebui să se folosească de o femeie frumoasă ca să ucidă un rege.

— Da, să-i iubească până la moarte.

— Sugerezi vreo strategie?

— Otrava nu ucide întotdeauna. Ai auzit de tipul care era pe moarte? Suferea de cancer. Așa că a luat ficat și fiere și otrava a început să vindece cancerul.

— Serios?

— Serios.

— Pot să moară și ca un îndrăgostit în brațele iubitei, zise Khieu. Nu-mi pasă. Numai să moară.

E ușor să faci o otravă suficient de puternică încât să omori un om. Să îndepărtezi semințele de pe stamină. Să le strivești în mojar până când încetează să mai trosnească. Pudra e acum atât de fină, de ușoară și invizibilă! Pui de sezon, crevete sau bivol cu pudră. Înmuiată în sos de pește, otrava nu mai are gust.

Fiindcă era ușor băut, Georges-Minh dădu din nou peste Khieu. Se îndreptă și șterse cu degetul mare vinul vărsat pe stinghia patului de lemn.

— Nu mă deranjează să mai discutăm un pic despre numele grupului. Un lucru devine totuna cu numele pe care-l poartă și viceversa. Poți să-ți imaginezi un grup de militanți care să aibă cuvântul „banane" inclus în nume?

— „Banane” iese total din discuție.
— De acord.
— Și eu.
— Evident.
— E absurd.
— Ce nume ai zis tu? Parfumul misterios...
— Mirosul misterios.
— Mireasmă.
— Nu, era aroma misterioasă, dar îmi place mai mult parfumul.
— Și mie.
— Atunci, parfum rămâne, zise Chang.

Chang era un chinez etnic, născut în Cholon, translator la Curte și iubitor de cărți.

— ...dar misterul e partea importantă, pentru că așa trebuie să rămânem. Evazivi. Cine a spus evazivi? Adică imposibil de prins. De către soldați, de către poliție, de către orice dușman, de către toți dușmanii.

— Păi, și parfumurile sunt importante, spuse Bao, care trebuia să spună și el ceva.

— Dulce, exact, pentru că *asta* vrem să fim. Dar transcendența... Asta este partea cu adevărat importantă. Când ceva devine un parfum, transcende totul cu un miros care devine altceva, ceva diferit. Înțelegeți?

— Poate că nu ești chiar atât de dobitoc, spuse Chang, translatorul cu buzele groase și frumoase. Dulce ca o floare care înflorește primăvara. Primăvara renaște speranța. Mai ales în nord.

— Acolo unde, spuse Georges-Minh luând o mină serioasă, se zvonește că una din trei femei e acum prostituată din cauza regimului. Știați că lumea moare de foame în Tonkin? Culeg cu mâna orezul căzut printre pietre, bob cu bob. Mănâncă animalele din ferme răpuse de boli.

Ceilalți încuviințau din cap în tăcere.

— Invizibili ca mireasma, continuă Chang, invizibili ca speranța, ca luptătorul de gherilă. Munții, desigur, sunt simbolul puterii. Deci, unde am rămas, la munți?

— Nu uitați că și rugăciunile sunt invizibile, spuse Phuc, fumând

țigară de la țigară.

Cei bogați mâncau, cei săraci fumau.

— Adevărat, zise Georges-Minh.

— Exact ca vântul pe care tocmai l-am tras? spuse Phuc.

— Doamne, Phuc... Te vei maturiza vreodată? spuse Bao.

Khieu luă o gură de vin, apoi goli ceașca, evitând crăpătura din margine. După ce-și aprinse țigara, spuse:

— Dacă nu discutăm despre otravă până nu alegem un nume, atunci propun să adăugăm „galben", Parfumul Misterios al Munților Galbeni. Să sune ca o poezie.

Oare Khieu chiar vorbea serios? Galben? Georges-Minh nu mai înțelegea prea multe în ceea ce-l privea. Khieu visase mereu să călătorească în locuri îndepărtate, în Africa, Borneo și Antarctica, ducând cu el hărți oriunde ar fi mers. Într-o zi renunțase la toate, aruncându-le în râu. De curând își lăsase părul să crească din nou, ca un sfânt hindus pe care îl vezi în piață. Lepădase de mult moțul din vârful capului și turbanul tradițional în favoarea părului tuns scurt, dar acum nu-l mai îngrijea, nu-l mai spăla. Îl purta vâlvoi și umbla prin piață măturând sau împrumutând ricșe care nu-i aparțineau. Treaba asta nu era, în sine, cu totul nouă. Dar se schimbase de când francezii aduseseră drăciile acelea oribile în piață, ghilotinele.

Georges-Minh îi ura pe francezi – putea să pronunțe aceste cuvinte. Dar putea să scrie numele cuiva în otravă? Georges-Minh nu știa dacă putea să omoare un om. Poate doar unul singur. Dar să otrăvească o garnizoană întreagă? *Otravă.* Ultimele cuvinte ale lui Khieu pluteau în aer alături de fumul de țigară, așteptând răspunsul lui Georges-Minh.

Adevărul era că, încă din ziua aceea în care erau la școală și Khieu, cel cu un singur ochi verde, care-i scotea în evidență nebunia, stătuse în pielea goală în piața din Cholon, Georges-Minh îl admirase pentru că reprezenta tot ceea ce el nu primise de la natură, fiindcă îi lipsea rigoarea interioară. Sau crezuse că-l admiră pentru că cel puțin susținea cu tărie o cauză. Câțiva ani mai târziu, în adolescență, când Khieu furase ricșa cuiva într-o după-amiază și se prefăcuse că era hamal, returnându-i proprietarului ricșa și câștigurile în aceeași seară, Georges-Minh își dorise să fie ca el. Khieu, care avea gâtul gros

ca arborele lemn-de-fier, era puternic. Chiar și acum, adult, întors în Cholon și măturând străzile sau adunând cu mâna gunoaiele, desculț ca un țăran – de dragul muncii sau ca să-i demonstreze o idee politică lui Georges-Minh, o idee care acestuia îi scăpa însă –, toți îl știau după nume. Acum, Khieu se uita la el și Georges-Minh simțea că-l părăsește admirația pe care și-o construise în ochii lui Khieu de-a lungul anilor, pierzând-o treptat, ca un sătuc ascuns după un deal saturat de apă în timpul ploilor musonice. Georges-Minh hotărî că felul acela în care Khieu îl privea din nou – cu provocarea aceea în ochi – era modul lui de a-l lua în râs pentru că era mai slab decât el, tachinându-l din pricina faptului că nu voia să se implice. Provocându-l să fie ceva mai mult decât pămpălăul care fusese întotdeauna. Să ia atitudine.

Lui Khieu îi plăceau în continuare matematica, romanele polițiste și astronomia, căutând cu telescopul viața extraterestră în ceruri, însă o altă latură a lui se implicase în ceva ce Georges-Minh nu mai recunoștea după ce auzise bărbați strigând sloganuri naționaliste și văzuse lama căzând și capetele rostogolindu-se în coșuri. Capetele erau adunate și înfipte în pari ca avertisment pentru ceilalți, iar vietnamezii care încercau să le scoată de acolo prea devreme erau pedepsiți. Chiar și acum, în timp ce stătea acolo și Khieu aștepta răspunsul lui – voia sau nu să facă o otravă care să-i omoare pe soldații din garnizoana franceză din Saigon? –, știa că-l dezamăgește pe prietenul lui. Și, implicit, își dezamăgește și țara.

El era alegerea firească. Era doctorul din grup. Doctorul particular al locotenent-colonelului din garnizoană.

Georges-Minh privea pe fereastră. Un subterfugiu. Un plan fără sens. Zâmbește și nu te deranjează nimeni. Privește în altă parte și ceea ce nu vrei să vezi devine invizibil. Se uită la râul care curgea în spate. Acum vedea umbra unui rulment. Apoi nuanța bumbacului murdar. Apoi culoarea scamelor din buric. Se putea preface că râul era ceva trecător. O plevușcă, un pește-spadă, un dragon. Apoi se întâmplă lucrul de care se temea. Trebuia. Neapărat.

— Da, desigur. Ar putea să facă el otrava.

— Normal, el e doctorul, spuse Bao mijind ochii. Pleoapele lui erau din nou umflate acum. Cu o seară în urmă, se îmbătase și rămăsese

afară cu butașii, cântându-le acestora:

— Marșul victoriei, mișcă-te în ritm!

Folosindu-se de sticla de vin pentru a bate la ușă, încercase s-o trezească pe Mimi.

Furioasă ca de obicei, ea refuzase să îl însoțească în încăperea unde cultiva butașii, încurajându-i să crească.

Cine ar fi crezut că avea să fie bun tocmai la această treabă? Dacă ochii umflați erau prețul pe care trebuia să-l plătească? Se bălăngăni până la fiecare ghiveci, asigurându-i amestecul potrivit de pământ și hrană. Amestecul propriu, de care era foarte mândru. Cântându-le, în timp ce Mimi răcnea că avea să-i trezească și pe morți.

— Ce spui? zise Phuc.

— Georges-Minh?

— Nu ne asculți? întrebă Phuc.

— E beat.

— Poți sau nu?

— Visează cu ochii deschiși.

— Nu, eram atent. Otravă.

— Păi?

— Sunt multe feluri în care să otrăvești un om.

Georges-Minh se uită în ochiul verde al lui Khieu. Vinul de dude făcea ca toți peștii din întunericul apropiat să sară din râu și să plutească pe deasupra apei. Se răsuceau și dansau, galopând prin aer, ca într-un freamăt sincronizat, așa cum sclipesc păpușile de apă, făcând numere artistice gălăgioase peste curenții râului Saigon.

Exact înainte de culcare, Georges-Minh auzi o bătaie în ușă. Noaptea puteau să umble pe străzi spirite rătăcitoare, hoți de rând care căutau ceva de furat. O bicicletă, o greblă de grădină. Când Georges-Minh ținuse într-o vreme păsări și cățeluși, se trezise într-o dimineață că toate puicile fuseseră scoase din poiată, iar înăuntru erau puși cățeii. Puicile se împrăștiaseră în toată curtea – cele care supraviețuiseră, pe altele le mâncaseră vulpile în timpul nopții – și alergau care încotro. Ușa de la poiată fusese încuiată (el încă avea cheia), așa că nu puteau fi de vină copiii vecinilor. Erau fantomele, a treia sau a patra oară; le plăcea cartierul Thao Dien – și de ce nu le-ar

fi plăcut? Umblau în haite, ca vagabonzii, luând cu ele tot ce găseau și abandonând de-a lungul drumului ce furau. De pe vremea foametei din Nord, din urmă cu zeci de ani, care provocase migrația țăranilor și lăsase milioane de oameni să moară de foame pe marginea drumului, o sumedenie de bărbați și de femei nu avuseseră parte de o moarte bună în casa lor. Cum putea un suflet să ajungă în paradis dacă nu pleca așa cum se cuvenea? Cu ritualurile obișnuite, cu banii arși, cu pomenile de haine și încălțări. Chiar și guvernul recunoscuse că problema scăpa de sub control. După câteva decese mai recente, fantomele începuseră să apară peste tot; odată, cinci sau șase stafii îl speriaseră pe Georges-Minh ridicându-se din pământ la o răscruce de drumuri și aproape provocându-i un accident de mașină. Georges-Minh trăgea întotdeauna jaluzelele noaptea, pentru că cele mai îndrăznețe fantome se furișau în grădina din spate și intrau în casă prin bucătărie.

Cea mai groaznică sperietură o trăise atunci când prinsese un prizonier nedumerit cu trupul mutilat și cu limba țâșnind mereu afară, într-o noapte în care fusese prea beat ca să mai închidă casa cum trebuie. Semănând cu Mau Ma, celebrul și seducătorul Duh al Apelor, care apărea uneori cu înfățișare de femeie, cu pieptul dezgolit și cu părul lung atrăgând oamenii spre moarte, spiritul lingea fructele de mango pe care Georges-Minh le pregătise pe blat pentru micul dejun. O fată pe care Georges-Minh o cunoștea de pe vremea când erau la școală văzuse spiritul acesta și supraviețuise, dar rămăsese până în prezent în grija mamei, cataleptică, la fel ca în după-amiaza în care văzuse duhul din lac.

Georges-Minh nu voia să aibă de-a face cu fantome. Spirite. Vrăjitori. Necromanți. Geomanți. Piromanți. Chiromanți. Astrologi. Mitologia oamenilor care credeau că Dumnezeul lor Maimuță s-a născut din vintrele unei stânci. Ai căror împărați mâncau piersici nemuritoare. Care făceau păpuși din lut și le insuflau spiritul morților.

Francezii îi suciseră mintea așa cum o mână puternică învârte norii, îi băgaseră idei ciudate în cap, iar transparența lui Georges-Minh devenise ocupația medicinei Vestului. Să îmbrățișeze tot ce era european însemna să nege cartea tatălui său, *Averea Împăratului*

Purpuriu, obiectivele spiritului său, amintirile rușinoase, acum prăfuite pe raftul din biroul său.

Georges-Minh întredeschise ușa și văzu în prag un bărbat murdar, ținând o capră legată cu o sfoară.

— Nu-mi amintesc nimic și nu știu cum am ajuns aici, zise bărbatul. Ești doctor, nu-i așa? Am citit pancarta.

Arăta atât de jalnic, încât Georges-Minh luă capra pe care o adusese drept plată și-l conduse în biroul lui, deși se îmbrăcase deja în pijamale. Îl așeză pe masa de consultație și îi spuse să-și scoată cămașa.

— Ai fumat opiu? îl întrebă el.

— Nu știu. Simt că o să-mi plesnească țeasta și c-o să iasă de-acolo o mie de furnici.

Ochii bărbatului erau limpezi, nu roșii, însă pielea îi era acoperită de urme negre, ca de la o piperniță. Georges-Minh nu mai văzuse așa ceva. Îl examină repede la nas și la gât, apoi îi spuse să se întindă.

Georges-Minh se șterse cu antebrațul pe frunte. Nu știa dacă era din cauza căldurii din birou sau dacă bărbatul venise cu vreo boală contagioasă. I se părea că-i era și puțin greață, dar poate că discuția de mai devreme despre otrăvuri îi afectase stomacul sau poate că băuse prea multe pahare cu vin de dude. Capul i se învârtea.

Bărbatul întins pe masa de consultație îi strânse mâna lui Georges-Minh.

— Mă scarpin. Adevărul este că îmi vine să-mi smulg pielea de pe mine. Ce se află înăuntru vrea să iasă afară. Ard pe dinăuntru.

— Ca o indigestie?

Ochii săi arătau panica.

— Am un monstru în mine.

În cazul posedărilor de către spirite, în vechea manieră un preot obișnuia să bată pacientul cu un băț de dud. Dacă acest lucru nu alunga spiritul, preotul intona un descântec asupra spiritului pentru a intui ce dorea acesta. Dacă spiritul se simțea singur, preotul îi aducea câțiva prieteni, realizați din papier maché și asamblați în rame de bambus. Dacă îi era foame, i se aducea cea mai bună hrană. Cât timp se afla încă sub influența descântecului, spiritul era forțat să semneze o hârtie. În acest fel, spiritul era obligat printr-un contract – de vreme

ce toate necesitățile îi fuseseră îndeplinite – să părăsească imediat corpul.

Bărbatul se ridică.

— Nu vezi? Bărbatul își smuci mâna în direcția lui. Sau vezi?

— Trebuie să te rog să pleci.

Georges-Minh își trase încheietura dintre degetele bărbatului.

— Văd un monstru în tine.

— Calmează-te, te rog.

— Dacă încerci să-i ascunzi și să-i îngropi, nu faci decât să-i enervezi și ies din nou afară. Acești monștri sunt ca niște fantome flămânde: toată țara e plină de ei. Monștri invizibili care trăiesc în oameni, doar că oamenii nu știu sau știu și încearcă să-i ignore. Ies cel mai ușor atunci când dormi sau când uiți de tine pentru o clipă. De asta e periculos să bei. Nu vezi? Asta vor învingătorii să faci. Să bei. Să fumezi opiu.

— Lasă-mă să-ți dau un sedativ, zise Georges-Minh.

Bărbatul se împotrivea, împingându-l la o parte pe Georges-Minh. Febra lui, cauzată de cine știe ce boală, se transformase într-un delir care atingea deja punctul în care Georges-Minh începea să se teamă.

— Nu vreau sedative, strigă bărbatul. Ascultă-mă. Chinezii doresc o națiune de oameni dependenți. Cât din tine poți ascunde înainte să nu mai poți să-ți recunoști propria imagine? Este efectul opiului. Încerc să-ți spun. Să te avertizez. Vor veni după tine. Monstrul e deja în tine. Se întâmplă chiar acum. Țara o să moară în somn. Amăgită cu promisiuni false.

— Totul o să fie în regulă, îți promit.

— Te amăgești cu minciuni acoperite de alte minciuni, apoi cu și mai multe minciuni, până când nu mai știi care-i adevărul. Așa i-a învins mereu tiranul pe cei asupriți. Ei sunt cei care adorm țara. Te rog, nu mă face să adorm.

După ce bărbatul adormi, Georges-Minh răsuflă ușurat, apoi se așeză pe scaun și se uită în oglindă.

Bărbatul menționase opiul. Corpul i se scutura. Cum ar fi putut să știe?

A doua zi avea să sune la Centrul de Control al Bolilor Infecțioase și să discute despre aceleași lucruri – lipsa de resurse, lipsa

infrastructurii, lipsa igienei printre țărani și printre cei din clasa muncitoare. Era al treilea bărbat pe care-l văzuse în starea asta în tot atâtea zile și niciunul nu-și recăpătase memoria. Ca și în cazul celorlalți, se întrebă dacă nu cumva era vreun soi de febră apărut în orezării. Se simțea cuprins pe de-a-ntregul de neliniște.

Capitolul 2

Mai stătea pe ceea ce numea în continuare verandă, pentru că așa-i spunea și Khieu, deși nu era decât o prispă de lemn, singuratică și decolorată, ale cărei trepte putreziseră și se umpluseră de găuri în lipsa lui Khieu. El nici nu știa de copil. Nici de întunericul nopților ei. Sau de strălucirea chinuitoare a zilelor ei.

— Lasă-l odată, îi zise Thu, menajera. Ce mai aștepți? Să-ți dea voie? Să te ierte?

Dar Mai nu putea. Pentru că bebelușul Cong murea încet-încet și era ultimul lucru pe care-l mai avea de la Khieu. Ultima oară când Khieu venise noaptea fusese cu un an în urmă. Acum, copilul trăgea să moară, ca într-o piesă de teatru plină de tragism, sau cel puțin așa i se părea lui Mai, pentru că atunci când îi scădea febra, se juca cu degetele lui de la picioare ca și cum n-ar fi fost deloc bolnav; crizele îl țineau câteva ore sau câteva zile, iar Mai stătea pe marginea saltelei de pe podea, temându-se să respire, gândindu-se că de data asta cu siguranță avea să se vindece. Pe urmă însă, copilul închidea ochii și cădea din nou într-un somn profund din care nu putea nimeni să-l mai trezească.

Tatăl ei o luase cândva la opera chinezească, pe când era doar o fetiță. Își amintea scaunele și cât de mari păreau în comparație cu fundul ei, își amintea larma publicului, încântarea ei că era singură cu tata, un bărbat frumos care – era sigură – îi făcea pe oameni să privească în urma lui datorită felului sonor în care vorbea și datorită costumului scump pe care-l purta. Spre deosebire de viața reală, personajele mureau pe scenă, însă apoi înviau: mai întâi cădeau la pământ, ținându-se cu mâinile de gât, strigând ca niște țărani, după care se ridicau perfect sănătoși, plimbându-se pe scenă. Se întâmpla iar și iar, era moartea cu încetinitorul; cântau, se băteau cu palmele peste piept, pe urmă cădeau în genunchi, se ridicau, cădeau, se ridicau, mureau, se ridicau și mureau, la nesfârșit. Și Cong suferea și-și revenea, suferea și-și revenea. Petele cauzate de febră îl acopereau în nuanțe de violet și de roșu, ca și când cineva ar lua o perie și ar stropi hârtia de orez. Apoi îi era ceva mai bine, pentru o scurtă

vreme. Mai se rugase și plânsese în anul acela plin de morți micuțe și schimbări. Ocupându-se de Hanul Floarea de Hârtie, doar ea, Thu și Mătușica Nebună Numărul Trei. Nemaipunând la socoteală șirul de copii cu gurile căscate.

După șase ani, se obișnuise, în sfârșit, cu Khieu, care venea și pleca mereu, atât cât se putea obișnui cineva, dar de data asta plecase după ce o lăsase însărcinată și nu mai revenise. Numai că uneori, când se trezea, descoperea că banii ascunși sub vaza din camera din față lipseau. Partea cea mai tristă era că nu se supăra. Ar fi trebuit să se supere, dar bătăile grăbite ale inimii îi aminteau că era vie, știind că el fusese acasă, iar asta era de-ajuns. Dumnezeu știa cine mai era acum amanta lui, auzise că era „portugheza". El picta pălării și ea le vindea în bordelul în care lucra.

Ea nu ieșea din casă de teamă să nu dea nas în nas cu ei. Nu știa ce era în stare să facă dacă dădea peste el și, cu cât trecea mai mult timp, cu atât creștea mai tare teama ei.

Ea și copiii ei stăteau într-o spălătorie transformată de la etajul principal al hanului, înghesuiți ca sardinele, atât de aproape unii de alții încât își simțeau căldura trupului, un alt preț pe care-l plătea pentru că se măritase de tânără.

Dacă era vorba de un record, putea oare să-l bată?

Stătea pe veranda care nu era verandă, cu bebelușul care sugea la sânul ei, storcând firișorul de lapte, doar un fir, un obicei pe care-l aveau după-amiaza. Pentru că nu mai mânca, nu cu adevărat. Alinarea asta pentru amândoi, privind cerul, pătura norilor, aerul de la ora patru, de la cinci, de la șase, așteptând căderea nopții, alinarea dată de somn și de uitare. Ce altceva mai era?

Încercă să nu-și audă sângele curgând. Flexă mâna, apoi brațul, ce altceva mai era? Căldura băiatului. Un suport pentru ouă vechi de o mie de ani decorat cu dragoni. O tufă de flori de bougainvillea. Înflorea pentru a doua oară în anul acela, iar păsările colibri intrau și ieșeau din seră ca niște săgeți roșii. Puțin după ora patru și până la apusul de toamnă dulce și tânjind după muson, ea și bebelușul rămaseră pe verandă, în timp ce norii de furtună deveneau cenușii în partea aceea a hanului, care începea să dea semne de descompunere la fel ca veranda.

Zumzăitul păsărilor colibri continua. Al doilea dintre cei mai mici, Trang, alerga de colo până colo, învârtind câteva mănunchiuri de citronelă ca pe niște elice. În ultimul an, ea, Thu și Mătușica Nebună Numărul Trei își asiguraseră traiul, ducând un război sfidător împotriva absenței soțului ei. Supraviețuirea în ciuda abandonului său însemna că erau la conducere – nu trebuiau să uite că viața era un concurs din care scăpau numai cei mai vicleni. Supraviețuirea ei era ca un zid pe care-l tot construia. O armură pe care și-o pregătea pentru ziua în care îl revedea pe Khieu, pentru că asta avea să se întâmple într-o zi, iar ea nu voia să cedeze. Dacă ceda, toate piesele din care era făcută aveau să se împrăștie. Ar fi putut să rămână în libertate ceva îngrozitor. Ca un animal sălbatic scăpat din cușcă.

Și mama lui Mai plânsese în spatele unei uși închise. Din cauza soțului ei. În ciuda faptului că obișnuia să bea și să umble cu alte femei, mama lui Mai continua să țină un loc în capul mesei pentru tatăl ei. Mai era doar un copil și atenția îi era distrasă cu ușurință de strălucirea dintelui de aur al tatălui ei, de luciul uleiului de păr; o îmbăta mirosul apei de colonie pe care o folosea atunci când se ducea la amanta lui. Tatăl ei spunea că iubirea era un dar. Și că era o dovadă de egoism să iubești un singur lucru sau câte un singur lucru odată, iar asta minimaliza valoarea acestuia. Mai înțelegea, în parte.

Mama lui Mai credea că era de datoria ei să păstreze tradițiile, indiferent de prețul plătit.

— Tradițiile sunt pielea în care ne naștem.

— Boul nu cedează niciodată.

— Există un mod potrivit de a te comporta, dar acela nu se referă la mândrie sau la încăpățânare. Oamenii nu trebuie să se încline și să facă vreun compromis, spunea ea, incapabilă să vadă, refuzând să vadă sau, pur și simplu, oarbă la propria ei complicitate.

Nu voia să-și schimbe forma, ca să se poată mișca mai ușor printre obstacole. Era prea încăpățânată ca să se miște, preferând să pretindă că apele nu se ridicau în jurul ei. Refuza să accepte că ceea ce făcea ea era tocmai să se încline și să facă anumite compromisuri, permițându-i soțului să continue aventura cu amanta lui și lăsând „tradiția” să meargă mai departe.

Mama ei, care-și respectase soțul și-și crescuse copiii, cânta un

cântec vechi de leagăn în ziua morții ei.

— Dormi, stafie, dormi. Vino după-amiază, când voi sta în curtea din spate, privind spre ținutul mamei mele.

Și, în loc să-și omoare bărbatul, înghițise pastilele și se omorâse ea însăși. Fantoma răzbunătoare în care se transformase se ruga să fie venerată.

Mai nu-l învinovățea pe tatăl ei pentru sinuciderea mamei, nici pentru bântuire, nici pentru surorile care fugeau înspăimântate de fantomă, ofilindu-se în prezența ei, cerându-i sfatul în legătură cu orice, de la teme până la coafuri și băieți. Dar nu mai suporta să-l vadă în genunchi în fața unui altar șubred, cerându-i iertare mamei ei, același bărbat care-și scosese dintele de aur ca să cumpere băutură, care bea îmbrăcat într-un maiou galben, a cărui apă de colonie o făcuse cândva să se bucure.

Acum stătea de vorbă cu stafia – atunci când nu fugea de frica ei. Odată îl rugase să o însoțească la operă, căci în adâncul sufletului ei de șapte ani încă mai credea că era mica lui prințesă. Amanta lui râsese și îi spusese să o ducă.

Încă zece ani rămase Mai în casa aceea, privindu-și tatăl cum se distruge singur, bând și pierzându-și dinții, amanetându-și costumele.

Dacă nu avea curajul să-i țină piept tatălui ei, care intrase singur în declin până când ajunsese demn de milă, și să-i spună aceste lucruri, cum ar fi putut să înfrângă fantoma mamei ei? Prinsă între cămașa de forță a trecutului și orizonturile deschise ale unui viitor modern, Mai se învoise să se mărite cu Khieu, proprietarul hanului, care o ceruse de nevastă și despre care se zvonea că avea nevoie de o menajeră și că era un crai.

Cu o săptămână în urmă, Thu îl găsise pe micul Cong cu pumnul în gură, cu ochii deschiși, ca și cum văzuse ceva atât de îngrozitor în timpul nopții, încât îi înghețase țipătul în gât. Nu avea nicio idee. Ce rău o bântuia de data asta? Ea își fabrica norocul: intra mereu cu spatele pe ușă. Nu mătura niciodată în zilele bune. Stătea locului în cele rele.

Deși nu voia să ajungă precum mama ei, nu se îndepărtase suficient de mult de superstiții. Le dona cât putea de mult

specialiștilor în ritualuri care vorbeau cu spiritele rătăcitoare. Experții în *cau chu* străbăteau țara, trăind din donații, mai ales din cele oferite de oamenii care credeau că-i bântuie o anumită fantomă, dintre cele care muriseră de morți violente, fără ca cineva să știe sau departe de casă. Mai spera mereu că, într-o zi, fantoma mamei ei avea să li se alăture, că aveau să o atragă jertfele *cau chu* din nectar de fructe și budincă de orez. Nu putea decât să spere, privindu-i cum se plimbă prin piață. „De ce stați în mijlocul terenului de tenis pustiu? Vă e frică? Vă temeți de cântatul cocoșilor dimineața, nu-i așa? Veniți la noi, voi, cei cu poveri grele, care ați murit fără capete, care ați murit pe mare, care ați murit fără sicrie, care ați murit singuri", iar procesiunea de morții vii, drojdia societății, venea în urma lor.

Uneori, fantomele mergeau în spate, dar întorceau capul râzând, râzându-și de experții *cau chu* după ce se prefăceau că mănâncă budinca și beau nectarul de fructe, revenind și prădând oamenii din nou. Dar ritualiștii tot mai convingeau câte o fantomă sau două să accepte ofrandele și să nu mai rătăcească, iar Mai spera că într-o bună zi aveau să o convingă și pe mama ei.

Băiatului ei cel mai mare, Vinh, îi atârnau pe spate șuvițele de păr. Thu îi explicase că tăierea părului era un mesaj politic pe care toți, de la țărani la intelectuali, puteau să-l transmită ca să se opună francezilor. „}n păr, se răstise Mai, se află sufletul.– Mai refuza să taie pletele fiilor ei fiindcă simțea pericolul unui asemenea gest. Dar, în ciuda planurilor lui Mai, Cong se îmbolnăvea tot mai tare.

Mătușica Nebună Numărul Trei ținea o felie de turtă de fasole între degete, turta care-i plăcea lui Mai încă din copilărie. Începuseră deja să mănânce resturile de la oaspeți, combinând în tigăi tot ce mai rămânea din farfuriile acestora amestecând clătitele cu carnea de porc, ouăle cu peștele, șobolanul cu napii, orice și de toate, nu mai conta. Mâncarea era Mâncare Bună, le spunea Mai copiilor.

— Ți se vindecă degetul de la picior, Mătușică Nebună Numărul Trei? o întrebă Mai.

Mătușica Nebună Numărul Trei mișcă degetul vinovat cu unghia crescută în carne. Muște negre se stârniră și roiră înainte să se așeze la loc pe rana deschisă.

— Da, drăguță, mulțumesc de întrebare.

— A venit ceva rău, zise Mai. Și acum a intrat în casă.

Ca la un semn, vântul suflă printre jaluzele.

— E *ea* aici, spuse Mai. Îi simt mirosul.

Norii de furtună pulsau. Umbrele se agățau de picăturile pe care Mai le lua drept lacrimile zeilor, rătăcind pe deasupra hanului ruinat.

— Ai simțit în ultima vreme putoarea cartofilor putreziți?

— Liniștește-te, nepoată, îi ordonă Mătușica Nebună.

Norii își înfrânaseră prea mult furia și Mai auzi picăturile de ploaie lovind acoperișul de deasupra lor, spălând scândurile găurite de pe veranda de afară, căzând și acolo unde se afla bărbatul ei, Khieu. Poate îi mâniase chiar ea pe zei în vreun fel.

— Încerc să-i îmbunez pe zei, ce altceva pot face? spuse Mai. A venit vremea să punem lucrurile în ordine.

— Ai ars tămâie?

— Da.

— Te-ai rugat?

— Desigur, răspunse Mai.

Bineînțeles că încercase toate acestea mai întâi.

— De ce nu-ți cumperi un câine? spuse Mătușica Nebună.

Mai o trimise pe Thu la piață în toiul furtunii, iar Thu, cu tot atâta sârguință ca de obicei, se întoarse acasă cu o potaie de mărimea unui pepene roșu. Îi legă gâtul, îl tăie de la o ureche la alta și îl scurse de sânge. Apoi îi fierse blana și o pârli la foc deschis sub veranda care nu era o verandă adevărată, dar căreia Mai îi spunea verandă pentru că așa-i spunea și Khieu.

Mai, care nu voia să se murdărească, privi de la fereastră și simți că-i lasă gura apă.

Mâncară bucățelele asezonate cu citronelă și cu usturoi, sperând să aibă noroc.

Perioadele în care Cong se simțea mai bine durau uneori câteva ore bune, iar Mai îndrăznea atunci să creadă că se vindecă. Apoi, dintr-o clipă în alta, cădea într-o amorțeală, devenea letargic ca o păpușă, cu pielea fără strălucire ca mătasea veche.

Într-o zi, fantoma dădu peste satârul pe care Thu îl ținea în mână

pe când tăia capul unui pui pentru masa de prânz. Altă dată, îi aruncă pieptănul în noroiul din iazul pentru peştii koi. Apoi, Thu îşi găsise plasa de ţânţari mânjită cu balegă de porc. Ca şi în copilăria lui Mai, când fantoma mamei ei rătăcea prin casă şi răsturna obiecte, altarul hanului fu lovit în timp ce Mai încerca să aprindă tămâia.

Mai îi oferi sfârcul lui Cong, sperând în zadar. Chiar dacă reuşea să stoarcă ceva lapte din sânul ei ţuguiat, copilul voma după câteva minute şi se scufunda într-un somn profund. Cu inima frântă, Mai se retrăgea în patul ei.

Fusese oare recrutată? Spiritele convocau muribunzii ca intermediari, fiindcă de pe margine puteau vedea mai bine.

Nu avusese ea întotdeauna un al şaselea simţ? Un semn ca acesta, aşa cum erau visele ei despre zbor, spusese mama ei. Ştiuse întotdeauna că este specială. Ştia şi mama ei. Iar tatăl ei, chiar şi beat fiind, o făcuse să creadă acest lucru.

Dacă îi intrase un spirit în corp, ce avea să facă? Un fior erotic îi trecu prin tot corpul. Se juca uşor cu părul, aducându-şi aminte cum, pe când era copil, i se încâlcise tot odată. Un alt semn.

Cât se chinuise maică-sa să i-l pieptene – să-l fi tăiat ar fi purtat ghinion.

Femei clarvăzătoare lăsaseră capete de porc ca ofrandă, dănţuind. Ca să ispitească spiritele, femeile dansau cu mişcări senzuale pentru a le direcţiona puterea. Iar spiritele urcau pe ele şi le posedau. Se destrăbălau şi cereau mult ca să fie posedate, ca să fie încălecate, ca să se împreuneze cu spiritele şi să poată răspunde la tot felul de întrebări, cum ar fi de pildă unde putea fi găsit fiul cuiva dispărut într-o bătălie pe mare. Locul exact unde i se afla corpul.

Unele clarvăzătoare căutau doar o scuză ca să danseze ca-n Vest, spunând doar că au fost posedate. Se răsuceau cu spiritul, dădeau sfaturi şi cereau bani. Alţii, ca Thu, le acuzau pe toate prezicătoarele de şarlatanism. Distrugând morala. Copiind obiceiurile din casele de toleranţă franceze.

O prezicătoare îi spusese odată prietenei lui Mai să nu-şi părăsească soţul care o înşela. Un piromant o sfătuise în schimb să-l părăsească. Unii oameni, pur şi simplu, aşteptau răspunsul pe care voiau să-l audă şi mergeau de la prezicătoare la prezicătoare până

când îl primeau.

Mai nu vedea niciun motiv pentru care ar fi trebuit să stea pe cărbuni sau să-și taie sfârcul cu o lamă pentru a chema spiritele – cum făceau și făcuseră bărbații de sute de ani – atunci când mișcările dansului vestic funcționau foarte bine.

Atingerea unei femei avea mai multă finețe. Nu toate prezicătoarele erau șarlatance. Mai putea fi una buna. Știa asta. Cel puțin, găsi una bună când veni timpul să consulte pe cineva în legătură cu fiul ei muribund.

Capitolul 3

Thu își lipise rochița-rândunicii pe branțurile încălțărilor, ca să protejeze culoarea și pentru ca floarea să nu se ofilească din cauza transpirației și mizeriei de pe călcâiele ei. Erau cadou de la Birago, soldatul ei senegalez. Îi plăcea să spună „se-ne-ga-lez" în timp ce picioarele îi bocăneau pe hol.

Birago era pușcaș. Era „trăgător senegalez", soldat în artilerie, recrutat din Africa pentru a manevra o mortieră de teren de optzeci de milimetri sub comanda locotenent-colonelului Janvier. Oficial, era trăgător de rangul doi, dar locotenent-colonelul Janvier, care se atașase extrem de mult de el, îi spunea afectuos „gambir"[6] atunci când nu era nimeni prin preajmă. Cuvântul însemna „marinar", dar se referea totodată la o mică pasăre ce trăia în vârful arborilor, fiind cunoscută pentru dulceața vocii sale.

Thu ținea măsura cuvintelor odată cu pașii târșâiți pe podea, scoțând-o pe Mai din minți. Nu pășea ușor, ci tropăia și bocănea. Nu se auzea niciun ecou, nu de la ea. Pășea și bocănea, în timp ce aducea un castron cu nucă de cocos decojită cu gheață, în zilele lungi dintre vizitele făcute africanului ei din Senegal, care avea cicatrice pe obraz ca o a doua pereche de ochi.

— Thu, iar ți-ai pus papucii aceia?

Thu refuza să nu mai facă gălăgie pentru că Mai refuza să coboare din pat în dimineața aceea. În locul din care venea Thu, oamenii coborau din pat când primeau câte un șut. Cei care nu coborau mureau. Cadrul de tec o făcea să arate ca o regină. Pielea precum laptele și buze de culoarea pepenelui.

— Nu te mai uita așa la mine, zise Mai. Doar nu vreau să fiu bolnavă.

— Cum mă uit?

Cu o săptămână în urmă, Thu văzuse la piață un vultur cu șarpe pe o parte. Ținea capul înclinat într-un unghi ciudat – poate căzuse din

---

[6] Plantă agățătoare subtropicală, din ale cărei frunze se obține un extract folosit ca astringent (n.tr.).

cușca unui vânzător și acum stătea pe-o parte –, cu aripa desfăcută ca un evantai. Când pisicile sălbatice începură să se joace cu el și să-l sfâșie în bucăți, pasărea se uită la Thu, incapabilă să se salveze, încă vie în timp ce pisicile se porniră s-o mănânce, începând de la penele crestate de pe piept. Thu se ghemui pe un coș întors invers și o privi cu barba sprijinită în palmă, dezgustată. Numai nesăbuiții contau pe faptul că aveau să fie salvați. Cei puternici contau pe ei înșiși.

În loc să mănânce nuca de cocos adusă de Thu, Mai o puse pe noptieră.

— Stai cu mine, te rog, zise Mai bătând cu palma pe pat.

Thu se așeză în balansoar.

Mai împărțea cu cei patru copii camera – fosta spălătorie – pe care, în zilele mai bune, mai prospere, dinaintea plecării lui Khieu, nimeni nu și-ar fi putut-o imagina ca pe un dormitor. Dormeau pe rogojini așezate pe podea; fereastra dădea spre râu, iar rogojina bine împletită a lui Mai era singura cu margine din lemn de tec. Râul curgea prin fața hanului, mișcându-se fără să se miște, fiindcă în timp ce călătorea din ținuturile muntoase către platourile centrale și către deltele joase, zeul râului era cel mai isteț dintre toți, reușind să fie aventurier, fără să aparțină nimănui și totuși rămânând în același timp atașat de pământ.

Thu privi cu invidie prin cameră: mai mare decât dulapul pe care-l împărțea cu Mătușica Nebună Numărul Trei, Mai încă avea niște lucruri frumoase în cameră, mai multe decât Thu: un termos, un deschizător de scrisori, o pană cu sânge uscat în vârful tubului gol pe dinăuntru, o sticluță de parfum, o ramă de fotografii din argint, un pieptăn din carcasă de broască-țestoasă, un ao-dai[7] verde din mătase, cu flori de crin brodate de la tiv până la gât. Toate acestea stăteau pe un raft de lemn.

În timp ce lucrurile mucezeau și putrezeau neglijate, lucrurile frumoase, curate, care nu erau roase de șobolani, molfăite de gândaci și pe care mizeria nu le stricase încă, mergeau în camerele de oaspeți. Lucrurile stricate – cele care trebuiau reparate, cele pe care le putea folosi familia, dar care nu puteau fi „arătate", ceea ce nu putea să stea

[7] Veșmânt femeiesc tradițional din Vietnam (n.tr.).

la vedere, dar cu care familia se putea „descurca", cele din sezonul trecut, cele găurite, cele care scârțâiau, care aveau crăpături, erau desprinse, distruse, strâmte, dureroase, cele care pișcau sau aveau purici, care nu erau sigure sau comestibile –, toate acestea ajungeau ale lui Thu, ale lui Mai și ale Mătușii Nebune.

Tot ceea ce rămânea de la oaspeți, o sticlă de șampon, o pereche veche de ciorapi care puteau fi spălați, o cutie cu bomboane de ciocolată, o țigară pe jumătate fumată, o jumătate de sticlă de vin, pe toate le devorau cu lăcomie Thu și Mătușica Nebună.

Thu credea despre Khieu că se căsătorise la o vârstă prea fragedă, iar șocul de-a avea trei copii unul după altul îl făcuse să cedeze. Un pictor. Ha, pufni Thu în sinea ei. Stătea la colțul străzilor vânzând pălării. El se visa însă conducătorul unui imperiu de pălării, iar familia lui era dată la o parte, trăind în colțurile restrânse ale hanului. Cui avea el impresia că-i ține predici? Era doar o scuză ca să plece de-acasă.

La început, Thu împărțea cu ceilalți bogățiile pe care le găsea. Dar sărăcia îi făcuse lacomi, iar Thu păstra în cameră o sticlă de parfum Mairie de Chasselay despre care credea că nu știe nimeni.

Mătușica Nebună o adoptase pe Thu – crescuse șase copii ai străzii ca pe propriii copii – pe când Thu avea treisprezece ani. Mama adevărată a lui Thu își pierduse mințile într-o bună zi la piață și adunase cât de mulți bărbați puteau s-o plătească, apoi trecuse la treabă cu copiii alături, până când venise poliția. Thu abia și-o amintea. Se simțea de parcă fusese mereu pe cont propriu, până când Mătușica Nebună o găsise „ca pe o pisică pe o alee", într-o bună zi. Ca să-și sporească banii câștigați, Mai închiriase cât mai multe camere și redusese stricăciunile permițându-le copiilor să umble numai într-o porțiune mică din propria casă. Mai stătea acum în spălătorie, în timp ce Thu și Mătușica Nebună locuiau în ceea ce fusese cândva dressingul mare de la etaj. Abia dacă era spațiu pentru două paturi și să se mai și întoarcă prin cameră.

Thu mângâie sticla de parfum. Inhala aroma dulceagă, ridicând opritorul de sticlă – inhalând – încet – mama dormea – cât de aproape de nas îndrăznea, nu pentru că s-ar fi temut de țipetele lui Mai, de palmele și de tăcerile ei dispreţuitoare sau de privirile ei

jignite, pentru că la început fuseseră prietene, ci pur și simplu pentru că un secret devenea mai puternic odată cu adâncimea curenților circulari care păstrau pericolul în profunzime.

Thu se legănă în scaunul de lângă pat. Leagănul scârțâia. Cu mintea în altă parte, ridică bolul cu gheață și cu nucă de cocos de pe noptieră și începu să mănânce.

— Ieri făceam o baie și un bărbat bătea cu pumnul în ușă, zise Mai.

— Hmm?

— Tu mă asculți? Bătea în ușă, cerându-și ceaiul. Nu pot să fac singură toate astea. Tu unde erai? A trebuit să ies din cadă, cu apa curgând de pe mine. Să-i pregătesc ceaiul!

— Eram cu copiii tăi!

— A trebuit să-i pregătesc ceaiul. Și apa curgea de pe mine! Spunea întruna că hanul îi promisese să servească ceaiul. Eu eram în cadă și-i spuneam: „Sunt în cadă. Nu poți să-ți faci singur ceaiul? Bucătăria e chiar acolo". El zicea: „Dar în anunț ați promis că faceți ceai. Cred că e un caz de care trebuie să afle judecătorul. Dacă în anunț spui că faci ceai, atunci trebuie să-mi faci ceai". Se sprijinea de ușă, îl auzeam răsuflând. Eram *blocată* în baie, *dezbrăcată*.

— Nu mai dramatiza atât.

— A ținut-o așa trei sferturi de oră.

— Și de ce nu te-ai ridicat să-i faci ceai?

— M-am ridicat. Dar mi-era frică să ies din apă.

— Ca să-i faci ceai... Acum *chiar* că dramatizezi.

— Mi-era teamă că vrea să mă *violeze*.

— Deci, i-ai făcut ceai?

— Da. Cu prăjiturele.

Altă dată ar fi râs amândouă.

— Nu pot să fiu peste tot în același timp, zise Thu. Mătușica e la pat de o lună. De când s-a îmbolnăvit Cong, și tu stai jumătate din timp în camera ta. Deunăzi, Trang a scos un portofel dintr-o geantă lăsată de o doamnă pe podea. Eu am glumit. Am zis: „Ai luat și banii? Ah, l-am învățat bine". Dar doamna nu a râs, zise Thu clătinând din cap. Băiatul are doar trei ani. I-am dat femeii portofelul înapoi. Unii nu au simțul umorului. Asta voiam să zic.

Thu flutură mâna și o duse la frunte, frecându-și adânciturile.

Respiră adânc și oftă.

— Ești mai mult decât o simplă servitoare pentru mine, știi asta, nu-i așa?

— Lasă-mă cu asta, zise Thu.

Nu avea chef să asculte. Deși Mai s-ar fi simțit mai ușurată să-i spună că e ca o soră pentru ea, Thu știa cum stăteau lucrurile. Crescută ca o fiică „adoptată", Thu nu avea să fie considerată niciodată o soră adevărată.

Tăcerea se lăsă în cameră.

— Știi, Birago îți e inferior. Nu-i destul de bun pentru tine, zise Mai.

Când Birago venise în vizită la han, Mai îl privise din vârful degetelor până la față, apoi se uitase de la bicepși la picioare, apoi la podea. Acum își ascundea flirtul. Se proteja de sentimentele de vină ca și cum ar fi fost vorba de o animozitate rasială; deși vorbea despre libertatea oamenilor, imitându-l pe bărbatul ei zburat din cuib, nu era cu nimic mai bună decât bogații care se dădeau pe lângă cei aflați la putere.

Ca și când i-ar fi citit gândurile, Mai spuse:

— Nu vorbesc despre rasa lui.

— Atunci, despre ce?

— Te iubesc ca pe o soră.

Thu pufni.

— Cum să nu...

— Poftim?

Deși era cuprinsă de o așa-zisă boală, Mai reuși să se sprijine în cot.

— Nu pot să fiu numai a ta, asta e, nu? Ești geloasă, zise Thu.

— Numai a mea? Despre ce naiba vorbești?

— Vrei ceea ce nu poți avea.

Limba lui Thu era rebelă, încăpățânată și obscenă.

Privirea lui Mai ar fi putut să mistuie orice-i stătea în cale. Dacă astfel nu s-ar fi dat de gol că se prefăcea bolnavă sărind din pat asupra ei, Thu era sigură că ar fi făcut-o. În schimb, Mai alese cel mai urât mod de a jigni și spuse, șoptind forțat:

— Chiar ești nebună. La fel ca mama ta.

Thu nu se simțise tristă până când intrase în camera lui Mai. Poate că lăsarea întunericului o făcea să-i fie și mai dor de Birago.

Birago spunea: „Noaptea e mai nechibzuită decât ziua". Totul avea să pară mai bine mâine-dimineață, își spuse Thu.

— Mai bine te-ai uita în oglindă, răspunse Thu.

Tăcerea deveni și mai intensă.

— Mă auzi, Mai? Ai fost curajoasă – chiar și când l-am adus pe Birago în vizită, zise Thu ridicându-se din leagăn. Te-ai supărat atât de tare... Te superi foarte tare când nu iese ca tine.

Ieși din cameră tropăind. Clonc-clonc-clonc. Bi-ra-go. Târșâi papucul intenționat: *Biiiiii*-ra-go.

Cong stătea la capul patului Mătușii, întins pe perna care mirosea a medicamente încă de când Thu era adolescentă. Thu rezistă impulsului de a-și pune capul pe pernă – în schimb, oftă și se trânti pe propriul pat, aflat atât de aproape de al mătușii, încât putea întinde mâna să atingă pielea zbârcită a acesteia.

— Nu l-am văzut pe Birago de o săptămână.

Își aruncă papucii din picioare și începu să-și cerceteze unghiile de la picioare. Pentru că făcea parte din Batalionul Africii, era trimis de multe ori în misiuni pe care nu le voia nimeni. Thu credea că șeful lui nu-l plăcea prea mult, cel puțin șeful lui direct, căpitanul. Acesta, dar și bărbații din barăci erau invidioși pentru că locotenent-colonelul îl prefera altora. Când acesta nu era de față, râdeau de cicatricele lui tribale și de pielea lui neagră.

Thu, pe de altă parte, venera pielea neagră a lui Birago, înnegrită și mai mult de umezeala apei și de strălucirea soarelui – se întâlniseră pe plaja Long Hai: amândoi sfidau distracția albastră, lipsită de judecată, care-i făcea să uite de străzile poluate. Felul în care călărise el valul în ziua aceea, cu brațele întinse ca un crucifix pe deasupra curenților și a valurilor, o încântase. Sufocată de treburile casei, simțea că, dacă nu făcea ceva ieșit din comun, avea să explodeze. Torsul lui era zvelt. Ea își potrivea degetele în spațiile dintre mușchii lui, iar el râdea, strângându-i degetele.

— Încearcă să mă prinzi, spusese ea.

— Ce?

— Degetele mele, prea încet, nu m-ai prins.

— Maimuță-pigmeu.

— Tu ești maimuță. Cel puțin așa ne-a zis profesorul la grădiniță, zisese ea, împungându-l cu degetul în joacă. Îmi amintesc pentru că avea o poză cu maimuțe din Africa și cu bărbați negri alături. Prinde-mă de degete, prea încet.

El se opri și lovi cu piciorul în nisipul alb – punctișoare pe degetele negre, ca niște fire de praf –, în timp ce picăturile din apa oceanului prinse în cârlionții lui negri stârneau curcubeie de lumină, ca și cum cineva i-ar fi pus pe cap niște prisme la intervale neregulate. Brusc, se simți rușinată. Când ridică, în sfârșit, capul și se întoarse cu fața spre ea, făcu o strâmbătură grotescă, ca de maimuță. Ridică un braț deasupra capului și se scărpină la subraț, strigând în glumă: „Uu-uu-uu, fato, îți arăt eu *go-ri-la.*" O prinse la subraț și alergă așa cu ea pe mal. „Eu, gorila. Birago, gorila, mârâia el. Uuuuuu!" Un vânzător de înghețată sări în spate, iar o familie chicoti și se îndreptă în direcția opusă cu tot cu prosoape. Birago alergă de-a lungul plajei strigând, iar Thu, având jumătate din greutatea și din înălțimea lui, striga și râdea sub brațul lui, lovindu-l în spate. La început se speriase văzând cât de musculos era, de parcă n-ar fi fost om. Și-ar fi putut plimba mâinile în sus și-n jos pe torsul lui ore întregi, gândindu-se că nimeni n-ar fi fost de acord cu căsătoria lor, pentru că asta își dorea – căsătorie și copii mulatri cu păr creț. Rasa lui îi permitea să se joace de-a nevasta bună și să scape de rol în același timp. El decorase pălăria ei din hârtie de orez, furată din grămada lui Khieu, lucru pe care Mai nu l-ar fi îngăduit niciodată, cu flori proaspete și uscate. Țara era împotriva lor. Nu-i ajuta nici faptul că soldații negri violaseră câteva femei de prin partea locului, iar cazurile fuseseră prezentate în toate ziarele din Saigon. El făcea bani boxând în timpul liber. Spunea că meciurile erau ilegale.

— Contează?

— Pentru mine, spuse el.

— Jumătate dintre lucrurile care se petrec în Saigon sunt ilegale, zise ea râzând.

— Dacă vreau să avansez vreodată în armată, zise el, trebuie să am grijă.

Dar Thu știa, simțea că era vorba de ceva mai mult.

— Dar colonelul Janvier?

— Căpitanul mă urăște destul de mult și așa.

— Dar colonelul Janvier nu te urăște.

— El nu știe că boxez. Probabil ar vrea să vină. Sau să boxeze și el. E trăgător de elită.

— Vezi? Ar trebui să-i spui. Ce-i acela trăgător de elită?

Birago ridică din umeri.

— Cu pistoale. A câștigat concursuri în Monaco. Nu m-aș mira dacă o fi fost boxer la viața lui. Dar, dacă vrei să avansezi în armată... Birago avea o expresie ciudată pe față... nu poți dacă lumea te urăște.

Thu se rostogoli pe burtă și se uită la Mătușica.

— Suntem împreună de doar șapte luni, Mătușică, și știi cum e, simt că suntem căsătoriți de-o viață. Ți s-a întâmplat vreodată așa ceva? Adică, dragostea?

Mătușica Nebună Numărul Trei pufni pe nas.

— Am crescut nu știu câți copii și tu mă întrebi dacă am fost vreodată îndrăgostită?

Ridicase sprâncenele atât de mult, încât aproape că i se lipeau de linia părului. Thu nu era sigură dacă asta însemna da sau nu.

— Te iubesc mai mult decât orice am iubit vreodată, îi spusese Birago când îl văzuse prima dată boxând, când ea îi săruta încheieturile degetelor după meci, ceea ce avea să devină obiceiul lor.

— Ai nevoie de cineva pe care să îl poți iubi atât de mult și aceea sunt eu, zise Thu, bănuind deja că el avea un gol pe care încerca să-l umple atunci când lovea un om în ring cu ceva care nu avea legătură cu ea.

Capitolul 4

Georges-Minh își spuse că, dacă n-ar fi fost înlănțuit de averea părinților lui, viața ar fi fost mult mai frumoasă. Ura opulența casei. Mai spațioasă chiar decât cea a guvernatorului francez, terasa era destul de mare încât să încapă o trupă de acrobați siamezi. Tatăl său alesese singur tablourile de pe pereți, lucrări originale înfățișând foști împărați în veșminte regale, reproduceri după Goya. Georges-Minh prefera stilul minimalist.

În cele mai multe zile, se simțea strivit de mobila neagră, lăcuită, decorată cu simboluri aducătoare de noroc, lucrări în fier frumos împodobite, care etalau bogăția și statutul social. Se sufoca sub pernele aurii și roșii. Indiferent în ce cameră intra, lucrurile părinților săi îi aminteau de dragostea lor măreață și nesăbuită de a cheltui bani, dragoste egalată doar de iubirea măreață și nesăbuită pentru viață. Georges-Minh își spunea că el este diferit. Căuta dovezi că încă din copilărie preferase simplitatea în locul ostentației. Nu-i plăcuseră lui cuvintele încrucișate și cuburile de construit? Tânjea după linii drepte, așa cum îi plăcea și să-și păstreze mintea: orânduită, lipsită de patimă.

Totuși, o mână invizibilă îl oprea să arunce fie chiar și un singur peisaj țipător, o singură floare de-a maică-sii, o viță-de-vie agățătoare, o floare de lotus cât capul unei dansatoare de revistă, o orhidee care ieșea în chip pornografic din ghiveci. Era un bărbat în toată firea, părinții lui nu mai erau, iar el se sufoca într-o casă plină cu flori de lotus în vaze lunguiețe.

Oare negarea adevăratei lui firi îl făcuse să se trezească într-o dimineață și să vadă cheagurile sângerii ale zorilor prin plasa de țânțari? Credea că probabil se trezise cu o răceală. O răceală cumplită. Nu-și amintea nici cum îl cheamă. Își trecu degetele prin păr: ud leoarcă. Își trecu degetele pe piele: lipicios. Își pipăi corpul, căutând simptome. Organele genitale păreau a fi masculine. Își puse mâinile pe piept: inima îi bătea ca a unei păsări rănite.

Auzea un râu curgând afară – dar care râu? Respiră, respiră. Ciuli urechile ca să audă sunet de pași. Avea copii? Avea o soție? Gândurile

i se amestecau în minte. Toate astea în doar câteva secunde.

Tablourile agățate pe pereți: reproduceri după operele lui Giotto, van Eyck, Wang Hui. Era istoric de artă? Rămase pe pat, ud de transpirație, timp de cincisprezece minute îngrozitoare, încercând să-și amintească cine era, unde era și cum ajunsese acolo.

Își masă tâmplele, încurajându-și gândurile să se așeze. Puțin câte puțin, mintea i se întoarse ca o iubită rătăcită și rușinată. Atunci își dădu seama de ceva. Uneori, universul îți dă ceea ce vrei, dar nu așa cum ți-ai dorit. Sau poate că nu-ți dai seama de ceea ce vrei până nu e prea târziu.

Așadar, Georges-Minh nu înțelese decât atunci când își reveni din episodul de amnezie că, pentru a se elibera de trecut, trebuia să înceapă cu mintea curățată. Tânjea să se întoarcă la starea de amnezie, la mintea ca o pânză albă pe care putea crea orice, pentru că numai așa putea deveni bărbatul care voia să fie. Pentru a renunța la siguranța oferită în continuare de bunurile tatălui său: gresia șlefuită Anthangudi cu alb și negru, sculpturile reci, netede, închipuind elefanți în lemn de trandafir, și pereții colorați din ipsos.

Dar întrebarea era cum să o facă atunci când venitul obținut din închirierea proprietăților tatălui său îi permitea să lucreze ca voluntar la Clinique de La Dhuys, clinica lipsită de fonduri și de paturi, care nu oferea decât îngrijiri limitate? Dar cabinetul de acasă, unde putea să primească pui în loc de bani datorită acelorași chirii? Și, Dumnezeule mare, cum era să se *gândească la o soluție* în timp ce candelabrul italian de import îi sărea în ochi?

Și atunci îi veni ideea. Avea să se căsătorească. După ce se căsătorea, nu avea să mai fie singurul responsabil de averea părinților lui, urma să aibă o soție care să preia controlul, să cumpere mătăsuri, mobilă și vaze și ce mai cumpărau femeile în casă. Gândul îl încânta. Avea să scape de povara de a trăi pentru alții, chiar dacă era vorba de strămoșii morți, și să înceapă să trăiască pentru el însuși. Asta era tot ce-și dorise vreodată. Să se elibereze de sentimentul că avea un jug în jurul gâtului. Să simtă, în sfârșit, că avea voie să-și trăiască viața. Oare putea reuși toate acestea dacă se căsătorea? Da, da, da. Acum nu mai trebuia decât să găsească o femeie.

Georges-Minh nu avea nicio iubită – nu pentru că ar fi fost snob, ci

din timiditate. Singuratic, cu reputația de a fi distant, nu știa niciodată ce să discute cu membrele sexului opus și i se părea chinuitor să pălăvrăgească, ba chiar și să le răspundă la fel asistentelor care-i zâmbeau. Nu găsea în a vorbi nimicuri nici ușurință, nici vreo descătușare. Pentru Georges-Minh era o corvoadă. Stângăcia lui îndepărta femeile: se puteau baza pe caracterul lui plictisitor.

O iubită? Visează mai departe, i-ar fi spus alții. Își dorea o soție, o familie normală.

Păcat. Îi plăcea să creadă că era arătos – o mai spuneau și alții, nu doar mama lui. O fată de la liceu, cândva. Și o femeie din programul suedez de schimb, care-i șoptise un anumit cuvânt la ureche, un cuvânt pe care nu voia să-l repete nimănui. Al treilea era un botanist care lucra ca profesor asistent la Colegiul Francez din Saigon, unde Georges-Minh învățase un semestru. Într-o excursie în pădurea de banane, cu ficuși agățători deasupra capului, cu picioare împletite și cuvinte spuse la baza gâtului. „Membrul tău e ca o liană uriașă." Masiv, spusese el. O, da. Un bărbat? Nu, puritane, botanistul. Un *libertin.* Și Georges-Minh era la fel, așa crezuse botanistul atunci.

Nu libertin, se corectă Georges-Minh în gând, nu doar un simplu *hedonist,* ci mai degrabă un bărbat care nu voia ca alegerile lui sexuale să fie dictate de sistem. Care ar fi făcut sex cu un bărbat numai pentru că societatea vietnameză tradițională se opunea. Nu-i spuse iubitului său libertin nimic din toate astea, dar se mândrea în taină cu politica și cu superioritatea lui morală.

Însă de la moartea părinților săi își suprimase dorințele. Cu alte cuvinte, muncea. Tot timpul. Se calma la vederea degetelor lui printre suturi și bandaje. Se relaxa muncind. Era singura lui supapă de siguranță. Așa făcea față singurătății ocazionale. Mda, ocazionale. Mai ieșea la băut cu Chang, dar intimitățile lor nu însemnau prea mult.

Mergea la lucru cu mașina sa Panhard Levassar, iar mulțimea se dădea la o parte – mulți dintre ei nu mai văzuseră o mașină până atunci –, bătând cu palma respectuos pe capotă și trăgându-și uimiți mâna friptă când mașina trecea mai departe. În timp ce conducea, se gândea la răposatul lui tată, care fusese înmormântat cu toate

ritualurile impuse de statutul său, devenind astfel un moştenitor mulţumit, nu o fantomă flămândă, iar Georges-Minh nu-şi dădea seama când accelera. În seara aceea avea să le ofere părinţilor lui tămâie şi fructe şi să le spună despre planurile lui de a se căsători.

Aveau să fie mulţumiţi. Nimic nu valora mai mult decât familia şi, dintre toţi, cel mai de preţ era un fiu, cel mai în vârstă, care ducea mai departe numele de familie. Ironia era, desigur, că atunci când tatăl lui trăia, Georges-Minh îşi petrecea aproape tot timpul revoltându-se împotriva valorilor acestuia.

Ironia era că voluntariatul său la clinica La Dhuys fusese o modalitate prin care Georges-Minh încercase să se elibereze de influenţa tatălui, pe care o simţise mereu ca pe două mâini strânse în jurul gâtului. Devenise doctor mai ales ca să le facă în ciudă. Din rebeliune. Dintr-o exuberanţă de genul „îţi arăt eu ţie". Ca să-şi demonstreze valoarea în faţa unui om care, după părerea lui Georges-Minh, măsura totul ca un cântar, greutatea banilor şi greutatea aurului.

Deşi Georges-Minh nu mai frecventa de mult dineurile miniştrilor francezi, la care participau fiii şi fiicele atrăgătoare ale afaceriştilor bogaţi, şovăise întotdeauna înainte de a dona banii de pe chiria celor douăzeci de proprietăţi ale tatălui său călugărilor care cerşeau cu boluri în care primeau de pomană, care recitau sutre[8] la piaţă, închinau rugăciuni pentru sufletele rătăcite ale morţilor şi încercau fără succes să le alunge în lumea de jos. În orice caz, nimeni din cercurile sociale din Saigon nu i-ar fi simţit lipsa. Numărul mic de invitaţii primite după întoarcerea lui de la universitate, urmată de moartea părinţilor, nu avea nimic de-a face cu statutul său de doctor, ci cu numele său de familie.

Pe malurile râului plutea un întreg oraş. Mulţi dintre pacienţii lui Georges-Minh lucrau în bordeluri numite „bărci înflorate", după obiceiul exagerat din Canton de-a presăra flori în camere şi de a decora punţile cu lanterne.

El făcea cât putea, după care îi trimitea acasă. Copiii, răpiţi din

[8] Tratat indian ori culegere conţinând proză aforistică, reguli de ritual, de morală, de filosofie sau referitoare la viaţa zilnică (din fr. *sutra)* (n.tr.).

cătunurile din munți, plecau cu dulciuri sau cu felii subțiri de trestie-de-zahăr uscată, din care să sugă – ei erau cei mai triști. După câteva luni în oraș, fețele lor putrezeau înainte de a înflori, ca un lujer de arahide în timpul iernii, cu florile murind înainte de a se deschide.

Alți pacienți lucrau la „bambuși", case numite astfel pentru că aveau pereți și paturi din bambus. Niciun fel de mobilă. Poate vreo lampă cu ulei de cocos. Îi trata după bătăile primite, le vindeca bolile venerice, holera, dizenteria, hepatita și diareea.

Cele mai norocoase fete se măritau cu afaceriști. Majoritatea se retrăgeau la colțul străzii, marcate de boli, cu nasul mâncat de sifilis, deveneau cusătorese care așteptau să repare ruptura din haina cuiva sau să coasă câte o butonieră, purtând un nas de hârtie și ochelari mari care să le ascundă diformitatea.

Trecu pe lângă cafeneaua de pe promenadă care servea bere și bitter, pe lângă teatrul francez din Rue Catenat – o sală care făcea până și pagoda budistă de pe aceeași stradă să pară mică, construită din bambus, plină de plante și de flori tăiate, ce erau înlocuite de cum se ofileau –, trecu de florărese, modiste, croitorese, buchiniști, bijutieri, tinichigii, vânzători de cufere, de răsaduri, negustori de suvenire din Japonia și China, printre care găseai simboluri falice, cărți și gravuri erotice, precum și păpuși de mărimea unei palme, realizate din porțelan sau fildeș.

Avusese loc o execuție; capul era încă în fața prăvăliei măcelarului, înfipt într-un par, duhnind și acoperit de muște. Un ofițer francez îi critica pe naționaliști, descriindu-i pe soldații uciși ca pe niște familiști și subliniind ideea cu postere printate de armată, care îi înfățișau pe acești tați împreună cu copiii lor.

Trecu apoi un cărucior cu fundul plat, tras de doi măgari, transportând restul rebelilor. De câte ori birjarul trecea de câte un colț de stradă, prizonierii, prinși unii de alții de gât și înlănțuiți ca luminițele care decorau străzile, își pierdeau echilibrul și se sprijineau unii de alții. Așa erau plimbați pe străzi, cu albul ochilor strălucitor ca cioburile de oglindă, scoși spre rușinea lor ca la paradă.

Trecătorii, vânzătorii de pepeni, croitoresele, conducătorii de ciclotaxiuri, avocații cu birourile având ferestre spre stradă, băieții

care lustruiau pantofi, cei care se plimbau, care vindeau kumquat[9] la piață sau care tundeau clienții în frizerii mobile își plecau capetele.

Soldații trăgeau ghilotina cu un bocănit intenționat, teatral, într-un alt cărucior deschis, de la închisoarea de pe strada Lagrandière până în mijlocul pieței de noapte. Alte discursuri publice întârziau noua serie de execuții. Apoi forțau prizonierii să îngenuncheze pe rând la ghilotină. După un strigăt șovăielnic, jalnic, „Vietnam, Vietnam!", capul li se rostogolea în coș. Unul după altul. Lama ghilotinei era ștearsă cu grijă cu o cârpă din bumbac. Până când nu mai rămâneau decât soldați. Puneau apoi cele mai noi capete lângă cele vechi, în fața prăvăliei măcelarului, așezând urechile tăiate pe o tavă postată în pagodă.

O fată, poate de vreo șaptesprezece ani, horcăia pe treptele clinicii, îmbrăcată într-o cămașă distrusă, o bluză cu nasturi brodați, un capot a cărui culoare cărămizie făcea ca mizeria de pe mâneci să pară neagră și o pălărie cu panglică. Felul în care deschidea și închidea gura îi amintea lui Georges-Minh de un pește.

Avea ochii sticloși de la opiu și nu se putea concentra la mâna lui când i-o întinse. Părea să-l măsoare din ochi; săracii nu aveau nici visuri, nici suspiciuni, se gândi el. Îi oferi din nou mâna, încercând s-o prindă de degete.

— Ridică-te, soră.

Ea îl privi bănuitoare.

— Haide. Te duc înăuntru.

Ea clătină din cap.

Când încercă să o ia cu forța, se miră cât de rece îi era mâna, ca un perete de beton lipsit de căldură. Fata tresări. El bănuia că furia ei nu avea nimic de-a face cu el, ci poate cu ceva dinăuntrul ei. Cum putea să fie supărată pe el când nu făcea decât să încerce s-o ajute?

— Cine dracu' ești? strigă ea, privindu-l pentru prima dată, cu o lipsă totală de înțelegere în ochi. Cine dracu' sunt? Hm? Cine dracu' sunt? Pleacă! Nu mă atinge! Nu mă atinge, la dracu'!

Apoi îl lovi și fugi.

---

[9] Cel mai mic fruct din familia citricelor, asemănător cu portocala, de mărimea unei cireșe și cu coaja comestibilă (n.tr.).

El își duse mâna la obraz, acolo unde fata îl rănise cu unghiile. O pată mare rămăsese pe gresia unde stătuse așezată. Se uită spre aceasta, apoi la silueta care se îndepărta. Să fugă după ea? Își dădu seama acum că ceea ce lui i se păruse a fi noroi pe cămașa ei era, de fapt, sânge, dar acum nu mai văzu decât nenumăratele uși deschise ale caselor unde se consuma opiu, băieței care se iveau dintre umbre, frumuseți slabe ca o scândură care era acolo dintotdeauna, sperând să găsească favoruri, iubiți sau bani.

— O noapte cu lună rea, zise unul dintre derbedeii de pe stradă.

Avea înfățișarea și încrederea unui copil provenind din rase amestecate.

— De ce nu ai prins-o? întrebă Georges-Minh exasperat.

— A fugit de tine.

Ceva se schimbă apoi pe fața băiatului. O tristețe. Pielea de culoarea ceaiului. Ochi ca de căprioară.

— Ai fi putut s-o prinzi – dacă ai fi fost mai iute.

Georges-Minh se frecă la obraz, în locul în care sângele curgea deja mai tare. La naiba, unde era batista?

Căută febril în buzunare, în timp ce apăsa rana cu putere.

Prietenii băiatului începură să râdă. Nu din cauza doctorului Nguyen, ci pentru că unii dintre ei aveau doar opt sau nouă ani, iar unul din grup se dăduse cu ruj și imita acum sărutări. Mergeau ca femeile, uitând de femeia adevărată care scăpase. În timp ce o ușă se deschise și se închise, cineva aruncă ceva afară, în stradă, probabil gunoi. Viața mergea mai departe. Băiatul îl privi pe Georges-Minh de parcă i-ar fi spus că și el ar trebui să meargă mai departe.

— Nici măcar nu-ți amintești cum mă cheamă, nu?

Georges-Minh era cu mâna pe clanță.

— Guralivul.

— Ha, ai greșit.

— Leneșul.

— Din nou ai greșit.

Georges-Minh deschise larg ușa clinicii. Colegii lui abia își ridicară privirea. Oare mureau dacă zâmbeau și ei? Oare îi păsa? Nici măcar nu-l întrebară ce pățise la obraz. Câteva surori îl salutară din cap, continuându-și apoi îndatoririle. Era încă iritat din cauza băieților

care chicoteau, a rujului, a băiatului cu ochii mari migdalați, cu pielea lui de culoarea ceaiului, a ușilor deschise, a petei de sânge, a fetei. Mai avusese de-a face și alte dăți cu pacienți violenți, așa că poate din cauza serii trecute era de fapt atât de morocănos – capul lui nu se simțea chiar grozav. Întregul incident îl zăpăcise. Pacienta asta și cel de ieri. Cel care-și pierduse memoria. Gura ca de pește a tinerei prostituate și petele negre de ieri îl tulburaseră. Faptul că-și pierduse temporar memoria. Ștergerea tablourilor, dispariția gresiei – bogăția tatălui său, da, la asta îi stătea mereu gândul –, dar era mai mult de-atât. Era clar că începea să se îmbolnăvească. Poate luase vreo gripă. Îl mânca și pielea. Doamne, spera că boala de care suferea bărbatul amnezic care-i intrase în casă – oricare ar fi fost ea – să nu fie contagioasă.

Poate nu dormea îndeajuns în ultima vreme. Oamenii aveau uneori episoade de amnezie când sufereau de epuizare fizică. Ar fi trebuit să mănânce mai mult și să se îngrijească mai bine. Nici nu era de mirare că mintea îi juca feste. Între bolile de la clinică și comploturile cu otrăvuri de la Khieu, Georges-Minh se putea considera norocos dacă ar fi scăpat doar cu acel blocaj mental.

Își pansă zgârietura din obraz, se spălă pe mâini și își intră în ritm sub lumina lămpii cu gaz. Apoi doi pescari se apropiară împleticindu-se, cărând trupul cuiva – unul îl ținea de umeri, celălalt de picioare, legănându-i partea din mijloc, care era înfășurată într-un fel de giulgiu alb.

— Unde vrei s-o așezăm?

În spatele celor doi, trecătorii se înșirau asemenea trenei unei rochii de mireasă.

Femeia în vârstă spuse:

— Lăsați-o. V-am spus să o lăsați.

— Tată ceresc, iartă-mă, căci am păcătuit, spuneau catolicii din grup.

— E blestemată, v-am spus eu, zise bătrâna. Nu vă uitați la ea, n-o atingeți. Ia uitați-vă ce-ați făcut! E prea târziu și o să fim cu toții blestemați.

Se bătu cu palma peste cap. Încercă să-i împingă pe ceilalți afară din clinică; când văzu că nu voiau, își smulse părul, croncănind,

scuipând și văitându-se.

Dacă doctorul Nguyen Georges-Minh n-ar fi fost ocupat să elibereze masa de examinare pentru ca pescarii să poată pună trupul acolo, i-ar fi spus bătrânei sau altor oameni precum aceasta în felul următor: „Înțeleg faptul că voi credeți în blesteme, că este modul vostru de a da sens unei lumi care adesea este rece și grea. Dar eu n-am crezut niciodată în genii sau magicieni". Dar, în loc de asta, spuse doar:

— Singurul blestem e aici, în lumea reală.

Femeia bătrână răspunse:

— Târfa e blestemată.

Bărbații îi spuseră lui Georges-Minh că aruncaseră plasa pentru crap în râul Saigon și pescuiseră trupul.

— Nu știam dacă mai respiră sau nu.

Când Georges-Minh desfășură giulgiul alb, o plasă de țânțari de fapt, mirosul de buruieni și de mâl se ridică și se răspândi în cameră.

Întregul grup se foia în mijlocul clinicii, amețindu-l pe doctor.

— E doar o copilă, zise el.

— Știu, spuse bătrâna. Știu. Nu se mai simțea niciun fel de răutate în vocea ei. Îl mângâie pe umăr pe Georges-Minh. Și pe urmă, scutură ea din cap violent, cineva a blestemat-o. Nici măcar moartea n-o mai poate spăla acum.

Trupul ei, având la gât un colier de pești, se mișcă brusc. Se ridică în capul oaselor și întinse ușor mâna după ceva de apucat. Degetele ei pipăiau în gol. Hainele ei, ca un rostogol argintiu, plin de solzi ca niște pietre prețioase, reflectau lumina și sclipeau orbitor. Doctorul se clătină – nu mai văzuse până atunci o sirenă. Părea că mii și mii de peștișori i se zvârcoleau în păr și în orbite, ieșind din locurile în care fusese înjunghiată, amestecându-se cu sângele și plutind în răni. Alunecau din acestea pe masa de examinare.

Când încercă să vorbească, peștișorii îi ieșiră din gură. Trecătorii căzură în genunchi. Catolicii din grup își făcură semnul crucii.

— E un semn de prost augur!

Alții ridicară ochii spre cer și începură să plângă. O femeie se ruga

pentru sufletul ei recitând din Vede[10].

— Dar ce se va întâmpla cu noi?

— Ce să fac cu ceea ce-am văzut?

— Să-mi scot ochii?

Pandemoniul crescu până când doi asistenți se apropiară de grup, cerându-le tuturor să-și păstreze calmul și vorbindu-le pe tonul pe care-l folosesc oamenii atunci când vor să liniștească bivolii în timpul unei furtuni, după care îi îndrumară către ieșire.

Cum putea fi trupul ei atât de infestat de pești și totuși să respire încă?

În haosul general, Georges-Minh îi băgă două degete în gură și scoase peștișorii, făcându-i loc să respire.

— Am paisprezece ani, zise ea.

Vocea ei era subțire și panicată, părând să-i taie gâtul ca o lamă micuță.

— Știi ce ți s-a întâmplat?

— Paisprezece.

Repeta același răspuns la toate întrebările lui. El privise mușchii paralizate în pânzele de păianjen, secătuite de vlagă în timp ce încă erau în viață – ce moarte! Să știi că viața se scurge din tine și totuși să nu poți face nimic ca s-o oprești. Exact așa se simțea. Oare musca își respecta dușmanul sau își petrecea ultima clipă blestemându-l? Însă asemenea lucruri se întâmplau tot timpul, el le vedea. Ca și societatea lor, ca toți cei care făceau parte din ea, oricât de mult strigau ca să se convingă de propria putere.

Apoi, un moment de luciditate.

— O să mă fac bine?

— Ai paisprezece ani.

Georges-Minh îi tamponă rănile cu un tifon care se înroși imediat. Măsură lupta pe care era pe cale să o piardă prin estomparea bătăilor inimii ei.

— Ești rezistentă.

Cuvintele lui păreau să o calmeze, așa că repetă:

— Ești rezistentă.

---

[10] Culegere de texte originare din Vechea Indie (n.red.).

Fata zâmbi.

— Cred c-o să te faci bine.

Apoi se opri și nu o mai bandajă. Îi atinse părul plin de pește spunându-i ceea ce avea nevoie să audă, până când fata își dădu ultima suflare și muri pe masa de consultație. Golul morții ei îl trase înăuntru. În momentul morții ei, simți că nu mai are aer, iar în zilele următoare se gândi că poate – atunci când un suflet iese din trup cu suferință – ia tot aerul din încăpere, din clădire și din plămânii oamenilor din ea, cu ciudă și din sete de răzbunare.

După o scurtă călătorie în lumea de dincolo, o fantomă înfometată se întorsese, plină de ură.

Nu avea să știe niciodată dacă fusese bătută de pește și lăsată să moară pe mal ca să se arunce singură în râu. Poate că o matroană sadică din așezămintele de bambus o bătuse și o aruncase în râu, unde pescarii o văzuseră plutind și o smulseseră din calea curenților. Să fi fost oare un client nesatisfăcut? Sau să fi încercat să se sinucidă departe de casă?

Georges-Minh se lăsă pe podeaua clinicii, înconjurat de pești, care băteau cu coada în jur.

De-ar avea o prietenă... Cineva cu care să vorbească. Când își luă batista, un crăiete îi alunecă printre degete. Îl aruncă în perete.

Capitolul 5

Mai târziu în aceeași seară, la clinică veni o femeie purtând o jachetă neobișnuit de scumpă – cu croială europeană. Aceasta îi spuse lui Georges-Minh:

— N-ați crede doar uitându-vă la mine, dar am tușit întruna, până când am crezut că o să-mi iasă plămânii pe gură!

— S-a mai întâmplat și altă dată?

— O, da, dădu ea din mână, tot timpul.

Tușise vreme de douăzeci de minute, până nu mai putuse să respire deloc. De obicei, lua sirop de mac. Un narcotic. Dar rețeta i se terminase.

— Mă temeam că voi face o criză din nou. Altfel aș fi așteptat până dimineață.

— Ce faceți în cartierul ăsta?

Întrebarea era cam îndrăzneață. Dar și ea fusese îndrăzneață venind acolo. Cu hainele, pantofii, tunsoarea și poșeta ei. Cine se credea cu pielea aceea nerușinată? Cu pupilele acelea? Cu zâmbetul acela larg? Cu dinții, unghiile și chicotitul ei? Purtându-se atât de insolent în legătură cu tusea ei, fluturându-și părul, el i-ar fi putut frânge încheieturile doar într-o clipă.

Capacitatea ei de a face alegeri potrivite era dubioasă. Desigur, în lunile care urmară, în timp ce avea dubii legate de unicitatea deciziei sale, avea să se întrebe cât avusese de-a face cu asta faptul că sirena se învârtea în jurul tavanului clinicii și dacă ceața ectoplasmică îl făcuse să vadă mătase acolo unde era doar păr, un mers mai seducător decât mersul unei femei reale, dinți mai albi decât albul, o privire mai pătrunzătoare. În retrospectivă, totul pare douăzeci-douăzeci, așa se spune. La vremea respectivă, păruse unica alegere: un zâmbet ademenitor, o creatură încântătoare într-o jachetă europeană. Sirena îl lăsase cu sufletul golit, crud precum alveola unui dinte.

Într-adevăr, când ușa clinicii se deschise, îi fusese dintr-odată ușor să se ridice de pe podea, înconjurat sau nu de pești care se zbăteau. Își trecuse mâinile prin păr și o salutase. Firele invizibile, ceva precum corzile unui zmeu care îi legau corpul de cel al sirenei, se

transformau acum în fire de mătase care se subțiau și se rupeau. Zâna prevestitoare a morții devenise diafană și dispăruse. Ceața rămasă în urmă îi împrospătă. O secundă mai devreme, crezuse că merita să fie bântuit. Acum privea înainte. Îl auzea deja pe Chang spunând: „Nu crezi că grăbești lucrurile?"

„Ca un glonț gonind", ar fi zis el.

O puse pe masa de examinare. Chiar și numai asta făcea ca totul să merite. Pentru moment era suficient să-i idealizeze umerii. Nu-i așa? Nu mai analiza sentimentul. Sforile zmeului dispăruseră.

E amuzant dacă te gândești cum se dezvăluie lumea cuiva într-un anume mod doar pentru că cineva alege clinica aceasta în locul alteia, făcând o plimbare pe apă – dacă și-ar fi imaginat că ea avea să vină mâine în loc de seara aceasta, ar fi rămas acasă, ascultând *Messiah* la patefonul său Victrola.

I se vedea clavicula prin bluză, cu mătasea ieșind în evidență. (Înțelese în câteva secunde că chicotitul ei era de fațadă – dar *mătasea*, pe aceea nu putea s-o inventeze, aceea nu mai era bravadă, era adevărată.) Când părăsești o casă de vară și acoperi mobila, lăsând locul astfel timp de un an de zile, sentimentul pe care-l ai când închizi ușa: așa era ea.

— Eu sunt Dong.

— Ce căutați în cartierul ăsta? repetă el întrebarea.

Avea nevoie să știe adevărul.

— Mă supuneți unui interogatoriu? Am văzut lumina de la clinică...

Se întrerupse când văzu postura lui provocatoare.

— Îmi place apa.

Ea se uită la el, cu o privire de genul „ce părere ai despre asta?" Ceva se întâmpla între ei.

— E multă apă aici.

Tonul lui sugera că așa era peste tot, în toate locurile mai sigure. De ce venise ea oare în zona în care locuiau săracii? Era și ea ca el? Erau asemănători? Îi displăceau și ei banii? El dorise să afle cum trăiau cei mai puțin favorizați de soartă, să înțeleagă pe deplin. După aceea avea să știe exact cine era el însuși. Când vorbea limba lor, oamenii puteau să-l strige pe nume: nu „doctorul Nguyen", ci

Georges-Minh.

El nu comentă nimic în legătură cu jacheta ei de firmă, deşi ar fi vrut s-o facă. O examină. Îi ceru pe un ton autoritar să-şi ridice bluza, cu vocea tremurând de emoţie.

— Ai putea să mă conduci cu maşina, ca să nu-ţi mai faci atâtea griji pentru mine.

Îi atinse mâna, iar doctorul aproape că se înecă cu propria salivă.

— Aceea e maşina dumitale, parcată în faţă, nu-i aşa?

Georges-Minh şi locotenent-colonelul Janvier, comandantul garnizoanei franceze din Saigon, aveau acelaşi tip de automobil, un Panhard Levassar, deşi a lui Janvier era cel mai nou model cu şase cai-putere, în timp ce a lui Georges-Minh îi aparţinuse tatălui său şi fusese nouă doar când apăruse pe piaţă, în 1891. Cu toate astea, cei doi bărbaţi împărtăşeau distincţia de a avea singurele două automobile importate din Paris din tot Saigonul şi, din acest motiv, locotenent-colonelul Janvier îl chemase o dată pe doctorul Nguyen Georges-Minh la reşedinţa sa de la garnizoană. Janvier îl conduse spre umbra zidului crăpat al fortăreţei, devenit verde din cauza şopârlelor şi a florilor de dillenia.

Colonelul Janvier mângâie părţile laterale deschise ale vehiculului, acoperişul plat ca un parasolar, cu ciucuri argintii, scaunul şoferului cu tapiţerie neagră, scaunul rabatabil din spate. Georges-Minh era cu adevărat impresionat.

— Priveşte alămurile.

Pasagerii din maşina colonelului nu stăteau sub un acoperământ de pânză, ci sub un acoperiş din lemn de tec, atrăgător ca al unei nave.

— Mă asigur că sunt lustruite zilnic de gambirul meu, mâna mea dreaptă, pe care o să ţi-l prezint mai târziu.

Roţile vopsite în galben ale lui Georges-Minh semănau cu cele ale unei căruţe de la fermă, spre deosebire de cauciucurile colonelului, având roţile vopsite în roşu aprins.

— La vremea aceea s-a vândut cu 3.500 de franci, spuse Georges-Minh despre propriul automobil, în chip de scuză, când a fost nou.

— Hai, hai, vino să bem ceva.

Casa lui Janvier se afla în același cartier în care locuia Georges-Minh, dar nu petrecea niciodată o noapte întreagă acolo. Cartierul său înghesuit îl făceau claustrofob. Nu dormea aproape deloc și, când se odihnea, stătea câteva ore pe o canapea de la garnizoană și își chema gambirul să-l păzească. Pe de altă parte, ca urmare a somnului său dezordonat, nu era deloc neobișnuit să adoarmă uneori în mijlocul unei discuții.

Fiind un om foarte pios, nu era neobișnuit nici să se trezească în toiul nopții dintr-un somn profund și să decidă să interogheze pe cineva, dar nu înainte de a-și trezi tot personalul pentru a se ruga împreună.

Producător de filme amator, își regiza propriile pelicule. Odată îi smulsese toate unghiile de la mâini unui suspect și numise filmarea „Separările".

Problemele de sănătate ale colonelului Janvier includeau insuficiențe cardiace, ale stomacului și ale ficatului, cauzate de băutură, de stres și de mâncăruri grase, pentru care doctorul Nguyen îi prescria un regim zilnic constând în medicamente, inclusiv detoxifianți și tonice; încerca, în plus, să-i recomande exerciții fizice regulate și un consum sporit de fructe și legume, ceea ce colonelul Janvier respecta doar tangențial.

Pielea ei era de culoarea ghimbirului prăjit după ce îl arunci în tigaie. Când uleiul se încinge suficient ca să parfumeze aerul și să producă bule mici în jurul bețișorului de lemn pe care-l bagi ca să verifici temperatura. Dacă punea degetul între a doua și a treia vertebră, știa exact cât spațiu versus tensiune avea să găsească acolo.

Urme de masaj se întretăiau pe spatele ei, care mirosea suav a ulei de iasomie. O monedă de jad îi trecuse de-o parte și de alta a coloanei vertebrale: o crimă a remediilor tradiționale asupra unui trup atât de minunat. Era un abuz, după părerea lui. Atingeri moi plecau dinspre spate către umeri, linii roșiatice peste alte linii roșiatice, amintindu-i compoziția structurală a petalelor de flori.

O rugă să respire profund și se uită la pieptul ei urcând și coborând, la conturul fiecărei coaste, amintindu-și de cuștile în care se țineau păsările cântătoare pe care le văzuse la piață. Păsări cu oase

pline de aer. Ca bambusul. Cel mai important era să fii atent la ceea ce aveai de făcut. Își spuse că trebuie să se concentreze. Se aprinsese la față.

— Vă rog să vă întoarceți.

Dar adevărul era mai limpede decât pupilele, genele și strălucirea ochilor ei la un loc. Trestia se îndoia la fiecare undă a apei, dar ea era aici, mai frumoasă cu fiecare inspirație, iar el era din nou acolo. Clipea, privind departe, făcându-și singur reproșuri. Bătu cu două degete pe pieptul ei – ca un sunet înăbușit de percuție.

Evenimentul acela fizic, mărunt și subtil dintre ei, consultația aceea, îl provoca atât de mult, într-o asemenea măsură și fără niciun avertisment – probabil din cauza fetei-pește. Nu exista o altă explicație. Cu toate astea, era doctor, era profesionist. Trebuia să se stăpânească. Altfel ar fi trebuit să se scuze. Să o lase în grija unui coleg. Și să plece acasă chiar atunci.

Zona de sub stomac îi ardea, iar căldura creștea, radiind în exterior. Ameţit de mirosul de iasomie, încercând încă să-și revină după incidentul cu fata-pește, își imagină că o invită la cină. Că-și trece degetele prin părul ei de culoarea cernelii vărsate.

Era tortură, o adevărată tortură, degetele ei pe bluză, pe care își imagina că le bagă în gură. Apoi, nasturii. Părul ei, prins în coadă, ușa clinicii deschizându-se și briza trecând printre firele de păr, peste bluză, pe obraz, în timp ce-și încheia nasturii, unul câte unul, cu degetele acelea. Așteptarea era interminabilă și boabele de transpirație care îi curgeau pe spate semănau cu picătura chinezească despre care auzise sau citise în cărți, nu-și mai amintea acum, în orice caz, credea că o să-și iasă din pepeni și-i venea să strige, dar nu putea decât să stea nemișcat, cu o mască placidă pe față, cu mâinile strânse, așteptând ca ea să termine. Nasture după nasture. Îl tortura intenționat?

Iar Dong se întreba cât mai putea prelungi oare fiecare mișcare. Disperarea bărbatului și invitația la cină mergeau mână-n mână. În timp ce-și plimba degetele pe deasupra fiecărui nasture, își imagina cum îi va trage doctorul scaunul la masă (galant), cum va deschide sticla de vin și îi va turna, învârtindu-l apoi în pahar (sofisticat), vorbindu-i despre aromă. Arăta bine, se gândi ea. Pentru el, cina, însă

apoi să fi avut și alte planuri? Nu era proastă.

Un bărbat își dorea să fie dorit. Și să dețină controlul. Să-l faci să creadă că el controlează tot. Asta era cheia. Nici nu-i plăcea, nici nu-i displăcea ceea ce devenise. Era, pur și simplu, o parte a vieții. Ca și galoșii pe care și-i punea dimineața.

Nu se grăbea? Cât de mult dura să închei nasturii unei bluze? Acum își lingea buzele? Buzele ei palide, aproape gri-albăstrui, în timp ce pălăvrăgea întruna: „Mulțumesc pentru sticla asta de... – apreciez foarte mult – nu știu ce m-aș face dacă n-aș avea un sirop care să mă țină până mâine...", forțându-l să-și încleștеze palmele, iar vârfurile degetelor să devină mai întâi albe, apoi vineții. Avea nevoie de toată forța ca să se abțină să nu țipe. Inspiră, expiră. Oare chiar nu-și dădea seama? Dar bineînțeles că acesta era un șiretlic. Să lase impresia că nu-și dădea seama.

Nu, nu-și dădea. Mergea înainte. Așezată pe masa de consultație, acum se legăna într-o parte și-n alta. Mirosul parfumului ei – chiar era de iasomie? Privi în jur. Mai băga cineva de seamă prin ce trecea el?

Cadavrul fetei-pește era încă întins într-un colț al clinicii. A doua zi, avea să vină cineva să-l ia, creatura avea să dispară. Cele două creaturi. Amândouă magice. Ce șanse erau să se întâmple așa ceva? Două creaturi magice într-o singură noapte. Auzi la el! Oare înnebunise? Ce-ar fi zis Khieu? Nasturi. Nasturi. Cât mai dura? Atât de mult pe cât dura atunci, când degetul îți întârzia pe picătura de pe pahar, rămânând acolo, felul în care căpșuna îți întârzia pe buze atunci când nu erai sigur dacă s-o muști sau nu, savurând răcoarea sau căldura, textura sau micile semințe, felul în care îți gâdila buzele.

— Deci? Cât crezi? Ar trebui să mai iau? Adică, dacă se repetă înainte de venirea dimineții, pentru că am luat deja... hm, câte?

— Poftim?

— Pentru că am luat deja... trei linguriițe?

— Ah... din ăsta? Puteți să luați... Se uită la sticlă. Patru, nu, două.

Ce naiba? Se pierduse, la fel ca și în episodul acela.

Femeia îi dădu câțiva piaștri, iar el rămase privind-o cum iese din clinică, dându-și seama în clipa următoare că nu avea să știe niciodată cine era, pentru că nu-i aflase nici numele de familie, nici

adresa.

Ei bine, ea însă știa unde să-l găsească dacă ar fi dorit asta.

Chang, translator la tribunal și iubitor de cărți, ciocăni în ușa clinicii și Georges-Minh, care rămăsese ultimul, ca de obicei, oftă când descuie ușa. Zâmbetul răbdător al lui Chang îl umplu de o tandrețe plină de o vinovăție reprimată. Te simți întotdeauna prost în legătură cu ceva ce îl rănește pe altul. Dispoziția senină a lui Chang îl înfurie pe Georges-Minh, care era melancolic de felul său, invidiindu-l în secret pe acesta pentru eleganța sa, pentru mersul său de parcă ar fi dansat. Disprețul său pentru ceea ce oamenii ar fi considerat dubios. Ce dacă oamenii credeau despre el că este homosexual? Își legăna șoldurile, iar uneori graseia atunci când vorbea. Nu-i păsa că avea să fie luat în râs?

Georges-Minh se simțea atât de invizibil în unele zile, de parcă un fascicul de raze ar fi putut să treacă exact prin el. Dacă ar fi deschis gura, nimeni n-ar fi auzit nici măcar un singur cuvânt. Își ținea armura închisă indiferent de intensitatea durerii din interior.

Chang era o pasăre cântătoare. El avea să își cânte melodia indiferent ce ar fi gândit oamenii. Se avântă în cameră și ciripi rapid bârfa zilei. Cum ar fi putut Georges-Minh să-i răspundă altfel decât țâfnos?

— *Tocmai* în noaptea asta, zise el.

— A fost grea?

Georges-Minh încuviință din cap.

Chang venea deseori să-l viziteze pe Georges-Minh și stăteau de vorbă, sau își citeau unul altuia poeziile preferate, sau beau vin de prune până când răsărea soarele, ca să mai uite de singurătatea pe care o înțelegeau amândoi. De câte ori Chang se încrunta sau zâmbea, colțul drept al gurii sale generoase se mișca ușor către stânga.

Chang își scoase pălăria și se scarpină în cap, ca și cum Georges-Minh ar fi încercat să insinueze ceva.

— Ce e? Vrei să plec?

— Nu, nici pe departe. Doar că a fost o noapte nebună.

— Povestește-mi.

Georges-Minh se gândi dacă să-i spună lui Chang tot ce se întâmplase, dar în schimb zise:

— M-a zgâriat o târfă nebună.

Nu se gândea la ele ca la niște târfe, dar era supărat din cauza copilului.

— Ea e, de pe cealaltă parte a ferestrei, uitându-se crunt către noi?

— Nu, așteaptă, nu e... nimic.

— Ah, se cutremură Chang. Cum să nu fie nimic? E o fantomă flămândă.

— Cum am spus... Nu, așteaptă. Este un copil.

— Este unul dintre băieții cu opiu.

— Pleacă! Pleacă de aici!

Cuvintele lipsă rămaseră înțepenite precum oasele de pește în gâtul lui Georges-Minh. Din cauza incidentului, rușinea lui, moartea sirenei, nu mai era nimic de spus.

— Cred că mă paște o gripă.

Băieții cu opiul priveau tânjind către luminile de la clinică, aprinse și după închiderea programului, mai ales Sing Sing, băiatul metis care vorbise mai devreme cu Georges-Minh, cel cu ochi de căprioară și cu pielea de culoarea ceaiului, care se credea diferit de turmă. Se legăna acum pe un butoi împreună cu prietenul său, Luc, nelipsit de lângă el. Ca și când, într-o bună zi, Sing Sing avea să se ridice deasupra tuturor și să scape de pe străzi datorită moștenirii lui mixte. Într-o bună zi avea să devină mai mult decât era, avea să aibă un loc de care să aparțină, un loc care să-i aparțină lui, exact la fel ca doctorul.

Sing Sing se simțise jignit de sugestia de mai devreme a doctorului de a se arunca în calea primejdiei alergând după fata aceea. O fată bătută în cap. Doctorul era nebun, *evident* că era. El era doar un puști și, la urma urmei, ea îl atacase și pe el, un bărbat în toată firea.

Sing Sing avea vreo unsprezece sau doisprezece ani, nici el nu era sigur când se născuse. Se prezentase odată doctorului, mândru să-i spună că străbunicul lui fusese membru în Corpul expediționar. Totuși, doctorul nici măcar nu-și amintise numele lui.

Sing Sing se lipi de geam în timp ce bărbații stăteau de vorbă, împărțind o sticlă pe care musafirul o scosese din geacă. Ignorând

prezența băiatului, cei doi citeau dintr-o carte. Nările lui abureau geamul în timp ce pufnea cu dezgust.

— Ce faci? îl întrebă Luc.

Sing Sing îl împinse deoparte cu piciorul.

— Nimic.

— Ce mama dracului? De ce-i spionezi tot timpul?

— Du-te dracului.

Prietenul lui se ridică în picioare pe butoi ca să vadă mai bine.

— Doar niște homosexuali. Cui naibii îi pasă?

Sing Sing nu putea să explice senzația. Se simțea rănit fiindcă fusese exclus. O durere privilegiată pe care nu voia s-o împartă cu nimeni, mai ales cu Luc, celălalt băiat cu opiu, doar un derbedeu de stradă, care nici măcar nu avea sânge corcit. Cel mai mult își dorea să se întoarcă la doctor, care nu avusese niciun drept să strige la el mai devreme fiindcă nu o înhățase pe fata care-l lovise și fugise. *Sing Sing*. Doctorul nici măcar nu-și amintise numele lui.

Doctorul plângea acum, în timp ce bărbatul cu coniacul îl mângâia pe cap. Îl săruta pe față.

— Vrei să-ți mângâi conducta cât timp te uiți la ei? zise Luc batjocoritor.

— Poponarule!

— Tu ești cel care se uită.

— Cap de broască-țestoasă.

— Cârpă soioasă, spuse Luc.

— Smântână.

— Unt.

— Broască râioasă, zise Sing Sing.

— Ah, în morții tăi, răspunse Luc.

— Știi ceva? Tu nici măcar nu ești om, spuse Sing Sing.

— Știi ceva? Ești nerușinat și mult mai puțin decât un om.

— Oh, chiar așa? Ești nerușinat, fiu de cap de broască-țestoasă și mult mai puțin decât un om.

Sing Sing se trase de lângă fereastră și se așeză pe pământ, dedesubt.

— Bine, mi-e indiferent, am terminat. Oricum, e o prostie.

În clinică, Georges-Minh primea consolare acolo unde-l durea, lăsându-l pe Chang să facă ce ştia el mai bine. Gura şi buzele lui pline i-o alungau din gând pe târfa nebună, neruşinarea provocată de femeia pe care încercase, pur şi simplu, s-o ajute, sirena pe care o ucisese, pierderea sa de memorie, raportul pe care ar fi trebuit să-l facă pentru Centrul de Control al Bolilor Infecţioase şi de care uitase complet.

Ruşinea lui cu privire la ultimele douăzeci şi patru de ore explodă la intensitate maximă.

Georges-Minh lua, Chang oferea. Uneori, Georges-Minh retrăgea chiar şi ceea ce primea. Confuzia îl epuiza pe Chang. Îl îngrozea. În ziua aceea, Georges-Minh se întoarse cu spatele, plin de transpiraţie, şi nu se mai uită spre el.

— Şi dacă te-aş iubi? îl întrebase Chang odată.

Fumaseră opiu. Chang îl dusese într-o vizuină. Fusese prima dată pentru Georges-Minh.

— Ha! Nu poţi ţine închisă o pasăre cântătoare.

— Atinge-mă! spuse Chang.

Georges-Minh râse din nou. Nu-l lua în serios.

— Dă-mi pipa[11].

— Doctore, ce cânţi?

Când Georges-Minh îşi ridică privirea din sticlă, Chang rânjea.

— Ce? întrebă Georges-Minh.

— M-ai adus în sala de aşteptare. Sunt într-un loc dificil, ştii asta.

— De ce eşti tot timpul atât de serios? întrebă Georges-Minh.

— Te uiţi la şliţul meu, spuse Chang.

Georges-Minh nu se putu abţine să nu zâmbească puţin.

— Nu eu te-am pus acolo. Ai dreptate în legătură cu şliţul, n-ai dreptate în legătură cu sala de aşteptare.

— Te înşeli, spuse Chang.

Georges-Minh îi dădu un ghiont în coaste.

— Chiar ţin la tine.

A doua zi, în drum spre clinică, Georges-Minh intră în birourile umede ale Centrului de Control al Bolilor Infecţioase şi, recunoscând

[11] Instrument muzical chinezesc cu patru coarde, asemănător cu lăuta (n.red.).

că resursele lor limitate nu prea aveau cum să stopeze răspândirea bolii, le povesti despre cei doi bărbați pe care-i văzuse la clinică și despre cel pe care-l văzuse acasă, despre cum îi tratase împotriva tipului nou de febră de orezărie, menționându-le erupția de pe piele cu pete negre și amnezia prelungită. Omise să le povestească despre fată, cea care-i zgâriase obrazul, deși ieri se gândise la ea din cauza felului în care spusese ea: „Cine sunt?" nu o dată, ci chiar de două ori, omițând deliberat și propriul său moment de amnezie. Dar, de vreme ce a ignora spiritele era o chestiune de mândrie, păstră și această informație.

După cum prevăzuse Georges-Minh, conversația se învârti în jurul lipsei de resurse, de infrastructură, de igienă printre țărani și printre cei din clasa muncitoare.

— Scriu un articol, spuse doctorul primar, un francez pe nume Michaut. *Contribuție la studiul manifestărilor de isterie la masculi.*

Cu o zi în urmă, Georges-Minh stătea în casă, dar greutatea aerului stătut de pe mobile, florile de hârtie din vazele de cristal, dragonii chinezești din hârtie creponată resemnați în spatele ramelor precum piesele învechite de muzeu, trecătoare ca și materialul din care erau făcute, îl făcuseră să fugă brusc din casă. Transpirând.

Fugise în grădină, unde soarele strălucea necontrolat. Îl invadase un sentiment intens de viață, ca și cum ar fi căzut într-un râu.

Se întreba acum: era el oare un bărbat isteric? Cum altfel ar fi putut fi, de vreme ce simțea acum nevoia de a se sinucide, pentru ca în clipa următoare să fie în extaz? Ar fi putut fi ăsta motivul pentru care își pierduse memoria?

Capitolul 6

În următoarele săptămâni, în loc să doarmă, Georges-Minh mai mult se foi și se perpeli pe toate părțile. Trată alte șapte cazuri: patru bărbați și trei femei, un bancher, un hamal, un șofer de camion, un doctor, un student și două casnice. Se întrebă dacă nu cumva copiii aveau o imunitate naturală, pentru că nu venise niciunul la clinică. Toți cei din jurul său păreau să sufere pierderi de memorie. Încercă să se infecteze singur cu febra de orezărie care-i infectase pe ceilalți. El de ce nu pățea nimic? Era imun? Aștepta încă un episod amnezic. Se gândi să citească Freud. Poate reușea să găsească câteva indicii, să identifice ce anume provoca un astfel de episod: o parte din el era curioasă, dintr-un punct de vedere medical; însă cealaltă parte tânjea, în cel mai trist mod posibil, după șansa de-a se simți nou.

Căuta iubirea peste tot: o căuta pe femeia pe care o cunoscuse la clinică. Reuși să o zărească în prăvăliile luminate cu lămpi roșii din centrul comercial, în orezării, în piața cu acoperiș ca al magaziilor, pe malul râului, în spațiile deschise dintre case pline de palmieri, la cafenea, la barul populat de legionari francezi, recruți marocani, trăgători de elită senegalezi și negustori europeni, la intrarea în casele de opiu, în grădinile botanice de lângă Saigon, deschise permanent.

Ca o vrăjitoare extraordinară care putea fi în douăsprezece locuri în același timp, apărea în ao-dai, apoi în rochie de seară, pe urmă într-un șal înfășurat în jurul taliei. În bucăți de material, ca o navă Moy. O mantie în culori deschise. O cămașă albastră. Sau cu părul vopsit în diverse culori. Sau cu o pălărie. Sau cu gâtul ca de lebădă. O dată fusese convins că o văzuse în trupul unei femei de o sută de kilograme.

Apoi o văzu – în cele din urmă, o văzu cu adevărat. Apariția ei stârni vâlvătaia în focul mocnit care ardea în el de săptămâni întregi. Ea intră în templul Cao Dai, unde el obișnuia să ardă tămâie pentru tatăl lui în fiecare miercuri, pe o scurtătură către poarta principală, dincolo de care întinderea urbană era ținută la distanță. Ea trecu prin grădină și fața îi fu umbrită preț de o clipă de arborele bhodi. După câteva săptămâni în care nu văzuse decât oameni care semănau cu ea,

se temea că ar putea să nu fie ea cea adevărată. Tămâia îi tremura în palma transpirată. Luându-se după ea prin intrarea împodobită cu un dragon, se împiedică de un șoarece mort prins în tocul ușii.

Se forță să-i stea alături în timp ce ea murmura rugăciuni, respirând adânc, încercând să-i simtă parfumul de iasomie, cel pe care și-l amintea de la clinică. Templul mirosea a tămâie, iar rolele pentru țânțari care ardeau făceau ca parfumul să se simtă mai greu.

— A, dumneata ești doctorul.

Zâmbetul ei îi înmuie de tot genunchii. Ea îi spuse, privindu-l sfioasă, că venise la templu ca să ardă tămâie pentru pisica ei. Pisica dispăruse. Nu o mai văzuse de trei zile.

Orașul era plin de pisici sălbatice. Săreau pe ferestrele rămase întredeschise și mâncau alimentele lăsate pe masă, iar gospodinele ajunseseră să se teamă să mai aerisească locuințele. Dacă le prindeai la colț, te zgâriau. Se zvonea că omorâseră un bebeluș. Agentul sanitar al orașului scrisese un raport pentru filiala regională a administrației coloniale franceze, publicată în ziarul *Saigon Daily*, sugerând să le sacrifice pe toate.

— V-a dispărut pisica? Păi, nu vă faceți griji! Se întoarce ea. Puteți fi sigură! zise el vorbind cu glas tare pentru a-și masca îndoiala.

— Ricșele calcă zilnic pisici, sau le mănâncă potăile vagaboande, sau le sfâșie șobolanii. Nu mă rog să se întoarcă, mă rog pentru sufletul ei.

Se întoarse cu spatele și-și termină rugăciunea.

Se uită în urmă spre el, întorcându-se dinspre statuie, și-i spuse că mai avea și alte animale de companie. Porumbei și un piton. Pitonul mânca șobolani și uneori iepuri. Îi plăcea să muște pe când era pui, dar acum nu mai mușca aproape deloc. Porumbeilor le dădea să mănânce alune. Tatăl ei ar fi vrut să mănânce păsările fiindcă – evident – se tot înmulțeau, dar ea nu-l lăsa. Pentru asta putea să cumpere porumbei de la piață.

— Crede că nu-mi dau seama când lipsește câte unul, dar observ. Încearcă mereu să mă păcălească. Dar îi număr. Îi știu pe fiecare în parte.

Numai că, într-o zi, șarpele scăpase și ea găsise pene de porumbel împrăștiate în jur. Dar plecase la piață în aceeași zi și cumpărase doi

porumbei ca să-i înlocuiască pe cei pierduți.

Speriat de privirea ei, dar impulsionat de focul din stomac, asemănător *arsurilor* – da, era ca o inimă arzând –, o întrebă din nou ce făcea în zona portului în seara în care începuse s-o doară.

Ea râse, luându-l peste picior cu cochetărie.

— De ce? Te temi că mi-ar putea lua cineva gâtul?

Dimpotrivă. Pentru el, sărăcia și duritatea erau identice.

— Știu că n-ar trebui, dar ei au ceva ce eu n-am, un soi de rezistență, înțelegi? Cei care au dus-o bine se lamentează, iar cei care au dus-o rău mereu se plâng cel mai puțin. Nu e ca și cum aș zice să schimbăm locurile și astfel să cred că viața mea ar fi mai bună. Sărăcia egal sfințenie mi se pare o ecuație prea simplă. Și totuși. Chiar și copiii au ceva în interior, ceva ce pot scoate afară ca pe un cuțit, ca să se protejeze de primejdiile vieții. Puterea briceagului. Da, asta e.

— Puterea briceagului? Hm, cineva care se vrea poet. Eu nu sunt nici pe departe atât de artistică. Numai că uneori simt nevoia să ies din casă. Mama mă scoate din sărite.

— Se presupune că părinții te scot întotdeauna din sărite.

— Așa fac și ai dumitale?

— Ai mei au murit.

— Îmi pare foarte rău.

— Nu trebuie. Mie nu-mi pare rău.

Tresări. Regretă vorbele de îndată ce le rosti. Ce-avea să creadă despre el? Că era rece. Poate chiar împietrit – femeilor le plăceau bărbații duri, nu sociopații.

— Moartea face parte din viață, spuse el apoi, ca să îndulcească puțin efectul vorbelor sale.

— Nu înseamnă că e mai ușor. Te obișnuiești cu oamenii. Chiar și cu obiceiurile lor proaste. În orice caz, ai mei mă bat tot timpul la cap.

Aprinse bețișoarele parfumate de la flacăra din butoi.

— Fă asta, nu face ailaltă, zise ea imitându-le vocile.

Bețișoarele se aprinseră de la flacără, care se întinse dincolo de marginea butoiului.

— A, uite, ai greșit, spuse ea continuând să-i ia în râs.

Scoase bețele din foc. Flacăra se întinse spre cer.

— N-ai făcut bine deloc treaba asta, Dong, zise ea cu o voce mustrătoare, imitând în continuare o mamă cicălitoare. Tu chiar nu te uiți la ce faci?

Își duse o șuviță de păr după ureche, suflând peste flăcări. Acestea se întețiră. Îi zâmbi lui Georges-Minh. Suflă din nou. Flăcările ardeau ca o torță. Ea inspiră adânc. Suflă. Un *flambeau*[12] periculos. Flutură fanionul aprins și ridică din umeri.

— Nici nu mă mir că ai făcut o treabă atât de jalnică, se maimuțări ea. Dar poate că au dreptate. Fir-ar să fie! Cât pe ce să-mi dau foc. Uneori chiar trebuie să mai ies și din casă! *La dracu'!*

Se închină într-o parte și-n alta, cu bețele parfumate încă aprinse.

— Aproape ai terminat rugăciunile? o întrebă Georges-Minh. Încep să-mi fac griji pentru dumneata.

Ea râse.

— Ce bine că știu un doctor foarte bun.

— Vânzători de lucruri ieftine! Într-o bună zi, cineva o să ia foc, zise el. Haina cuiva o să se aprindă din cauza unui vânzător de tămâie la mâna a doua, căruia nu-i pasă de arta lui, ci numai de profit.

— Întotdeauna ești atât de serios?

O lăsă să-și încheie închinăciunile. După ce termină, înteți flăcările aruncând în foc rămășițele bețișoarelor parfumate.

Momentan era guvernantă la o familie de francezi, îi zise ea scuturându-și cenușa de pe mâini, dar i-ar fi plăcut să fie ghid turistic sau poate translator la un tribunal. Poate avea să fie, cu timpul. Își potrivi geanta pe umăr.

— Părinții mei sunt mult prea protectori. Îmi place să vin în port. Să fac o plimbare în partea periculoasă a orașului.

Îi făcu semn cu ochiul.

— Îi admir pe cei săraci, spuse el. Precum dopul de la o sticlă cu vin, oricât de mult îi împingi în jos, mereu sar la suprafață, din nou și din nou.

— Nu e puțin cam romantic?

Georges-Minh se înroși. Se făcuse de râs. Vorbea cu o persoană la fel de deșteaptă sau chiar mai deșteaptă decât el, nu cu o școlăriță

---

[12] Faclă aprinsă (în lb. franceză în original, n.tr.).

oarecare. Ar fi vrut s-o impresioneze cu bunătatea inimii lui. Dar acum arăta ca un prost.

Ea îl lovi ușor cu pumnul în braţ.

— Glumeam numai.

În geanta ei se zărea cartea de poezii ale lui Phi, un revoluționar, membru al Școlii de Liberalism din Tonkin.

— Am terminat Colegiul Francez din Saigon, spuse ea, observând privirea lui.

El se întrebă cum de nu o văzuse niciodată acolo, dar locul era foarte mare și nu erau tocmai de aceeași vârstă.

— Și eu la fel.

Capitolul 7

Thu auzise de doctorul Nguyen de la Gigi, care se prostitua în Biserica Romei, o fostă capelă folosită de misionarii catolici. În cartierele elegante, casele erau cunoscute după jaluzelele veneţiene de culoare albastră şi erau numite uneori Casele Albastre. Aveau nume precum „Câmp strălucitor de flori", „Clubul mandarinilor" sau chiar „Adăpostul privighetorii cântătoare". În ultima vreme, ca să scape de treburile de la han, Thu îi spunea lui Mai şi Mătuşii Nebune că prietena ei, care era mamă singură, avea probleme, ceea ce nu era complet neadevărat. Într-un anumit sens, fetele acestea trăiau mereu la limita pericolului. Nu cumva Thu se gândea să se expună la un asemenea pericol doar ca să vină în ajutorul unei familii amărâte? Probabil. Uite ce haine purtau: cămăşi din mătase albă, albastră şi neagră; halate de mătase portocalie, verde sau galbenă, o pălărie cu panglică din şifon, pantofi chinezeşti lăcuiţi – un asemenea costum costa cel puţin treizeci de piaştri! O brăţară de aur te lăsa fără trei sute. Cercei de aur, o brăţară de gleznă din argint, un inel de jad, alţi o sută cincizeci pe bucată. Nu era rău deloc. Se temeau vreodată că vor ajunge să facă foamea? Se temeau vreodată că aveau să fie bătrâne şi sărace? Probabil. Poate mai puţin decât se temea ea.

Thu căra apă pentru spălatul picioarelor, pregătea soluţia sărată cu care se dezinfectau fetele, înlocuia uleiul de cocos din lămpi sau umplea pipele cu opiu când le terminau clienţii. Madame, cea care deţinea Biserica Romei, îi plătea lui Thu câţiva tieni pentru efortul ei, dar numai pentru că privirea ei lacomă o vedea în curând pe Thu alături de Gigi şi de prietenele ei cu părul pomădat, prins în pieptănături complicate o dată pe lună de o profesionistă, care le făcea şi perne de lemn scobite pe care să doarmă noaptea, cu un spaţiu special pentru bucle. Thu nu ştia cât avea să o mai lase Madame să lucreze, pentru că Madame avea şi bărbaţi drept bodyguarzi pentru astfel de treburi.

— Prostul ăsta, fraierul ăsta cu prea mulţi bani şi-o inimă... toate fetele ajung să-l încerce la un moment dat – păcat că acum are o iubită.

Gigi era o corcitură cu sânge portughez, având nasul acvilin și ochii de culoarea ambrei. Purta întotdeauna capoate de mătase cu broderii elaborate cu peisaje asiatice, pe care i le cumpăra iubitul ei. El nu era client, ci un iubit adevărat care îi plătea apartamentul. „N-a vrut niciodată să se culce cu vreuna dintre noi. A fost grozav."

— Drăguț? întrebă Thu. Adică doctorul.

— Cred că da. Față rotundă, ochelari mici ca ăștia. Cred că s-ar putea spune că e drăguț. Ca o bufniță.

— Bufnița nu e drăguță.

— Știi ce vreau să spun. Nu drăguț în felul *acela*. În celălalt fel.

— Hei, pot să te întreb ceva? De ce mai lucrezi dacă ai un iubit?

— Nu vreau să stric balanța puterii, spuse Gigi. Am nevoie să am banii mei. Și-apoi, lui nu-i pasă, are vederi *progresiste*, e boem și pictează. În plus, eu câștig mai mulți bani decât el, zise Gigi ridicând din umeri. În orice caz, dacă mergi la doctorul Nguyen, dacă vrei să încerci, nu te duce la clinică, du-te la el acasă, e mai ușor să-i faci să te compătimească pe terenul lor, unde se simt mai puternici. Pe de altă parte, dacă vrei să încerci partea cu sexul, la clinică e mai bine, departe de orice i-ar putea aminti de ultima oară când și-a pus-o cu iubita lui. O să obții oricum mai mult decât majoritatea, ești genul lui.

— Genul lui?

— Amărâtă.

— Mulțumesc.

— Serios, cei obidiți sunt un bun punct de plecare. Dar adu copiii. Neapărat să aduci copiii. La naiba, împrumută câțiva dacă poți. Îl impresionează copiii.

— Ce-ai vrut să spui prin genul lui?

— Îi plac băieții, dar încă n-o știe.

După un moment de tăcere, izbucniră în râs amândouă.

Așa că Thu împrumută copiii lui Mai și-i mitui cu dulciuri ca să-și țină gura. Trebuia să aștepte ca Mai să adoarmă ca să scoată bebelușul din casă; se gândea că acesta avea să-i poarte noroc. Avea un scop dublu – să obțină banii necesari, dar și să-l consulte pe Cong. Mai nu voia s-o facă, era prea superstițioasă – încă mai credea că ierburile și vrăjile ei aveau să facă un miracol. Iar Thu credea cu

adevărat că bebelușul era mai bolnav decât i se păruse la un moment dat. Îl iubea ca și cum îl născuse chiar ea, iar dacă Mai nu voia să facă ceea ce trebuia, atunci Thu trebuia să se ocupe singură de asta.

Doctorul se dovedi a fi exact așa cum promisese Gigi. Alese o trompetă dintr-o grămadă agățată pe perete și începu să cânte o muzică în ritmul căreia copiii se legănau, lingându-și zahărul de pe degete și încercând să fredoneze la rândul lor.

— Încetați, se răsti ea, încercând să-i potolească.

Le scoase degetele din gură. Era important ca el să creadă că nu era vina ei fiindcă acei copii sălbatici se purtau deodată ca niște derbedei de pe stradă, ca și cum nu mai văzuseră niciodată bețe de trestie-de-zahăr și nu mai auziseră muzică jazz. Dar băiatul cel mare încă purta moțul în vârful capului, iar doctorul Nguyen cu siguranță avea să creadă că era o mamă din regiunile izolate, chiar dacă doar se prefăcea. Mai avea să taie moțul băiatului în ziua în care acesta urma să împlinească doisprezece ani – nicio zi mai devreme.

Doctorul ascultă inima bebelușului cu un aparat special.

— Vă puteți da seama ce are?

El întoarse bebelușul invers.

— Mă tem că simptomele nu ne spun prea multe, așa că deocamdată nu sunt sigur – ar putea fi mai multe lucruri.

Thu simți o împunsătură în piept.

Copilul avea nevoie de mai multe teste, îi spuse el. Unele necesitau ceva timp. Altele necesitau răbdare.

Thu avea să găsească o cale de a scoate din nou copilul din casă pe furiș, la fel ca și pe ceilalți, dacă avea să fie nevoie. Se învoia să se întoarcă săptămâna viitoare? Dar putea doctorul să le dea ceva deocamdată? Mai ales bebelușului?

El luă o sticlă de sirop de pe raft și Thu ascultă clinchetul sticlei; doctorul se întoarse și-i dădu sticla, spunând:

— Încercați asta. Sunt vitamine universale. Fortifiante.

— Mulțumesc, sunteți foarte generos.

— De obicei scriu o rețetă, dar observ că sunteți văduvă. Acesta nu este de la clinică. Am o afacere suplimentară, îmi produc propriile medicamente. Am un cabinet și la mine acasă. În regiunea Thao

Dien. O cunoașteți?

Când Thu îi explică în ce situație grea se aflau, uitându-se nu la el, ci la documentele puse în ramă în spatele lui, doctorul Nguyen băgă mâna în buzunar și scoase portofelul. Apoi scoase de acolo o hartă micuță și i-o puse în palmă. Deși era naiv, era frumos cu ochelarii aceia rotunzi și o parte din inima ei începu să-l iubească. Îi promise să se întoarcă săptămâna următoare, iar el îi zâmbi, cu o strălucire în ochi care o făcu pe Thu să creadă că-i stârnise bărbăția, iar ea știu că, dacă el ar fi vrut, ar fi fost gata să-i ofere lui și trompetei sale un refugiu pentru suflet.

Capitolul 8

Georges-Minh o invită pe Dong la ceai la îndemnul lui Khieu. Georges-Minh, care nu era obișnuit să-și asume riscuri, chiar dacă asta însemna să piardă multe bucurii ale vieții, trebuia să lupte împotriva fiecărei tendințe spre prudență pe care o avea. Timp de câteva săptămâni, emoțiile îl frământaseră, lăsându-l secătuit, un bărbat fără față pe tărâmul nimănui. Ai fi zis că, în cazul lui Georges-Minh, banii puteau ține locul farmecului, iar averea ar fi trebuit să-i aducă până acum fericirea conjugală. Dar, de fapt, tocmai banii tatălui său și chestiunea numeroaselor ramificații ale acestora făceau să-i fie mai greu să discute cu sexul opus, slăbindu-l din interior spre exterior.

Problema banilor tatălui său nu avea să dispară peste noapte și nici fără un plan. Aceasta necesita o soluție practică – iar Georges-Minh găsise, în sfârșit, una. Avea s-o ceară de nevastă pe Dong.

Ea avea să se descurce cu pernele roșii, cu gresia importată și cu sculpturile în lemn de trandafir. Ei îi plăceau lucrurile frumoase – jacheta scumpă, croită după model european –, iar când aveau să apară și copiii... salvarea sa avea să fie completă.

Alese un serviciu de ceai care fusese al mamei lui. Apoi veni ea, creatura aceasta pe care o văzuse mai întâi pe masa de consultație, apoi la templu, care apărea cu forța musonului. Prea îndrăzneață. Vorbea ca și când cuvintele n-ar fi trebuit gândite înainte. Era atras de ea așa cum te-ai simți atras de o panteră din grădinile botanice, doar că aici nu era protejat de vreo cușcă.

Ea era tot ce avea el nevoie, își spuse. Poate că avea să poată absorbi o parte din confuzia haotică din interiorul său, precum o bucată de pânză care îndepărtează vinul vărsat de pe masa la care iei cina, iar tu nu mai ești obligat să-l privești niciodată.

Băură ceai de iasomie la umbra unui copăcel în ghiveci, sub umbre care-l lăsau să se ascundă atunci când roșea, ca și atunci când suflă în ceașcă, sorbi și se fripse la limbă.

În timp ce sorbea, își spunea în sinea lui: femeia asta are două suflete. Era cea care purta haine croite pe măsura trupului ei, care

îngrijea pitoni și citea poezie specifică Școlii Liberale din Tonkin. Cealaltă latură a ei, pe care o văzuse pe masa de consultație, contrasta puternic cu ființa pripită și înfumurată care se trezea vorbind neîntrebată: o creatură pe care boala o golise pe dinăuntru, o consacrase, o sfințise. Părerile îi înfierbântau gândurile. S-ar fi putut obișnui cu ea drept soția lui.

O duse să-i prezinte proprietatea. Casa, singura din Thao Dien cu o alee circulară, avea o aripă în care obișnuia să-și consulte pacienții și o alta în care își producea propriile medicamente, lângă grădină și lângă palmieri. Vila se mândrea cu o sufragerie de mărimea unui teren de tenis la etajul doi, precum și cu o încăpere la fel de mare la primul etaj. Uneori, mărimea uriașă a spațiului îl șoca. Deși vila era sanctuarul lui, își imagina cum ar fi arătat în vânzoleala energiei casnice care avea s-o umple. Livingul era despărțit de bucătărie pe toată lungimea acesteia de un șir de bambuși plantați, iar de-a lungul zidului se aflau urne decorative suficient de mari încât să încapă înăuntru un băiat micuț.

Vorbiră despre idealurile pe care le împărtășeau, transformând cuvinte precum „nedreptate" și „egalitate" în săgeți ale lui Cupidon și trăgând cu arcul de colo colo.

Două suflete: o parte înger, o parte vrăjitoare. O poleială de politețe ce acoperea spiritul pământului precum smalțul din jurul ibricului de ceai din fier – însă ea nu era un ceainic, de ce se gândea el oare la vase de bucătărie? Își pierdea capul. Din cauza ei. Cel realist și cel visător. Nu se îndoia de intelectul ei. Doar o femeie ca ea putea găsi eleganță în porumbeii din piață, îmblânzind totodată un piton.

— Știai că prostituatele, aceste „olande maronii", și-au primit numele de la un material aspru cu același nume?

— Nu, *serios,* Domnule Informații de cel mai ciudat și inutil tip.

Ea zâmbi și întinse piciorul, punându-și degetele în poala lui.

— Nu iau bani de la nimeni la clinică.

— Mie mi-ai luat bani.

— Nu – mă refer la clinica de acasă. Dacă nu pot plăti, nu-i alung. Vezi tu, „olandele maronii" nu-și permit nimic. Nu cu adevărat. Și asta e problema. Dar vor ceea ce au francezii, lucruri de care nici n-au auzit, nici nu le-a păsat niciodată înainte: ciocolată, caviar,

sparanghel. Simboluri ale statutului. Astfel de lucruri costă bani.

— Aud cumva un pic de *pasiune?*

Dong credea că – întrucât el nu fusese niciodată sărac şi nu fusese nevoit niciodată să împartă puţinul pe care-l avea – nu putea decât să se bucure de ideea de a împărţi cu cineva. Ceea ce, îi reaminti ea, era diferit de a fi cu adevărat sărac şi a fi nevoit să împărţi jumătate din nimic. Nu-l mustra. Îi vorbea cu blândeţe, cu plăcerea pe care o resimte o persoană atunci când începe să înţeleagă sufletul alteia. Însă nici ea nu fusese cu adevărat săracă vreodată, după cum insistă să-i spună. Tatăl ei, fermier din naştere, trecuse prin examinarea trienală în mandarină şi devenise judecător.

— Aşadar, ştie vreunul dintre noi ceva cu adevărat? îl împunse ea. Nu vreau să fiu dură, spuse apoi, dar nu e ceva superficial să confunzi sărăcia cu respectul de sine? Nu la fel de superficial cum e şi atunci când spui că săracul e păcătos, iar bogatul e sfânt, pur şi simplu pentru că sunt bogaţi sau săraci? Sigur, dacă o spui astfel, judecata de valoare pare ridicolă. În orice caz, ce te opreşte să vinzi toate porcăriile astea şi să trăieşti viaţa pe care o vrei?

Dorindu-şi foarte mult să se justifice şi să pară vrednic în ochii ei, Georges-Minh spuse:

— Punem ceva la cale, să ştii.

Cuvintele îi scăpară înainte să apuce să le oprească. Dintr-odată, se trezi povestindu-i despre grupul lor. *Datura stramonium*. Garnizoana franceză.

Era un lucru foarte cunoscut în grup – care tot nu avea un nume oficial – că Georges-Minh avea dificultăţi de natură etică în privinţa uciderii atât de multor oameni. Pentru a salva vieţi, îi sugerase lui Khieu să omoare un singur om – unul singur, un simbol, o persoană importantă: pe locotenent-colonelul Janvier. Bao, fiindcă avea o soţie, şi Chang, din loialitate faţă de prietenul său, îi luau partea lui Georges-Minh. Cei care riscau mai puţin, precum Phuc, preferau bravada planului lui Khieu – care voia să-i omoare pe absolut toţi soldaţii din garnizoană.

Trebuie spus că, în ciuda faptului că sugestia de a-l omorî pe locotenent-colonelul Janvier ieşise din gura lui Georges-Minh, în adâncul sufletului său nu credea că asta avea să se întâmple vreodată.

De cât timp se întâlneau și beau vin, jucând cărți și împleticindu-se apoi spre casă? O spusese mai degrabă pentru a-l impresiona pe Khieu. Nimeni în afară de Khieu nu-și mai dorea să salveze lumea.

Georges-Minh era un stâlp al comunității. Era doctor. Fiul unui bogat om de afaceri.

— Îi lovim pe francezi în vârf și îi trimitem astfel un mesaj puternic poporului nostru, spuse Georges-Minh, dându-le celor din tabăra noastră impulsul ideologic de care au nevoie.

Georges-Minh pronunță cuvintele și nu se mai gândi apoi la ce spusese. În schimb, se gândi la prietenii lui și se uită pe rând la fiecare, la Phuc, Bao, Khieu, Chang, la soarele care apunea, la râul din apropiere, la cești pline cu vin de dude. Terminase cu toate acestea? Khieu luă ochiul codului pe care îl împărțeau și supse măduva gelatinoasă cu încântare.

— Nu toți vrem să fugim ca să scăpăm cu viață, zise Chang

— Dar în ce credeai că te bagi? spuse Phuc, cântărețul la pipă.

Nu lucrase de o lună și locuia într-o baracă, în care abia avea loc să se întoarcă.

Nimeni din sud nu voia să asculte muzica populară pe care o cânta el. Fugise în nord din cauza foametei, cu cinci ani în urmă. Acum, soția lui plecase, iar el locuia într-un oraș în care muzica din pipe era considerată ciudată, dar depășită. Când încercase să lucreze în construcții, maistrul aproape că îl bătuse cu ciocanul văzându-l atât de neîndemânatic. Își încercase mâna la gătit, dar se arsese, încercase să se sinucidă bând vin de șarpe și se trezise pe o alee plin de rouă. Eșuase în toate, mai puțin la cântatul din pipă.

— Doar nu e ca și cum s-ar ști cine sunt membrii grupului. Phuc scoase încrezător un rotocol de fum, trecându-l apoi printr-un alt rotocol. De ce ți-e frică? Atacul o să fie anonim.

— Dar nu *vrem* să fie astfel, îl corectă Khieu. O să ne cunoască în curând. Acest act de rebeliune ne va face cunoscuți. Și ne va aduce în inima oamenilor!

Khieu era mai dur, întotdeauna avea să fie așa. Uneori, alături de el, Georges-Minh se simțea ca un actor în propria viață. Cel mai bun prieten al lui Georges-Minh era de mult obsedat de credințe spiritualiste, de legende creaționiste, căutând în cer pământul vechi și

spiritele apelor. De asemenea, își prelucrase convingerile pentru a include noi sisteme magice. Pentru el, navele spațiale cu mișcarea lor circulară nu erau altceva decât Dumnezeu. Georges-Minh îl invidia pe Khieu. Pseudocercetarea lui îi oferea o legătură cu ceva mai mare decât el și totodată un punct de sprijin.

Ironia era că navele spațiale îi distrugeau ideea despre lumea cunoscută – așa că dorința de unitate devenise o forță distructivă. Era o ghicitoare fără sfârșit, o tulburare fatală pentru amândoi. Totuși, Georges-Minh nu putea să nu respecte devotamentul lui Khieu față de o cauză. Khieu ardea de nerăbdare să fie impresionat.

Seara, Khieu stătea pe o pernă în livingul cel mare al lui Georges-Minh și studia. Scria despre *Povestea lui Khieu* a celebrului poet mandarin Nguyen Du, o comoară vietnameză din secolul al XVIII-lea, orfan, poet, prizonier, diplomat. Georges-Minh îl considera pe Nguyen Du un Shakespeare al Vietnamului, însă nu înțelegea exact obsesia actuală a lui Khieu pentru el, faptul că încerca să coreleze tiparele versurilor lui Nguyen cu aparițiile navelor spațiale în provinciile de sud-est. În Ținuturile Muntoase Centrale se afla o stâncă numită Pleiku. Conform legendei tradiționale, Buddha ridicase primul țăran de pe stânca aceasta, însă unii dintre vindecători erau acum de părere că țăranul era extraterestru. Stâncile erau simbolul stabilității profunde, iar navele spațiale fuseseră văzute în ultima vreme în acele locuri tradiționale. Când Khieu se îmbolnăvise, scrisese totul codificat, pentru ca descoperirile lui să fie în siguranță. Triburile de pe dealuri credeau că stelele căzătoare erau țigările aruncate de zei. Khieu vedea stelele ca pe un mijloc de transport pe oceanul nopții. El credea că stelele îi vorbeau. Iubise lucrurile fantastice încă din copilărie, dar de când cu ghilotinările publice, după cum știa Georges-Minh, ceva din credințele acelea se întunecase, devenind violent și diform. Georges-Minh îi umplu din nou paharul cu vin de dude.

— Georges-Minh nu vorbește niciodată, zise Chang, care stătea exact lângă Georges-Minh. Iar face așa. Visează cu ochii deschiși. Băiatul nostru.

— E băiatul nostru timid, zise Khieu, apucându-l pe Georges-Minh de mână și strângându-i-o.

— Dar vreau să aud ce are de zis, spuse Phuc. *Ai* ceva de spus?

— Am multe lucruri de spus. Tot timpul, spuse Georges-Minh. Mă gândesc doar la cel mai bun mod de-a le spune.

— Atunci, de ce te tot uiți pe fereastră? Ești în transă?

— Eu vreau să știu dacă mai jucăm cărți sau nu, spuse Bao, horticultorul, cu pleoapele umflate care-l făceau să pară somnoros.

Acasă la el, plantele de ochiul-boului crescuseră atât de mari, încât florile se aplecau ca niște copii obosiți, îndoindu-și aracii. El și soția lui aveau să le vândă în curând, iar el urma să le mulțumească fiecăreia în parte înainte de a le tăia capetele cu o lamă de ras.

— Eu te aștept pe tine, spuse Phuc.

— Nu e rândul meu, răspunse Chang.

— Nu e nici al meu, zise Bao frecându-se la ochi.

Era prostesc să devină sentimental în privința unor plante. Și totuși, ce altceva putea să facă? Nu avea copii. Plantele erau copiii lui. Și nici nu putea să aibă o familie proprie până când nu se împăca cu tatăl lui – Mimi nu-și dorea copii cu un bărbat care renunțase la cariera politică pentru a crește plante.

— Al cui e rândul? întrebă Chang.

— Acum cine nu-i atent? zise Phuc.

— Eu cred că trebuie să alegem o persoană din conducere, spuse Georges-Minh. Un mesaj puternic.

Ei formau un grup care nu făcuse niciodată nimic, nici măcar nu împărțiseră pamflete. Oare Khieu chiar vorbea serios sau era ironic?

Khieu clătină din cap.

— Apreciez ce spui, prietene, dar nu suficient încât să schimbăm planul. Iar planul e să-i mituim pe bucătarii din garnizoană să le pună otravă în mâncare.

— Nu. Îți apreciez inima, prietene, spuse Georges-Minh, dar nu îndeajuns încât să schimbăm planul. Vom umbla doar la design, iar eu voi fi cel care se va ocupa de asta. Am jurat să nu rănesc pe nimeni.

— Dar răul pe care-l fac porcii de francezi țării noastre? zise Phuc. Câteodată mă întreb dacă sunt măcar oameni.

— Va intra în masa lor de Crăciun.

— Uau...

Cochetăria ei, drăgălășenia de mai înainte, râsul jucăuș, degetele de la picioare în poala lui, toate acestea dispăruseră.

— Ce naiba ai de gând să faci? Sau poate ar trebui să spun: ce naiba a fost în capul tău, bătrâne?

Dong se ridică de pe scaun trăgându-l lângă Georges-Minh, astfel încât să stea unul lângă altul.

— Vreau să-ți spun ceva. Ceva ce n-am mai spus nimănui niciodată. Ești pregătit? Ma și Ba m-au salvat dintr-o gheretă din piață, spuse ea. Ho Dong nu este numele meu adevărat. Nu știu cine sunt părinții mei naturali.

— Părinții tăi te-au abandonat? Într-o piață?

— Bebeluși nedoriți, lângă fructul arborelui de pâine.

Începu să plângă.

— Ca un pepene roșu, zise el, cuprinzând-o pe după umeri.

— Ca un pui viu, spuse ea.

Se abandonă îmbrățișării, ștergându-și lacrimile cu mâna.

— Ca o pereche de încălțări de piele, șopti el.

— Întotdeauna îmi imaginez lucrul ăsta: părinții mei, venind din nord, scăpând de sărăcie, îndreptându-se către sud, spre muncă și speranță.

— Ar fi putut să ia acasă un câine, dar te-au ales pe tine.

— Câinele e norocos. Îți place carnea de câine?

Acum zâmbea, deși ochii îi erau încă roșii.

— Nu știam că femeile mănâncă așa ceva. Carnea nu e prea tare?

— Îmi imaginez bucătăria unui restaurant, unde mama m-a născut, pe neașteptate, într-o cămară unde țineau sacii cu orez. Ea stă întinsă într-un pat improvizat din prosoape de bucătărie, eu o privesc cum mă naște, văd cearșafuri, cârpe și haine însângerate, totul e însângerat... Îmi spun: „Bucură-te că te-au lăsat la piață”.

— Da, bucură-te. Părinții tăi te-au lăsat la mila zeilor. Iar ei au fost binevoitori.

— Aș fi putut să mor, zise ea aproape îngrozită. Mama ar fi putut să mă strângă de nări.

— Până aveai să mori, adăugă el.

— În timpul foametei, copiii erau mâncați, spuse ea încrezătoare.

— Știu.

Co-conspirator.

— Bebelușii erau devorați în vremuri de restriște. Este, zise ea – jucându-se cu el acum, luându-și tonul unei profesoare, ba chiar dând din deget odată cu fiecare cuvânt –, un lucru dovedit.

Se plimbau prin spatele casei, de-a lungul râului; aerul nopții era plin de bâzâitul insectelor. În întunericul aproape total, în parfumul de iasomie și de flori de plumeria, niciunul dintre ei nu se gândea că într-un fel evadau.

Când ajunseră în capătul cheiului, se așezară.

— Îmi place să mă plimb noaptea, spuse Dong. Mă ajută să pun ordine în imaginile de peste zi.

— Îți potolește gândurile.

— Privește peștii.

Peștii roiau în jurul stâlpilor debarcaderului, sub toaletă.

— Gândurile plăcute le înlocuiesc pe cele mai puțin plăcute, până când tot ceea ce e nedorit rămâne pe fund, exact așa.

— Ah, la ce proces te referi? Stai, nu-mi spune, nu vreau să știu.

El începu să râdă, făcându-i semn cu mâna să nu mai vorbească.

Începu și ea să chicotească. Oare el își dădea seama? Trebuia?

— Noaptea în care ai venit. O fată a murit în brațele mele. N-a fost prima dată. Dar a fost prima dată când s-a întâmplat astfel. Fusese aruncată în râu și, când au scos-o din apă, încă mai respira. Era doar o copilă.

— Cine era?

— Nu știu. Nu e ca și cum poliția ar ști sau i-ar păsa. Mă bântuie. Nu o să aflu niciodată dacă a fost bătută de peștele ei și lăsată apoi să moară pe mal. Poate s-a rostogolit singură în apă. Sau poate matroana sadică din casa de bambus în care lucra a bătut-o și i-a aruncat trupul în râu. Doi luntrași au văzut-o plutind pe un curent și au pescuit-o, pe jumătate înecată. N-am putut s-o salvez.

— Ce anume a fost diferit de data asta?

— Eu nu cred în magie. Dar după aceea... Nu avea trupul acoperit de boală, ci de pești. Acum, când îți povestesc, când o spun cu voce tare, nu pare mare lucru. Dar dacă ai fi fost acolo... Simt că ceva în legătură cu ea a pătruns în mine în noaptea aceea. Vreau doar să fiu

genul acela de persoană pe care s-o pot respecta. Nimic mai mult.

Se gândi la ceea ce spunea Khieu adesea – „Mânia fără acțiune e demoralizantă" –, cuvinte pe care și le amintea de atâtea ori, încât lui Georges-Minh i se părea că le înghițise. Întrebarea era: avea să le lase să zacă înăuntrul lui sau să facă ceva?

Undeva între cuvintele rebele ale lui Georges-Minh și mărturisirea lui Dong despre faptul că era un copil găsit, el își pierdu curajul și cererea în căsătorie rămase o fantezie. Se ținu atât de drept, încât înțepeni. La lucrurile astea chiar se pricepea: să aibă grijă de sentimente, de idei, chiar și de cuvinte, de parcă le-ar ține într-o capsulă Petri. Lactația limbii. De câtă vreme era acolo firicelul acesta de voce care se răsucea în jurul balustradei precum scâncetul subțire al unui copil rămas singur într-o cameră din capătul holului? Încetinind, verificând ceea ce spui, purtând conversații despre cărți precum Biblia, Dostoievski, culegeri de poezii cu colțuri îndoite de Phi sau Nguyen Du. Mai presus de orice, nu vorbea niciodată din inimă.

O trata de febra la plămâni la ea acasă, marțea și joia. Familia ei locuia lângă râu, la ceva distanță de cartierul lui Georges-Minh, însă nu-i păsa de kilometrii străbătuți cu mașina sau de felul în care se trăgea de guler din cauza căldurii aproape tot drumul. În zilele acelea, ciocănea în ușa de lemn așchiat care se ținea în balamale ruginite. Bătea darabana cu degetele și se frământa la umbră, privind undele de sub stâlpii casei și ascultând tusea prin lemn, în umbra unei palmier sabal bolnav care adăpostea veranda, așteptând să se deschidă ușa zgâriată.

În timp ce o trata, mama și tatăl ei se foiau prin casă, fără să deranjeze direct, dar mereu pe aproape.

— Mamă, dă-mi ciocanul, îl auzea Georges-Minh pe tatăl ei spunând.

— Ia-ți-l singur.

— Fir-ar să fie, femeie, nu vezi că țin tabloul?

— Atunci, iubirea mea, ar fi trebuit să te gândești la ciocan înainte să te gândești la cui.

— Dă-mi un sărut, pe urmă adu-mi ciocanul.

Georges-Minh lucra eficient, dar cu stângăcie. O întindea pe saltea. Îi dădea cu iodură pe piept. O întorcea. O freca pe spate cu monede, pentru că asta îl plătea tatăl ei să facă.

În acest timp, menajeria din spatele casei – animale în cuşcă sau legate cu frânghii, porumbei verzi, ţestoase aurii, păsări drongo, şerpi de casă, şopârle obişnuite, şopârle agama, gorali[13], lorişi lenţi[14], păuni, giboni, arici, nectarinide[15], păsări bulbul, canari, broaşte, maimuţe langur şi un cerb sambar – făcea prea mult zgomot ca să-l poată acoperi.

Prea mult vânt în trup. Febra ei se putea vindeca plimbând moneda pe o parte a spatelui cu o mişcare prelungă. Apoi pe cealaltă. Dezechilibrul elementelor în suflet. Abraziunea trupului avea să restabilească armonia. Părinţii ei erau siguri de asta. Nu era mai bun decât un vraci, îşi spunea el în timp ce lucra. De asemenea, casa era cam sărăcăcioasă pentru un judecător: poate că omului îi plăceau jocurile de noroc. O scuti pe Dong de insulte şi tăcu.

— Mă doare.

— Ştiu.

— Au.

— Stai liniştită.

Moneda era netedă pe o parte. Găsise cea mai netedă monedă din buzunar, deşi părinţii ei îi oferiseră un bol plin – care să zgârie pielea cel mai puţin şi să nu o doară prea tare. Turnă mai mult ulei de camfor pe piele. Mirosul făcea să i se umezească ochii, însă moneda aluneca mai uşor acum. Unsă cum era, îi trecu marginea plată peste carne. Mâinile sigure, mişcările legănate, departe de inimă. Sângele începu să ajungă la suprafaţa pielii.

Dong gemu.

Urmele lui păreau zgârieturile unui tigru.

Aveau să dureze câteva zile semnele acelea: când avea s-o vadă a doua oară, urma să se simtă vinovat pentru răul pe care i-l făcuse.

Trecu peste marginile coastelor ei şi repetă procedura pe cealaltă

---

[13] Specie de capră (n.tr.).

[14] Specie de maimuţă pitică (n.tr.).

[15] Specie de pasăre (n.tr.).

parte, simțindu-se frustrat de faptul că trebuia să treacă prin această șaradă ca s-o poată vedea la ea acasă. De ce să nu facă o păpușă de lut pe care s-o îngroape într-un borcan, forțând demonul responsabil pentru boala ei să iasă și s-o părăsească?

— Aproape am terminat, zise el.

Dincolo de peretele din răchită care nici nu ajungea până la tavan, îi auzi pe mama și pe tatăl ei.

— Îmi miroase a perișor, spunea tatăl ei.

— Eucalipt, zicea mama.

— Perișor. E una dintre aromele mele preferate, eu știu mai bine.

Era limpede pentru el că părinții ei o iubeau, deși, în spiritul tradiției, nu-și pătau iubirea cu exuberanță. Tatăl mesteca bucăți de nuci betel. Mama îi rula țigările și i le aprindea înainte să i le dea.

Mama o iubea așa cum iubesc mamele, în ciuda criticilor și a admonestărilor. Strigătele ei erau o formă de iubire.

Nu te uita la umbra ta, altfel vei fi bântuit de întuneric. Aduce ghinion să lovești castronul cu bețisoarele. Sunetul ăsta e semn de sărăcie. Ca și cum ai cere mai multă mâncare, ceea ce e un semn. Iar semnele sărăciei prevestesc sărăcia.

În zilele în care se simțea rău, îi aduceau ceaiul la pat, încercând să o ajute să se înzdrăvenească. Mama spăla vasele. Mama freca podeaua.

Însă atunci când Ho Dong se simțea bine, mama ei o trata ceva mai bine decât pe o sclavă, dar cumva mai rău decât pe o fiică. Numele ei, care însemna „iarnă", i se potrivea. Trupul ei fragil îi amintea de iernile din nord și de foametea despre care îi auzise pe bătrâni povestind, când foamea îi forța pe părinți să îi dea pe copiii care muriseră copiilor supraviețuitori ca să-i mănânce, pentru a-i mai ține o vreme în viață. Însă, pe de altă parte, spiritul ei era promisiunea venirii primăverii, mugurii care ieșeau în ciuda vântului puternic și a pământului rece. Îi amintea de Cenușăreasa Fraților Grimm, iar faptul că știa povestea îl făcea să se simtă superior celorlalți vietnamezi, unic, ca un om care fusese educat în Europa. Îi dădea perspectiva unui outsider asupra propriei culturi. Deși perspectiva asta era și cea care-l făcea să se simtă singur.

Sarcinile lui Dong includeau: să cumpere puiul, să-l omoare, să-l

jumulească, să gătească și să spele, să ascută cuțitele și topoarele, să lustruiască mânerele, să lustruiască pantofii, să scoată apa, să o fiarbă, să aleagă ceaiul, să facă ceaiul și să spele ceștile de ceai. Când el era acolo, se oferea s-o ajute.

Mama avea multe capricii, dintre care cel mai distractiv și mai înfiorător era acela de a aduce acasă animale vagaboande de pe unde le găsea. Tatăl protesta, dar lipsa hotărârii din glasul lui sugera faptul că renunțase cu mult timp în urmă. Mama era o femeie grasă, veselă și agresivă, cu un râs care zguduia casa atunci când obținea ceea ce voia – până când începea să tușească, iar Georges-Minh observa că atitudinea ei era în mare parte bravadă, fiindcă o rodea aceeași boală care o chinuia și pe fiica sa.

Capitolul 9

Haimanalele de stradă cerşeau de multe ori la masa de prânz a lui Georges-Minh. „Tu eşti atât de bogat, eu sunt atât de sărac, un tien pentru mine.” „Cumpără o floare.” „Gumă de vânzare.” Unii doar se holbau, cu ochii negri ca nişte lacuri limpezi, fără să zică o vorbă. Georges-Minh învăţase că nu puteai fi prea milos. Cumpărai o floare şi te rugau să cumperi încă una. Dacă le răspundeai că luaseşi deja una, îţi spuneau că îţi puteai permite să mai cumperi una. Sau ziceau că nu cumpăraseşi niciuna, deşi dovada se afla pe masă. Sau, cu dovada pe masă, începeau să roiască în jurul tău precum muştele.

— Dacă ai cumpărat una de la el, poţi cumpăra una şi de la mine.

Georges-Minh, familiarizat cu metodele lor, îi ignora pe toţi.

— Ai o ţigară? întrebă un băiat, aşezându-se la masa lui.

— Eşti prea mic ca să fumezi, răspunse Georges-Minh.

Băiatul întinse o mână murdară, de la care lipsea degetul mic, şi Georges-Minh se gândi că i se părea cunoscut, deşi nu putea să-şi dea seama de unde.

— Ce zici de ţigara aia?

— Nu fumez.

— Ah.

Băiatul dădu din mână a lehamite şi îşi întoarse capul cu o expresie dezgustată pe faţă, pe care, după cum observă Georges-Minh, în ciuda vârstei lui fragede, se puteau vedea deja semnele evidente ale dependenţei de opiu: ridurile din jurul gurii, ochii ca monedele, obrajii scofâlciţi ca ai moşnegilor.

— Ar trebui să mă laşi să arunc o privire la asta, spuse el, arătând către braţul infectat. Ştii, sunt doctor.

— Nu-ţi aminteşti de mine, nu-i aşa? spuse băiatul.

— Ar trebui?

— N-aş zice. Bogaţii chiar sunt proşti de-a binelea. Îţi dau un indiciu: *Sing Sing*.

— Sing Sing?

— Foarte bine. Băiatul aplaudă. Numai note de 10 pentru tine. Îşi aminteşte numele meu după ce i-a fost spus.

Un cerșetor beteag trecu pe lângă masa lui Georges-Minh pe o platformă de lemn pe roți, cu încheieturile degetelor înfășurate ca ale boxerilor, ca să-și protejeze mâinile de asfalt. Cămașa îi era cusută cu ață de patru culori diferite. Asta era duritatea pe care o admira Georges-Minh. Chiar îi plăceau săracii. Cei buni. Nu genul acesta înfumurat, genul nu-fac-nimic-dar-aștept-să-fiu-plătit.

— Ce dorești?

— O, multe lucruri. Multe lucruri.

Georges-Minh își dădu seama că băiatul i se părea într-adevăr cunoscut, din noaptea aceea cu moartea. Când fata-pește îi murise în brațe, când prostituata îl zgâriase pe față pe stradă și apoi fugise. Da. Se purtase urât cu băiatul. De asta era acum aici? Pentru că era supărat din cauza asta?

— Da, te cunosc. Și-mi pare rău că m-am supărat pe tine atunci.

În ochii băiatului, care la început nu păreau să înțeleagă, apăru o sclipire, apoi trăsăturile i se înăspriră. Era rândul lui Sing Sing să se mire.

— Ah, atunci. Ha.

Imită cu mâna un pistol și trase în Georges-Minh.

— Amuzant.

Își șterse nasul cu dosul mâinii.

— Crezi că-s supărat din cauza asta? Nu, altceva vreau, niște informații.

Începea să fie ridicol.

— Ce informații?

— Informații pe care *eu* le am și pe care *iubita* ta nu le vrea, despre *tine* și un *bărbat* căruia îi place să bea *brandy*, spuse el, subliniind cuvintele cu mișcări ale capului. Sing Sing îl strânse de coapsă pe Georges-Minh pe sub masă. Cred că vreo două sute de tieni ajung pentru seara asta.

— Nu am niciodată atâția bani la mine!

În vocea lui Georges-Minh se simțea atât indignarea, cât și șocul – faptul că cineva îl urmărise noaptea, că se îndrăgostise, iar dragostea lui era acum amenințată de un flirt nesemnificativ, că era șantajat de un băiat drogat cu opiu.

— Dar poți să faci rost.

— Poate, dar...

— Păi, fă rost.

— Nu pot acum.

Băiatul îl enerva.

— De ce nu?

— Trebuie să muncesc. Doar nu pot să fac orice vreau, oricând am chef.

Tonul lui sugera „așa cum poți tu, păduche ce ești, deși ai numai doisprezece ani".

— Atunci când? întrebă Sing Sing cu răceală.

— Nu acum.

— Atunci, când?

— După. După muncă.

— Vin cu tine. Deocamdată, cumpără-mi un suc.

Avea nevoie de o scatoalcă zdravănă, își spuse Georges-Minh. Începând de la murdăria de pe obrajii săi până la sudoarea care se scurgea în dâre strâmbe pe fața lui, Georges-Minh mai văzuse asta și altădată, toată viața băiatului – ieftină, ca un clișeu.

Dar îi cumpără un suc. Când ajunse la masă, doar pentru a-l sâcâi, pur și simplu, Sing Sing scoase un șervețel mic de hârtie care nu venise cu sucul, îl deschise și-l întinse, punându-l pe genunchi ca un șervet de pânză pentru cină. Georges-Minh îi urmări degetul care se plimba pe buza sticlei, urcând și coborând repede pe recipientul ud ca o molie nebună.

— Te plângi, dar ai avut un trai tare bun, zise Sing Sing.

După ce termină sucul, îi făcu lui Georges-Minh cu ochiul și se ridică.

— Știu unde să te găsesc.

Pasul lui era și legănat, și țanțoș. Nu purta pantofi. Într-o secundă, dispăru în mulțime.

Capitolul 10

Georges-Minh o luă pe Dong la o plimbare cu maşina pentru a se bucura de un pic de intimitate. Îi cumpărase un mic cadou, ceva despre care ştia că-i va plăcea. Căută cu mâna între picioarele ei şi scoase ceva din cutia frigorifică aflată pe podea, lângă ea. Se simţea de parcă ar fi avut ceva de dovedit. Ei îi plăceau căpşunii. Sofisticarea lor dulce-amăruie. Felul în care te pişcau atunci când erau puţin acri. Specimene perfecte, îşi zise el, crescute în pământul nopţii de lângă Saigon, îngrijite de grădinarii chinezi pe lângă alte legume şi fructe europene, cum erau cele din pieţele din Paris şi Londra.

Scoase cuţitul de bucătărie din buzunarul din faţă. Ea aştepta răbdătoare, cu picioarele încrucişate pe scaunul capitonat ca o fetiţă. Aerul din golful Long Hai mirosea a plumeria. El ţinu la spate bolul şi cuţitul cu o mână şi crescu flacăra lămpii cu ulei. Acum, că lumina era mai puternică, putea să-i arate.

— Ah, spuse ea. Exteriorul acesta, semiţele ca nişte mustăţi pe faţa unui bărbat care a uitat să se bărbierească.

— Sau, zise el, *areola*. Micile umflături din jurul sfârcurilor oamenilor. Dintr-un anumit unghi, fructul adus de francezi, semănat de francezi, crescut de francezi, vândut de francezi seamănă cu un sfârc. Promiscuu.

Părul lui Dong, strâns de pe frunte spre spate, era prins într-o coadă, răsucită apoi într-un coc înclinat, cu şuviţele ieşind din pieptenele din carcasă de broască-ţestoasă. În clipa aceea îşi dădu seama, cu o senzaţie de netăgăduit în stomac, că fericirea lui atârna de ambiţia de a fi împreună cu ea.

— Ştii cum e să fii invizibil? spuse ea. Tata se uita prin mine. Prietenii mei erau măşti de hârtie, zmeie, pălării în formă de animale. Păreau încărcate de personalitate, ba chiar îmi vorbeau. Însă realitatea mi-a spus că trebuie, de fapt, să fie lipsite de suflet, fiind făcute în fabrică, din hârtie şi lipici. În fiecare noapte când mergeam la culcare mă simţeam goală pe dinăuntru. Purtam şase tunici în pat. Mă cutremur şi acum! Dar tu, tu mă faci să simt că sunt aici.

Începu să râdă.

— Când eram mică, mă încânta orice lucru care lucea: linguri, tăvi de servit, farfurii de cină, nasturi, brățări cu încheietori, degetarul mamei, reflexia unui toc de geam, o picătură de apă căzută pe podeaua de lemn. Acceptam furia mamei în schimbul bucuriei de a da cu degetul prin cana răsturnată cu suc de jackfruit. Tu, tu mă faci să mă simt... lucioasă. Privi în jos, ca și cum s-ar fi simțit vinovată. În orice caz, trebuie să-ți spun ceva. Te-am mințit la templu. Am lucrat ca dădacă. Dar acum nu mai lucrez. *Ma* și *Ba* m-au trimis la o școală bună.

Învățase franceză, aritmetică, istorie, geografie, cum să scrie în caractere vietnameze *coggnu*. Câțiva colegi din clasa ei lucrau acum ca funcționari guvernamentali.

— Dar mi-a scăpat pur și simplu din gură. N-am vrut să crezi că sunt leneșă. Uneori, faptul că sunt bolnavă mă face să mă simt atât de *inutilă*.

Familia de francezi o concediase. Se temuseră de tusea ei. De sângele de pe batistă.

— Nu-i condamn, adăugă ea.

Îi păsa atât de mult de ce credea el? Poate că asta însemna ceva. Putea îndrăzni să creadă așa ceva fie doar și pentru o singură clipă?

Pe urmă, ea avu o criză. Trupul i se înclină în față, se încordă și se smuci. Fața îi deveni palidă și buzele i se învinețiră. Se ținea de-o parte și de alta, asudând. Sunetul se auzea ca un urangutan, ca un lătrat. Își șterse lacrimile stoarse de tuse. Apoi tusea se schimbă, transformându-se încet în râs. Se sprijini într-un cot, uitându-se la el.

— Cât mai pot părinții mei adoptivi să întrețină o fiică bolnavă?

— Vorbești prea mult, o dojeni el. Șoptește. Sau, mai bine, nu vorbi deloc.

În cele din urmă, criza de tuse se potoli. El dădu jos acoperișul cu franjuri al mașinii ca să poată privi stelele.

— Sunt o trădătoare dacă prefer căpșunii în loc de fructul dragonului? șopti ea.

Făcea cercuri cu limba în jurul căpșunei în lumina lunii.

— Eu sunt un trădător și mai mare dacă ți le-am adus?

Marginea pantalonilor ei se oprea la cinci centimetri deasupra osului gleznei. Rotunjimea tibiei sale avea un aer erotic în lumina

lunii. Câțiva țânțari se adunaseră în jurul capului ei. În depărtare, cacofonia obișnuită a insectelor și sunetul valurilor sparte. Deasupra lor, o mie de stele. Ea îi luă castronul din mână și tăie pe întuneric căpșunii în felii subțiri. Scaunul de piele se încălzi și părea să se lipească de el prin haine. Ea se aplecă și scotoci în geantă, apoi se ridică ținând în mână ceva.

— Să nu te tai.

Ea chicoti.

— Pot să fac asta cu ochii închiși.

— Ai putea la fel de bine să fii oarbă.

— E *ușor* să fii orb.

El mîji ochii. Ea părea să înmoaie feliile de căpșuni în ceva.

— Nu te uita.

Opri lampa cu ulei.

— Ce faci?

— *Simt*.

Georges-Minh auzi un scârțâit undeva lângă picioarele lui, precum niște granule pe podea, când ea înmuie fructele în castron.

— Liniștește-te.

Ea chicoti, apoi îi scoase sandalele, punându-i feliile de căpșuni între degetele de la picioare. Căldura trupului lui făcea zahărul să curgă. Ea îi așeză câte o felie între degete, deget-căpșună, deget-căpșună, continuând astfel până când umplu fiecare spațiu.

— Rămâi așa...

Se aplecă în față, iar părul ei îi gâdilă partea de sus a labelor picioarelor. Senzația îl făcea să tremure, dar încercă să nu se miște prea mult. Încercă să nici nu râdă. Se străduia să pretindă că știa ce avea să urmeze. Dacă îl lăsa acolo? Orice picătură vărsată devenea un festin pentru furnicile roșii, ar fi fost acoperit în doar câteva minute.

Ea puse bolul cu zahăr pe bancheta din spatele lor. O ascultă lingându-și degetele. Apoi îl împinse pe spate și se urcă deasupra lui – străduindu-se să nu tușească, se așeză cu fața spre picioarele lui și se aplecă, sprijinindu-se de gleznele lui. Părul ei îi atingea picioarele. Curgea ca o cascadă în jurul picioarelor lui. Ea începu să ronțăie feliile de căpșună. Când nu mai rămase nicio bucată de fruct, începu să-i lângă degetele.

El se chinui să nu pufnească în râs.

— Ssst...

Senzația îi amintea de un cățel de rasă pomeraniană pe care-l avusese în copilărie și care îi mânca din palmă, iar când termina de mâncat, continua să-i lângă mâna. Ea îi cuprinse fiecare deget cu gura. Ținându-și ochii închiși, se gândi că ea ar fi putut fi oricine.

— Dong...

Apoi se dezbrăcară. Limba ei se plimbă pe trupul lui, de la degetele de la picioare până în vârful capului, trecând și peste organele genitale. Trupul lui se umplu de stele.

În seara următoare, Chang îl duse pe Georges-Minh la o petrecere, spunându-i că știa pe cineva de acolo care ar fi fost dispus să plătească pentru ca ei să nu otrăvească pe nimeni, un afacerist bogat al cărui interes era să-i țină pe coloniștii francezi mulțumiți.

— Ai spus și altora despre complot? îl întrebă Georges-Minh în timp ce mergeau pe stradă, trecând pe lângă un cântăreț care-și făcea numărul pe trotuar, la un colț, pentru câțiva bănuți, stând cu mâna întinsă. Trădezi cauza.

Peste tot, oamenii se împingeau unii în alții. Erau beți? Bolnavi? Sau își imagina el?

— Hai, liniștește-te. Putem să intrăm puțin și să-i bem vinul gratis, zise Chang. Ai început să crezi că ești un revoluționar adevărat? Ce-a făcut grupul nostru până acum în afară de a juca de fiecare dată cărți?

Începu să râdă când văzu șocul întipărit pe fața lui Georges-Minh.

— Ce? Gândește-te! Chiar ai crezut că o să otrăvim cu adevărat pe cineva?

— Așa că o să-i iei banii tipului ăstuia?

— Nu. E chiar un tip arătos. Poate o să mă culc cu el ca să te fac gelos. O, hai, termină... Glumesc.

Chang se întreba dacă avea să vină vreodată ziua în care să meargă la o petrecere cu Georges-Minh precum un cuplu, salutând gazda, comandând băuturi. Probabil că nu. Motivul pentru care Georges-Minh nu-l iubea cu adevărat, se gândi Chang, impresionat de calmul său filosofic în fața unei asemenea dezamăgiri, era – în primul rând – acela că Georges-Minh îl iubea de fapt pe Khieu. În al doilea rând,

Georges-Minh nu ar fi recunoscut niciodată că prefera bărbații în locul femeilor. În al treilea rând, se ascundea acum în spatele unei femei cu care avea probabil să se căsătorească. În al patrulea rând, de mai multe ori la întâlniri, Chang îşi văzuse elevii mici cât nişte ace; Georges-Minh se văita de ore suplimentare de muncă. Dar Chang ştia cum stau lucrurile.

Pe drum spre petrecere, Chang era mulţumit că Georges-Minh fusese de acord în cele din urmă să meargă cu el undeva. Chiar dacă ştia că – dacă n-ar fi fost povestea cu otrăvirea şi bunăstarea lui Khieu – Georges-Minh ar fi refuzat.

Georges-Minh se întreba unde îl cunoscuse Chang pe acest bărbat. De afară, apartamentul acestuia nu părea să aibă nimic special. O construcţie din cărămidă peste birourile de la Poduri, Canale şi Şosele.

Înăuntru totuşi, trebui să recunoască – locul era luxos, cu camere elegante, somptuoase, curate ca lacrima. La fel erau şi invitaţii. Georges-Minh îşi luă un pahar cu vin de la bar, unde gazda angajase pe cineva drept majordom. Georges-Minh recunoscu un director de la fabrica de ciment. Bărbatul îi făcu semn cu mâna şi Georges-Minh îi răspunse la fel. Ce-i păsa lui ce făcea Chang? Acesta apucase mâna bărbatului care avea să le plătească pentru anularea otrăvirii, apropiindu-se de el atât de mult, încât coapsele aproape li se atingeau.

Se aşteptase să se simtă furios, trădat în numele grupului. Bărbatul era arătos, suav – într-un fel emfatic, retoric. Poate că lui Chang îi plăceau genul acesta de lucruri.

Georges-Minh simţea că-i arde capul. Probabil din cauza vinului ieftin. Îşi luă un alt pahar de la bar, îl bău, mai luă apoi unul, îl bău şi pe acesta. Se prefăcu că admiră mobila. Chang era cel care avea să rămână fără familie. Necăsătorit, fără niciun fiu. Pe el avea să-l privească de sus societatea. Un fătălău. Nimeni care să îi ducă numele mai departe. Nimeni care să îndeplinească ritualurile după moartea lui. Avea să devină un spirit confuz, un spirit rătăcitor, o fantomă fără un mormânt propriu. Avea să se ivească în intersecţii, să-i sperie pe biciclişti.

Se forță să râdă. Poate că avea să devină un hoț de rând în viața de după. Să trăiască din resturi. Să fure prune din cutiile frigorifice, să danseze la lumina candelelor, pe marginea drumului. Să mănânce terci rece. Fiindu-i foame mereu. Georges-Minh era cel care avea să râdă la urmă. El nu avea să rămână fără copii, fără fiul cel mare care să-i îndeplinească ritualurile de înmormântare, care să-i ardă banii de hârtie, să-l trimită în viața de apoi cum se cuvine.

Chang se întoarse, păşind pe covoarele groase şi scumpe, îmbujorat la faţă.

— Vrea să te cunoască.

— Cine, gazda noastră?

— Cine altcineva?

— Nu, mulţumesc.

Georges-Minh îi făcu bărbatului semn cu mâna, apoi ridică paharul cu vin, zâmbi şi sorbi din pahar. Din cealaltă parte a camerei, bărbatul ridică la rândul lui paharul şi sorbi.

— Nu vreau, mă doare capul.

— O altă gripă?

— O fi aceeaşi, nu ştiu.

— Atunci, poate mai târziu, spuse Chang.

Fie nu înţelegea, fie se prefăcea că nu pricepe că Georges-Minh făcea tot posibilul să-l insulte pe afacerist. Sau poate că Chang, ca un bun prieten al lui Georges-Minh, era obişnuit cu toanele ciudate ale acestuia din ultima vreme.

Ca şi cum ar fi ghicit exact despre ce era vorba, întrebă:

— Care-i treaba cu tine şi cu Dong?

Chang îşi încrucişă gleznele şi se sprijini de tocul uşii.

— Cum adică ce-i cu ea? se încruntă Georges-Minh la Chang.

— Asta te întreb, ce-i cu ea?

Georges-Minh rămase încruntat.

Chang ridică, în sfârşit, o sprânceană şi dădu din umeri.

— Minte-te singur cât vrei. Mă doare-n cot.

— De unde ştii că mă mint singur?

— Eşti un mincinos de primă clasă. Unul drăguţ, dar totuşi... Ascultă, zise Chang nonşalant, sorbind din paharul său, fără să-l privească măcar în ochi pe Georges-Minh, uitându-se în schimb după

un bărbat arătos cu papion roșu din partea opusă a camerei, toată lumea își dă seama în afară de tine. Nu-i vorba deci de treaba cu Dong, ci de toată chestiunea revoluționară. Toată povestea asta cu iubirea pentru săraci. Nu ești vreun ascet. Ești un om care caută plăcerea, ești un bon vivant. Cel puțin așa erai până să te întorci de la universitate. De ce nu lași teatrul? Sau *teatrele*.

Georges-Minh își pipăi buzunarul, căutându-și țigările. Dezamăgirea lui – când realiză că le terminase – fu fără margini. Mototoli pachetul gol și-l aruncă pe jos.

— Poate chiar vă mint. Te-ai gândit vreodată la asta?

— Nu te cred, murmură Chang.

— De ce ești atât de sigur?

— Un bărbat știe lucrurile astea.

— Faptul că mă culc cu tine e o afirmație politică, zise Georges-Minh.

— Mă îndoiesc. Ești un ticălos. Pur și simplu.

— Numai femeile se pun la socoteală.

— Și eu nu intru la socoteală? zise Chang, părând jignit.

— Nu chiar.

— De când a apărut Dong?

Georges-Minh privi prin cameră. Oare chiar era din cauza lui Dong?

— În fine.

Chang își trecu mâna prin păr. Oftă și zâmbi. Zâmbetul său păru forțat la început, apoi se mai îmblânzi. Se întinse spre gâtul lui Georges-Minh ca să-l maseze.

— De ce ești atât de ostil?

— Nu sunt, doar că... Am fost foarte stresat la serviciu.

— Întotdeauna ești stresat la serviciu. Nu-i nimic nou.

— Am fost... se răspândește ceva, o boală nouă.

— Serios? Povestește-mi. E contagios? Suntem în pericol?

— Posibil.

— O, Doamne, e ceva care se ia prin contactul cu pielea?

Chang se apropie flirtând de Georges-Minh. Cum putea Chang, se întrebă Georges-Minh, să uite și să ierte atât de rapid?

— Nu știu. Centrul pentru Controlul Bolilor Infecțioase are

deocamdată mai multe întrebări decât răspunsuri. Am văzut trei cazuri în trei zile și pe urmă alte șapte numai în săptămâna următoare.

— Cum se răspândește? Îmi arăți?

Chang își strânse buzele într-o îmbufnare și se apropie chiar și mai mult.

— Nu pare prea grav dacă e numai asta... dar fiecare dintre ei și-a pierdut memoria pe urmă. Amnezie totală.

Nu-și pierduseră cu toții memoria complet; Georges-Minh exagera doar ca să îndepărteze subiectul discuției dinspre propria persoană.

— Amnezie totală? Doamne!

— Au sfârșit în aziluri. Ce pierdere!

Când ajunseră în apartamentul lui Chang după petrecere, acesta încercă să-și facă ordine în gânduri în timp ce deschidea o sticlă de vin. Georges-Minh îi spusese că fusese și cu alte femei, dar într-un fel nu-i venea să creadă că prietenul său simțea vreo atracție pentru ele. Cu toate acestea, de când Georges-Minh o întâlnise pe Dong, „nopțile lor de dragoste" de la clinică se răriseră, după care dispăruseră de tot. Nu era vorba că Chang nu mai venea în vizită, însă Georges-Minh era din ce în ce mai puțin interesat să-l atingă.

Lui Chang nu-i venea să creadă că însemnase atât de puțin pentru Georges-Minh. Iar Georges-Minh continua să se uite cu coada ochiului la buzele lui, la fund, la degete, la antebrațe.

Vru să spună ceva, dar – în loc de asta – puse o mână pe piciorul lui Georges-Minh.

— Chang.

Georges-Minh râse, dar nu îndepărtă mâna din locul în care stătea.

— Nu a existat niciodată un „noi".

— Contează?

Prins cu garda jos de candoarea lui Georges-Minh, Chang nu prea știa ce să răspundă.

— Ei bine, asta înseamnă că nimic din ce am făcut noi nu a fost planificat. Înseamnă... nu înseamnă nimic.

Georges-Minh se ridică, traversă încăperea și deschise o fereastră. Scoase capul pe fereastră și inspiră adânc.

— Când doi bărbați sunt împreună – ceva se întâmplă. Asta e.

Asta-i toată frumusețea. Nu există „asta”. Făcu un pas înapoi și dădu din mâini. De îndată ce aduci „asta” în discuție, nimic nu mai are sens.

Chang ar fi vrut să plângă. Cea mai rezonabilă explicație era aceea că Georges-Minh era confuz. De vreme ce Chang nu voia să fie judecat, cine se credea el ca să joace rolul judecătorului? Iar dacă Chang îl iubea pe Georges-Minh, așa cum zicea, ar fi trebuit să-l îmbrățișeze, nu să-l admonesteze.

— Vino aici.

Făcu câțiva pași prin cameră, încercând să limpezească momentul, și își deschise brațele.

— Stai. Ce faci?

— Nu mă respinge, îi șopti lui Georges-Minh la ureche în timp ce îl îmbrățișa. Ai avut dreptate, m-am înșelat. Asta e. Relaxează-te.

Nu fu decât o chestiune de timp până când Georges-Minh se relaxă suficient încât să-i permită lui Chang să-l mângâie pe păr, iar două secunde mai târziu îl lăsă să-i scoată cămașa și să-i deschidă cureaua. Curând, Chang îi făcea sex oral.

— Vezi? Nu te simți mai bine acum? Neplanificat. Doar ceva care se întâmplă. Acum relaxează-te. Într-un minut, toate astea vor fi deja istorie.

Georges-Minh merse a doua zi la Centrul de Control al Bolilor Infecțioase. Ar fi vrut să discute cu doctorul francez de acolo. În fața clădirii, un bărbat vindea cobre moarte în borcane, într-o soluție din vin de orez. „Vindecați-vă de toate bolile, cumpărați pudră de șarpe, beți niște tonic, cu boboc și floare.” Clădirea din ipsos cenușiu se înnegrise în locurile în care umbra făcută de câte un copac lăsase o ciupercă să crească făcând tencuiala să crape.

În interiorul clinicii, oamenii se înghesuiau în spatele unei tejghele de lemn unde stătea doctorul Michaut, bând o cafea și citind ziarul. Lumina pătrundea printr-o singură fereastră murdară. În celelalte birouri, se auzeau oamenii vorbind.

Doctorul Nguyen Georges-Minh băuse prea mult cu o seară în urmă și-l durea capul. Neavând dispoziție pentru politețuri, trecu direct la atac.

— Domnule doctor Michaut, aș dori să discutăm despre o teorie nouă. Poate la un moment dat ar fi interesant să și colaborăm. O să fac o propunere, fiindcă, folosind clinica aceasta, care este mai bună... dar, în fine, să trec la subiect. N-am tratat încă niciun copil pentru febra nouă din orezării. Nici măcar unul.

Își tamponă fruntea cu batista. De ce naiba era atât de cald acolo?

— Toți erau trecuți de pubertate. Așteptă. Apropo, îi spunem în continuare febra din orezării?

Doctorul Michaut părea mai interesat de ziarul de dimineață și de cafeaua sa decât să se ridice de pe scaun. Era epuizat de muncă? Prost plătit? Poate că doctorul Michaut era cu gândul la articolul lui, cum se numea, *Contribuții la isteria masculină*. Georges-Minh se forță să se poarte civilizat. La urma urmei, nu avea încotro – nu mai avea cu cine altcineva să discute. Stătuse în pat cu o seară înainte, incapabil să adoarmă, și petrecuse o bună parte a dimineții teoretizând. Cheia se afla în nivelul de dezvoltare a psihicului. Cu cât o persoană se simțea mai în largul său, fără a se lupta cu vreun monstru interior, cu atât părea să fie mai imună. Își aminti vorbele primului său pacient – „Văd un monstru în tine" – și se întrebă de ce tocmai el, Georges-Minh, ar fi trebuit să fie imun.

În timp ce încerca să găsească o cale de a-i relata toate acestea doctorului Michaut fără a părea de-a dreptul nebun, acesta îi întrerupse gândurile:

— Așadar, Georges, am mai lucrat la articolul acela și aș fi curios să aflu părerea ta. Cel despre care ți-am zis, *Contribuții la studiul manifestărilor isteria masculine*. Ca de la coleg la coleg. Dezvolt ideea și includ o analiză despre vietnamezi ca învățători ai viciului moral.

— Poftim?

Georges-Minh credea că nu auzise bine.

— Cochinchina și depravarea socială.

Avea impresia că doctorul îl lua peste picior.

— Cum așa?

— Vietnamezii ca învățători ai viciului moral. Nu mă refer la cei ca tine, desigur.

— Nu mă supăr.

Sigur că se supăra. Despre ce vorbea omul ăsta? Măcar de n-ar fi

avut nevoie de ajutorul lui, de laborator, de echipamente, că i-ar fi tras una în falcă.

— Bineînțeles că nu te includ în comparațiile astea. Tu ai studiat la Paris, la fel ca mine.

— Ce vrei să spui?

— Păi, cel puțin când vine vorba despre soldații și ofițerii francezi care sunt departe de casă... Vietnamezii, lascivi cum sunt, i-au corupt pe francezi cu dorințe care nu sunt ale lor. Nu au soții și iubite. Poluați de clima încinsă, singuri, plictisiți, intră în localurile unde se fumează opiu. Acolo, voința franceză slăbește și mai mult din cauza drogului. Căldura, drogul exotic, depărtarea de Franța. Este geografia perversiunii. Coloniștii se desfată cu *homosexualitatea*. În orice caz, în ultimă instanță, pe mine nu mă preocupă moralitatea. Flutură mâna prin aer. Ca medic, mă specializez în controlul bolilor. Homosexualitatea reduce numărul cazurilor de sifilis. Se ridică de pe scaun, se apropie de tejghea și-l privi pe Georges-Minh în ochi. Între noi fie vorba, dacă te uiți la *congai,* la prostituatele tradiționale, cu dinții lor vopsiți și saliva roșie, ca niște diavoli, nici nu-i de mirare. Și eu aș alege un băiat. Zici că le curge sânge printre dinți.

Vietnamezii ca învățători ai viciului?

— Ce e mai rău abia acum urmează. Se întorc în Franța și duc lucrurile astea acasă cu ei. Ah, atunci, viciile lor.

— Ar trebui să aveți în vedere, începu Georges-Minh, cu o voce cât mai calmă posibil, că dacă un „băiat" vietnamez se dedă actelor homosexuale într-un local de opiu, nu o face decât ca să aibă cu ce-și întreține propria dependență de opiu. Sau ca să obțină bunuri pe care l-au convins francezii să le cumpere și pe care, în alte condiții, nu și le-ar putea permite.

— Însă băiatul are o predilecție înnăscută pentru așa ceva, zise Michaut, pe care opiul o face doar să se manifeste, aducându-i fanteziile la suprafață. Cum altfel poți să explici frecvența acesteia printre tinerii din piețe, din localurile cu opiu și teatre? Sodomiți incurabili. Se opri. Nu te supăra, adăugă apoi.

Georges-Minh simțea un foc în stomac. Ar fi trebuit să-și mănânce micul dejun.

— Homosexualitatea este, practic, necunoscută în Franța. Abia

dacă se practică la lumina zilei în Annam.

Dar cum rămânea cu toți libertinii? Cu Verlaine? Cu De Sade? Consternat, Georges-Minh nu spuse nimic.

— Până la urmă, nu încerc să-i condamn pe vietnamezi. Chiar îi plac. Între noi fie vorba, chinezii sunt nevinovați. Ei au adus, de fapt, opiul în Vietnam.

— Dar febra din orezării?

— Da, febra din orezării. Încă îi mai spunem așa? Doctorul Michaut se duse la birou și se așeză, ca și cum rezolvaseră ceva. Câte cazuri noi sunt?

Capitolul 11

Georges-Minh stătea în grădină la apus. Teaca semințelor de *Datura* avea mărimea unui ou, fiind acoperită de ace. Înțelegea de ce li se spunea mere spinoase. Dar mirosul florilor de *Datura* era erotic, iar florile se ridicau la înălțimea poreclei, flori-trompetă, amețitoare precum arta, făcute pentru zei, chiar dacă putoarea frunzelor aproape că eclipsa parfumul petalelor.

Atent să nu se înțepe la degete, culese câteva flori, mai mult ca să înfrumusețeze aripa farmaceutică a vilei, fiindcă adevărata otravă se afla în teacă. După ce intră, se așeză în fața unei mese lungi, unde își pusese vechiul mojar cu pistil. Apoi începu să piseze. Porni cu o cantitate mică, dar respectabilă, de două grame, pe care începu s-o pulverizeze. Mirosul era dulceag, dar pământos.

Laboratorul era atât de liniștit, încât sunetul propriilor pași le răspundea greierilor de afară, iar zornăitul colecției de eprubete din stativul de lemn în timp ce se plimba prin cameră s-ar fi putut întrece cu o orchestră. O pipetă, o sticlă de alcool metilic și fu pregătit. Ținându-le strâns în brațe ca pe un copil, se întoarse la masa lungă și turnă cu pipeta câteva picături de lichid în eprubete, împreună cu o măsură mare de pulpă de semințe. Senzația de nesiguranță de mai devreme se transformă în micile bucurii ale experimentelor, pe măsură ce metanolul căpăta o culoare gălbuie în timp ce scutura amestecul. Nu mai simțise un asemenea fior de pe vremea când era student. Nu pentru că substanța asta, se gândea el, ar fi putut omorî un om sau o sută de oameni. Ci pentru că fiorul urmăririi unui fir și posibilitatea descoperirii erau extrem de asemănătoare cu momentul în care te îndrăgosteai. Sau așa își spunea el. Puse etichete experimentelor pe eprubetele din punga maronie.

Capitolul 12

Dong îl anunță că este însărcinată în timp ce-și pilea unghiile, într-o seară în care venise la el acasă pentru ceai și tratament. Își pilea unghiile în forma care-i plăcea mamei ei, sfârșind într-un punct care ar fi putut răni până la sânge. Praful de pe unghiile ei îi curgea în poală și îl ștergea cu dosul palmei.

Se întinseră amândoi pe cearșaful subțire de bumbac pe care ea îl aruncase peste cadrul patului – un cadru simplu, în stil chinezesc: a doua zi aveau să cumpere o saltea.

Ceva legat de amărăciunea momentului îl copleși încă dinainte ca ea să deschidă gura. Simți că ia parte la un mister când ea își puse mâinile pe burtă și rămase așa, ca un înger la jumătatea cântecului, cu gura întredeschisă ca într-o rugăciune invizibilă către un Dumnezeu invizibil, cu degetele pe burtă, oprite din pilit. Apoi ea o spuse, iar el simți că primea în dar pentru a doua oară vederea însăși.

— Copilul tău, Georges-Minh, crește. Capul și picioarele lui. Sângele și inima care bate. Deja încep să mă întreb dacă poate să zâmbească. Mâinile micuțe. Degețelele. Care într-o zi le vor prinde pe ale noastre.

— Ești... ești sigură?

— Normal că sunt sigură. Vocea ei avea un ton glumeț, tachinându-l. Doar nu încerc să te amăgesc ca să te însori cu mine.

Ca întotdeauna când venea vorba despre lucrurile importante din viața sa, se consultă cu Khieu. Acesta îi răspunse în ghicitori, așa cum făcea câteodată. Nu era mereu ușor să înțelegi oracolul. Dacă Khieu îi spunea că visase vântul, probabil că se referea la certuri, nu la frumusețe; dacă-i spunea lui Georges-Minh că îl văzuse acoperit cu nisip, probabil că voia să-i spună că avea destul timp, precum un nisipar, nu că era murdar. Când Khieu se îmbolnăvea, începeau să-i sticlească ochii.

— Dacă ți-ai pierdut norocul, poate să plutească în voie. Înțeleg ce spui, spuse Georges-Minh. Crezi că nu sunt pregătit să am un fiu.

— Sau poate să intre într-o altă persoană.

Khieu nu înțelegea întotdeauna de ce oamenii își făceau viața atât

de complicată. Rușinea alunga adevărul. Împiedica viața liberă, deschisă. Adevărul era că nu aveai de ce să fugi. Nici măcar Dong. Georges-Minh n-avea de ce să se chinuie. Puterea colonială voia ca sexul să fie asociat cu depravarea și boala, însă Khieu credea că dacă se dorea cu adevărat lărgirea expansiunii eliberării umane, era nevoie de mai puține cutii care să încarcereze modul de viață al oamenilor. Plăcerea nu trebuia analizată și etichetată. În lumea reală, păsările nu trăiau în scorburi, ci își petreceau cea mai mare parte a timpului zburând libere în văzduh.

— Înțeleg, dar nu-ți face griji. Dong e cinstită.

— Asta se poate întâmpla și când ai ghinion, înțelegi? Unul se îmbolnăvește și celălalt se face bine.

De câteva săptămâni, Georges-Minh îi plătea lui Sing Sing oricâți tieni cerea acesta. „Fata aceea frumoasă, cum îți aduce ea biscuiți dulci în pauză, spunea Sing Sing examinându-și unghiile murdare în restaurantul unde se întâlneau pentru câte un suc. Imaginează-ți numai. S-o înșeli! Și nici mai mult, nici mai puțin decât cu un bărbat!"

Era ceva ce se întâmplase. La fel cum uneori mângâiase un câine sau pocnise o pisică. Sau cum mergi uneori la piscină. Simplul fapt că înota nu-l făcea înotător.

La ultima vizită a lui Sing Sing, Georges-Minh tocmai primise o cutie grea cu bunuri de contrabandă.

— Asta e ultima dată, îi spuse el lui Sing Sing – conținutul cutiei zornăia și el se chinuia s-o ridice, pentru a o ascunde printre rezervele de medicamente din debara.

Sing Sing, al cărui antebraț era vizibil infectat, transpira tot timpul. Avea încheietura roșie și de două ori mai mare decât în mod normal.

Georges-Minh încercă să nu se gândească la cutie, la câtă vreme trebuia s-o păstreze. Ceea ce știa era că, orice s-ar fi întâmplat între el și Sing Sing, punea în pericol multe lucruri pentru care se zbătuse, nu numai relația cu Dong, ci și alte lucruri, cum era proiectul lui cu Khieu, în ciuda sentimentului părintesc pe care-l dezvoltase față de băiat.

— Ar trebui să mă lași să mă uit la brațul acela.

— Sunt bine.

— Eşti arogant.

— Mă descurc. Nu poţi controla lumea. Controlează-te pe tine. Eu am grijă de mine singur. Cum ar trebuie să ai şi tu. Toţi te dezamăgesc. Întotdeauna. De ce ai accepta asta? Să te tot laşi... Fă asta şi cu siguranţă vei cădea. De asta tot visez eu urât. Trebuie să găsesc o cale să nu mă descopere poliţiştii. Dar visul tot apare. De ce Dumnezeu s-ar aştepta cineva ca el să fie de ajutor? Pur şi simplu, fiecare îşi apără pielea. Ceva bun s-ar putea întâmpla. Dar nu...

— Sing Sing, opreşte-te.

— ... propriul gât de la ghilotină. Aşa merg lucrurile. Fiecare îşi apără pielea. Nimeni nu m-a prins vreodată. Când am căzut, vreau să zic. Aşa că am învăţat cum merg lucrurile. Înţelegi?

— Despre ce vorbeşti?

— Pur şi simplu, să nu cazi. La naiba! Nu te opri acum. Ridică-te! Te va întări dacă te ridici. Tot timpul te-ai ridicat. Îşi ţinea capul în mâini. Nu te opri acum, nu te opri! Nu fi genul care aşteaptă să fie prins. E o capcană, nu mai aştepta.

— Ce-i o capcană?

Se certase cu vreun prieten? Cu vreun iubit? La vârsta lui?

— Nimeni nu mă va prinde vreodată.

Un peşte. Bineînţeles. Totul avea sens acum. Băieţii ăştia erau la fel de vulnerabili ca fetele.

— Cine încearcă să-ţi facă rău, Sing Sing? Ai vreun peşte de care ar trebui să ştiu?

Prada biciurilor francezilor. O infrastructură bolnavă. Prezenţa lor străină o crease.

Nu putea să lase tot ceea ce se străduiseră el şi Khieu să obţină să se ducă pe apa sâmbetei.

— Nu-mi pasă, pentru că nimănui nu i-a păsat vreodată de mine.

Îl mângâie pe băiat pe cap.

— Suntem singuri pe lume. Sing Sing se uită în sus la el printre lacrimi. Ştii asta, nu?

Capitolul 13

La următoarea întâlnire, Georges-Minh îi mărturisi grupului fără niciun nume oficial că un băiat de doisprezece ani îl șantaja. Acest grup care, dacă n-ar fi fost Khieu, s-ar fi destrămat de ceva vreme. Erau ca spițele unei roți de bicicletă pe care Khieu le ținea legate la mijloc.

Toți membrii, cu excepția lui Bao, stăteau cu picioarele încrucișate pe pat, ca de obicei. Chang se juca cu nasturii de la costumul său scump. Phuc încerca noile corzi pe care le cumpărase pentru pipa sa. Bao, cu o atitudine de leu de fiecare dată când bea, se plimba prin încăpere.

— Nu e vorba de bani, zise Georges-Minh cu sfială, încercând să se apere de pledoaria grobiană a lui Bao. Nu avea nevoie de așa ceva. Se simțea stânjenit. E mai degrabă o chestiune de principiu.

Phuc și Chang se priviră unul pe altul. Apoi se uitară în jos. Pe când se plimba prin încăpere cu lanțul său de bicicletă zdrăngănindu-i în loc de curea, Bao ridică dintr-odată paharul și îl îndreptă în direcția lui Georges-Minh.

— Nu permite unui nemernic mic să-ți facă așa ceva.

Chang privea în jos, cu capul în mâini. Fierbea auzind argumentul lui Bao, îmbibat de alcool. „Plin de vin, o bolboroseală." Prostul.

— Nu-mi pasă ce are cu tine. Pur și simplu, e greșit.

Afirmația bombastică a lui Bao îl făcu să-și verse băutura, stropind până și bufetul lui Georges-Minh.

— Cine-i nenorocitul ăsta mic?

Georges-Minh simțea că tot acest urlet atrăgea atenția asupra grupului. Vila în stil franțuzesc se afla la distanță de casele din împrejurimi, fiind despărțită de acestea de o proprietate considerată mare chiar și pentru Thao Dien și ținută la adăpost de zgomotul râului din spate. Dar, pe măsură ce bărbații se îmbătau tot mai mult, vorbeau tot mai tare și, curând, nici râul nu avea să le mai poată acoperi supărarea. Ca să nu mai spunem că nici nu se mai concentrau asupra jocului de poker.

— N-ar trebui să reacționăm atunci când e vizat unul dintre ai

noștri? spuse Bao, mișcându-și părul unsuros.

— Nu-ți face tu griji pentru asta, spuse Georges-Minh încet.

— N-am de gând să-l las pe copilul ăsta să se ia de Georges.

— Te rog, stai jos.

— Atunci, de ce ne-ai mai spus?

— Ar trebui să-i arătăm că nu acceptăm așa ceva, spuse Chang.

Cu toții se uitară în direcția lui Chang, cu gurile lăsate.

— Chang? spuse Georges.

— Avem grijă de ai noștri.

Chang se întinse și strânse mâna lui Georges-Minh. I se păru o idee extraordinară. Să îi facă ceva băiatului respectiv? Să devină vulnerabili în fața poliției? Dacă nu ar fi fost Georges-Minh, probabil că nici n-ar fi făcut parte din acest grup de doi bani, dar el era cavalerul lui Georges-Minh, nu Bao.

În loc să-i spună lui Bao să stea naibii jos și să nu-și mai verse vinul, Khieu îi puse mâna pe umăr.

— Vom vorbi mai târziu despre băiat.

Georges-Minh avu un sentiment de prăbușire în fața lipsei de interes a lui Khieu. Pledoaria plină de alcool a lui Bao îl copleșise. Nu voia ca afacerea lui să se afle în centrul atenției. Sau voia?

Oare nu făcea parte din tulburarea lui? Faptul că nu știa niciodată ce era important și ce nu? Mai ales în chestiuni sentimentale?

— Ședință! Toată lumea! bătu Phuc din palme. Haideți să nu ne mai comportăm ca niște copii!

Georges-Minh se supuse fără comentarii, obișnuit cu litania lui de văicăreli. Phuc făcea întotdeauna comparații. Tot ceea ce exista dinaintea lui în mod firesc nu era la fel de bun ca ceea ce exista acum remarcabil. Se indigna în mod poetic în legătură cu Nordul. Lumina mai bună din Thanh Hoa, oamenii mai dăruiți cu sensibilitate, urechile mai fine și mai deprinse cu muzica ale publicului, chiar și porțiile mai mari de la restaurant.

— Cât i-ai dat până acum? vru să știe Bao.

Phuc își drese glasul și murmură în același timp:

— Am dat din fund ca să am ce mânca.

— Ce-ai spus? întrebă Georges-Minh.

— Nimic.

— Vreau să știu ce ai spus.

Khieu spuse:

— Vrea doar să sugereze că ai fi surprins să...

— Poate că ea va fi mai înțelegătoare decât crezi.

Ce-i ascundeau Phuc și Khieu?

— Putem, vă rog, să ne concentrăm asupra întâlnirii acum? spuse Phuc.

— Ar trebui să-l omorâm, spuse Bao.

Chang izbucni în râs.

— Ce-i cu acest „noi" criminal? Ești gangster dintr-odată?

— Pune-mă la încercare, spuse Bao.

— Cu ce scop ne-ai spus asta? zise Khieu.

Phuc se scărpină pe burtă, scoțând un râgâit.

— Ce știi tu și eu nu știu?

— Poate că n-ar trebui să-ți faci atâtea griji cu privire la reacția lui Dong.

— Spune-i, zise Khieu.

Știau toți ceva ce el nu știa?

— Bine. Am văzut-o, spuse Phuc. Lucra în port. Poftim. Acum știi.

— Lucra. Adică...

— Da.

Georges-Minh se holbă șocat.

— Nu, nu te cred. Ai confundat-o cu altcineva.

Phuc ridică din umeri.

— Poți să crezi ce vrei.

Khieu, care în ultima vreme citea povești, spuse:

— Eu insist că pentru tine trebuie să aflăm adevărul în privința asta.

Tonul lui sugera că știa asta deja – și încă de o bună bucată de vreme, poate chiar din ziua în care Georges-Minh venise la el acasă și vorbiseră despre ceasuri, nisip și noroc.

— Ce contează ce face cineva pentru a-și câștiga existența? Ce-i cu obiecția asta? Îți aduc dovezi dacă promiți că vom merge mai departe cu întâlnirile noastre.

— Înseamnă că de asta mi-ai spus că n-ar trebui să fiu tată, zise Georges-Minh.

— Tată? spuse Phuc.

— Felicitări, zise Bao. Îți fac eu rost de flori.

Fața lui Chang rămase împietrită. Georges-Minh o lăsase însărcinată pe târfa aia? Cine putea ști dacă, într-adevăr, copilul era al lui? Putea să fie ziua asta mai proastă de atât?

Ochii lui Georges-Minh licăriră spre podea.

— Întotdeauna trebuie să fii sigur cu cine naiba ai de-a face, asta spun. Bao luă o înghițitură de vin și-și scutură capul. Tolerez multe lucruri, dar minciunile, ipocrizia... Bleah... Nu sunt printre ele.

— Sunt sigur, spuse Georges-Minh. Sunt sigur cu cine am de-a face.

— *Eu* sunt sigur cu cine ai de-a face, dar tu nu ești, spuse Bao. Este evident.

— Atunci cred că am s-o întreb chiar pe ea.

— Daaa, iar ea o să-ți și spună, zise Khieu. La fel cum i-ai spune și tu dacă te-ar întreba: „Și câți iubiți bărbați ai avut, Georges-Minh?" Și, dacă tot veni vorba, câte iubite ai avut?

— În orice caz, de ce-ar lucra pe o barcă înflorată dacă tatăl ei este judecător?

— Judecător? râse Phuc.

— Ce zici? Judecător? zise și Khieu, alăturându-se râsului.

— Da, judecător. Familia Ho? zise Georges-Minh. Tatăl ei a fost fermier, dar și-a luat apoi examenele trienale, așa mi-a zis ea.

— Familia mea cunoaște toți judecătorii, toți magistrații, pe toți cei care și-au luat examenele trienale, spuse Chang, clătinând din cap. Khieu are dreptate. Ascultă-l măcar de data asta.

Nu crezuse niciodată că avea să fie de acord cu Khieu.

Georges-Minh merse în port chiar în seara aceea și petrecu două ore plimbându-se și întrebând de ea. Nu știa dacă era furios pe prietenii lui sau dacă le era recunoscător. La urma urmei, îngrijorarea lor se datora faptului că le păsa de el și-l iubeau. Cu toate asta, cum puteau să se înșele atât de mult? Cum puteau să fie atât de neghiobi cei în care avea atâta încredere?

După ce umblă prin tot portul, mulțumit că prietenii săi se înșelaseră, căci nu găsi pe nimeni – nicio fată, niciun spălător de picioare, niciunul dintre cei care umpleau lămpile cu ulei – care s-o

cunoască, se întoarse acasă și-i spuse lui Khieu, care-l aștepta. Stând pe patul lui Georges-Minh, Khieu îi verifică pulsul, ducându-și repetat mâna la gât, numărând în gând bătăile, ca și cum ar avut nevoie de ritualul previzibil al corpului său ca să se calmeze auzind veștile proaste. Era vital pentru el să găsească tipare acolo unde acestea nu existau.

— O găsesc eu dacă e acolo, prietene, zise Khieu. Și voi aduce dovada acasă. Chiar îmi pasă de ce se întâmplă cu tine.

Chang se duse la templu ca să mediteze dacă faptul că încă îl iubea pe Georges-Minh cauza vreun rău, mai ales acum, când el și Dong erau împreună. Aprinse tămâie și inhală aroma. El îl iubise primul pe Georges-Minh.

Se rugă ca Buddha să-i dea lui Georges-Minh curajul de a-i dezvălui lui Dong ce fusese între ei. Se rugă ca Georges-Minh să nu o mai iubească. Se rugă ca Georges-Minh să-l iubească din nou pe el.

Se gândi la serile lor de la clinică, la faptul că nici atunci nu era suficient pentru el să fie doar plăcerea de după serviciu a lui Georges-Minh. De ce-l abandonase Georges-Minh?

Cel mai mult se rugă ca Dong să piardă copilul. Un copil n-ar fi făcut decât să complice lucrurile când aveau să divorțeze, ceea ce bineînțeles că avea să se întâmple.

Chang se îndoia că ea își dorise un copil atunci când îl întâlnise pe Georges-Minh. Ar fi putut să-i spună chiar el lui Dong. Ar fi prevenit chiar acum o groază de suferință din viitor.

Capitolul 14

Khieu o găsi pe Dong, căreia i se spunea Ly, într-o barcă înflorată și se întoarse să-i spună acest lucru lui Georges-Minh. Știa numele bărcii și nopțile în care lucra ea, astfel încât Georges-Minh să poată merge acolo ca să se convingă singur.

— Vorbești prostii, spuse Georges-Minh, umplându-și paharul cu vin.

Dar când se duse în port pentru a se convinge singur și o găsi, trebui să recunoască faptul că semăna cu o păpușă de fildeș din piața nocturnă, la fel de erotică precum o prostituată, o străină pentru el. Lampa lumina podeaua presărată cu flori. Ea stătea în spatele plasei de țânțari și, pentru că nu-i văzuse încă fața, spuse: „O jumătate de piastru", apoi se întoarse.

— Dong.

Ea inspiră și expiră brusc.

— Doamne...

— Ce naiba, Dong?

— Un piastru întreg pentru toată noaptea? Ridică din umeri, încercând să glumească. Oh, haide...

El începu să se plimbe înainte și înapoi.

— Am urmat sfatul unei presupuse prietene, zise ea. Am vrut să găsesc de lucru. Muncă respectabilă – dar am sfârșit într-un salon de dans uitat de lume, servind băuturi, forțată să dansez pentru clienți. La naiba, din una am ajuns în alta și... iată-mă... vrei să nu te mai plimbi? Trase plasa de țânțari, astfel ca el să urce lângă ea în patul de bambus. Și mama mea tușește, știi asta deja. Sănătatea ei atârnă de o schimbare de vreme, așa a spus celălalt doctor la care am fost în Danang. Nu avem bani să ne mutăm. Dar sunt hotărâtă să încerc altceva. Oricum, cine ești tu ca să mă judeci? Unul care n-a trăit niciodată greu.

Era uluit.

Ea se încruntă la el.

— Nu te uita așa la mine. Nu ai de gând să zici măcar ceva? Doamne! N-o să țin plasa asta de țânțari deschisă la nesfârșit. Dacă

vrei să fii prietenul meu, bine. Dacă nu, ieși naibii de-aici! Ce alegi? Lăsă plasa să cadă. De fapt, dacă trebuie să te gândești, poți să ieși naibii chiar acum.

— Îmi pare rău, Dong. El intră și o strânse în brațe, apoi o cuprinse și mai tare. Aproape că îi spuse că o iartă. Mă ierți? zise apoi.

— Da.

Stăteau strâns îmbrățișați, două trupuri pe o barcă ce plutea. Mai erau și alte camere sus, așa că podelele scârțâiau, bărbații gemeau și sunetele se împrăștiau.

— Și acum ce facem? întrebă ea.

El ridică din umeri.

— Tu ce vrei să facem?

El îi mărturisi lui Dong despre planurile sale de însurătoare, cele pe care le păstra în gând încă din seara în care o invitase la el la ceai. Nu se simțise niciodată egalul ei, însă ceva din legănatul bărcii și mirosul florilor îi dădu curajul de care avea nevoie.

— Stai puțin, să înțeleg corect, spuse ea. Vrei să cheltuiesc banii *tăi* pentru casă, să cumpăr mobilă și plante...

— Și cărți, adăugă el. Și lenjerii de pat.

— Și animale de companie, și mâncare pentru animale. Și să te scap de... cum i-ai spus, vina de-a fi moștenit toți banii părinților tăi?

— Ei bine, da. Vina și dezgustul față de lașitatea mea și faptul că n-am fost în stare să fac nimic în legătură cu asta...

— Oh! Ea deveni serioasă. Se uită spre mâinile pe care le ținea în poală. E o cerere în căsătorie.

Nu o spuse ca pe o întrebare.

— Da?

El nu răspunse ca o afirmație, ci ca o întrebare.

— Hmm...

— Și în curând vom avea mai multe guri de hrănit?

— Ceea ce... Ea se scărpină în cap, pentru că asta se adăuga la ecuație, acum că mai exista încă o componentă la care să se gândească... Ar însemna să cheltuim și mai mulți bani.

— Da, ca să nu mai menționăm și faptul că am da naștere unei generații superioare celei anterioare. Copiii noștri cu siguranță nu au cum să fie mai răi decât noi, așa sper. Datoria mea politică față de

țara mea este să-i dau fii care să-i înfrunte pe francezi. Fii care să devină eroi.

— Hmm...

„Hmm”-urile ei îl cam îngrijorau. Oare ce fusese în mintea lui? Ce nebunie îi întunecase sufletul? Nu spusese ea că se temea că părinții ei nu vor mai putea întreține o fiică matură? Ce alte opțiuni avea?

Partea a doua

Somn

Capitolul 15

O lună mai târziu, stând unul lângă altul pe coasta dealului și privind în jos către pădure, Dong îi oferi lui Georges-Minh o tabacheră, o cutie cu tutun și un borcan cu betel. În fața lor se întindea jungla, în timp ce admirau vârfurile neclintite ale copacilor, atât de asemănătoare cu văile și culmile Mării Chinei de Sud.

— Un copil reprezintă dovada iubirii dintre părinții săi, spuse ea.

— Un copil e o datorie politică, spuse el.

Ea îl lovi peste braț în glumă.

El îi sărută creștetul capului.

Mai târziu, în dormitorul lor, cu lucrurile ei pe comoda lui – a lor – , acolo unde înainte nu era decât o fotografie pe bază de colodiu a bunicilor lui, într-o ramă de alamă: o brățară din baga, o tabacheră, borcanul cu betel, acum gol, dar el păstrase borcanul, lucrurile pe care ea i le dăruise în schimbul faptului că o ceruse de soție, el o sărută din nou.

Vila lui era acum plină de zarva traiului casnic pe care înainte doar și-o imaginase: sufrageria lungă fusese asaltată de colivii pentru porumbei, de cuști pentru pitoni și de pisicile lui Dong. Mama și tatăl ei o umpluseră cu echipamente de grădinărit, vaze de lut și movile de pământ. Se așteptase la o ușurare. Dar în curând zilele lui deveniră din nou greoaie, astfel că se oferea voluntar tot mai des la clinica La Dhuy's, unde observa cazuri după cazuri de molime produse de nenorocirile colonialiste, despre care-i povestea soției de fiecare dată când revenea acasă, pentru că discutau în continuare, așa cum trebuie să facă un soț și o soție, deși ea îl acuza uneori că petrecea prea mult timp în biroul lui de acasă sau fabricând medicamente în laborator, doar ca să scape de ea și de familia ei.

— Muncești sau te *ascunzi* în cabinet? spuse ea, vorbindu-i pe *tonul acela*.

Se minuna uneori acum, gândindu-se în urmă la cum se întâlniseră prima dată – fantoma sirenei, sarcina neplanificată, căsătoria pripită, dacă nu cumva era în concurență cu fantoma. Bagajul lui. Sau, mai bine zis, de ce ar fi fost? Avea balta pește. Era tânără și frumoasă. De

ce mai era încă acolo?

La început, înainte de a se căsători, făceau sex tot timpul. Acum abia dacă o mai atingea. De când făcuseră dragoste ultima dată: de paisprezece ori călătoriseră furnicile pe șuvoaiele apei de ploaie, ca niște mici săteni pe lângă cojile de nucă de cocos, descompunând papaya în bărci făcute din frunzele căzute. De treisprezece ori auzise tamarinii lovindu-se de acoperiș, pe furtună. De doisprezece ori ieșise el afară ca să adune totul și de unsprezece ori o forțase să meargă cu el, chiar dacă sarcina era prea înaintată ca să mai poată fi bună la ceva în afară de a-i ține lampa cu kerosen.

După cină ieșiră pe verandă, așa cum făceau în fiecare seară, iar ea îi simți plictiseala și distanța pe care și-o lua față de ea.

— Georges-Minh, unde ești?

Cerul violet mirosea a vânt și a calmul dinaintea furtunii. Consumase prea mult opiu. Ea îi atrase atenția asupra frumuseții, însă el n-o vedea. Pentru el, nu exista mirosul nocturn al căldurii aburinde a pământului, nici al fructelor bogate căzute pe jos și al cojilor de nucă de cocos. Nu simțea mirosul palmierilor uzi sau apa de ploaie care curgea de pe jgheaburi. Doar zăduful junglei. O alee circulară care se înfățișa ca un șarpe. Petale pierdute pe pământ.

— Nici nu mă mai atingi, Georges-Minh.

— Cum poți să-ți dorești încă asta? Ești însărcinată.

— Cum poți să spui asta?

Ea încercă să-și păstreze tonul rigid.

— Expert în sex.

— Înainte ne plăceam unul pe altul.

Continua să nu-i ia bani niciunui pacient primit acasă. Nu alunga pe nimeni dacă nu putea plăti. Avea mai mulți pacienți cu febra din orezării, cărora le dădea cu loțiune pe brațele și pe picioarele înnegrite de pete, însă el rămânea neatins. Pacienții profitau, susținând că nu aveau niciun bănuț în buzunar, apoi se duceau să bea banii pe care ar fi trebuit să i-i dea. Mulțumită acțiunilor tatălui său, care continuau să-i aducă bani, Georges-Minh își permitea luxul de a nu se simți păcălit.

Văduva pe nume Thu continua să-l viziteze împreună cu cei patru copii, fiindcă avea nevoie de bani. El cânta la trompetă și copiii

dansau. Trăgea mereu de copii, cerându-le să se comporte frumos, deși nu făceau decât să se legene pe muzica de jazz.

Femei care aveau nevoie de bani – acestea veneau zilnic, ar fi făcut orice. Nevoia le făcea disperate. Dar toate voiau ceea ce el nu le putea oferi – speranță.

Opiul pe care-l făcea în laboratorul din aripa farmaceutică a vilei topea tensiunea dintre el și Dong. De asemenea, lucrurile pe care Chang i le spusese la petrecere, faptul că ar fi putut fi adevărate. Neliniștea în privința firii lui adevărate, ipocrizia lui. După ce amărăciunea de pe limba lui se estompa, mai rămâneau doar visele. Când fuma substanța, experiența se ameliora mult prea tare; era mai bine când o mânca. În felul ăsta, nu exista nicio urmă de dulceață pe limbă din pipă. Doar un gust amar. Un gust pur caustic, care să-l împingă dinspre deziluziile sale spre o lume mai bună. Exact ceea ce merita.

Toate îndoielile pe care le avea despre el însuși se transformau din zbierete într-un zumzăit îndepărtat. Halucina în legătură cu bârlogul în care fusese cu Chang. Bărbați și femei cu fețe asexuate, toți îmbrăcați în mătăsuri, apăreau în lumina lumânărilor pe bărcile înflorate care se mișcau în sus și-n jos pe apă. Închidea ochii și dormea, dar nu era un somn adevărat. Totul era minunat, totul era grozav în lumea aceasta în care putea să fie oricine o vreme, numai el însuși nu. Plutea pe deasupra propriului necaz și se uita la el însuși cu un soi de detașare, ba chiar cu un simț al umorului.

Fiindcă lumina îl deranja la ochi, se ducea cu mișcări greoaie la ferestre și trăgea jaluzelele. Dacă era noapte, așa cum se întâmpla de obicei, fiindcă aștepta până adormea Dong pentru ca ea să nu afle de obiceiul lui din ce în ce mai intens, stingea toate lămpile cu gaz, luminând laboratorul cu o singură lumânare. Pe măsură ce drogul îl transforma în altcineva, lumânarea începea să lumineze tot mai tare, până când haloul părea la fel de strălucitor precum o fereastră luminată de razele soarelui, un gol în care se putea lăsa să cadă.

Putea să devină din nou copil. Un bebeluș. Un nimeni. Opiul înfrumusețea totul. Floarea de *Datura* din grădina lui, fie la lumina zilei, fie la aceea a lunii, nu avea nicio importanță, cu nuanța sa de gălbenuș de ou. Vedea frumusețea în marginile schimbătoare ale

petalelor, în reflexiile de pe suprafața de sticlă a eprubetelor, în forma unei sticle cu alcool etilic, în flăcările portocalii ale becurilor Bunsen când era destul de coerent încât să facă experimente și să creeze otrăvuri mai bune și mai noi, cu care să-i omoare pe francezi. Totul era nou și magic. Florile își împrăștiau parfumul vreme de câteva minute sau de câteva ore – timpul își pierdea complet sensul – și o lume plină de posibilități, cu sau fără francezi, făcea piruete în fața lui ca o dansatoare exotică.

Dependenții de opiu se dedau la perversiuni. El plutea către culmi revoluționare. Băieți tineri ca Sing Sing umpleau pipele și se supuneau bărbaților a căror voință morală fusese slăbită de drog. Georges-Minh deveni un erou.

Intrase într-o astfel de vizuină înainte să se însoare, convins de Chang, și de atunci Georges-Minh păstrase în suflet un dispreț secret față de toți băieții din vizuinile de opiu. Încercase să alunge din minte amintirile lucrurilor făcute în noaptea aceea. Cu siguranță, Chang și-ar fi dorit o consecință diferită. Îi spusese lui Georges-Minh că-l iubește. Vorbea despre cântece de păsări. Îl atinsese cu mâinile pe corp. Georges-Minh râsese și îl împinsese de lângă el. Se culcase pe o parte și inhalase din pipă; aerul amorțit din cameră îl împresurase cu dulceața greoaie a mierii de albine. Peste tot în jurul lui se petreceau scene deocheate. Visele lui erau precum semințele florilor-trompetă, vărsate și împrăștiate pe o foaie albă. Din cauza opiului, îl mâncau nasul și organele genitale. Avu atât de repede erecție în pantalonii săi subțiri, încât nici nu avu timp s-o ascundă de băiatul care-i umplea pipa. Se simți copleșit de dorință, o victimă inocentă a propriilor organe genitale.

În lumina difuză a hrubei, era aproape imposibil să distingi între femeile și băieții care serveau, cu părul lor lung și șoldurile zvelte. Georges-Minh ridică puțin capul, devenit deodată foarte greu, de pe saltea.

— Ce se întâmplă cu mine?

— Nu te împotrivi, spuse Chang.

Erau acolo mai ales soldați și câțiva ofițeri, însoțiți de băieții lor. „Băiatul" lui începea să i se pară mai atrăgător. Puse capul jos, ocupat brusc de mii de fantezii sexuale, unele încântătoare, altele grotești. Se

uită la mâinile frumoase ale băiatului său, la degetele lui fine, delicate, care adăugau opiu în pipă și – fără să-și dea seama – începu să se mângâie. Următorul lucru pe care îl știu fu că putea simți mângâierile băiatului său, cărora le cedă. Băiatul, având nu mai mult de unsprezece-doisprezece ani, îi zâmbea cu drăgălășenie. În scurt timp, Georges-Minh îl ținea în brațele sale, iar copilul se supunea pasiv tuturor capriciilor lui Georges-Minh. Zbenguiala lor se termină cu o convulsie barbară. Georges-Minh plecă din bârlogul cu opiu fără să-și ia la revedere de la Chang.

Nu se mai întorsese acolo niciodată. Dorințele lui Georges-Minh când consuma opiu deveniră mai puțin frecvente în timp, până când fanteziile îl copleșiră în totalitate. Dorința adevărată fu înlocuită de ideea de dorință. În ceea ce-o privea pe Dong, fanteziile lui erotice erau perverse, dar posibilitățile erau puține. Avea erecție din când în când, dar corpul lui încetase de mult să coopereze – fumase până când ajunsese la impotență.

Ca să scape de furie, făcea otrăvuri tot mai noi și tot mai bune în laboratorul său – ajunsese la „Otrava Numărul Douăzeci și Șapte" de acum – și consuma cantități tot mai mari de opiu ca să uite.

Afară, alți oameni, victime ale febrei din orezării, uitau la rândul lor – numele și datele de naștere, câți copii aveau, iubiții și meseriile. Unii uitau care era mâncarea lor preferată. Alții uitau lunile anului. Alții pretindeau că ar fi uitat *Cele patru adevăruri nobile,* precum și alte învățături budiste, dar unele omisiuni păreau mai convenabile decât altele.

Chiar și Dong uita unele lucruri: într-o zi, uită să aducă rufele în casă, lăsându-le la uscat toată noaptea. Prin urmare, o fantomă se strecură într-una dintre cele mai bune cămăși ale lui Georges-Minh și, după două zile, o sută cincizeci de tieni și trei preoți reușiră s-o scoată din casă. În cele din urmă, izbutiră să o gonească, dar nu înainte să spargă patru vaze și să sugă aroma din fiecare fruct de mango.

Pentru neglijența ei, Georges-Minh îi ordonă lui Dong să treacă dintr-o cameră în alta, pe lângă ferestrele care făceau umbre în formă de flori din curburile fierului forjat. Dong, care intrase odată în clinica sa și îi conferise siguranță. Ar fi putut fi oricine, dar fusese ea.

Euforia pe care o simțise în legătură cu ea dispăruse acum, fiind înlocuită de o greutate pe care o simțea pe umeri, în cap și în inimă. Lătrând sau lingușind, implorând, șoptind, flatând, strigând din răcoarea grădinii luxuriante până în căldura curții de serviciu, ciupind-o de burta rotundă, însă cerându-i mereu câte ceva, se transformă într-o soț vietnamez tipic. Monstrul din interiorul lui îi spunea să cojească orezul, să-l spele și, după ce-l gătea, dacă nu-i era pe plac, se strâmba dezaprobator. Îndatoririle nu erau noi – ea culesese întotdeauna pietrele cu mâinile goale, dar ordinele pe care el le dădea făceau să pară totul altfel.

El se juca cu otrăvurile, cu opiul și cu *Datura* în laboratorul său. Începu și el să uite lucruri. Într-o zi uită să-și pună pălăria la clinică. Apoi uită să-și pună cravata. Într-o zi uită să se dea jos din pat și, spre surprinderea lui, veni un coleg de la clinică să-l întrebe dacă nu cumva răcise. Colegul său îl examină, îngrijorat de paloarea pielii sale, iar a doua zi șeful lui îi ceru să-și ia concediu o perioadă.

Își imagina un uragan la orizont. Vântul se juca în jurul membrelor lui. Visă că cearșafurile îl devorau, apoi se trezi asudat din cauza acestui coșmar. N-ar fi trebuit să se culce la loc. Dong acoperise patul cu perne îmbrăcate în fețe brodate cumpărate de la Paris și cearșafuri importate din cel mai bun magazin est-european cu astfel de marfă – trebuia să recunoască: prima dată când dormise pe un astfel de cearșaf îi plăcuse răcoarea materialului, dar chiar avea nevoie de atâtea cearșafuri și de atâtea fețe de pernă? –, iar el plătise prețul. În somn dăduse la o parte perna, o chestie înzorzonată și complexă, având în centru modelul detaliat al unui cocoș, iar o fantomă, profitând de ocazie, se furișase în pat lângă el. Când se trezi, Georges-Minh se afla lângă una dintre cele mai urâte fantome pe care le văzuse vreodată. Avea ochi negri și colți, iar răsuflarea îi duhnea a cadavre.

Și de data asta avură de furcă la fel de mult ca și ultima dată să curețe vila, încercând să scape de o fantomă care fusese chemată tot de Dong. Toată lumea – inclusiv copiii – știa că spiritele erau tentate de pernele în plus de pe pat și că nu puteau să intre în casă decât invitate.

Poate că acel conflict interior al său fu răspunzător pentru faptul

că în oglindă îl întâmpină figura unui străin. Zâmbetul i se păru de nerecunoscut. Uitase fața lui din vremurile bune, de parcă nu-și mai recunoștea propria gură. Iar când se întoarse într-un anumit unghi, ceva în legătură cu silueta lui i se păru ciudat. Ca și cum toată înfățișarea lui ar fi fost născocită. Nu doar atât: și vocile pe care le auzea păreau necunoscute. Oare se aflau doar în mintea lui? Sau în casă? Se opri, ascultă, lipindu-și urechea de ușă. Se trase înapoi. Erau în casă. Dincolo de ușă. Totuși, când ascultă și mai atent, nu deslușì decât vocile socrilor săi și a fiicei lor – soția lui. Răbdare, răbdare. Aici se dezvăluia un mister. De exemplu: oare chiar erau cine pretindeau că sunt? În înțelegerea lui exista un gol. O gaură în cap. Cum ajunsese, de fapt, în locul acesta, cu oamenii aceștia? Nu-și amintea. Cine *erau* oamenii aceștia din casa lui? *Îl cunoștea cu adevărat pe vreunul dintre ei?*

Amintirea episodului anterior îi apăru precum un obiect ieșit din apă și scufundat înapoi. I se oferise ocazia unui nou început? Khieu ar fi spus că viața îi acorda lui Georges-Minh noi posibilități. Khieu voia să le facă rău câinilor de francezi. De îndată ce se gândi la asta, simți un fior în stomac. Georges-Minh nu se decisese încă dacă avea puterea de a ucide.

Da, se întâmpla ceva. Chiar acum, în fața oglinzii, era sigur de asta... Se opri. Închise ochii. Se concentră. Oricât de incredibil ar fi sunat, putea *simți* schimbarea – putea să și-o dorească, chiar acum. Numai de-ar fi știut în ce voia să se schimbe.

— Dong!

Se îndepărtă de oglindă, simțind panica rece și lipicioasă crescând în el.

— Dong!

Se întoarse la siguranța patului și privi cum camera se micșorează, până ajunse de dimensiunea saltelei.

— Ce s-a întâmplat?

Părul îi venea peste față și fruntea asudată deasupra sprâncenelor completa expresia ei, neliniștită, un pic iritată, în timp ce îl privea din ușa camerei. Făina de orez de pe mâinile ei îi lăsase o urmă pe buza de sus, cum se șterse pe față încercând să dea la o parte o șuviță desprinsă.

— Uită-te la fața mea, ce vezi?

— O mustață.

— Nu, uită-te mai bine.

Oftă.

— Ți se arde micul dejun. O bărbie. Piele tuciurie. Buze roșii. Alte mustăți. Îi masă obrazul cu palma. Ar trebui să te bărbierești.

El își dezveli dinții.

— Nu vezi?

Frustrarea lui devenea tot mai pronunțată, amestecată cu afecțiunea pentru ea.

— Zâmbetul tău. Ce-i cu el?

— Nu e la fel ca ieri.

Ea se încruntă.

— Nici stomacul meu nu-i la fel. Astfel de lucruri se întâmplă atunci când oamenii ajung la o anumită vârstă? Te simți stresat?

El nu cunoștea asemenea precedente, deși auzise de un om care se omorâse în ajunul nașterii fiului său.

— Țara noastră e în criză, spuse el. Bărbații își abandonează familiile și-și lasă soțiile să se ocupe de hrana copiilor. Femeile nu au bani și fac ceea ce trebuie ca să supraviețuiască. Țara asta a fost a chinezilor și acum e amanta francezilor. Timp de o mie de ani, am trăit sub stăpânirea altora. De asta a înnebunit toată lumea.

Ea îl sărută pe nas și ieși din cameră cu ochii măriți de uimire.

Când nu mai fu nimeni prin preajmă, respectiv Dong și mama ei – ceea ce verifică de două ori ca să se asigure –, își făcu puțin ceai în ținutul necunoscut al bucătăriei, cu gresia sa albă care se întindea pe lateralul casei și de-a lungul tocului ușii, acolo unde femeile își întăriseră bastioanele de când declaraseră război nebuniei lui tot mai pronunțate.

Ascultă sunetul picăturilor curgând, se concentră asupra mișcării degetelor, direcționându-și atenția doar spre elementul central, ceașca de ceai, frunzele de ceai, ceainicul. Își scufundă mintea în porțelanul albastru-închis, încercând să se gândească la faptul că în curând avea să devină tată.

Nu-și amintea când vorbiseră ultima dată așa cum o fac

îndrăgostiții: ultima oară când se așezaseră sub basoreliefurile care împodobeau ferestrele și coloanele din piatră albă din jurul intrării principale, sub sculpturile ce înfățișau flori, frunze, o figură umană, hrănindu-se unul pe altul cu căpșuni crescuți în solul nocturn de la marginea Saigonului de către fermierii chinezi, ca să-i alinte pe francezi și să-i ispitească pe băștinași.

Dong nu plângea niciodată, dar nici nu-i dădea satisfacția de-a se lamenta. I se plângea doar mamei ei, însă în prezența lui tăcea, ca să nu trebuiască să-i întâlnească privirea la cină, când se uita la ea enervat.

Nu era cu nimic mai bun decât ceilalți soți vietnamezi, dar nici mai rău. Dorința tot mai mare de a consuma opiu îl făcea să se îndepărteze de ea și, poate fiindcă întotdeauna se considerase în taină superior celorlalți vietnamezi din pricina educației sale, se simțea mai bun și decât ea. Sarcina ei avea două consecințe: febra de la plămâni intrase în remisiune, iar furia îi întărise constituția, astfel că, atunci când îi ordona să culeagă pietricele din orez, degetele i se mișcau cu ușurința și cu viteza păsărilor colibri, iar când termina îl putea privi în ochi, spunând: „Ce urmează?" Îndeplinea orice sarcină îi dădea. Și, spre deosebire de Georges-Minh, amețit de somnul amăgitor conferit de droguri, ea dormea epuizată în fiecare noapte.

Majoritatea bărbaților beau, înșelau și-și băteau nevestele. Le abandonau. Aveau alte familii. Se întorceau la fostele soții când aveau chef. Erau liberi să le ajute sau nu. Să contribuie numai când voiau. Asta era cultura lui mândră. Nu, Georges-Minh nu era atât de rău. Iar dacă uneori se comporta în moduri despre care știa că nu erau potrivite, măcar se putea consola cu faptul că era mai bun decât majoritatea. Totuși, fusese o vreme în care el o iubise. Fusese o vreme în care el vedea mai multe. Dorea mai multe. „Părul tău are culoarea unui râu luminat de lună. M-aș putea îneca în el." Fusese o vreme în care ea îl tulbura.

În timp ce făcea curățenie, Dong găsi ceva în biroul lui Georges-Minh. O ilustrată ascunsă bine printre paginile unei cărți de anatomie făcu imaginea unui bărbat pe jumătate gol, purtând un slip de baie, să pară cu mult mai suspectă decât fața înroșindu-se a lui

Georges-Minh.

— De ce păstrezi asta?

— O ilustrată de pe Coasta de Azur?

— Pot să văd și singură asta. Nu sunt idioată.

— Nu mai țipa.

— Doar întreb.

— Atunci, de ce țipi? Ai spus că poți să citești și singură.

— Nu asta era întrebarea mea.

— Atunci de ce întrebi ceea ce știi deja?

Ea începu să se învârtească pentru a-l putea privi din față. Dar, indiferent unde ar fi stat, a încerca să-i surprindă privirea era de parcă ar fi stat în fața unei uși rotative.

— Asta este fantoma cu care concurez?

— Ai cumva vreun punct de vedere? Pentru că, dacă ai, te rog să-l spui. Unii încearcă să lucreze aici.

— Prea bine. Cred că ilustrata îți amintește de un timp în care încă mai puteai să ai o erecție.

Ar fi vrut să zică mai multe. Să vorbească despre libido și tinerețe – tinerețea și libidoul lui pierdute. Despre faptul că poate ea reprezenta o încătușare în mintea lui, în timp ce ilustrata reprezenta un soi de libertate pe care Georges-Minh simțea că ea i-o furase. Poate că Georges-Minh voise să-și dovedească lui însuși că, pur și simplu, putea să-și găsească o soție, la fel ca mulți alți băieți. Dar a purta inelul de căsătorie nu însemna neapărat că acesta ți se potrivea. Dar ceea ce spuse fu:

— Dacă nu te-ai droga atât, pun pariu că ai putea să ai erecție.

Și-ar fi dorit să-și poată smulge dorința din piept și s-o arunce, la fel cum arunca Georges-Minh bandajele și bețișoarele folosite la clinică.

El tremura. Fusese descoperit. Chang și petrecerile lor secrete; sexul oral, sexul anal.

— Ha! Credeai că nu știu? Lipsa de dorință? Faptul că înainte sexul era grozav, iar acum nu mai e? Recunoaște! Ești dependent.

El văzu lama ghilotinei venind înspre el, apoi întrezări greșeala ei. Rapid, trebuia să încropească o ofensivă.

— La dracu'!

Fu tot ce reuși să îngaime. Se duse spre fereastră. Începu să privească afară.

— Chang. El și Khieu. Întâlnirile.

Aprinse o țigară, dorindu-și ca picioarele să nu-i mai tremure.

— OK, la naiba, ai dreptate, spuse el. Vom discuta despre asta, dar mai târziu.

— Ai o problemă, zise ea.

Se referea la opiu. Tendințele revoluționare.

Apa maro a râului Saigon curgea în apropiere. El își scutură capul și după doar două fumuri stinse țigara într-un ghiveci.

— Este stresul de la clinică. M-a cam ajuns. Am nevoie de un mic ajutor. Îmi calmează nervii.

Ea îi apucă mâna și o cuprinse cu a ei. Rămaseră în picioare împreună, uitându-se la râu.

— Dar se înrăutățește...

Căsnicia ei cu Georges-Minh era ca și cum ar fi înotat contra curentului. Scufundarea vâslelor în ape maronii, brațele ei obosite de muncă, umerii ei arși de soare. Minciunile dureau mai mult decât călătoria în sine.

— Ce se întâmplă cu tine? Vreau să știu adevărul.

— Nimic.

— Te mai fac fericit?

El se gândi la copiii de la clinică. Își imagina uneori fețele lor precum bobocii de flori sub rafala unei ierni venite brusc, putreziți pe vrej.

— Uite ceea ce tu nu ești. O floare care a înflorit înainte de vreme.

— Nu mi-ai mai vorbit astfel până acum...

Din vocea ei răzbătea durerea – știind că el era cauza pentru care era greu să-i răspundă.

— Îmi pare rău, spuse el.

Capitolul 16

Thu venea deseori în vizită. Începuse s-o ducă să ia prânzul, admirând vitrinele în timp ce se plimbau prin piață. Copiii mâncau struguri acri și bomboane de banane, nevenindu-le să creadă ce noroc căzuse pe capul lor, umplându-și burticile înfometate cu embrioni de rață, salată din flori de banane, prăjitura lunii, chifle opărite, batați prăjiți, clătite sfârâind cu turmeric și lapte de cocos, rulouri de primăvară cu boabe de batat și creveți uscați, somn, șobolani de câmp, orez cu scoici și budincă de tapioca la desert. Până și copilul cel mic încetase să mai plângă în brațele lui Thu.

— Haide, zise el, arătând către pieptănul scump de jad care se afla acum în vitrina bijutierului. Probează-l.

Ea roși. Era prea sofisticat. Să îndrăznească? Îi zâmbi și simți că i se aprind obrajii și mai mult din pricina felului în care el se uita la ea, cu ochii ce păreau să străpungă sfiala ei cu ceva asemănător cu foamea. Da, era ca un animal sălbatic care-și pândea prada. Zâmbetul lui era cald, însă ea simți brusc că-i este frică de el – înspăimântată, dar într-un fel delicios. Ridică din nou ochii către ai lui și clătină capul râzând ca să scape de insistența lui.

— N-am nevoie de așa ceva.

Împinse pieptănul pe tejghea înapoi spre bijutier, folosindu-și vârfurile degetelor și prefăcându-se neinteresată.

— Dacă nu te-aș cunoaște atât de bine, aș crede că încerci să mă mituiești.

Ridică sugestiv o sprânceană. Găsise o „țintă" ușoară, cum spunea Gigi, bărbați cu mâna largă, dintre care unii nici măcar nu cereau sex. Obișnuia să se întoarcă o dată pe săptămână pentru vitamine și încă o dată pentru bani.

— Meriți să ai lucruri frumoase, zise el.

Vocea lui avea o umbră ciudată de disperare, se gândi ea.

— Vei cumpăra unul și pentru fiica mea? îl întrebă ea, atingând umărul fetei.

Vocea ei era încă sfioasă și jucăușă.

— Îți cumpăr orice vrei, oricând vrei tu.

El chicoti și-i spuse vânzătorului să împacheteze cei doi piepteni.

Întorcându-se de la doctor, cu vitaminele în poșetă, cu doi piepteni înveliți în hârtie subțire și roșie și cu bani, Thu se simțea mai bine ca întotdeauna, pentru că făcuse ceva. Pentru că încercase, în timp ce Mai zăcea în pat și se uita în tavan.

Capitolul 17

Dong își canaliza ranchiuna – atât cât îi mai rămânea după ce o dureau toți mușchii – către ceremoniile ancestrale pentru morți. Crezând că reușise să-și ascundă adevăratul scop de Georges-Minh, ardea tămâie pentru mama ei naturală, rugând-o să o ajute să se întoarcă la soțul ei. Ofranda ei din flori de plumeria, pe care le culesese din spatele vilei, de pe malul râului, avea s-o cheme acum pe mama ei în ajutor.

Nu avea importanță că mama ei o abandonase pe când era doar un bebeluș. Ultimul ei gest înainte de-a muri – după ce-și chinuise trupul epuizat pe drumul imigranților ca să nască – fusese să găsească ghereta cu fructele arborelui de pâine și să-și lase acolo copilul, spunând o rugăciune către zei.

Mama ei avea să accepte florile. Trebuia să le accepte în schimbul serviciilor viitoare, forțată de regulile ceremoniei ancestrale, chemată de fiica ei prin intermediul ritualului, fie că voia sau nu să părăsească lumea spiritelor. Și, după ce lua florile (forțată de ritual), avea să audă rugăciunile lui Dong și să devină aliata ei.

Poate că mama adoptivă a lui Dong, care era încă în viață și mesteca betel, nu voia să-i fie alături împotriva soțului ei tiranic, care trecea probabil printr-un fel de iad personal purtându-se astfel cu proaspăta sa soție. Dar un aliat de dincolo de mormânt era mai bun decât niciunul. Împreună, aveau să alunge blestemul care se abătuse asupra lor. Dong nu știa de unde venise; nu știa decât că răul se instalase în vilă – în Georges-Minh însuși – și, cu ajutorul mamei ei moarte, totul avea să fie din nou ca atunci când se îndrăgostise de bărbatul a cărui sămânță implorase să o aibă în ea.

Capitolul 18

Thu se grăbi să ajungă acasă cu copiii înainte ca Mai să le simtă lipsa, simțind încă pe limbă gustul embrionilor de rață. Un câine șchiop umbla cu un șobolan mort în gură, iar corpul acestuia semăna cu o bucată de cârnat neagră și pufoasă. Trang, copilul de trei ani, începu să-l alerge.

— Treci înapoi!

— Vreau să mângâi câinele.

— Treci aici imediat.

Fetița cea mare, Phung, se trăgea înspre magazinele în care manechinele erau îmbrăcate în haine importate din Lille.

— Femeile ar putea cuceri inimi îmbrăcate așa, spuse ea.

Băieței cu coșuri mari și rotunde așteptau în fața magazinelor pentru ca femeile să iasă cu cumpărături, pe care să le poată căra acasă pentru un penny.

— Dă-mi drumul la mână.

Phung aproape că se smulse de lângă Thu, care o ținea strâns de mână în timp ce fata trăgea spre direcția opusă, unde se aflau magazinele.

Era un miracol dacă ajungea acasă nevătămată.

— Haide! Și ține minte: nu-i spune nimic mamei tale. Astfel o vom putea face din nou. Îți plac bomboanele, nu-i așa?

— Pot să păstrez pieptănul?

— Prostuțo, știi câtă mâncare pot cumpăra cu el?

Se apropiară de intersecție și văzură un bărbat în uniformă, un soldat beat, care stătea întins pe o parte, aproape răsturnat pe burtă. Lui Thu îi venea greu să țină copilul în brațe și să-l țină de mână și pe băiețașul care voia să mângâie câinele vagabond, asigurându-se totodată că fata nu se rătăcea uitându-se după vitrinele cu rochii. Se auzi apoi bubuitura de tun care anunța prânzul, dându-le tuturor de știre că venise momentul pentru siestă. Trang se sperie, crezând că vede o ricșă în drum, și – încercând să sară din calea ricșei imaginare – fu lovit de una adevărată.

Trupul lui se prăbuși sub roată. Mintea lui Thu se bloca. Îl ridică

și-l așeză pe trotuar, lângă soldatul beat. Pe urmă se gândi să găsească pe cineva. Lăsă copiii acolo și, neștiind de unde să înceapă, o luă pas cu pas, cu mâinile murdare de sânge, strigând: „Mai! Khieu!"

Abia atunci îi observă pe ceilalți, care strigau la rândul lor. Atât de mulți oameni... Un bătrân striga la colț. La fel ca vânzătorul de broaște, vânzătorul de pește, scriitorul de scrisori, o fetiță cu un coș de pâine pe cap. Picioarele le erau acoperite de cenușă, ca și cum ar fi fost arse. Bântuia de colo colo, imuni la durerea fizică a rănilor pline de pustule, cu ochii ca ploaia. Un birjar tânăr se uită la sânii femeii de lângă el, apoi bău cu sete din bere și puse sticla pe jumătate goală pe niște lăzi cu portocale, strigând. Un copil țipă către ceruri din mijlocul drumului. Cum de nu-i văzuse înainte? Orașul era plin de ei, de acești oameni invizibili, iar acum, că era și ea una dintre ei, se simțea copleșită de toate, de frumusețea copilului, de ochii lui închiși, de limba lui, scoasă ca și cum ar fi încercat să prindă dulceața picăturilor de ploaie, dorind și așteptând mai mult. Auzi bărbați strigând după camarazii lor căzuți, femei strigând după soții lor dispăruți; copii, prieteni pierduți, oameni care-și repetau propriile nume.

Toți căutau ceva ce pierduseră.

Thu încercă să vadă prin mulțimea care se adunase în jur fața bărbatului care-l lovise pe Trang. Acesta părea să încerce să se apere împotriva acuzațiilor că ar fi fost beat. Thu se simți prinsă într-un val furios, împinsă în toate părțile și trasă împotriva unei furtuni. În înghesuială, pierduse pieptenii pe care i-i cumpărase doctorul Nguyen. Destul, se gândi ea, apoi se întoarse. Putea să se ocupe de bărbat mulțimea aceea furioasă.

Se aplecă deasupra lui Trang și-l mângâie pe obraz.

— Gata, gata.

O femeie mai în vârstă, ghemuită lângă el, ținea un castron cu apă din care încerca să-i picure pe buze cu grijă.

— Dă-mi ăla!

Thu luă castronul și udă fruntea băiatului cu picăturile care se scurgeau de pe degetele ei. Apoi îi stropi fața cu mai multă apă și îi turnă în cap ce mai era în castron. Pata de sânge care creștea pe trotuar începu să se întindă și mai repede. Bătrâna se trase înapoi, iar

Thu se simți cuprinsă de panică. Îl scutură pe Trang, îi frecă mâinile și picioarele. „Trezește-te. Trezește-te, ce faci? Haide, trebuie să mergem acasă. Mama ta o să-și facă griji pentru noi."

Tați, unchi, mătuși, mame, fiice, fii, toți se rugau zeilor, orașelor natale, amintirilor. Ea își scărpina bubele. Ei voiau iertare, înțelegere, răzbunare, pedeapsă. Era o manie ce putea fi gustată. Aroma aceasta, spre deosebire de o gură de apă dulce și adâncă, îl ardea și-l înseta pe cel care o gusta. Era o aromă însetată – bând din ea însăși, mâncând și mâncând, amintind de libertate, până când nu mai rămâneau în urmă decât oase și pergamente.

— Khieu, strigă ea, încercând să învingă dorințele, regretele, speranțele și destinațiile celorlalți care călătoreau prin aerul încins, mirosul portocalelor din lăzi, zumzăitul ascuțit al țânțarilor și sâsâitul amenințător al bicicletelor.

Khieu.

Ei strigau, ea striga.

Într-o zi ca aceasta, puteai trece pe lângă o oglindă fără să te recunoști. Să dai peste un prieten vechi de douăzeci de ani pe stradă și să nu mai știi cum îl cheamă.

Iubirea în sine este ignoranță, uitare, un episod, iar inevitabilitatea sa nu ne întunecă anticiparea și nu schimbă lucrurile la care sperăm. Numai de-ar fi găsit o iubire care s-o hrănească; ar fi fost binevoitoare, coaptă. Un lucru cald și emfatic care făcea preaplinul din propria inimă să se ofere, pentru a aparține tuturor celor care sufereau de foame.

— Khieu!

Capitolul 19

Polițiștii intrară în clinică și le spuseră lui Georges-Minh și asistentelor să meargă într-un colț, lăsând pacienții să tremure în cămăși, acolo unde stăteau, să sângereze dacă sângerau, să plângă dacă plângeau. O bătrână cu haine zdrențuite ținea capul plecat, ca și cum polițiștii ar fi găsit-o vinovată de ceva dacă ar fi îndrăznit să ridice ochii la ei.

Georges-Minh își simțea pieptul zdrobit de o piatră fierbinte și grea, însă strigă din locul în care se afla:

— Cu ce pot să vă ajut? Pot să vă ajut cu ceva?

Ei găsiseră deja cutia lui Sing Sing sub niște bandaje, fiole cu camfor și pungi cu semințe de coriandru și, ignorându-l pe Georges-Minh, o luară de pe raft. Desprinseră capacul cu un briceag.

— Nu e a mea, orice ar fi înăuntru. Ca să știți.

Cei doi polițiști se ridicară imediat, cu trupurile pregătite de acțiune, cu picioarele desfăcute cât lățimea umerilor, cu un picior dus puțin în fața celuilalt.

— Nu, nu, chestia e că eu, eu îl știu pe băiatul ăsta, spuse el, ridicând mâinile deasupra capului. De fapt, dacă vă uitați pe alee, probabil că e acolo acum, e un copil drogat, e a lui, e cutia lui.

Se gândi la asta mai târziu, când își dădu seama ce făcuse. Poate era unul dintre motivele pentru care îl trădase pe Sing Sing. Nu Sing Sing era de vină pentru ceea ce lăsase Georges-Minh să se întâmple în noaptea în care Chang îl dusese în casa cu opiu. Oare spusese cuvintele exacte? Agresase un băiat. Însă văzându-l pe Sing Sing, având de-a face cu el, se simțea forțat ca un lepros să se uite la propriile răni. Nimeni nu vrea să vadă ceea ce-a rănit. Cine.

Sing Sing îi înscenase tot. Pește sau nu, cu infecție sau fără: Georges-Minh nu-i datora nimic. De asta izbucnise băiatul deunăzi. Discuția despre ghilotină și coșmarul lui. Se ascundea de poliție. Îl urmăreau, iar el îi dusese chiar la clinica lui Georges-Minh. La naiba cu el! Orice fel de sentimente părintești ar fi început să aibă pentru el, acum dispăruseră.

— Atunci, ce știi?

Georges-Minh nu avea de gând să-și lase grupul să alunece ca un inel pe scurgere. Tot ceea ce făcuseră. Complotul. Relația lui cu Khieu. Până la Dong, toată viața lui se învârtise în jurul acestui bărbat. Se străduise să crească în ochii lui. Cu mâinile ridicate, cu bărbia înainte, Georges-Minh spuse:

— Pot să vă spun toată povestea. Puștiul ăsta m-a văzut făcând ceva.

Zâmbi, ca și cum ar fi vrut să spună „ca de la bărbat la bărbat", adăugând o ușoară ridicare din umeri, o mișcare sfioasă, dar care nu sugera că-i părea prea rău, indicând totuși regretul și, în același timp, faptul că-și cunoștea drepturile și că, din nefericire, soarta intervenea uneori, astfel că ajungem să fim prinși – ceea ce nu era câtuși de puțin greșit, însemna doar că aveai ghinion.

— Vedeți cum stau lucrurile. Cum s-a întâmplat. Așadar, m-a forțat să-l plătesc, pentru că era ceva ce știu că ar fi supărat-o pe soția mea. Știu că ar fi trebuit să rezolv situația – ca și cum ar fi vrut să spună că un bărbat mai capabil așa ar fi făcut, manifestându-și bărbăția, oare funcționa?

Se auziră mormăieli și mișcări aprobatoare din cap și, dacă nu erau așa, măcar nu erau sunete care să demonstreze nemulțumirea fățișă.

Își făcea griji că vorbele aveau să-i scape pe gură cu o viteză nepotrivită sau în ordinea greșită. De fapt, oare venise azi la serviciu cu opiu? De obicei, îl ținea ascuns acasă, dar, din când în când, mai ales dacă se simțea neobișnuit de stresat, aducea cu el câte un gram sau două, ascunzându-l în banii falși din ciorap, unde căldura corpului îl încălzea puțin și-i dădea consistența perfectă pentru a-l topi în ceaiul servit la prânz. După ce-l ținea acolo o vreme, devenea atât de mult o parte a corpului său, încât nici nu-l mai simțea, iar în clipa aceea, nici nu-și amintea dacă adusese cu el sau nu. Începu să-i fie teamă să nu-l percheziționeze. Ar fi fost mai bine să nu se bâlbâie.

— Așa că, dracu' să mă ia, am o inimă mare și l-am lăsat să-și pună afurisita de cutie aici. Nici n-am dat prea mare importanță. Eram aglomerați cu nenorociții de drogați care vin aici. Cu târfele păduchioase. Le tratez gratuit, înțelegeți? Fiindcă îmi doresc cu adevărat să împiedic răspândirea acestei boli. Nici măcar nu l-am văzut când a adus-o. Adică, l-am văzut, dar cu adevărat – eram atât

de ocupat cu scursurile astea, spuse arătând cu degetul către săraci, pacienţii lui, înghesuiţi în diverse colţuri ale clinicii, uitându-se în podea, încât cred că am uitat până să veniţi voi. În orice caz, luaţi-o şi o să vă arăt unde e băiatul.

Slavă Domnului că vorbise coerent.

Îşi luă grăbit haina, înainte ca poliţiştii să aibă timp să se gândească mai bine, şi – cât ai clipi – îi conduse afară, de-a lungul străzii, rugându-se ca Sing Sing să fie în locul lui obişnuit.

Băiatul era prea drogat ca să mai fugă. Georges-Minh îl arătă cu degetul, stând sprijinit de peretele aleii cu prietenul său. Din braţul lui Sing Sing se scurgea o substanţă putredă, iar băiatul se uita la doctor epuizat şi cu ochi milogi.

Georges-Minh ştia că era ultima dată când îl vedea şi părea că şi băiatul ştia asta, pentru că făcu spre el semnul cu împuşcătura, cu trăgaciul lent, somnoros şi trist.

Uneori, Sing Sing se lipea de geam şi-l privea pe Georges-Minh în clinica sa, gândindu-se cât de mult visase ca doctorul să-i fi spus să se alăture şi el. Doar o dată măcar, la o farfurie cu cârnaţi şi pâine.

În viaţa lor viitoare, el şi prietenul său Luc aveau să aibă o casă. Aveau să aibă patru pereţi. Cât de bine poate fi să ai o casă, să nu mai fii nevoit să-ţi păzeşti spatele tot timpul! Imaginează-ţi, doctorul avea două astfel de locuri: casa lui şi clinica.

Eu sunt băiatul care priveşte în interiorul lucrurilor,
Pentru că pot să vorbesc cu Împăratul Duy Tan,
Pentru că frumosul nostru Buddha mă însoţeşte,
Pentru că putem ajunge la ceruri.

Capitolul 20

Primul lucru pe care-l faci este să întinzi mâna după ochelarii de soare de pe cap. Dacă sunt sparți, celălalt a început bătaia, dacă sunt intacți – ai început-o tu. Birago se rostogoli pe spate pe trotuarul tare, mijindu-și ochii pentru a se apăra de soare, cocoțat undeva deasupra lui ca un aruncător de flăcări. Nu credea că omorâse pe cineva, dar nu era sigur. Îl durea capul. Era singur – așa părea, în afară de cercul de oameni care se uitau la el, inclusiv doi copii. Amicii lui din batalion plecaseră fără el. Gândul că trebuia să meargă pe jos până la barăci îl făcu să scuipe. Își roti gâtul și încheieturile, își flexă mușchii, verificând dacă era rănit. Nu părea să-și fi rupt ceva. Îl mânca spatele foarte tare și avea o stare febrilă. Era aproape de port. Prin apropiere se aflau niște magazine indiene, cu proprietari bogați și vicleni, cei care se ocupau cu cămătărie și amanet, întotdeauna bine îmbrăcați, așa cum voia și el să fie cândva, cu sacouri frumoase de pânză. Și... oooh, femeile lor – pline de *rafinament,* cele cu părul adunat în vârful capului.

O păpușă stricată, adormită la picioarele mele.

Mâinile lui însângerate.

Când ridică privirea, văzu prăvăliile și doamnele frumoase din Malacca. Când se uită în jos, văzu băiatul-păpușă de la picioarele lui, cu sângele mai degrabă negru decât roșu. Ca o pânză despicată. Ireal.

Nu putea fi adevărat. Îi juca feste imaginația sau grupul de oameni care stătea în picioare în jurul păpușii se făcea tot mai mic, mai strâns, încercuindu-l?

...și nu-mi amintesc nimic. Doi copii care se holbează la mine, mâinile murdare de sânge.

Nu avea de gând să mai rămână pe-acolo ca să afle a cui era păpușa.

Se ridică și fugi.

Capitolul 21

— Ce-i cu gălăgia asta?

Mătușica Nebună coborî scările prima, șchiopătând. Mai veni după ea, frecându-se la ochi.

Trupul băiatului zăcea întins în holul de la intrare. Sângele băltea în jurul capului, făcând o pată dedesubt, pe podeaua de lemn. Mai făcu ultimii pași în fugă, iar Thu închise ochii.

Mai legănă în brațe trupul băiatului său.

— O să fie bine, o să fie în regulă.

Mătușica Nebună încerca să-i liniștească pe copiii care săreau și se loveau unii de alții, șocați. Thu nu suporta să vadă o scenă de combustie umană spontană, lumina era prea strălucitoare – oroarea unui lucru care explodează și arde din interior către exterior.

— Nu e vina mea, spuse Thu, dar nimeni n-o auzi.

O duhoare de cartofi putrezi ieșea dintre scândurile podelei. Doi pantofi se ridicară odată cu mirosul, învârtindu-se unul în jurul celuilalt ca și cum s-ar fi duelat. O mașină de plantat zbură de pe raft și bețișoarele de aprins focul o urmară, căzând în spirală din coșul de răchită de lângă plită, apoi și alte lucruri veniră după pantofi: o pernă, o farfurie, un pepene pe jumătate mâncat, ca și cum ar fi fost la paradă, luându-se toate după pantofi. Un pahar cu apă, cu apa încă înăuntru, udă și rece precum ochii, lichidul dansa, fiecare picătură la rând, fiecare câte o pupilă, privind apoi o carte, o tablă de șah cu toate piesele, statueta unei dansatoare cu fustă roșie de iarbă, o fotografie înrămată, o lampă cu ulei, o pipă a lui Khieu pe care Mai nu se îndurase s-o arunce, cu tot tutunul ars și sărind prin aer, o pereche de papuci ai Mătușicii Nebune. Obiectele se învârteau prin cameră. În haosul provocat, o vază o lovi pe Thu, lăsând-o inconștientă. Mătușica Nebună striga și își ținea mâinile la urechi.

Partea a treia

Nume

Capitolul 22

În pauza de prânz, lui Georges-Minh îi plăcea să observe oamenii. Astăzi, după ce le cumpărase lui Thu și fiicei ei piepteni de jad, lăsând festinul extravagant să se aşeze, urmărea doi bărbaţi care aşteptau un soldat să se ridice și să plece înainte ca ei să încerce ceva, și Georges-Minh se mira de feţele lor, de ceea ce se ascundea în spatele expresiilor lor – ce nevoi – înainte de a-l acosta pe când el se amesteca printre ceilalţi pietoni.

În ultima vreme, el și prietenul său Khieu începuseră s-o facă pe detectivii amatori, fiindcă munca lor în cadrul grupului le cerea să fie permanent vigilenţi, să se asigure că nu sunt supravegheaţi, că nu sunt urmăriţi, dar și ca pe un fel de hobby. Totuși, Georges-Minh se simţea atras de trecut, pentru că hoinărea prin trecutul oamenilor și prin golurile pe care aceștia încercau să le umple, iar munca de detectiv părea la fel de bună ca oricare alta pentru a face acest lucru. Privind atent felul în care erau îmbrăcaţi sau mișcările pe care le făceau, puteai să le descoperi regretele sau dorinţele; modul în care se comportase spunea multe despre ei – prin ceea ce trecuseră și încotro se îndreptau. Acum se mândrea pentru faptul că văzuse ceva strălucitor sub masă: un cuţit. Georges-Minh încă nu hotărâse ce avea să întreprindă atunci când cei doi aveau să atace.

Soldatului îi căzu capul din mâini și se rostogoli pe masă, prea beat ca să-și dea seama că cei doi hoţi vorbeau despre el de zece minute, de când îl observaseră alergând prin piaţă și prăbușindu-se pe scaun, o ţintă atât de ușoară.

Unul dintre bandiţi râse și șterse lama de pantaloni, apoi o puse înapoi în buzunar. Georges-Minh privi în jur. Era un hoţ de rând, dar – ca parte a hobby-ului său – lui Georges-Minh îi plăcea să ia notă de orice aspect: purta pantofi cu un număr mai mare și avea praf de var în palme; pantalonii săi ţărănești erau largi, de un albastru-închis; pe cap purta o pălărie melon. Celălalt hoţ purta pantaloni de un bej murdar și o jachetă, cu doar o cămașă pe dedesubt. Inima lui Georges-Minh bătea acum mai repede: nimeni nu mai observase cuţitul sau, dacă da, îl ignorau.

O clipă mai târziu, soldatul își împinse scaunul de lângă masă și cei doi care îl urmăreau făcură la fel.

Soldatul plângea încă, în timp ce se împleticea pe alee. Bărbații mergeau în spatele lui, apropiindu-se cu repeziciune. Cuțitul sclipea acum la vedere.

Georges-Minh sări de pe scaun, grăbindu-se pe alee.

— Frate, zise el, ajungând la soldat înaintea celor doi. De când nu ne-am mai văzut!

Îl îmbrățișă pe soldatul mai înalt cu un cap decât el. Acesta îi părea cunoscut.

— Tu cine naiba ești?

— Hei, nu-ți amintești de mine? Sunt ruda ta îndepărtată din Thao Dien. Să nu spui că nu-ți amintești.

— N-am nicio rudă în Thao Dien.

Georges-Minh îl îmbrățișă din nou și-i șopti în ureche:

— Bărbații aceia te urmăresc. Îl lovi prietenește cu palma pe spate și zise apoi cu voce tare: Ba da, bețivule, ai rude în Thao Dien. Trebuie s-o lași mai moale cu băutura. Întâlnirea aceea? Unchiul Qui? Nu mai știi? Clătină din cap în văzul tuturor. Nu-ți amintești!

Cei doi se retraseră într-un magazin de gravuri, ascunzându-se după bannerele cu Anul Nou și maimuțele de hârtie, precum și după decupajele cu forme diferite care decorau pereții magazinului și atârnau din tavan în tonuri de roșu și auriu.

— Te urmăresc de ceva vreme. Au un cuțit.

Soldatul privi în jur.

— Nu te uita acum! șuieră Georges-Minh.

— De unde știu că nu faci parte și tu din jocul lor?

Georges-Minh înclină capul în direcția magazinului.

— Sunt chiar acolo. Doar să fii atent. Îl bătu pe umăr pe soldat. Ce bine mi-a părut să te văd! Treci pe la noi pe-acasă, vizitează-ne pe mine și pe soția mea. A trecut prea multă vreme. Și mai lasă băutura!

Capitolul 23

— Am un corp-balon, îi spuse Dong fantomei mamei ei moarte. Un dovleac diform. Am picioare subțiri ca o insectă călugăriță, uneori am echilibrul unui scaun sau al unei carafe cu apă, alteori mă împiedic ușor. Cine știe ce-o să se întâmple? Ferească Buddha să ridic o cămașă de pe jos!

— O, draga mea, tu și toate femeile gravide, o consolă fantoma mamei.

Georges-Minh stătea nemișcat la fereastră, privind afară. Fluturii zburau ca un fuior de mătase în culorile curcubeului, plutind odată cu briza peste râu, rostogolindu-se în vânt. Îl luau în râs de dincolo de fereastra biroului său.

Părinții adoptivi ai lui Dong tropăiau prin casă și zgomotul îl enerva. Prea mult dintr-un lucru și prea puțin din altul. Îi puneau cărțile la loc, dar nu în ordinea corectă de pe raft. Îi cumpărau ziarul, însă pe cel săptămânal, nu cotidianul.

Într-o zi, Dong reușea să ridice câte o rădăcină de taro[16] căzută de pe tocător. A doua zi, se împiedica adunând surcele din grădină. Chiar și atunci când părinții ei insistau să taie lemnele pentru foc, ea îi dădea la o parte și continua cu treburile de parcă ar fi fost o răzbunare. Era o întrecere de putere, pentru că nu-l putea lăsa pe Georges-Minh să i-o ia înainte.

Georges-Minh freca discul de metal al stetoscopului de parcă ar fi fost un talisman, urmărind-o. Luptându-se cu burta ei uriașă, se chinuia să apuce o așchie de lemn care zburase din coada toporului. Cu mâinile pe genunchi, respirând adânc, se îndreptă de spate și puse lemnul într-un coș împletit din răchită, același pe care-l folosea atunci când mergea la piață ca să cumpere burtă de porc sau pui vii.

Ca de fiecare dată, știa că supărarea lui pe Dong era nepotrivită, dar nu se putea abține, de parcă nu reușea să-și alinieze emoțiile cu intelectul. Găsea o dulceață anume lăsându-și sentimentele să alerge

[16] Plantă tropicală cultivată pentru tuberculii comestibili (n.tr.).

libere precum copiii străzii. Opiul începuse să-i afecteze tractul digestiv. De ce îi afecta *stomacul* atât de tare? Se tânguia în sinea lui, în faţa lui Dumnezeu şi a nimănui în mod special. Nu voia niciodată să coboare din pat, însă râul continua să curgă la vale, amintindu-i de mişcare, de tot ce trebuia să facă, şi astfel i se părea că-şi poate imagina cum se simţeau pacienţii de la azil, legaţi de copaci de mango pentru propria siguranţă, înnebuniţi de ţipetele din mintea lor, în timp ce erau înconjuraţi de aerul proaspăt.

Degetele ei se întinseră şi se retraseră ca la un semn. Deasupra ei, o pasăre cântătoare se legăna în colivie. Ar fi trebuit ca el să meargă s-o ajute? Întinzându-se şi retrăgându-se, retrăgându-se şi întinzându-se din nou. Fu eliberat de răspunderea de a decide dacă să se implice sau nu de un pacient care intră în cabinet.

Cu o săptămână în urmă, tatăl lui Dong ceruse să-i vorbească lui Georges-Minh ca de la bărbat la bărbat. Tatăl ei îi oferise un rulou de betel pe care îl făcuse soţia lui şi stătuseră împreună pe verandă, unul lângă altul, în bătaia brizei de sub împletitura de nuiele. Deasupra lor, bostanii se întindeau verzi, iar fructele lungi de-un cot atârnau ca nişte clopote, unduindu-se uşor în vânt. Lujerii trebuiau curăţaţi, iar straturile din grădină, mirosind puternic a mentă şi busuioc, cereau atenţie la rândul lor.

Tensiunea dintre ei era tangibilă. Lumina soarelui pătrundea printre vrejurile de bostan şi îi deranja ochii – putea la fel de bine să privească făţiş aceste fulgere de lumină ale soarelui, precum cuţitele aruncate din cer. Tatăl lui Dong voia să-şi ofere sfatul. Luă mâna lui Georges-Minh într-ale sale şi o ţinu aşa. Georges-Minh se retrase în interiorul său.

— Există două tipuri de femei pe lumea asta. Şi le poţi deosebi după modul în care îşi tratează bărbaţii. Pe soţii lor. Fiecare femeie îşi tratează soţul aşa cum îşi tratează tatăl. Sau aşa cum îşi tratează fiul. Poartă-te precum tatăl ei şi vei câştiga respect. Poartă-te precum fiul ei şi... ei, bine... Tu crezi că am venit ca să-ţi spun să te porţi mai frumos cu fiica mea. Dar am venit ca să-ţi spun să nu devii genul de bărbat a cărui soţie a câştigat puterea. Dar fii blând în legătură cu asta. Înţelegi? Nu deveni tipul de bărbat care e tratat precum fiul. Sau

– făcu o pauză și chicoti – amână acest lucru cât de mult poți.

Strânse mâna lui Georges-Minh.

— Dar... fii blând.

Își scoase ochelarii și îi șterse cu o cârpă murdară din buzunar. Se frecă la ochi, zâmbi și oftă.

— Numai amanții sunt tratați ca niște bărbați. Ăsta-i crudul adevăr.

Georges-Minh înăbuși sunetul inimii omului cu stetoscopul lui stereofonic; astfel amplificat, sunetul bătăilor aproape că estompă scârțâitul ușii de la cabinet care se deschise.

— Ce-ți trebuie? zise el.

— Ție ce-ți trebuie? De la piață? întrebă Dong. Nu părea să aștepte neapărat un răspuns. Vrei ceva?

— Nu-mi vine nimic în minte. S-ar fi putut gândi la ceva dacă ar fi avut timp. În clipa asta sunt puțin ocupat.

Ea bătu darabana cu degetele în tocul ușii, sprijinindu-se de acesta.

— Ar trebui să plec la piață. Se opri, fără să vrea, ca și cum ar fi uitat pentru o clipă de ce anume se afla, de fapt, în cadrul ușii. Ar *trebui* să mă duc?

Omul se putea antrena să ignore orice.

— Du-te, dacă vrei.

— Dacă vrei ceva, mă duc.

— Eu sunt în regulă, răspunse el.

Putea să ignore orice, dar cu ce preț?

— Aș *putea* să aștept.

— Atunci, așteaptă.

Ea înclină capul într-o parte, gândindu-se puțin.

— Dar dacă nu mă duc acum, nu mai am timp pe urmă să întind rufele.

— Atunci, du-te acum.

— Păi, m-aș putea duce acum. Vrei ceva de acolo?

În absența ei, avea să se gândească la ea, să tânjească să fie lângă ea. Avea să-și dorească să întindă mâna și s-o îmbrățișeze. Să-i spună că-i iubea urechile, ochii, zâmbetul. Dar, vai, de ce, o, de ce – nu vedea că lucrează?

— Cumpără tartă cu fasole Mungo. Întoarce-te repede.

Apoi se întoarse la pacientul lui cât de repede putu.

Ea închise ușa. El simți o împunsătură în piept. O auzise cumva murmurând în grabă „Te iubesc" înainte să închidă ușa? Cupa de oțel a stetoscopului lăsase un cerc roșu pe pieptul pacientului.

— Îmi cer scuze, spuse el.

Când Georges-Minh îl apucă de dosul palmei, pielea rămase ridicată, cu amprentele lui întipărite încă pe pielea ca de pergament, de parcă bărbatul n-ar fi fost din carne, ci din hârtie de orez: probabil avea dizenterie sau holeră.

— Vă doare? Dar asta?

Georges-Minh masă abdomenul bărbatului cu mișcări circulare, încercând să nu se simtă vinovat că nu spusese și el „Te iubesc".

În câteva minute, se pierdu în munca sa.

La o oră după plecarea lui Dong la piață, o mamă adolescentă intră cu un bebeluș agitat în biroul lui Georges-Minh. Obrajii celui mic erau acoperiți de leziuni mici și roșii, având aceeași culoare ca obrajii modelului din reclamele la săpunul din lemn de santal care împodobeau aproape toate colțurile Saigonului. Dacă era febra orezului, ar fi fost primul caz la copii. La o examinare mai atentă, observă că urticaria – deși similară ca formă – avea o altă culoare. În timp ce se gândea dacă ar fi putut fi o mutație a febrei orezului, ușa se deschise.

Când Dong se întoarse acasă, Georges-Minh nu-i spuse „Cum a fost la piață?" Nu-i spuse „Mă bucur să te văd. Mi-a fost dor de tine" sau „Te iubesc și-n timp ce lucrez. Nu e grozav?" Deși sentimentele acestea creșteau în adâncul lui și nutreau să iasă sub formă de cuvinte, el nu făcu altceva decât să se uite cu o lupă la leziunile micuțe, observând fâșia de lumină de pe podea și știind că o făcuse soția lui, care stătea în prag.

Însă atunci când ridică încet capul, văzu o imagine familiară, dar dintr-un unghi diferit. Era soția lui, însă ceva era strâmb în imaginea ei, ca un tablou care se înclinase în ramă. Suficient de strâmb cât să simți că te uiți la un tablou cu totul diferit. Sau la același, însă cu alți ochi. Ea se străduia să-și mențină o expresie între zâmbet și grimasă, ca un om chinuit de dureri care încerca să pară stoic.

În primul rând, era vorba de părul ei. Avea în păr mici obiecte –

bucăți de hârtie poate sau cotorul unui bilet vechi de loto. Era și puțin încâlcit. Așa cum arăta după ce se foia toată noaptea în pat.

În al doilea rând – dacă nu s-ar fi uitat cu atenție, poate că nici n-ar fi remarcat –, părea înțepenită. Ca și cum corpul ei ar fi păstrat un secret. Mușchii ei păreau încordați. Păstra secrete față de el?

— Ce e?

În cele din urmă, ea spuse:

— Trebuie să vorbesc cu tine.

O examină el însuși. Nu avea vânătăi. Nu părea prea murdară. Obrazul stâng făcu o gropiță când încercă, din nou, să-i zâmbească. Soldatul nu se atinsese de bijuterii. Francezilor nu le plăceau pandantivele de jad? Sau Buddha de chihlimbar de la gâtul ei? Trebuie să fi fost creștin. Se dusese la piață ziua în amiaza mare. Georges-Minh spuse încet:

— Ai fost violată în plină zi. La piață.

Soția lui stătea întinsă pe masa de consultație, încă galbenă la față. Conturul copilului ieșea în evidență sfidător, un triunghi format dintr-un cot și un oval care indica piciorul ce-o lovea prin peretele uterin. Se întorsese cu toate cumpărăturile. Portocale. Niște ouă nesparte. Stând absurd într-un coș de răchită pe podeaua biroului. Biroul lui avea acum semnul „Închis" în loc de „Deschis", iar pacienții care se aflau în sala de așteptare fuseseră trimiși acasă.

Poate minție în legătură cu toată povestea*? O să-mi bat joc de el. Și o să râdem pe cinste, l-o plătesc eu pentru cum se poartă.*

„Pielea soldatului mirosea a acru. Mi-a spus că soția lui avea o problemă."

Îl urmase pe o alee noroioasă, presărată cu plăci de șindrilă căzute de pe acoperișuri, în spatele vizuinii cu opiu, ignorându-le pe femeile din piață care șuierau la ea să o avertizeze, deși Dong auzise de femeile violate de grupuri de soldați – cine nu auzise? –, dar *soția lui* avea nevoie de ajutor și îi trecuse prin minte un gând fugar: dacă e *căsătorit,* trebuie să fie un om cât de cât decent. O apucase de cot și-i spusese: „Soția mea are nevoie de ajutor, e chiar aici". Și-apoi, era singur.

— Avea niște încălțări caraghioase, cu talpă de cauciuc.

Aproape alerga, ducând-o în pas alert către alee, pe lângă băieții cu

coșuri de răchită care cerșeau câte un penny ca să ducă acasă cumpărăturile altora, iar ea îl urmase mai încet, cu naivitate, nevrând să se piardă de el.

— Ce femeie ajunge să fie violată într-o dimineață de marți? Cine ajunge să fie violată cărând portocale? zise el.

Abia după aceea își dăduse ea seama că era beat, când îi suflase în față, cu obrazul lipit de al ei.

— Înainte să apuce să facă ceva... a leșinat. Era atât de beat!

Bărbatul nu terminase?

— De fapt, nici n-a reușit să și-o scoale. Deci, tehnic vorbind, nici măcar n-a început.

O salvase un alt soldat, care îl luase de pe ea pe bărbatul care mirosea a lapte. Își amintise să-și ia și coșul de cumpărături.

Coșul de cumpărături?

— De ce să pierd tot ce-am cumpărat? Trebuia s-o iau de la capăt.

Fusese la poliție?

Care poliție? Franceză?

— Ce rost are? Sunt în regulă.

— Așadar, fiindcă nu a fost penetrare, nu mai contează?

— Sunt obosită. Voiam doar să ajung acasă.

Începu să plângă. Să ard hainele, spusese ea. Așa că el le arse.

Georges-Minh se simțea nesemnificativ în fața fumului care se ridica din hainele ei îmbibate cu kerosen. Împunse mizeria cu un băț, neștiind ce să facă. Ar fi trebuit să-l întrebe pe Khieu. El avea să știe.

Orice acțiune pe care și-o propunea acum – să ucidă sau nu, să caute să se răzbune sau nu – era întâmpinată de opusul ei. Dacă îl usca în bătaie pe cel care-i atacase soția, avea să o încaseze și el. Dacă-l omora, se vedea murind sub lama strălucitoare a ghilotinei acuzat de crimă și capul rostogolindu-i-se în coș.

Nu existau răspunsuri simple, nici ghiduri pentru răzbunare. Căzu la pământ în fața focului care se stingea, legănându-se cu capul în mâini. Propria soție pe masa lui de consultație. Destinul era înțeles acum. Dacă ei îi puteau viola soția, atunci și el putea ucide un om. Dacă el ar fi ucis un om, nu se putea spune că fusese vina lui.

La următoarea lor întâlnire, Khieu aduse cu el un câine vagabond,

care se plimba lingând locurile lipicioase de pe podeaua din dormitorul lui Georges-Minh, în timp ce Khieu spunea:

— Stăm aici şi vorbim despre cum ar trebui să ne numim tot atât de mult cât vorbim despre ce fel de lucruri ar trebui să facem. Mai e o lună până la presupusa noastră acţiune şi ce facem? Nu vede nimeni o problemă aici? Khieu privi în jur. Ne jucăm? E un joc? Ceva mai calm, adăugă: Nu e doar o chestiune de răzbunare, ci trebuie să venim cu soluţii, unele practice, chiar simple. Paşi mici în direcţia potrivită. Acţiuni directe. Moartea a optzeci de soldaţi, a o sută douăzeci sau a două sute.

— Da, dar să presupunem că o facem. Să facem asta... acţiunea despre care vorbeşti. Chang făcu o mişcare circulară cu mâna. Nu se putea gândi decât la copilul lui Dong. Circulară precum o broască râioasă. Circulară ca un ou. Cum ar prinde contur acţiunea asta directă? Pe ascuns?

— Gândiţi-vă, spuse Georges-Minh. Suntem puţini la număr. Nu ne putem permite nicio măsură care să ne împuţinеze şi mai mult. Cum am mai spus şi înainte, dacă-l atac pe Janvier, pot s-o fac să pară un accident.

Deşi nu-i spusese lui Khieu despre viol, furia provocată de acesta îl făcuse de oţel. Majoritatea îndoielilor lui dispăruseră de-acum din mintea lui. Era cât se poate de sigur că putea omorî pe cineva. O parte din el abia aştepta să încerce.

— Să amestecăm poţiuni mortale?

— Există aşa ceva la clinică, spuse Georges-Minh. Aş putea să creez oricât de multe otrăvuri. Vedeţi floarea de acolo, cea gălbuie-albăstruie? Am făcut din ea douăzeci şi şapte de otrăvuri. Nu otrava e problema.

— Prea multă analiză, prea puţine fapte, zise Khieu. Ce ai făcut cu otrăvurile?

— Ei bine, le-am preparat.

— Asta te întreb? Unde sunt?

— În laboratorul meu.

— Ţi-am spus de nu ştiu câte ori, e demoralizant.

Presupunea că ar fi putut să-l otrăvească pe violatorul soţiei lui. Khieu avea dreptate: nimic nu se schimbase în esenţă. Georges-Minh

punea cel mai mare preț pe siguranță. Aprecia siguranța. Propriile interese. Propria sănătate. Propria viață. Khieu îi vorbea grupului, dar de fapt trăgea cu ochiul în sufletul lui Georges-Minh. Îi diagnostica slăbiciunea.

Dacă soția lui Khieu ar fi fost violată, acesta ar fi fost deja la închisoare pentru că-l omorâse pe nemernic.

— Haideți să tragem un semnal de alarmă! strigă Khieu. Suntem o națiune de somnambuli.

Chiar *suntem* o națiune de somnambuli, încuviință Georges-Minh. Demoralizați. Dar cum o să știm dacă e momentul potrivit? Dacă oamenii nu se vor ridica la luptă atunci când vom avea nevoie de ei?

Khieu se uită la Georges-Minh de parcă ar fi vrut să spună: „Mă aștept la asta la fel de mult ca tine. Când ai de gând să arăți puțină fermitate?"

— Poate tocmai ăsta e motivul pentru care existăm, zise el. Darul nostru este capacitatea de a conduce, e povara tatălui. Chicoti, mulțumit să se vadă astfel pe el însuși. Atunci... să aprindem prima lumânare, să lovim întâia dată cu sabia.

Phuc spuse:

— Bine. Să zicem că mergem înainte. Georges-Minh face otrava, noi otrăvim soldații. Pe urmă? Omorâm câțiva soldați francezi. Asta îi va face să plece din țară?

— Știu, spuse Khieu deodată. Energia dinăuntrul său bolborosea cu putere, precum gazele sulfurice din izvoarele termale. Facem și una, și alta!

— Ce?

— Îi omorâm pe toți, da! Pe toți oamenii din garnizoană și pe locotenent-colonelul Janvier. Gestul nostru îi va inspira pe mulți. Așteptați și veți vedea cât ne vor crește rândurile. Își plimbă mâna pe spatele câinelui vagabond. Apropo, acționăm împotriva scopului nostru dacă facem moartea colonelului să pară un accident. Îl privi pe Georges-Minh așa cum te uiți la un copil naiv. Grupul nostru își asumă responsabilitatea. Georges-Minh, o să te semnezi! Trăiască PMMG!

— Stai, strigă Phuc. Nu cred că ne-am decis încă. Mă refer la nume. Eu am propus Dragonul Războinic. Mie tot ăsta îmi place mai

mult.

— Ei bine, ce ziceţi de Mirosul Misterios al Munţilor? zise Khieu. Eu asta am votat.

— *Mireasma* Misterioasă a Munţilor Galbeni, le aminti Georges-Minh tuturor. Credeam că asta am hotărât până la urmă.

Oftă. Putea să se fi deteriorat totul din nou până la ridicol? Atât de repede?

— Trăiască Vietnamul! Tu ai acces la el. Poţi să ajungi în apropierea lui. Khieu ridică mâna. Ştiu. Am găsit. Ascultaţi. După ce comiţi crima, scrieţi asta cu sânge pe pereţi: „Mireasma Misterioasă a Munţilor Galbeni Se Va Ridica, Trăiască Vietnamul!" Cum vi se pare? E prea lung? Să scriem doar „Ne Vom Ridica"? Nu, e prea vag. Poate doar MMMG. Cu sânge. Da.

— Dragonul războinic, spuse Phuc. MMMG e chiar şi mai vag decât „Ne Vom Ridica". Dacă e să discutăm poziţionările caracterului vag.

— Eu propun să votăm, zise Georges-Minh.

— Foarte bine. Cine e pentru MMMG să ridice mâna.

— Nu, vreau să zic pe cine să ucidem.

În ultimele câteva săptămâni, dezbaterea se înteţise – nu se hotărau dacă să-l omoare sau nu pe locotenent-colonelul Janvier ca reprezentant al garnizoanei sau pe toţi soldaţii. Acum, că se apropia Crăciunul, votară aruncând buletinul de vot într-o ceaşcă de ceai.

Uşurarea lui Georges-Minh când votul fu în favoarea otrăvirii doar a locotenent-colonelului Janvier fu de scurtă durată, căci satisfacţia faptului că aveau să se piardă mai puţine vieţi fu urmată de un fior de groază aproape imediat, când îşi dădu seama că administrarea otrăvii, suspiciunea, investigaţia şi tot restul aveau să cadă pe umerii lui.

Capitolul 24

Birago boxa singur într-un luminiș din junglă, înconjurat de tufe de hibiscus. Thu stătea pe un scăunel de bambus, bând ceai de busuioc dintr-o ceașcă de tinichea. El nu-i povestise că probabil omorâse un băiat: împungea aerul, încercând să uite gura strivită, ochii sângerânzi. Păpușa îl bântuia; păstra secretul nopților sale fără somn, coșmarurile pe care le avea atunci când dormea.

Își pierduse cunoștința. Trebuia să se ducă să se predea? Să se ducă la superiori și să le povestească întâmplarea? Să-i întrebe pe prietenii lui ce naiba se întâmplase, pe cei care-l abandonaseră? Și-apoi, „prietenii" lui nu-i erau cu adevărat prieteni. Nu așa stăteau lucrurile.

Nu putea să-i spună lui Thu. Nu unei femei.

Pentru moment, gura lui Thu era ocupată cu ceașca, slavă Domnului, fiindcă altfel era expertă în toate domeniile.

— Birago, nu vreau să vorbesc neîntrebată...

— Birago, știu că nu e treaba mea, dar...

Ochii ei se prefăceau că sunt mânioși din cauza lui, însă îi săruta obrazul tumefiat în felul acela propriu femeilor, exprimând iubirea și dojana sub forma unei singure emoții. Thu își luase rolul neoficial de manager după ultima sa luptă împotriva lui Ca Ong, numit „Domnul Pește", după rechinii-balene străvechi care creșteau la dimensiuni impresionante pe malurile noroioase ale Mării de Est.

— Ești *orgueilleux*[17], îi spusese tatăl său, înainte ca Birago să se înroleze în Batalioanele Africii. *Mândru.* Îți place să fii *gblazhou,* să cheltui o mulțime de bani pe haine. Un filfizon în *zouzou* – cum poți să îți cumperi o cravată de mătase violet pentru treizeci de franci când tu n-ai nici cinci franci pentru o felie de pâine prăjită?

Poate că era arogant, chiar vanitos. Adevărul era că se gândise să se retragă din ring cu mult înainte să înceapă seria înfrângerilor. Nu considera acest verdict nici fatalist, nici defetist: renunțarea la box nu era pentru el un mare sacrificiu, cum era pentru Thu. Pentru el,

[17] Orgolios (în lb. franceză în original, n.tr.).

luptele erau niște reprezentații din care scotea bani. Bineînțeles, se bucura de forța de oțel – ca de elefant – a unui knockout, de satisfacția de a auzi uralele mulțimii, dar, în ultimă instanță, era doar un actor – ringul era scena lui.

Înainte de fiecare meci, își pieptăna și își aranja părul. Oglinda era adevăratul său public. Se lupta pentru ea, poza pentru ea, se dichisea și țopăia, spunându-și numele iar și iar, flexându-și mușchii unși cu ulei, care se încălzeau tot mai greu cu fiecare zi, în timp ce încheieturile îi îngrădeau mișcările din adâncul său. Încă din copilărie obișnuia – de câte ori se simțea prost sau era trist – să își amintească de el însuși, să își spună numele, iar asta îl făcea să-și revină.

După ce pierduse în fața Domnului Pește, Thu îi pusese comprese pe vânătăi, analizându-i rănile și prescriindu-i remedii.

— Birago, nu e vina ta c-ai pierdut. Dacă privești situația ca un general de armată... Știu că nu e treaba mea, dar...

— Știi ceva, fato? Habar nu ai când vine vorba de box.

Nu era vorba că o iubea pe Thu mai puțin atunci când era în ring. Dar pur și simplu nu mai suporta cicăleala ei. Birago, Birago, Birago, își rostea el numele. Stomacul său, ca o caracatiță cu multe tentacule, vâna dinăuntru spre afară, zguduindu-i centrul. Mai mult decât atât, ea era întotdeauna leul din pat: își scutura pletele, urlând cu putere. De ce nu îi alunga caracatița din interior atunci când făcea dragoste cu el? Strigând ca s-o îndepărteze, mușcând-o, până o silea să-i părăsească trupul?

Ar fi putut, dacă ar fi vrut. Dar nu o făcea. Lăsa mereu în urmă o bucățică din gelatina caracatiței. Ce avea de câștigat dacă lăsa acolo mereu câte o bucățică?

Oare lăsa o bucățică de gelatină nervoasă pentru că era incompetentă? Un doctor nepriceput care uitase bisturiul în timpul operației? Sau o făcea intenționat, ca vracii din Senegal, ca să-l poată controla ca pe un câine? Să-l dreseze, să-l învețe să stea pe aproape, să fie alert. Drept, fidel. Să șadă. Să-l tragă de lesă. Să-l lege. Să-l lase liber. De câte ori avea chef.

— La ce te gândești, Birago, de ce ești atât de tăcut în seara asta?

Lovitură, lovitură, șoc. Boxa singur sub umbra care creștea după tufele de hibiscus. Șoc, șoc, directă. Câmpul gol, plin cu apă, în partea

opusă locului în care stătea Thu, reflecta lumina soarelui, făcându-i faţa să strălucească în nuanţe de verde.

Nu voia să-şi piardă ritmul, nu din cauza ei.

— Eu, tăcut? spuse el. Tu eşti cea care stă acolo fără să scoată o vorbă.

În afară de mustrări, arăta de ce era ea cu adevărat capabilă, cu ochii ei de pisică, cu pisălogelile ei, extrem de atentă la greşeli, însă nedorind să discute, să se deschidă cum făcea înainte.

Ea îşi îndepărtă firele de păr pe care transpiraţia i le lipise de obraji, iar brăţările de la mână zăngăniră.

Un croşeu, o încrucişare.

— Birago?

Femeile. Într-un fel, era bucuros. Ultimul lucru de care avea nevoie acum era o discuţie serioasă.

O încrucişare. Un croşeu.

Ea îl atinse pe umăr.

El sări. O împinse deoparte. Nu putea să aibă un pic de respect? Şi-l dorea în ring. La fel şi de la femeia lui.

Cine ştie de ce voiau francezii Saigonul, un oraş de nimic, cu două străzi murdare care se întindeau de-a lungul râului. Poate că poziţia sa strategică la gura de vărsare explica asta întrucâtva.

Totuşi, pentru Birago era suficient să ştie că ţara pentru care lupta, chiar dacă nu era a lui, îşi dorea lucrul acesta şi că se afla într-o misiune împreună cu alţi câţiva marinari, nişte tunuri, nişte puşti şi câţiva ingineri care să-i înlocuiască pe soldaţii blocaţi momentan în garnizoană, murind de febra mlaştinilor. Făcea tot ceea ce ei aveau nevoie să facă. Azi – la artilerie, mâine – căpitan.

Venise dinspre Shanghai cu locotenent-colonelul Janvier. Odată ajunşi la mal, devenise ajutorul lui Janvier. Colonelul îi cerea lui Birago să îndeplinească tot felul de chestiuni personale pentru el, iar Birago se achitase de toate sarcinile, inclusiv şlefuirea alămurilor din maşina colonelului sau desfundarea mecanismului unui stilou pentru a-l face să funcţioneze din nou.

— Nu te-aş ruga, îi spusese colonelul Janvier, dar este un cadou. Fiica mea este în Franţa, după cum ştii.

Birago găsise în stilou urme de ţesut uman care blocau cerneala.

— Poți să crezi că s-a înjunghiat în gât cu stiloul? Tocmai obțineam o mărturisire. Exact acolo, în fața mea. Ce mizerie...

Birago făcuse stiloul să funcționeze din nou. Orice ar fi putut să-l conducă spre o promovare.

Sarcinile îl făceau însă să rateze alte îndatoriri din barăci, iar acest lucru, la care se adăugase favoritismul pe care i-l arăta colonelul, îi atrăsese antipatia celorlalți soldați, mai mult chiar decât pielea lui neagră. Nici măcar căpitanul nu era imun la mânia provocată de acest tratament preferențial. Toți îl urau pe Birago. Îl bănuiau pe bătrân că avea o aventură homosexuală cu Birago. Îl bănuiau pe marinarul mai tânăr, pe filfizon, că l-ar fi sedus pe acesta. Dintr-o asemenea legătură murdară nu putea ieși decât ceva rău. Se mai creaseră asemenea legături în marina franceză – însă nu între bărbați având grade și o culoare a pielii atât de diferite.

Birago simțea un liant spiritual între el și colonelul Janvier, datorită îndemânării lui ca scrimer și ca trăgător de elită (câștigase cândva un concurs în Monaco, deși Birago nu-i spusese colonelului despre box, știind că sportul era ilegal). Birago remarcase că locotenent-colonelul avea cea mai bună coordonare mână-ochi din câte văzuse vreodată, ceea ce nu numai că-l făcea un torționar excelent, ci explica și măiestria lui la jocul cu săgeți.

De câte ori se uita la epoleții colonelului Janvier, Birago își spunea că singurul lucru care-l separa de acest om era respectul – așa că Birago făcu o învoială cu el însuși. Făcuse orice îi ceruse Janvier, chiar dacă asta însemnase să poarte un șorț și să-i frece vasele, fiindcă fiecare zi în care proceda astfel însemna, își imagina el, un pas mai aproape de momentul în care avea să poarte epoleți el însuși.

— Birago, trebuie să-ți spun ceva. Nu mă simt bine. Sunt amețită. De parcă aș avea capul gol pe dinăuntru. Capul meu e precum o cavernă, ca o cameră goală. Mă simt de parcă m-aș privi de la distanță făcând diverse lucruri și nu știu cine sunt. Tu te simți vreodată așa, ca și cum te poți vedea din spațiu și nimic n-are sens? Nimic din ce fac eu nu are sens, nimic nu are vreo importanță. Ca și cum nu există vreun rost. Aș putea la fel de bine să fiu un cadavru, un spirit ambulant. Invizibil. Stau într-o mulțime și mă simt invizibilă. Știu că alții pot vedea prin mine. Ca și cum nimic din ceea ce fac nu ar avea

vreo consecință, așa că nu pot face nimic. Mi s-a oferit darul invizibilității. De a putea face orice vreau. Al invincibilității, pentru că nimic din ce fac nu contează. Pentru că eu nu contez. Pentru că sunt nimic. Sunt nimeni. Nu am amintiri. Nu sunt adevărată.

Thu își scărpină brațele, apoi continuă:

— Tu ești adevărat? Ești o persoană? Eu nu sunt. În clipa asta, eu nu sunt reală. Așa mă simt. Așa că pot să fac orice. Pot să omor pe cineva. Pot să mănânc pe cineva. Pot să fac dragoste cu cineva. Pot să mă transform în altcineva. Pot să zbor. Pot să sar de pe o clădire. Pot să fiu băiat. Pot să fiu fată. Pot să nu mai mănânc. Pot să nu mai respir. Pot să nu mai dorm. Pot să dorm zile în șir.

— La naiba, fato. Ce-ai zis?

Nebună. Discuții serioase.

— Pentru ce-mi spui mie toate rahaturile astea acum? Trebuie să boxez.

Înainte de meci, Birago încerca să nu audă pulsul sângelui său. Smulse banda cu dinții, tocind marginile înainte de a le lipi în jurul încheieturilor mâinilor și degetelor. Oamenii se urcau în palmieri și agățau lămpile cu gaz de vârfurile copacilor. În timp ce boxa singur în ring, încercând să-și mențină mușchii încălziți și pregătiți, Birago vedea cu coada ochiului spectatorii șerpuind pe drumul denivelat, acoperit cu frunze de dud, cărând către ringul improvizat scaune, bere, vin și mâncare. Nu conta niciodată unde aveau loc meciurile, într-o școală, într-o curte sau într-un cerc trasat în grabă în pământ, protejat de spectatorii care păndeau să nu vină poliția. Întotdeauna se simțise în largul lui atunci când lupta. La fel ca atunci când călărea creasta valului și soarele se reflecta în apă, iar timpul se oprea și, preț de-o clipă, se simțea în regulă. Printre tufe se zăreau ici și colo flori de Steaua-Crăciunului, de aceeași culoare ca și buzele lui Thu, iar felul în care arăta fața ei, cu străluciri verzui în lumina soarelui, în mijlocul palmierilor reflectați în apă, îl făcea să se simtă din nou în regulă, fie doar și pentru o clipă.

Își aminti de discuția pe care o avuseseră pe veranda hanului lui Mai, acolo unde ea lucra și trăia, într-o cameră micuță, de mărimea unei debarale. Camera ei ar fi fost prea mică pentru a încăpea

amândoi, alături de Mătușica Nebună, care se purta cu el de parcă ar fi fost fiul ei, chiar dacă se întâlniseră doar de câteva ori. Stăteau pe veranda distrusă, pe care Birago se oferise deseori s-o repare, deși Thu nu-l obligase niciodată s-o facă. O ceață albastră, ca de bumbac, parfuma după-amiaza: pisica, furișându-se de-a lungul aleii de piatră care ducea de la ușă până la poartă, simți în aer apropierea tunetului și strâmbă din nas. Un trăsnet neașteptat scutură palmierii sabal, iar pisica o zbughi sub casă, în timp ce ploaia grea scălda pământul, scoțând aburi și ridicând ceața în aer. Birago fredona un refren la modă în urechea lui Thu, în vreme ce ea privea norii apropiindu-se.

— Îmi place cum cânți, spuse Thu, scoțându-și sandalele pe care i le cumpărase el și lăsând ploaia să-i ude picioarele.

Unghiile ei de la picioare, tăiate scurt, erau prăfuite.

— De asta îți place de mine? Pentru că-ți cânt? El se întinse pe lemnul ud. Mă placi pentru că sunt negru. Sunt fructul interzis.

O văzu roșind, cu toate că lumina începuse să scadă. Thu, rebela – îi era rușine să recunoască faptul că iubea negreala lui, pentru că asta o făcea să pară superficială, ca și cum nu iubea decât ceea ce era la suprafață.

— Și pentru că ești un rebel, răspunse ea. Oamenii tăi sunt ca și ai mei.

— Un rebel? Cam ce fel de oameni adică?

— Oameni negri. Cu mers greoi.

— Eu lupt pentru oamenii tăi, zise Birago.

— Nu oamenii *aceia,* eu nu vorbesc despre soldați. Eu vorbesc despre rebelii dintre dealuri. Despre cei din Dak Lak.

El nu voia să discute cu ea despre politică. Prefera mai degrabă să știe dacă aveau să facă sex sau nu. Se ridică în capul oaselor, iar trupul lui își lăsă conturul pe lemnul ud al scândurilor verandei, ca o față lipită de oglindă.

— Nu cred că știu exact despre ce vorbești.

O cuprinse cu brațul. Ea ridică vocea.

— Naționaliștii sunt foarte curajoși, zise ea. Femeile lustruiesc puștile alături de bărbați, iar bărbații cos nasturi împreună cu ele. Toată lumea muncește la fel. Ce e? De ce te uiți așa la mine?

În cele mai multe nopți, el lua bătaie sau își petrecea timpul

bătându-i pe alții; nu era ceva despre care să-i spună lui Thu – ce-ar fi putut să spună din ce ar fi vrut ea să audă? Ea ar fi trebuit să știe cum erau barăcile. Dar poate pentru că ea lăsase încă o dată bucata aceea de gelatină de caracatiță în el sau poate pentru că se simțea nesigur, ca un școlar timid, spuse:

— Toți împart unii cu alții... naționaliștii tăi. Revoluționarii tăi. În jungla dintre dealuri. Într-o zi, totul o să fie la comun – chiar și soții. Asta-ți dorești? Vrei să ajungeți să împărțiți bărbații și să treceți femeile de la unul la altul? Vrei să mă culc cu toată lumea?

Se bucură de șocul ei, de durerea din priviri. El chiar nu avea nicio idee despre cum erau rebelii de fapt. Vorbea doar despre ce auzea printre soldați. Probabil că era doar propaganda cu care erau îndoctrinați de sus, dar, pentru moment, el nu dorea decât să treacă peste. Voia să fie malițios, fără să știe cu adevărat de ce.

Birago nu avea niciun alt tovarăș în baracă. Se pregătea întotdeauna singur pentru întâlnirile cu Thu, fără să glumească cu nimeni. Nimeni nu-l bătea amical pe spate. Nimeni nu-l înghiontea în umăr și nu-i fura uleiul de păr. La întâlnirile cu Thu, purta haine civile – un costum de mătase și cravată – și își dădea cu apă de colonie cu miros de iasomie. Ofițerul superior se uita la el și spunea: *„Très chic. Très feminine.*[18] Cred că-ți place să fii în centrul atenției, *n'est-ce pas*?"[19]

Bărbații din batalion își luau neveste. Lui îi era rușine să fie unul dintre ei. La fel ca și faptul că stricase o păpușă, era un secret pe care avea să-l ducă cu el în mormânt. Nu era pentru urechile lui Thu – castitatea lui viguroasă, felul în care cosea nasturii de la cămășile celorlalți soldați în timp ce ei îi dădeau târcoale, gata să-l atace, printre altele. Faptul că atunci când încercase să se apere se alesese cu ochii vineți, cu tăieturi și vânătăi. Încercase să se plângă la căpitan.

— Ești *comme tous les africains*[20] îi spusese căpitanul. Te plângi prea mult, aștepți prea mult de la viață. Ideea *ta* despre armată nu se

[18] Foarte șic, foarte feminin (în lb. franceză în original, n.tr.).
[19] Nu-i așa? (în lb. franceză în original, n.tr.).
[20] Ca toți africanii (în lb. franceză în original, n.tr.).

potrivește cu *réalité*[21] din serviciul militar și trebuie să te obișnuiești cu asta. *Tu as*[22] probleme, dar probabil că le cauți cu lumânarea. Băieții nu fac decât să se joace cu tine.

În retrospectivă, se gândea acum că Thu adusese vorba despre politică dinadins, ca să stârnească o ceartă, ca să poată să țină următorul discurs.

— Lipsa ta de ingeniozitate, Birago. Lipsa ta de inteligență. Nu te gândești la lucruri. Nu ai resurse interioare. Tu trăiești pentru clipa prezentă. De asta nu vei putea niciodată să-ți modelezi viața așa cum vrei. Mă asculți? Asta te împiedică să obții lucrurile pe care le dorești: ignoranța, slăbiciunea, frivolitatea.

Folosea cuvinte de cinci dolari, cum zicea mama lui, și cu ce scop? Ca să demonstreze că era mai inteligentă? Ca să-l facă să se simtă mai puțin bărbat? Ca să-l forțeze într-un colț, ca un adversar la box?

— Faptul că mă analizezi te face să te simți mai deșteaptă decât mine, femeie?

— Ești nepăsător, Birago, spuse ea.

— Da, femeie. Sunt, spuse el. Și mândru că nu am griji.

— Infantil.

— Inocent.

— Știi cât de mulți au plecat deja? Câți recruți luptă deja alături de naționaliști? Și-au făcut în munți tabere pentru rebeli. Ai ajunge mai departe în viață dacă ai deschide ochii.

— Poate că sunt inocent. Dar sunt mai bun decât cei cărora le pasă prea mult. Sau cărora nu le pasă deloc.

— Crezi că știi foarte multe. De fapt, ce anume știi?

Închise ochii și se așeză în fața lui în timp ce el număra secundele, cinci, șase, șapte, înainte să deschidă ochii din nou, tremurând toată de furie.

— *Glumeam,* zise el, încercând să salveze situația.

O noapte împreună. Șansa de a-i atinge sânii, obraznici precum perele. Ea îl ignoră.

— Îți place cum cânt, nu-i așa?

---

[21] Realitatea (în lb. franceză în original, n.tr.).
[22] Tu ai (în lb. franceză în original, n.tr.).

Întinse mâna către brațul ei. Ea își trase mâna.

În cele din urmă se ridică, evitându-i privirea și uitându-se la scândurile verandei. Își luă încălțările și, fără să se uite în urmă, intră în casă.

— *Glumeam* doar, strigă el.

Timp de două săptămâni, îl împinsese de fiecare dată când punea mâna pe ea. El știa un secret. Bluza roșie ca o pată de sânge din ziua în care se întâlniseră. Ea își ascunsese brațele, cicatricele ca niște tăieturi de pe încheieturi. Se plimbaseră evitând frunzele de palmier, ascuțite ca o lamă ascunsă în nisip.

Cu o inocență pe care o aveau doar copiii și cei permanent loviți, ea îi mărturisise secretul său.

— Ai suferit vreodată atât de tare încât să-ți dorești să mori?

El îi răspunsese ceea ce crezuse că ar fi vrut ea să audă. Se gândise că ea se referise la o suferință a inimii și încuviințase. Îi spusese că înțelegea.

Ea însă își scuturase capul. Îi explicase că bărbatul care conducea bordelul o bătea atât de tare, încât abia mai putea merge.

— Fizic, am suferit enorm. Așa că am încercat să mă sinucid. Nu este ironic? Dar m-am ridicat și am fugit. „Cei bogați își vând animalele. Cei săraci își vând copiii." Râse. Doar ochii ei strigau: „Salvează-mă! Salvează-mă!" Aveam unsprezece ani.

El îi spusese că este boxer.

Se uită în jurul ringului improvizat, la lămpile cu gaz, la spectatorii tot mai numeroși. În ultima vreme, boxase doar datorită ei. Pentru bucuria de pe buzele ei, nu pentru ring. Nu pentru lumini. Pentru buzele ei pe pielea lui. Nu pentru public, ci doar pentru ea.

În ultima vreme, o făcuse în ciuda înfrângerilor, boxase pentru ea, datorită ei, numai pentru ea, pentru felul în care îi săruta articulațiile chiar și atunci când pierdea. Pentru felul în care îi admira ea robustețea. Dar acum avea să renunțe dacă era nevoit și dorea ca femeia lui să fie de acord cu el. Să-l înțeleagă. Tot ce voia era ca ea să închidă ochii, pentru că-și dorea și să o păstreze, și să se retragă ca un învingător. Voia să aibă totul. Și de ce nu? Era dispus să fie bărbat. Voia doar ca ea să-i fie alături. Până acum, o lăsase să păstreze

bucăţica aceea de gelatină. Înfăşurată în hârtie. Pusă pe un lanţ. Îi arătase că putea fi îmblânzit. Poate că se jucase cu ea. Era ca şi cum nu mai fusese încercat până atunci. Poate că n-o iubise niciodată. Poate că nu avea să fie niciodată încercat.

În ring, două lucruri ţi se puteau întâmpla. Ori deveneai mai agil, ori îngheţai. Acuitatea ţinea de frică. Frica putea să-ţi fie prietenă, pentru că toate simţurile tale se ascuţeau ca lama de cuţit. Le şlefuia până deveneau tăioase. Pe de altă parte, se putea întâmpla şi opusul. Puteai să te pierzi. Puteai să te ambalezi atât de tare dintr-un motiv sau altul, încât să nu mai ştii încotro s-o apuci. Asta îţi făceau femeile dacă le lăsai. Ori frica, ori grijile. Birago nu avea s-o lase pe Thu să-l transforme astfel. Dacă învăţase ceva boxând, era că frica te făcea mai ager, iar grija te paraliza.

Însă încâlceala neplăcută a ambiţiei lui era cumva amestecată cu dorinţa. Sau cu dragostea. Fusese vreodată îndrăgostit? Nu era sigur. Aşa că nu ştia dacă putea recunoaşte asta atunci când se întâmpla. O fată căreia îi plăcea să-şi dea aere în viaţă, care însă nu avea, ca şi el, nimic care s-o protejeze de necazurile vieţii. El nu avea decât bocancii negri. Şi pumnii. Nu fusese niciodată bun la ceva. Dar poate că avea să se priceapă la a trăi o viaţă mai bună.

Lupta asta avea să decidă totul. Dacă învingea, urma să continue să lupte. Dacă pierdea, avea să încerce să obţină toate lucrurile bune.

— Nu vreau să ies din luptă ca un ratat, mormăi el.

Asta însemna să-şi ia bucăţica de gelatină înapoi şi să o aşeze acolo unde îi era locul. Însemna să fie bărbat.

— Ce spui, Birago? Intră şi ea în ring şi adăugă: Tu nu ştii cu adevărat ce înseamnă să fii ratat. Să faci o greşeală care rămâne. Să dai cu adevărat greş. Ştii cum este asta?

— Şi mai ratat decât sunt deja. O să renunţ, Thu.

Oamenii priveau un bărbat şi o femeie care se certau într-un ring de box dintr-un luminiş din junglă, cu o lumină îndreptată spre ei.

Ea se uită la el de parcă tocmai primise o lovitură puternică.

— În fine, ce-ţi pasă ţie?

Ochii ei reflectau două imagini diferite ale lui însuşi: Birago-soldatul şi Birago-boxerul. Birago – într-o uniformă neîngrijită, Birago – cu pielea neagră sclipind. Birago – recrutul, Birago – cu pieptul gol.

— Dovedește-mi dragostea ta, îi șopti ea la ureche. Arată-mi.

El dădu din cap, nu pentru că-i păsa, ci ca să scape de ea.

Femeile pregătiseră bucăți de betel pentru bărbați și le rulau acum în hârtie de țigară, aprinzându-le apoi, în timp ce un băiat stătea în vârful unui palmier, uitându-se după soldați. Un bărbat cu voce puternică și cu un lanț în loc de curea făcea pariuri, iar mulțimea agitată aștepta să înceapă meciul, scandând nu numele celor doi boxeri, ci pe cel al orașelor din care veneau aceștia.

— Sai-gon, Sai-gon.

— Hai-Phong, Hai-Phong.

Lupta începu. Fără mănuși.

Poc, o dreaptă, apoi o stângă, apoi o dreaptă. O dreaptă, apoi o stângă, încă o dreaptă. Birago mai lovi de două ori. Pe celălalt îl chema Jack Lee. Se clătina deja pe picioare. Sudoarea lui Jack Lee mirosea a lemn de santal, iar părul din ceafă reflecta lumina lămpilor cu gaz din palmieri.

Păpușa plutea în spatele umărului drept al lui Lee. Birago o auzi râzând, apoi văzu pulpa albă a fructului de rambutan căzându-i lui Lee din gură. Lui Birago îi tremurau picioarele. Meciul de box se transformă într-o încăierare.

Birago lovi, dar rată. Lee îl surprinse cu un croșeu de stânga greu.

În runda următoare, Birago începu cu o combinație. De când pornise seria înfrângerilor, Birago slăbise puțin forța loviturilor, știa asta. Păpușa stricată plutea în câmpul său vizual și ar fi vrut s-o lovească și pe aceasta, însă o parte din el își dorea, pur și simplu, să renunțe la luptă.

Adversarul său nu voia să stea nemișcat în fața lui, să aștepte să fie lovit. Birago eșuă din nou cu un croșeu de stânga. Mulțimea chicoti; cineva aruncă un mango, care ricoșă din corzi și se lovi de brațul lui Birago.

Însă Birago învăța ceva din fiecare luptă. De exemplu, cum se putea prăbuși trupul. Sau cum se mișca înspre suferință.

În seara aceea însă, ceva aștepta, o putere diferită, ca o dojană. Avea de-a face cu fructul de mango, cu felul cum îi izbise pielea, și putea vedea asta printre scuipături și sânge, îl luă de jos, nu pentru Thu, ci pentru că știa – cumva – că nu avea să mai coasă niciun

afurisit de nasture la barăci.

Adversarul lui încercă un croşeu. Plin de o forţă nou descoperită, de senzaţia pe care o ai atunci când nu eşti în apele tale şi te întâlneşti pe stradă cu un vechi prieten, căpătând curaj din curajul lui, Birago îl lovi în plin cu dreapta. Mulţimea strigă. Apoi Lee reuşi o lovitură de dreapta şi un croşeu în coastele sale. Birago îl lovi pe adversarul său. Lee se retrase.

Lee îi aplica acum lovituri scurte. O combinaţie unu-doi bună. O lovitură dublă. Birago pară trei lovituri cu dreapta.

Lee se dădu din nou înapoi.

Birago îl nimeri cu o stângă. Lee încerca să lovească, dar loviturile erau prea scurte.

Se clătina.

Mulţimea striga „Birago". Lee încercă o combinaţie de trei lovituri.

Birago se învârti către cercul de spectatori şi, când îşi recapătă echilibrul, Lee îl nimeri cu o stângă direct în barbă.

Acum, mulţimea striga „Lee, Lee!"

Lovitură dublă. O stângă îi dădu lui Lee capul pe spate. Sângele îi curgea de sub ochi. Se clătina pe picioare.

Încă mai schimbau lovituri când Lee se prăbuşi.

După luptă, Birago tânjea după un duş. Îl ardea pielea. În timpul meciului, ar fi putut să zboare până la stele şi înapoi. Acum însă, tot ce voia era să spele transpiraţia care-i înţepa pielea. Câştigase şi, în mod ironic, acum, că lupta se terminase, îi păsa deodată mult mai puţin dacă mai boxa sau nu. Voia doar să se spele şi să uite.

Capitolul 25

— Nu încă o blestemată de fantomă. Ce-ai mai făcut de data asta, Dong? Ai lăsat niște terci și ceva nectar de fructe pe prag și fereastra din față întredeschisă?

Ciocănitul îl smulsese pe Georges-Minh de lângă râul pe care îl visa. Ciocănitul deveni insistent.

— Să mă duc eu să deschid, dragă?

Dong se rostogoli, acoperindu-și capul cu pătura.

— Du-te. Du-te odată, mormăi ea.

El își trase halatul pe el. Ce era greșit dacă își dorea puțin respect? Georges-Minh mai făcuse trei „experimente" în aripa farmaceutică a vilei, fiecare mai letal decât cel dinainte. În momente ca acesta, să-și otrăvească propria familie nu părea o idee chiar atât de rea.

Îi chiorăia stomacul. Mirosul de orez ars încă plutea în aer – dacă se străduia, putea încă să vadă, chiar sub tavan, fumul dulceag în straturi. La cină, ea arsese fundul oalei cu orez. Cum era posibil ca – de când rămăsese însărcinată – să fi uitat cum se gătește orezul? Până și el știa să gătească orez. Deși restul cinei fusese, ce-i drept, comestibil, se supărase ca un copil și refuzase să mai mănânce. Plecase flămând la culcare, iar acum era lihnit.

— Vin acum.

Deschise ușa și văzu un bărbat având pe față cicatrice ce-i traversau pomeții.

Pe măsură ce se trezea, Georges-Minh îl recunoscu pe soldatul pe care-l avertizase ceva mai devreme. Și apoi realiză. Era același bărbat, soldatul pe care îl văzuse de câteva ori la garnizoană cu Janvier.

— Veniți repede, spuse acesta. Locotenentul Janvier trage să moară.

Merseră cu mașina la garnizoană, iar bărbatul pe nume Birago îi povesti că Janvier mâncase o cină copioasă, cu rață și vin roșu, după care plecase la culcare și se trezise cu dureri în piept.

— Ca un infarct. Mi-e teamă. Nu arată prea bine.

— E norocos că ești prietenul lui.

— Ar trebui să ne grăbim.

— E norocos că ai fost acolo.

Georges-Minh conducea cât de repede putea, discutând lejer pentru a-l face pe Birago să se calmeze.

— Nu poţi face foarte mult când cineva nu vrea să îşi îmbunătăţească dieta. Îi tot spun asta.

Îl rugă pe Birago să-i povestească despre cum se cunoscuseră. Îi ceru detalii, pentru a-i distrage atenţia.

— L-am cunoscut pentru că am fost singurul care a ţinut în mână o pasăre. Am găsit o pasăre stupidă în cuşeta lui.

Uneori, Birago îşi dorea să fi omorât pasărea aceea. O prinsese şi, în loc s-o omoare, o ţinuse în căuşul palmelor. Urcase pe puntea superioară – având încă în palme pasărea care lovea cu ciocul, încercând să se elibereze – şi îşi desfăcuse palmele, iar pasărea zburase direct în faţa locotenent-colonelului Janvier, pe care Birago nu-l remarcase stând la tribord, lângă lanţurile ancorei. Locotenent-colonelul Janvier era cel mai important om de pe navă, având-i pe toţi sub comandă.

— Ah, exact ca un magician! pufnise colonelul în râs.

— Nu ştiu de ce mă simpatizează. E tot ce mi-a trecut prin minte.

Birago rămase tăcut tot restul drumului, care nu fu foarte lung, privind peisajul întunecat, nimicul orb.

Colonelul era palid şi gemea când ajunseră la el.

— O să mor? întrebă el de pe podea, ridicând privirea spre ei ca un băieţel speriat.

Georges-Minh îl consultă şi îi luă pulsul, care bătea regulat şi puternic.

— Gazele din intestine pot să pară mai rele decât moartea. Puneţi sub limbă pastila asta. Gata. Şi ar trebui să mai lăsaţi rana, ceea ce v-am spus de la bun început. Poate că acum o să mă ascultaţi.

Janvier gemu şi se întoarse pe o parte, trăgându-şi genunchii la piept. Georges-Minh îi îndepărtă de pe frunte firele de păr ude de transpiraţie, spunându-i lui Birago să aducă o pernă pe care s-o aşeze sub capul locotenentului.

Partea a patra

Fantoma

Capitolul 26

Mai și Thu chemară o ricșă pentru a pătrunde în haosul din Cholon și se strecurară pe străzi.

— Nouă nu ne ajunge mâncarea și tu vrei să mergem la o ghicitoare? o acuză Thu. Cum ai de gând să plătești?

Mai luase trupul strivit al băiatului în patul ei. Luase cu ea banii pe care îi ținea sub vaza din camera din față. Fusese distrusă din cauza morții lui.

Copiii evitaseră camera și se aciuaseră pe lângă Thu și Mătușica Nebună. Mama lor era posedată, alunecând încet pe panta nebuniei așa cum aluneci într-un canal cu apă cu o piatră legată de gât, iar piatra era băiatul ei.

Lăsă pierderea să rămână lângă ea. O mângâie, o ținu în brațe, plânse la baza gâtului ei. Khieu nu mai venise de la nașterea bebelușului, așa că ea avea să facă tot posibilul pentru ca el să nu poată jeli moartea fiului lor. Thu și Mătușica Nebună se certaseră dincolo de ușa închisă dacă Khieu avea sau nu dreptul să afle despre accident și dacă trebuiau să meargă pe străzi ca să-l găsească.

Nu avea să-l mai lase pe Khieu să fure banii ca până atunci. Tot ce avea ascuns sub vaza din camera din față fusese înghesuit între ea și cadavru. Realizase că iubirea era sacrificiu, reprezentând ceea ce erai dispus să accepți, dar asta nu însemna că trebuia să o iroseşti pe un bărbat. Era povara femeii să nu spună ceea ce gândea. Asta era măsura iubirii, câmpia și jungla acesteia, cât erai dispus să suferi pentru ea și felul în care sufereai – dar nu puteai să măsori puterea în felul acesta pentru un bărbat. Pentru un copil, da. Oh, da.

Doar ea merita sângele binecuvântat al băiatului, cearșafurile îmbibate cu acesta, muștele care se adunau, suferința privilegiată a mirosului lui.

— Îl omor pe Khieu dacă vine, strigă Mai, chiar în clipa în care pune piciorul în casă.

Asta să fie dreptatea poetică universală.

Câteva zile mai târziu, spălară trupul fiului ei și-l îngropară. Dar când ieși din camera ei, descoperi ceea ce credea deja, și anume că

suferința ei fusese cu un scop, că acea cupă a durerii nu mai era plină doar cu pierderi, ci și cu ceva sfânt, binecuvântat. Era o ordine cosmică a lucrurilor în acel haos, precum alinierea stelelor.

Mobila din magazinul prezicătoarei – o masă joasă, o lampă cu ulei, o plasă de țânțari, o saltea rulată – contrasta cu tablourile scumpe care împodobeau pereții, cu membrii familiei regale pe hârtie din frunze de bambus, peisaje montane realizate în vopsea vegetală sau alte asemenea capodopere în culori țipătoare. Thu rămase în ușă, legănându-l pe Cong pe șoldul ei. Copilul se agita, febril și iritat. O femeie bătrână stătea ghemuită lângă niște rulouri de trestie-de-zahăr uscată.

Praful se adunase pe scândurile depărtate ale podelei, printre care se putea vedea pământul de dedesubt, în timp ce șobolanii rodeau mormanele de mango putrezit. Lângă femeie, un cufăr de lemn.

Mai îngenunche. Se plecă în semn de respect.

— Este copilașul meu, zise ea arătând spre ușă.

Apoi îi explică femeii totul, povestindu-i despre tatăl ei alcoolic, despre mama ei, care se sinucisese, despre fantoma răzbunătoare care devenise. Prezicătoarea avea nevoie să știe dacă mama lui Mai voia să se răzbune pe familia ei.

— Unde e soțul tău? o iscodi ghicitoarea.

— Soțul meu? Eu cred că e vorba despre posedare.

Femeia bătrână ridică încet capacul cufărului. Scoase un sac de nisip și o hartă, pe care le întinse pe podea.

— Vrei să spui azi? zise ea. La muncă.

— Te costă cinci baht ca să-ți spun dacă e în siguranță. Zece baht dacă vrei să-ți spun exact unde se află.

Așteptă. Ochii ei erau de un albastru-închis, puțin lăptoși.

Mai răspunse băgând mâna în geantă – venise totuși până acolo –, dar dădu din cap în timp ce îi întindea monedele.

Mai știa că nu avea nevoie să o roage pe bătrână să ghicească ceva – știa și singură răspunsul: era cu portugheza lui, undeva în Saigon, pierzând vremea prin vreun bordel. Dacă ar fi avut chef de muncă de teren, ar fi putut găsi și singură adresa. Circulau o grămadă de zvonuri. Era suficient să aleagă unul dintr-un noian.

Bătrâna aruncă o mână de nisip pe hartă. Studie modelul în care se

așternu acesta. Stând pe vine, dădu ocol hârtiei, uitându-se la tiparul nisipului din diferite unghiuri. Într-un târziu, bătu cu palma pe hârtie, făcând nisipul să sară.

— Ținuturile Muntoase Centrale, zise ea. Dak Lak.

— Dak Lak?

— Unde sunt oamenii pădurii.

— Cine sunt oamenii pădurii?

— Monștrii de pe tronsonul verde, arătă ea către locul în care nisipul se adunase ca un râuleț. O iei pe mare, apoi traversezi pe pământ. Trebuie să fie undeva pe aici, unde bețele montaniarzilor se bat unele de altele ca să comunice cu zeii.

— Pentru ce?

Chiar și Thu se uită ciudat din locul unde aștepta, în pragul ușii.

— Ia un cuțit. Femeia scoase o hartă nouă și desenă un „x". Înainte să spui numele lui, aruncă-l în vânt. Poți lua cuțitul ăsta pentru numai douăzeci de baht. E o afacere tare bună: o să te îndrume.

Înfășură mâna lui Mai pe mânerul de bambus al cuțitului. Drept răspuns la întrebarea din ochii lui Mai, adăugă:

— Ascultă cu atenție, ascultă din nou. Aruncă acest cuțit în vânt. Rostește-i numele înainte să atingă cuțitul pământul. Acolo unde cade, pune-l așa în pământ. Înfigi cuțitul în burta pământului. Acolo unde cade umbra, o umbră strâmbă, unde lumina soarelui stă în echilibru cu întunericul, îți vei găsi soțul prin apropiere.

— Ascultă, am pierdut deja un fiu. Nu vreau să-mi pierd și bebelușul. Thu, adu-l pe Cong aici, ordonă Mai. De asta am venit aici, nici măcar nu l-ai văzut. Thu, vino aici.

— Știu. Găsește-l pe soțul tău. Bebelușul tău are nevoie de el.

Mai înghiți în sec cu greu.

— Dar de unde o să știu unde să caut dacă se ascunde? spuse Mai, întinzând mâna după și mai mulți bani, știind că va trebui să o roage pe Thu să mai adauge apă în supa de diseară. Cum? O să... apară, pur și simplu? întrebă ea.

— Trebuie să sapi, răspunse prezicătoarea, de parcă ar fi fost și ea la fel de încurcată și de nedumerită, punând întrebări oricui se îndoia de răspunsurile ei.

Își scutură capul.

— Să caut un cadavru?

În timp ce plătea cuțitul, Mai nu se putea gândi decât la fiul ei mort, la hainele lui și la încălțările lui însângerate. Nici chiar atunci când trupul lui înțepenise ea nu avusese puterea să-l lase să plece. Nu era genul de femeie care să renunțe.

— Știu că trăiește.

— Cine merge cu tine? o întrebă bătrâna.

— Sora mea. Mai privi spre ușă. O să vină cu mine dacă ne hotărâm să mergem.

— Ce vrei să spui cu *dacă* vă hotărâți? răspunse femeia apăsat. *Trebuie* să mergeți. Dacă nu, bebelușul tău o să moară.

Capitolul 27

— De ce n-o faci tu? zise Bao.

Costumul cel mai bun al lui Phuc îi atârna pe umeri. Unghiile lui, tăiate scurt și pilite, ieșeau de sub mânecile prea lungi și lucioase de atâta purtat. De pe bicicleta sprijinită de peretele florăriei curgeau picăturile de ploaie, ca și din carcasa pipei, aflată în mâna lui.

— Cânți abia diseară.

— Trebuie să aranjăm. Să repetăm.

Bao dădu din cap spre Mimi, care stătea în spatele lui în bucătărie, cu un castron de tăieței aburinzi în față

— E ajunul Crăciunului, șopti el. Cum ai reușit să faci rost de spectacolul ăsta?

— Tipul care venea de obicei a făcut toxiinfecție alimentară.

— Du-te, dacă ai de gând să pleci. Mimi îi privea încruntată din ușă, iar aburul se ridica din farfuria pe care o ținea în palme. Mai văzuse în ochii ei sfidarea asta. Am turnat deja sosul. Ridică farfuria. Acum o să se înmoaie, dar ce-ți pasă ție?

Phuc aștepta în ușă disperat.

— E o favoare personală pentru un prieten al lui Khieu. Are bani norocoși pentru copii.

Mimi trântea lucrurile prin bucătărie.

— Tu ai vrut să sărbătorim Crăciunul. Eu nici măcar nu-i văd rostul.

— Ascultă, zise Phuc, n-am mai cântat niciodată împreună. Dacă mă vor plăcea, am putea ajunge undeva. Scoase din cutia din spate a bicicletei un pachet învelit în hârtie maronie. Dacă nu era repetiția, făceam chiar eu livrarea.

— Credeam că-i urăști pe francezi.

Bao se sprijini de tocul ușii.

— Banii sunt bani. Te rog!

Capitolul 28

Când începu travaliul lui Dong, la trei dimineața, Georges-Minh era preocupat cu complotul otrăvii. Atât de mult, încât nici nu-l auzi pe Khieu intrând pe furiș în biroul său ca să fure fiolele cu toxina.

Nimic nu-i avertizase pe Georges-Minh și pe soția lui că sarcina ei avea să avanseze altfel decât în mod obișnuit. Dong trebuia să rămână însărcinată pe toată durata unei sarcini tipice. Răul de dimineață, poftele, aversiunea față de mirosurile puternice și chinurile aveau să ducă la o naștere cu un nivel corespunzător de durere.

— Georges-Minh, strigă ea cu câteva ore înainte ca el să strecoare otrava în coniacul colonelului.

Stătea în baie, aplecată, cu o mână pe șale. Era posibil să fie un travaliu adevărat cu două luni mai devreme? El alergă în camera mamei ei și o trezi.

Mama înmuie rădăcini în ceaiul de ghimbir pentru Dong.

Khieu insistase ca Georges-Minh să-l otrăvească pe colonel în ajunul Crăciunului, fiindcă toată lumea avea să fie mult prea ocupată cu festivitățile ca să mai observe ce se întâmplă; apoi avea să fie prea târziu. Părea o presupunere logică.

În timp ce soția lui Georges-Minh țipa și, între două contracții, se concentra cât putea de bine ca să respire adânc, un cântăreț la flaut destul de cunoscut venise să bată la ușa lui Phuc.

În decursul aceleiași ore, Phuc cerșea o favoare.

Bao mânca tăieței lui Mimi. Apoi luă un motociclu și livră pachetul în hârtie maronie cu banii norocoși pentru copii.

La momentul potrivit, pachetul ajunse la doi bucătari, care amestecară *Datura* în oala cu *coq au vin* pentru soldați.

Georges-Minh merse acasă la locotenent-colonelul Janvier ca să joace cărți.

La popotă, cineva împodobise o plantă de jad. Decorațiuni din folie de aluminiu și panglici făcute de mână formau cuvintele, Joyeux Noël", înveselind garnizoana. Doi soldați flămânzi se așezară să mănânce: usturoi și zbârdogi, morcovi glazurați cu pătrunjel, un sos

bogat cafeniu făcut din sânge de pui. Nu tuturor soldaților le plăcea varza de Bruxelles, așa că o împingeau la marginea farfuriei. Unii o mâncau sârguincioși și manierați. Alții se aplecau febril asupra farfuriei, devorând mâncarea.

Un soldat se ridică în picioare apucându-se cu mâinile de burtă, apoi se împletici până la toaletă, legănându-se și căzând într-o băltoacă de vomă. Ceilalți soldați căzură unul câte unul, ținându-se cu toții de burtă. Se zvârcoleau pe podea, gemând și scuipând sânge.

În timp ce soldații se zbăteau pe podeaua garnizoanei, din vilă se auziră două strigăte, o pereche de țipete ascuțite ca o lamă.

Georges-Minh, aflat în altă casă cu locotenent-colonelul Janvier și cu soldatul de artilerie Birago, era deja terminat de emoții, privindu-i pe cei doi bând și jucând cărți și întrebându-se când trebuia să strecoare otrava în paharele lor și cum anume s-o facă.

Doctorul și colonelul jucau cărți o dată pe săptămână, numai că în seara aceea Birago se afla și el în biroul colonelului.

— Pregătește-ne ceva de băut, îi spuse colonelul lui Birago, care se supuse dând scurt din cap și îndreptându-se imediat spre bucătărie.

Birago părea umilit. Era ceva în felul în care se întorcea, în care își ținea umerii.

Doamne, cum putea Georges-Minh să-l omoare, să mânjească pereții cu sângele lui? Când Khieu avea să-l întrebe de ce nu o făcuse, de ce grupul lor nu era menționat în ziar, Georges-Minh avea să-l privească în ochiul lui verde și să-i spună că nici măcar el n-ar fi putut s-o facă dacă ar fi fost acolo. Prietenul său era pătimaș, avea convingeri profunde, dar, Doamne, nu gândea tocmai limpede. Să mânjească pereții cu sângele unuia ca Birago? Ce era ăsta? Teatru? Emoțiile lui Khieu erau precum un cal care trăgea logica de sfoară în urma lui.

În timp ce Georges-Minh aștepta băutura în biblioteca vastă și frumos mobilată a locotenent-colonelului Janvier, bărbatul mai în vârstă luă sabia de scrimă și începu să o fluture în aer în fața rafturilor cu cărți, înfigând vârful în cotorul volumelor de Byron și Proust. Birago se întoarse cu băuturile pe tavă. Georges-Minh se sprijini de spătarul scaunului și, încercând să se comporte firesc, sorbi recunoscător din coniac. Avea o nevoie disperată de ceva care să-l

calmeze. Încercă să respire adânc. Încercă să-şi încordeze muşchii de la picioare şi să-i relaxeze.

Ascunsese otrava în buzunarul din faţă, ţinând mâna asudată deasupra. Îşi dădu seama că, dacă nu-i dădea drumul, risca să întărească praful, care apoi n-ar mai fi ieşit din plic când încerca să-l presare. Luă repede mâna de pe plic şi scoase degetele din buzunar. Iuţeala mişcării îl făcu pe colonel să privească spre el.

Se forţă să se calmeze, să încrucişeze picioarele şi să se relaxeze în scaun. Luă încă o gură din pahar, dar din greşeală termină toată băutura. Cum putea să le distragă atenţia celor doi? Nu se gândise atât de departe... Puteau să joace mima şi să închidă ochii? Oare îi putea face să danseze? Vederea îi devenea tulbure. Trebuia să bea mai puţin. Nu se simţea normal. Parcă ieşea din propriul trup.

Trebuia să ţină minte că ceea ce făcea era corect şi adevărat.

Furia fără acţiune era demoralizantă.

Trebuia să treacă la fapte. Trebuia să se gândească numai la ce era de făcut.

Birago duse tava înapoi în bucătărie şi o aruncă în chiuvetă. Zgomotul făcu să amorţească muşchii mai mici din trupul lui Georges-Minh, de parcă ar fi stat prea mult în frig. Putea să mişte muşchii mai mari, dar cei pentru aprinderea ţigării, de exemplu, nu mai funcţionau. Puse bricheta în faţa lui Birago, care revenise din bucătărie. Din fericire, Janvier era prea ocupat cu sabia ca să observe că Georges-Minh tremura.

Se învoise să ucidă doar unul, nu doi. Înţelegerea cădea.

— Eşti însurat, nu-i aşa?

Georges-Minh aprobă din cap.

— Îţi place să mai calci pe alături?

Georges-Minh râse ca să-şi mascheze îngrijorarea.

— Hai şi tu, Birago. Îţi plac femeile, spune-ne câte ceva despre a ta. Janvier dădu din mână spre bărbatul de culoare, invitându-l să ia loc. Pune-ţi ceva de băut.

Dacă emoţiile aveau să-l dea de gol pe Georges-Minh? Dacă îi găseau otrava în buzunar? Dacă-l prindeau, ce avea să se întâmple cu Dong?

Îmi plac femeile voluptuoase, zise Birago, mimând sânii cu

mâinile.

Janvier râse.

Georges-Minh putea să fugă, dar o altă parte din el știa că, dacă fugea, nu se mai putea opri. Să se înfigă pe picioare, să lovească de acolo de unde era, să se concentreze, să se autoconvingă de faptul că Janvier era doar un robot – doar așa avea să reușească. Să toarne conținutul unui plic în lichidul din pahar era doar o mișcare afurisită, pentru numele lui Dumnezeu, ca și cum ar fi făcut din mână la plecare sau și-ar fi ridicat pălăria.

— Dar ție? Janvier îl împunse cu vârful sabiei.

— Cele mici. Făcu din ochi. Mai mult decât un pahar cu șampanie e risipă, cum se spune.

— Propun un toast, spuse Janvier, ridicând paharul. Pentru femei.

— Pentru femei, zise Birago.

— Femei, spuse Georges-Minh.

— Majoritatea vietnamezilor nu sunt ca tine, zise colonelul.

Avea cămașa udă de transpirație. Puse sabia jos.

Venind din partea lui Janvier, nu prea suna ca un compliment.

— Am fost educat la Paris.

Doctorul, Birago și colonelul jucau cărți și beau, iar Georges-Minh juca și știa că, dacă îi putea face pe colonel și pe Birago să mai bea unul și încă unul, putea pune otrava cu mai multă ușurință. Să-i îmbete. Partea ironică era că sfatul medical al lui Georges-Minh pentru colonel fusese să reducă alcoolul. Oare colonelul avea să remarce lipsa de admonestări a lui Georges-Minh? Nu. Oamenii de genul său erau mai mult decât bucuroși să bea în plus față de cât era recomandat.

Colonelul amestecă pachetul de cărți.

— Un franc ridicat din drum ne aduce mai multă satisfacție decât o sută pentru care am muncit, *n'est-ce pas?*

Colonelul încerca să-l bage sub masă pe Georges-Minh cu băutura. Georges-Minh se prefăcea că bea la fel de mult ca el, turnând însă din pahar în ghiveciul de lângă biroul colonelului. Planta era mare și suportul se afla la vreo treizeci de centimetri distanță de coapsa lui Georges-Minh; nu plănuise locurile la masă, dar turnarea băuturii între două sorbituri prefăcute mersese atât de bine, încât doctorul

îndrăznea să spere câte o clipă că planul era menit să fie îndeplinit.

Dincolo de fereastră, se auzea zumzăitul ritmic al greierilor. Uneori, oamenii știau, în momentele de adevăr, de ce erau în stare și ce îi putea omorî. Brusc, Georges-Minh își dădu seama că până atunci jucase rolul ucigașului, al complotistului, al spionului. Înțelegea acum că nu era nevoie să se prefacă. O parte din el îl ura cu adevărat pe omul din față. Îi curgea sânge în interiorul gurii de unde mușcase.

Cu cât Georges-Minh aștepta mai mult, cu atât așteptarea devenea mai grea. Trebuia să acționeze. Se aplecă în față și aruncă francii pe masă.

Niciunul nu voia să i-o ia altul înainte, așa că băură imediat alte pahare. Sticla de coniac fusese de mult adusă în birou și se împărțise și gheața.

Birago și colonelul cântau de jumătate de oră cântece pe care le cunoșteau doar ei.

Singura reacție, în ceea ce-l privea pe Birago, era că devenea o altă persoană. Numai un monstru putea să omoare un om nevinovat. Dacă lăsa ușa deschisă fie și pentru o singură clipă, însemna că trebuia să iasă din el însuși și să devină un monstru. Nu trebuia să mai gândească. Doar să acționeze. Cei doi se legănau, dând în răstimpuri peste masă.

Ușa avea să fie întredeschisă într-o clipă.

— Trebuie să merg la toaletă, zise Georges-Minh. Hei, sticla e goală. O să iau alta.

Întinzându-se după sticla goală, ascunzând paharele de ochii lor, turnă otrava înăuntru.

— Norocul își ia înfățișare de geniu, domnilor, dar e doar noroc, spuse el.

Locotenent-colonelul Janvier ridicase miza, punând încă douăzeci de franci pe masă, gândindu-se la fiicele lui din Franța care urmau să intre la facultate. Era nedrept că pierduse atât mult din creșterea lor. Tatăl lui, care trăia într-un azil în Provence, le vedea tot timpul. Viața era un râu care curgea repede la vale. Nu puteai decât să surprinzi mici momente din curgerea lui.

Georges-Minh îi privi cum vomau. Le privi ochii. Georges-Minh se prefăcu și el bolnav, de teamă ca nu cumva colonelul să scoată un

pistol și să-l împuște. Ochii furioși deveniră speriați, apoi goi: prea slăbiți ca să mai lupte, bărbații se zbăteau acum pe podea, amintindu-i lui Georges-Minh de peștișori.

După ce muriră, scrise un bilet și îl lăsă pe birou. Se gândi la cele scrise, apoi se răzgândi și puse hârtia sub mâna colonelului.

Dacă avea să se creadă că Janvier îl omorâse pe Birago din pricina rușinii că aveau o aventură, atunci fapta lui Georges-Minh era și revoluționară.

Capitolul 29

Georges-Minh încremeni. Lavoarele răsturnate, sângele, carnajul cearşafurilor. Iar Dong era încovrigată în patul strâmb, privind în gol spre perete. Soacra lui stătea în colţul camerei, dând din cap cu ochii închişi, sâsâind la Dong să-şi ia copilul, să-l iubească aşa cum ar trebui să facă o mamă.

El întinse mâna să o atingă pe Dong, copleşit de dorinţa de a face dragoste cu ea, de a se simţi viu înăuntrul ei. Se gândi la praful care se dizolva în coniac, la lejeritatea cu care băuseră Janvier şi Birago, cu mişcări încrezătoare. Vii în clipa asta, morţi în clipa următoare, cu trupurile doborâte pe podea, cu planta care-şi întindea frunzele verzi în camera călduroasă cu tapet pe pereţi. Dorinţa lui de a se înconjura de viaţa lui Dong îl făcea să se gândească la moarte şi la dorinţă: nimic nu era ciudat într-o asemenea zi, opusurile se puteau lega unul de altul.

Dong se rostogoli pe spate, încercând să vorbească pe un ton degajat, dar cuvintele îi ieşiră subţiri, chinuite.

— Sunt obosită, lasă-mă în pace!

— Nu vrea să-l ţină în braţe. Nici măcar să-l ţină în braţe. Mama lui Dong ridică un cap mic acoperit cu păr negru ca pentru inspecţie. Copilul scânci. Nici nu l-a hrănit încă. Tot caut s-o conving să încerce. Puse degetul în gura copilului. Pune-l la sân, i-am spus. Are nevoie de tine, i-am spus. Nu ştiu ce nu e în regulă.

Tatăl ei se apropie de marginea patului cu o cârpă înmuiată în apă cu eucalipt şi mângâie fruntea lui Dong.

— Taci, mamă! Las-o în pace.

— Poate că e aşa pentru că n-ai fost aici. N-am văzut niciodată o mamă care să se poarte aşa cu copilul ei, doar o singură dată, când copilul era nedorit... Se încruntă la el. Oricum, unde ai fost? La băut, cu băieţii? Ar fi trebuit să fii aici.

— Ajunge, spuse soţul ei.

Georges-Minh luă copilul şi-l puse la pieptul lui Dong.

Cu faţa împietrită, Dong lăsă o lacrimă să i se scurgă pe obraz. Împinse copilul într-o parte şi îşi încrucişă braţele pe piept. Plângea şi

fața i se umfla. Lacrimile curgeau ca un torent. Odată ce începu să plângă, nu se mai putu opri.

Capitolul 30

Georges-Minh stătea pe veranda vilei sale, ascultând greierii, privind întunericul și imaginându-și pericolele care pândeau în peisajul rustic.

— Nu a murit niciun soldat, spusese mesagerul.

— Soldații?

— Au avut spasme intestinale, au vomitat sânge, poate chiar s-au rugat să moară. Însă n-a murit niciunul. Generalul francez a declarat legea marțială. Bucătarii sunt la închisoare. Autoritățile așteaptă până mâine-dimineață ca să le taie capul. Amândoi sunt catolici. Au cerut să vină preotul. Cred că vor să se spovedească.

— Dar soldații nu trebuiau să moară.

— Ce vreți să spuneți?

— Undeva a intervenit o eroare de comunicare.

— Dar s-au trimis ordinele.

— Atunci, cineva a făcut o greșeală. Cineva a dat un ordin greșit.

— Nu a fost nicio greșeală. Bucătarii au primit otrava.

— Dar nu le-am trimis bucătarilor nicio otravă.

— Însă ei au primit-o.

De îndată ce mesagerul plecă, Georges-Minh merse în laboratorul său și observă că dulapul lui fusese forțat. Hoții lăsaseră acolo un drug de fier. Zăcea undeva pe jos, negru și apăsător, înconjurat de sticlă spartă. Experimentele fuseseră furate. Cele sub formă de pudră și cele lichide, sub formă de pilulă sau de pastă. Bucăți din hârtia maro în care el înfășurase sticlele erau împrăștiate pe jos, pe lângă cioburile de sticlă. Fusese tras pe sfoară. Dar de către cine? Își dădu apoi seama că, dacă bucătarii mărturiseau, era doar o chestiune de timp până aveau să fie prinși. Avea să-i coste totul dacă așteptau acum. Trebuia să facă bagajele. Să fugă. Să meargă pe jos, cu trenul, cu vaporul, să traverseze rute maritime și poteci prin junglă.

Își lovi capul de genunchi, ca să oprească amețeala. Unde era whisky-ul lui? Găsi sticla, luă o înghițitură, apoi încă una. Înainte să-și dea seama, deja terminase sticla.

Avea să pregătească ceva opiu. Imediat ce criza avea să treacă, își

spuse el, avea să vadă lucrurile mult mai clar. Desprinse o bucată mică dintr-una mai mare și o mâncă. Mai mult decât de obicei, dar – Dumnezeule – laboratorul său tocmai fusese spart, iar soția lui tocmai născuse. El omorâse doi oameni. Dong nu-și dorea să aibă un copil al ei. Cine se mai gândea la cantități într-o perioadă ca asta? Efectul opiului se precipită peste oceanul de whisky. Ah, începea să respire. Acum se putea concentra asupra treburilor prioritare.

Se duse în dormitor, unde ea stătea întinsă în pat. Soția lui încetase să mai plângă și acum moțăia. Puse o pernă alături de copil, ca să nu se rostogolească și să cadă din pat.

Cu spatele sprijinit de pernă, copilul închise ochii. Atât de palid, de fragil, de subțire. După câteva secunde, începu să sforăie. Georges-Minh se împletici până la fereastră, unde – dincolo de geamul simplu – greierii continuau să cânte așa cum făceau în fiecare noapte, iar dincolo de leagănul de pe terasă, mișcat de briza dinspre râu, cârceii de dovleac se târau verzi, iar fructele de jumătate de metru atârnau ca niște clopote legănându-se sub împletitura de nuiele. Și totuși, totul se schimbase.

Capitolul 31

Când Birago își reveni, a doua zi de dimineață, simți miros de sânge. Întinse mâna după ochelarii de soare de pe cap, dar nu găsi nimic acolo. Apoi își aminti unde era și stomacul i se strânse, în timp ce evenimentele din seara precedentă îi reveneau brusc în minte. Birago încercă să se întoarcă, dar simți o împunsătură ca de cuțit. Reuși să se ridice încet în patru labe, apoi să stea drept. Colonelul Janvier era acolo unde-l lăsase doctorul Nguyen. Nemernicul.

Birago încercă să se ridice în picioare, dar picioarele îi erau nesigure. În cele din urmă, reuși. Verifică pulsul colonelului. Nu numai că era mort, dar brațele îi și înțepeniseră, iar sângele îi cursese din nas într-o baltă, făcându-i trăsăturile de obicei impozante să pară aproape comice.

Luă biletul de sub brațul încremenit al colonelului Janvier și-l citi. Nu era scrisul colonelului, ci al doctorului. Birago puse capul colonelului pe biroul acestuia și se gândi la situația în care se afla.

Lucrurile nu arătau prea bine. Nimeni din barăci nu-l plăcea. Acum, superiorul lui murise, iar doctorul încercase să facă totul să pară o crimă și o sinucidere. Era suficient de isteț ca să-și dea seama cum urma să se termine totul. Marina avea să încerce să mușamalizeze moartea locotenent-colonelului Janvier. Pentru garnizoană, crima avea să confirme că existase o aventură homosexuală. Trebuia să se apere cu atâta vehemență de asemenea acuzații, încât până și cei din Thailanda aveau să-i audă protestele.

Apoi își dădu seama de un lucru. Poate așa ar fi putut primi promovarea aceea. Era simplu ceea ce avea de făcut: trebuia să meargă la doctor, să obțină o mărturisire și să-l aducă în fața justiției. Când avea să se descopere motivul din spatele acestui complot ucigaș și legăturile probabile ale doctorului cu diverși revoluționari care plănuiau alte atacuri împotriva regimului francez, o da, atunci aveau să-l respecte pe Birago. Suficient cât să-și dorească să folosească apa lui de colonie pentru întâlnirile lor.

Birago avea să le arate tuturor. Să le arate că nu era vreun *zouzou,* vreun *tikatika.* Genul de bărbat „văd ce vreau și încerc să obțin", „iau

tot ce vreau fără nicio piedică". Bărbatul „dacă te iei de mine, te omor". Genul acesta de bărbat. Azi – o promovare, mâine – o viaţă bună.

Fu şocat când se întoarse la barăci şi descoperi că două sute de bărbaţi fuseseră otrăviţi cu o seară înainte. Optzeci dintre ei erau încă înveliţi cu cearşafuri de spital, cu feţele aproape la fel de albe precum materialul care-i înconjura. Însă, în timp ce-şi freca stomacul, care părea acum ceva mai bine, dar tot nu-şi revenise la normal, nu-i luă multă vreme ca să-şi formuleze în gând o teorie. Şi îi explică asta cu grijă căpitanului care îl duse în biroul său pentru interogatoriu.

— Otrăvirea locotenent-colonelului şi a soldaţilor trebuie să aibă legătură într-un fel.

Birago încercă să-i explice căpitanului că-l văzuse pe doctor furişându-se înainte să leşine. Că biletul era un fals.

Căpitanul se scărpină în bărbie.

— Atunci, nu crezi că s-a sinucis.

— Nu, domnule.

— Poate e o înscenare – a ta şi a doctorului.

— De ce aş vrea să-l omor pe colonel? S-a purtat mereu frumos cu mine.

— Poate că erai gelos pe el sau pe soţia lui, zise căpitanul. Pe afecţiunea pe care o nutrea pentru fiicele lui. Pentru că nu puteai să-l ai numai pentru tine.

Birago îşi permise o singură reacţie de dezgust: expiră zgomotos.

— Ţi-am pus o întrebare, spuse căpitanul, aplecându-se spre el. Erai gelos pe soţia lui? Poate voiai să fie iubitul tău?

— De ce aş fi fost? Ei nici măcar nu locuiesc aici, în ţară. Şi-apoi, chiar vreau să-l găsesc pe ucigaş.

— Poate că vrei să fugi înainte să te acuz oficial, nu-i aşa? O să fugi înainte să formulez o acuzaţie împotriva ta?

Căpitanul aşteptă. Fumul trabucului său acoperea cea mai mare parte a feţei lui spilcuite şi lucioase.

— Mă acuzaţi?

— Nu, nu cred. Într-o clipă, vocea i se schimbă. Ruşine să-ţi fie fiindcă lupţi alături de naţionalişti! Ruşine fiindcă ai provocat moartea unui colonel, un soţ, un bărbat cu doi copii! Ruşine fiindcă i-

ai otrăvit pe toți soldații!

Capitolul 32

Georges-Minh împachetă în timp ce Dong dormea. Găsi o pungă de pește sărat în cămară. O toporișcă. O jumătate de cutie de chibrituri. Opiul îl calma în timp ce strângea de pe rafturile de lemn lumânările pentru urgențe, kerosenul, ierburile și rădăcinile aflate în borcane de sticlă. Opiul îl ajuta să intuiască adevărata valoare a fiecărui obiect, concentrându-i frica rămasă. Toate acestea se petreceau în tăcere. Ritmul căutării pentru găsirea unui cuțit, pentru a înfășură lama acestuia într-o cârpă de bucătărie și a o lega apoi cu o sfoară înainte de o așeza în valiză.

Georges-Minh alergă pe alee către biroul său, ca să ia un manual de care putea avea nevoie și care era neprețuit. Gândindu-se mai bine, realiză că poate nu avea nevoie de carte. Însă o ținu strâns când se întoarse în casă. Poate că nu avea să se mai întoarcă niciodată în biroul lui de-acasă. Se opri, uitându-se la cartea din mâna lui, stând undeva între casă și birou. Mâinile lui, în lumina aceea, păreau acoperite de sânge. Ce făcuse? Bucătarii garnizoanei fuseseră arestați. Până acum, nimeni nu știa că el era implicat. Dar secretul nu avea să dureze: în curând aveau să facă legăturile de care aveau nevoie, iar cariera lui medicală urma să ia sfârșit. Nu avea nevoie de carte. Atunci, de ce întârzia în locul acela, între casă și birou? Nu-și făcuse niciun plan. Niciun fel de plan de acțiune. Poate că ar fi putut s-o întrebe pe Dong ce să facă. Nici nu știa ce bagaj să ia; avea o soție care încă nu aflase că el era un criminal și un copil a cărui viață o pusese în primejdie. Și cum ar fi putut să-i ceară ei sfatul? Luna strălucea, se mărea, se înălța, se bomba. Stelele apăreau pretutindeni. El își ridică brațele deasupra capului și se grăbi spre casă cât de repede putu, cu cartea în mână. Nu, cum ar fi putut s-o implice? Trebuia să plece. Ea nu avea nimic de-a face cu nebunia lui.

Privi spre silueta adormită a soției sale și se uită prin dormitor după alte lucruri pe care ar fi trebuit să le ia cu el. Era blocat, știa asta. O fotografie profesională cu socrii lui pe comoda din dreapta tabloului de Giotto di Bondone și una cu părinții lui în fața ofițerului de stare civilă din Saigon. Pe comodă erau cerceii ei de jad. Și butonii

lui de cămașă. Unii lângă alții. Ciorapi peste pomada de păr. Ecoul râsetelor în camerele cu tavan înalt. Oftaturi. Lobii urechilor. Buze. Povești. Ochii, umezi și uscați. Sufletele lor înflăcărate de posibilitățile anilor ce aveau să urmeze. Rechema toate imaginile, iar și iar. Pe fiecare în parte. Se uită la ceasul de buzunar.

Dong se trezi. Văzu valiza.

— Ce faci?

El îi explică.

Ea începu să arunce cu lucruri spre el. Lucruri pe care el să le pună în valiza lui. Șosete, un așternut, cămăși.

— A fost Khieu, nu-i așa?

Un prosop, o plasă de ținținari.

— Te-ai apucat și ai făcut-o. El ți-a spus s-o faci. Treaba cu sângele și cu Mireasma Misterioasă a Munților Galbeni. Vietnam! Vietnam! Pe pereți.

El își aranja lucrurile în valiză. Doar dimensiunea ei din ce în ce mai mare îngreuna procesul.

— A fost Khieu, nu-i așa? N-ai fi făcut-o dacă n-ar fi fost el.

— Nici măcar nu ne cheamă așa, murmură el. Mireasma Munților Galbeni.

În timp ce împacheta, Dong își ținea mâna la ochi, ca să nu se uite la el.

— Gândește-te la copil.

El continua să împacheteze, fără să spună nimic.

— Nu pleca, zise Dong, dându-i acum lucruri din sertar – o curea, bretele, jartiere. Adică, nu poți să mai aștepți puțin?

El punea lucrurile în ordine în valiză, alături de celelalte.

— Oprește-te. O să te denunț.

— Dong. Nu e momentul.

— Nu mă părăsești!

— Nu *acum*. Ăsta nu e un joc.

— Sau ce? Mă otrăvești?

Razele de lumină ale zorilor care pătrundeau prin fereastră făceau podeaua din lemn de tec să se aprindă. Dong se chinui să coboare din pat. Era ca și cum s-ar fi uitat la sclipirile soarelui într-o oglindă semnalizatoare. Georges-Minh simțea cum se retrage în sine.

— Nu mă poți obliga să rămân, spuse ea. În vocea ei se auzea o durere – o cutremurare interioară, un foc în miezul ei ce avea să erupă în curând –, o simțea și el. Nu suntem în Epoca de Piatră, pot să merg oriunde vreau. Ce-i pasă lui Khieu că te-a pus să faci așa ceva? El și-a abandonat familia. Te-ai gândit vreun pic și la noi?

— M-am hotărât de unul singur.

— Nu poți. Ești incapabil.

El avu senzația că primise o palmă.

După ce termină de împachetat, Georges-Minh închise valiza și îi încercă greutatea. Cu cât vorbeau mai puțin, cu atât era mai bine. Nemaipunând la socoteală disperarea ei. Chinul prin care o făcea să treacă era de netăgăduit. În ce fel aveau sentimentele lor să le îndrume discuția spre ceea ce aveau să facă în zilele care urmau?

— Dacă pleci, n-ai să știi niciodată.

— Ce?

— Nimic. Ea își încrucișă brațele pe piept. Nimic din ceea ce ni s-ar putea întâmpla. Indiferent. Și tu nu vei ști niciodată. Poate că voi lăsa copilul în piață, ce-ți pasă?

Dacă o părăsea acolo, ea avea să lase copilul să moară de foame, iar el ar fi fost responsabil pentru și mai multe morți.

Deliberă.

— În regulă, împachetează câteva lucruri.

Capitolul 33

Soarele încă nu dispăruse dincolo de gard când doi soldați îi legară mâinile lui Birago cu sfoară. Căpitanul stătea cu trabucul în gură, cu un caporal alături, care nu făcea nimic deosebit.

— Ce se întâmplă? întrebă Birago. Nu înțeleg. V-am spus tot ce știu.

Își lăsă picioarele moi, pentru ca soldații care-l trăgeau prin curte să fie nevoiți să-i care greutatea.

— De ce-mi faceți asta? Sunt un soldat bun. Nu puteți să-mi faceți așa ceva.

Când își pierdu speranța că execuția era doar o glumă făcută de colegii lui ca să-l sperie, începu să lovească, să muște, să scuipe, să strige în senegaleză. Un șir de cinci soldați ridicară puștile în dreptul capului său.

— Fac orice vreți, semnez orice, mă duc oriunde. Dezlegați-mă. Haideți.

Capul îi căzu într-o parte când fu împușcat și se prăbuși.

Capitolul 34

Zvonul era adevărat. Cei doi bucătari catolici arestați chemaseră un preot în celula lor. Și mărturisiseră. Totul. Nume, locuri, date. Totul, ca să rămână cu conștiința curată. Voiau să-și limpezească gândurile înainte să-și găsească sfârșitul.

Khieu se urcă pe blatul din bucătăria lui Georges-Minh.

— Felicitări! Cu două luni mai devreme, nu-i așa?

Nebunul de Khieu băuse toată noaptea. Acum apăruse la ușa lui Georges-Minh, exact când acesta era pe punctul de a pleca.

— Tocmai ai devenit tată, nu?

— Bucătarii ăia ne-au semnat condamnarea la moarte, grație ție, spuse Georges-Minh.

Khieu îi adunase pe toți, pe Chang, pe Phuc, toți cu excepția lui Bao. Georges-Minh se uită spre valiza lui.

— Liniștește-te. Trabucuri pentru toată lumea. Haideți, băieți. Să sărbătorim un pic.

— Mi-ai spart laboratorul, zise Georges-Minh.

— Cât de gravă e situația noastră, Georges-Minh? întrebă Phuc. Ar trebui să fugim toți? Doi bucătari au fost deja ghilotinați. Poate trei. Chang, ziceai că un marinar a fost împușcat.

— Exact asta spun și eu. Khieu își lovi capul și îngustă ochii. M-am gândit la asta tot drumul până aici. Doi bucătari au fost deja arestați, la fel ca marinarul. Eu aș zice că s-a închis deja cazul. Își aprinse o țigară și încrucișă picioarele, suflând fumul afară. Oricum, nu suntem aici ca să-l felicităm pe Georges-Minh pentru faptul că e tată? Să întâmpinăm un copil care a venit pe lume?

— Din câte am înțeles, zise Chang, împușcarea marinarului nu a avut nicio legătură cu otrăvirea în sine. Cunoștințele mele mi-au spus că marinarul avea dușmani, că s-au folosit de otrăvire drept scuză pentru a regla conturile cu tipul acela. Asta spune gura lumii, zise el, lingându-și buzele groase.

— Înțelegi ce spun? zise Khieu. Câtă vreme nu dau vina pe mine, sunt în regulă. O să găsească un țap ispășitor. Să sperăm că nu voi fi eu acela, zise el înclinându-se.

— Crezi că armata o să trateze un asemenea caz cu atâta ușurință? zise Georges-Minh. Lui Khieu nu-i stătea în fire să se poarte așa. Ce va fi când toată povestea va ajunge în ziare? Sunteți o adunătură de neghiobi.

— Nu, *tu ești* neghiobul. Iar armata crede că *noi suntem* o adunătură de neghiobi. Ăsta e biletul nostru de aur. Ochii lui Khieu deveniră lucizi. Cred că suntem incapabili, doar o gașcă de bețivi care nu pot să organizeze o revoltă reușită nici dacă ar încerca. Nu ne respectă deloc. Nu au încredere că suntem destul de inteligenți ca să plănuim ceva. Asta e salvarea noastră divină. Nu pricepeți? *Asta* e acoperirea noastră.

— Ești beat.

— Vinul intră, cuvintele ies, zise Phuc, enunțând un vechi proverb.

Georges-Minh se uită prin cameră.

— Unde este Bao? De ce nu e aici?

— Da, sunt. Beat de putere. Beat de durere. Ce vrei să spui?

Georges-Minh clătină din cap. Nu se putea discuta cu Khieu în starea în care era.

— Eu plec. Dacă voi, băieți, nu apăreți, noi vom fi deja plecați. Bao a avut o idee bună. Din tot ce știm până acum, ei sunt deja pe urmele noastre.

— Ei nu știu nimic, zise Khieu, lovind ușor țigara, în timp ce scrumul aproape că îl atinse pe Georges-Minh.

— Stai, zise Chang. Vin cu tine.

— Ascultă, spuse Khieu. Vreau să beau ceva cu tine și să spun: „Tată, bravo ție".

Încercă să-l lovească în glumă cu pumnul pe Georges-Minh.

— Nu mai trage de mine, spuse Georges-Minh.

— Bine, fie. Fă cum vrei. Khieu dădu a lehamite din mâini. Nu ai chef, văd bine asta. Ei cred că suntem idioți și tu crezi la fel. Nu-ți face griji.

— Las-o baltă.

Efectul opiului dispăruse și îl lăsase pe Georges-Minh cu o durere teribilă de cap.

— Lasă-l în pace, îi zise Chang lui Khieu.

— Stai jos, bea ceva. Te agiți pentru nimic.

— Nu fi atât de naiv, spuse Georges-Minh.

Khieu era speriat. De asta era beat. De asta era drogat.

— Faceți ce vreți, dar eu plec, zise Georges-Minh apoi.

— Cât timp? zise Phuc, vizibil afectat. Cât crezi că mai avem, vreau să spun... înainte să înceapă vânătoarea.

— Ați trecut cel puțin și pe la Bao pe acasă în drum? întrebă Georges-Minh.

— Bineînțeles. Nu era nimeni, zise Khieu.

— Oricum voiam să-mi iau o vacanță, spuse Phuc, aprinzând o țigară din capătul ultimei fumate.

— El și soția lui au părăsit orașul, spuse Khieu. Așa am auzit. Ea a fost văzută la gară.

— Plec acum, spuse Georges-Minh.

Capitolul 35

În dimineața execuției sale, Bao își aminti visul pe care-l avusese. Propriul său nume scris cu cerneală roșie pe hârtia galbenă, în Cartea Raiului. Le Bao Victor. Douăzeci și opt de ani. Și, după numele său, trei cuvinte: „O moarte bună".

Dacă ar fi intrat în politică în loc să cultive o mie de petale roșii de flori de piersic, dacă ar fi călcat pe urmele tatălui său, n-ar fi ajuns aici. În închisoarea din De la Grandière. Dacă ar fi ascultat-o pe Mimi, nu l-ar fi cunoscut niciodată pe bucătarul care deschisese ușa și luase pachetul pe care el îl livrase în locul lui Phuc. Ar fi fost în brațele lui Mimi. Fusese atât de încăpățânat... Izbi cu pumnul în perete, scăldându-și regretul în durere.

Bucătarul îl recunoscuse.

— Festivalul Copiilor Lunii. Domnule Le! Victor! Bătuse din palme. Crizantemele. Mirosul lor a rămas pe așternut și după ce au murit. Și ce culoare galbenă memorabilă aveau!

Bao îi înmânase pachetul în hârtie maronie, explicând că era de la Khieu.

— Te rog, hai să bei ceva. Bărbatul strigă în casă: Tran! Niște vin de orez. Uite! E domnul Le! De la florărie.

— O să găsesc niște plăcinte cu fasole ca să le prăjesc, zise soția lui.

— Nu vă deranjați, spuse Bao, jenat din pricina agitației, fiindcă deja un băiat sfrijit trăgea la masa șubredă câteva scaune.

Sentimentul de vinovăție îl făcu să li se alăture pentru un pahar înainte de a se ridica și a pleca acasă, fără să se întrebe dacă pachetul conținea *Datura* în loc de *li xi* și dacă, în câteva ore, poliția avea să ajungă la ușa lui, dacă avea să cedeze la tortură și să le dea numele prietenilor săi.

Aveau să aducă ghilotina în piață, unde aștepta mulțimea. Soția lui.

Mimi dorise copii, dar nu aveau niciunul care să plângă după moartea lui Bao. Să lege un fir roșu la altarul familiei. Să plătească astrologii ca să aleagă o dată și ghicitorii ca să aleagă un loc pentru înmormântare. Cine să aprindă tămâie? Cine să-i anunțe pe strămoși

de moartea lui?

Poate că Mimi nici nu avea să vină la execuție. Și cine putea s-o condamne dacă nu venea? Știa că vizitase un ghicitor în foc într-un moment mai dificil al căsătoriei lor, ca să-l întrebe dacă alesese bărbatul potrivit, dacă trebuia să rămână sau să plece. Ghicitorul scobise întrebări într-o carcasă de țestoasă. Încălzise crăpăturile și descifrase răspunsurile din felul în care se despicaseră acestea.

— Dacă ai ști că mâine mori, o întrebase ghicitorul, ce-ai face? Puterea înseamnă să acționezi în cunoștință de cauză.

Era ghicitoarea ei pentru acasă, înțelegând că bărbatul potrivit era un om pe care l-ar dori alături de ea chiar și atunci.

La înmormântarea bunicului său, un alai de o sută de însoțitori fusese condus de doi elefanți și bocitori îmbrăcați în albastru. Un mandarin în halat de mătase alungase băieții desculți de lângă sicriu. Un asemenea suflet avea să fie condus spre Râul Uitării, unde spiritul lui urma să urce pe spatele Dragonului și, scăldat în apele acelea parfumate, avea să se cureță de păcate.

Urcă cele trei trepte de lemn către platforma ghilotinei cu mâinile legate la spate. Bărbații de lângă el îl sprijiniră, echilibrându-l când se împiedică. Se întoarse să se uite după Mimi. Văzu un coș de nuiele însângerat. Nu se putea gândi decât la felul în care-și pierduse ore întregi la Georges-Minh, în timp ce Mimi gătea și făcea curat în casă. El băuse și jucase cărți în timp ce ea muncise. Complotase cu nepricopsiții aceia când ar fi putut să-și ia locul lângă secretarul ministrului din Annam, tatăl lui. Din cauza furiei adolescentine latente, era mort: toți copiii se răzvrăteau, dar nu-și distrugeau viețile încercând să răstoarne guvernul.

Atunci o văzu, îi întâlni privirea.

Îl forțară să îngenuncheze, îi împinseră capul în jos; lemnul îi strivi gâtul, zgâriindu-i pielea; se uită la coșul însângerat.

Mulțimea se adunase. Oamenii se foiau, chicoteau. Unii veniseră să-l sprijine pe Bao. Majoritatea însă, nu. Când lama căzu, făcu un zgomot ca un fâsâit. Văzu coșul, împletitura de nuiele, simți cum genele îi ating pereții. Nu simțea nicio durere. Era surprins, chiar șocat, că întunericul nu se lăsă de la început, că încă auzea. Destul ca să audă vocea lui Mimi, care nu-i striga numele, ci scotea un urlet de

revoltă al revoluționarilor, oferind iertare, dezlegare și milă: „Vietnam, Vietnam!”

Capitolul 36

În cele din urmă, Khieu nu aşteptă ca poliţia să bată la uşă amantei sale. Nu aşteptă nici să vadă cum aveau să suporte interogatoriul sub presiune colegii săi din grupul Mireasma Misterioasă a Munţilor Galbeni. După ce află, treaz fiind, că bucătarii garnizoanei fuseseră arestaţi şi mărturisiseră tot înainte de a fi ghilotinaţi, aşteptă până când amanta lui adormi, după ce făcuseră dragoste. Aşteptă până când ea se întoarse pe partea cealaltă, în patul din micul apartament în care stăteau, după care îi ridică braţul subţire, de culoarea opalului, de pe coapsa lui, îi sărută pleoapele o dată, de două ori, de trei ori, în timp ce ea sforăia uşor, neştiind ce rol jucase el în toată desfăşurarea dramei şi dorindu-şi să fi fost ca într-un film despre care vorbiseră că ar fi vrut să-l vadă, care să fie pus din nou pe bobină, să înceapă din nou. De ce nu zisese nimic despre Bao? Nu ştia.

— Adio, zise el.

Ar fi vrut să adauge „Sper să ne mai întâlnim", dar se simţea ca un personaj dintr-o carte şi se uită în jur ruşinat, ca şi cum cineva îl observase la jumătatea gândului, crezându-se deja vânat. Mai privi o dată în urmă înainte de a închide uşa.

În sudul ţării, care semăna cu două coşuri de orez la capetele unei prăjini, toţi se luptaseră cu invadatorii francezi în numeroase feluri tăcute – sau voiseră să creadă că luptaseră –, toţi se liniştiseră cu acest gând. În ultimii douăzeci de ani, francezii încercaseră fără succes să suprime montaniarzii din Ţinuturile Muntoase Centrale, care se întorceau ca o iritaţie scăpată de sub control. Francezii înăbuşeau o erupţie, care reapărea apoi pe un alt membru, la fel de virulentă ca înainte. Pădurile erau prea adânci, prea întunecate. Nici francezii şi nici chinezii nu reuşiseră să cotropească vreodată triburile nomade străvechi către care se îndrepta acum Khieu, sperând să găsească acolo adăpost, o perspectivă, nici el nu ştia în legătură cu ce – călătorea orbeşte, rătăcind fără direcţie, fără haine, fără echipament, neştiind ce avea să se aleagă de viaţa lui.

Triburile vorbeau propria lor limbă. Locuiau în case construite pe stâlpi, la înălţime, aşa auzise, şi încă vânau cu arcuri cu săgeţi. Se

acopereau la mijloc și în rest umblau goi. Alerga către oamenii de pe dealuri și spera că aveau să-l primească.

Capitolul 37

Un soldat bătu la ușa vilei doctorului Nguyen. Privi dincolo de râu, la rugii și lujerii de tapioca, la marginea pantei de pe malul opus. Un sistem de canalizare se întindea între case, nefiind situat direct deasupra râului. Numai bogații își permiteau să stea exact pe malul râului, iar cei care locuiau pe afluenții mai mici, construiți artificial – în case precum cea în care crescuse el, ca aceea în care încă locuiau părinții lui –, foloseau apa care curgea printre casele lor mai mici și mai primitive pentru băut, spălat și făcut baie, precum și pentru toaletă.

În vilă găsi doar un bărbat și o femeie în vârstă. Floarea de bougainvillea cobora de-o parte și de alta a ușii, roșie ca sângele. O pasăre cântătoare ciripea într-o colivie deasupra for, în holul de la intrare. Bătrâna îi povesti despre fericitul eveniment ce avusese loc cu o zi în urmă, nașterea copilului, și-i spuse că doctorul Nguyen era plecat împreună cu soția lui ca să le arate copilul rudelor dintr-o altă provincie.

Capitolul 38

Mai auzise poarta închizându-se. Se ridică cu greu din pat sprijinindu-se într-un cot, ca să vadă coşul deschis al lui Thu, plin cu somn, orez, supă, germeni de fasole: de unde Dumnezeu făcuse rost de bani?

Mai îşi dorea multe lucruri: ca bebeluşul Cong să nu mai fie bolnav; ca soţul ei să nu mai fie vagabond; ca fiul ei să nu fi murit. Îşi lăsă capul să cadă din nou pe pernă. Era conştientă că nenorocita de Thu murea de nerăbdare s-o acuze de dramatism. Observa asta de fiecare dată când Thu intra în încăpere. Thu ura toţi suferinzii.

Poate că noaptea o făcea, pur şi simplu, să-i fie mai dor de soţul ei.

O stea. Oare o putea vedea şi el? Albă. Culoarea doliului. În momentul acela, simţea că şi el se uita exact la aceeaşi stea şi, astfel, sufletele lor se contopeau într-unul singur.

Se ridică din pat şi-şi scoase o tunică din dulap. În timp ce o îmbrăca, lumina lămpii de petrol se reflectă în strălucirea materialului. Felul în care mătasea oglindea lumina, asemenea unui lac negru, părea o metaforă pentru ceva anume. Dacă ar fi existat mai puţină suferinţă cu care trebuia să se confrunte, poate că ar fi putut să o înfrângă. Soţul îi plecase, fiul îi murise, încă unul în mormânt.

Noaptea, până şi durerile copilăriei se întorceau. Din cauza anvergurii şi a intensităţii lor, tragediile ar fi trebuit să le şteargă pe acestea, micile momente de tristeţe, micile jelanii, durerile din nimic. Totuşi, suferinţele de fiecare zi, privirile răutăcioase, cuvintele grele ardeau peste toate acestea. Alimentau amintirile malurilor de care fusese izbită. Le ţineau arzând. Le întreţeau.

Se agăţase de corpul lui Tang, refuzând să-i mai dea drumul. Devenise ceea ce o înconjura, spaţiul cu miros înţepător, cearşafurile cu sânge uscat, muştele care se adunau.

Chiar dacă o parte din ea ştia că greşeşte, o parte mult mai puternică pretindea să deţină controlul, spunându-i: „Vei face tot ce vreau”.

Era de parcă ar fi călărit un taur, un taur pe care nu îl putea controla, iar după o vreme devenise tot mai uşor să se dea bătută, să

lase lucrurile în voia lor, să mângâie ușor părul băiatului, de parcă asta ar fi fost dorința taurului, de parcă așa era corect. Să se cuibărească lângă trupul lui, chiar dacă acum devenise rigid, pentru că – până la urmă – cine era Thu ca să-i spună ei ce era bine și ce nu?

Lăsă pierderea să zacă undeva sub corpul ei, să stea liniștită sub ea, ca să poată dormi și visa.

În visele ei, îl vedea Khieu bărbierindu-se. Apa îi curgea din vârful degetelor în bolul de sub oglindă. Mâinile lui pe bărbie, pe gât, trăgând de pielea întinsă. Adora culoarea pielii lui moi, de nuanța ceaiului. Licărul lamei tăind drept.

O picătură de sânge, roșu ca rodia, îi înflori pe față. Îl șterse cu arătătorul, apoi îl linse. În timp ce își bărbierea celălalt obraz, sângele i se amestecă treptat cu apa, precum ploaia pe o fereastră, croindu-și o cărare în bătaia vântului.

Visa brațele lui. Își lăsa capul pe ele, punându-și-l apoi pe pieptul lui. Respiră adânc, amețindu-se cu amintirea parfumului lui. Încă putea să-i simtă mirosul. O parte din el rămăsese în urmă, în cărțile și în hârtiile lui, în haine și în pantofi.

Copilașul lor murea. Mâna lui Khieu era cea care îl sufoca, nu cea a mamei ei? Se agăță de trupul lui, strângându-l la piept.

Pierderea dispăru printre curmalii japonezi.

Mai o forță pe Thu să consimtă să plece în căutarea fostului ei soț. Nici măcar nu avu bunul-simț s-o întrebe, să-i spună „Vii, acum?", ca și cum ar fi fost o întrebare, în schimb îi *spuse:* „Hai, acum!", ca pe un ordin. O forță să promită că nu va afla nimeni și îi făgădui că îi va scoate ochii dacă va spune cuiva – nici măcar lui Birago, mai ales lui Birago – despre faptul că intenționau să plece.

Cele două femei stăteau în camera din față care camufla sunetul, creând un fel de liniște amniotică. Thu strângea pumnii și-și scrâșnea molarii. Afară, ceilalți copii scuturau apa din copaci, căci crengile erau ude de ploaie. Copii care erau nevoiți să se descurce singuri, cu Mătușica Nebună de sus, cât ea și Mai erau plecate. Cine se credea Mai?

Pe masă, în camera în care nu se mai auzise niciun fel de râs de când băiatul mort venise acasă cu sângele curgându-i din urechi, din

nas și din ochi, se afla un bol din tec și porțelan, care era umplut în fiecare săptămână cu flori tăiate. Sarcina unui nebun.

În ultima vreme, era chiar mai rău decât să nu-ți placă florile tăiate: nu mai era vorba doar de a vedea inutilitatea unui asemenea lucru, urmărind cum pata cenușie de apă de sub bol creștea, măsurând astfel timpul în care îl umpleai cu ceva asemănător speranței; oricât de bine îngrijite erau, florile se îngălbeneau și putrezeau, făceau mucegai, se împuțeau și mureau. Sentimentalismul încercării de a le ține în viață îi făcea stomacul să se strângă chiar și în cele mai bune momente.

În aceste zile, Thu nici măcar nu se putea uita la un buchet – decât dacă era dispusă să-și înfrunte cea mai mare teamă. Ar fi început să plângă – nu pentru că florile ar fi fost deprimante în sine, ci pentru că, în ultima vreme, bobocii arătau atât de frumos cu capul lor plecat, înclinat către masă. Părea că frumusețea apăruse pe neașteptate peste tot de când Trang murise.

Mai spuse:

— Nu e ca și cum zeii nu ne-ar fi spus deja unde este Khieu. În plus, îmi ești datoare.

— Adică?

— Chiar trebuie s-o spun? Fiul meu trăia atunci când a plecat cu tine și era mort când te-ai întors acasă. Bebelușul meu moare...

Bucuriile pure erau acum doar ecouri.

Umbrele dragonilor dansau într-un colț al camerei. Thu scutură capul, ca să alunge groaza pierderii iminente. Birago era doar un bărbat.

Cât timp avea să treacă până să umple orele goale în care ea nu era acolo? Era doar un bărbat care urma să cedeze în fața tentațiilor care îi atrăgeau pe bărbați. Ce bărbat ar fi așteptat-o? Ce bărbat, dată fiind absența ei de moment, și-ar mai fi amintit de ea, o femeie ștearsă, după ce ieșea din cameră?

El avea să-și găsească o nouă iubită, dar nu de durere, nu ca să umple orele sau brațele rămase goale. Avea s-o găsească alegând-o dintre mai multe, așa cum găseai și cumpărai o pereche nouă de pantofi, fără gălăgie și vreo analiză prealabilă nu ca să umple golul lăsat de Thu, ci pentru distracție, într-un moment de frivolitate. De

asta era imperativ ca Thu să-i fie alături permanent. Era genul de femeie pe care o uitai cu ușurință, iar ea știa asta.

Thu trebuia să-i trimită lui Birago o scrisoare cât mai curând posibil, prin care să-i explice ce se întâmplase, fie că lui Mai îi plăcea sau nu. Avea să-i trimită câte o vedere din fiecare loc în care se opreau. Fiecare vedere urma să conțină o poezie. Lui Birago îi plăcea poezia. Poezia perversă, versurile erotice. În locul prezenței ei, putea cel puțin să-i ofere veşti „carnale" care să-i amintească cine era ea, genul de femeie pe care o uitai cu ușurință și care, de aceea, era dispusă să-i împlinească cele mai nebunești fantezii, orice ar fi cerut, fără întrebări sau ezitări.

— Voi merge cu tine vreme de o săptămână, spuse Thu. Dacă nu-l găsim, mă întorc acasă.

Capitolul 39

Ajunși la gară, Georges-Minh și Chang se strecurară. Prin căldura sufocantă, în timp ce copiii încercau să obțină de la ei câte un ban, cu pungi de alune de vânzare sau oferindu-se să le lustruiască pantofii. Asudând printre valurile mișcătoare care se ridicau din pardoseala cu dale, dădu banii la ghișeu și cumpără trei bilete pentru Hue. Dong, care purta o pălărie conică și pantaloni largi, arăta ca o școlăriță oarecare; bebelușul ar fi putut fi fratele ei. Se hrănea cu speranța că Dong și copilul erau în siguranță călătorind împreună cu el, pentru că niciunul dintre cei care investigau complotul otrăvii nu avea să caute o familie. Ei căutau un bărbat.

Georges-Minh îi spusese mamei soacre că îi ducea în vizită la unchiul său, într-o altă provincie. „Atât de repede după naștere?" întrebase mama încruntată. Dar înțelesese că nu trebuia să insiste, pentru că și cei puternici din fire își dau seama din instinct când să stăruie și când nu.

Georges-Minh își șterse fruntea cu batista deja udă, în timp ce Dong aștepta într-un colț mai răcoros împreună cu Chang și copilul. Când fata de la ghișeu îl întrebă „Unde mergeți azi, domnule? Câți sunteți?", mintea i se goli. Rămase cu ochii în gol pentru o clipă, incapabil să-și amintească propriul nume, iar când simțurile îi ancorară în sfârșit ca o navă în port, se trezi mormăind „Hue", din simplul motiv că era singura silabă pe care gura lui putea să o pronunțe. Când fata din fața lui îl rugă să repete, se pomeni rostind din nou aceeași silabă: „Hue".

Soția lui aștepta cu valizele lângă picioare, în fața unui altar împodobit cu flori de lotus și prăjituri. El își tamponă fruntea. Umbrele erau atât de greoaie, încât păreau ca de pânză, apretate.

Vânzători de pâine, de nuci de cocos, funcționari civili și conductori de tren treceau în grabă pe lângă ei. Se deplasau pe străzi precum vântul, făcându-l să se gândească la misticul care încerca să prepare o poțiune cu ajutorul căreia să-i transforme pe oamenii lui într-o armată invizibilă.

— Există un general în munți, îi spusese Khieu în timpul

întâlnirilor, iar adepții lui practică „foarfeca în zbor la gât” și lupta cu mâinile. Se spune că-și construiește o armată de fantome. Vor intra în Saigon. Își mișcă mâinile ca și cum ar fi prezentat o pancartă. Invizibili, îi vor ataca pe francezi și vor reuși. Fiindcă cine poate să se lupte cu vântul?

În momentul acela, Georges-Minh crezuse că Khieu își bătea joc de ei sau că visurile îl făcuseră să-și piardă mințile. Însă acum, în colțul acela din gară, cât și-ar fi dorit o astfel de mantie de invizibilitate, gândindu-se la generalul mistic în timp ce soldații și poliția franceză treceau pe lângă ei.

Distanța de la Saigon la Hue era de 644 de kilometri – optsprezece ore. În afară de proviziile obișnuite pentru drum, Georges-Minh luase și medicamentele pentru Dong. Uleiul ei de eucalipt și balsamul „Tigru”. Tinctura de opiu și ardei. Monedele de masaj, pe care intenționase să le lase acasă, deși nu o spusese, temându-se să nu o jignească atunci când ea insistase să le ia, cu lacrimi în ochi, pentru că-i aminteau de părinții ei.

Se urcară în tren, iar cerul deveni tot mai înnegurat, căpătând culoarea cenușie a terciului de orez. Oamenii alergau cu hotărârea miriapodelor, cărându-și coșurile de cumpărături, vânzând mango sau roșii păroase „chom-chom”, cărora localnicii le spuneau rambutan, banane și mere de stele[23], durian[24], ananas, pomelo, nuci litchi[25], papaya, curmale japoneze, fructe de sapotier în formă de ou și jackfruit.

El privi pe fereastră, posomorându-se deodată.

— Ce-o să ne facem?

— Ce putem face? zise Dong.

Georges-Minh se cutremură.

---

[23] Arbore decorativ veșnic verde din America Centrală *(Chrysophyllum cainito),* cu fructe frumoase cu pulpă moale și foarte dulce, conținând șase-unsprezece celule gelatinoase asemănătoare cu razele de stele, de unde vine și denumirea fructului (n.tr.).

[24] Numit și „Fructul regilor”, este considerat o delicatesă în anumite țări asiatice, în ciuda mirosului său respingător (n.tr.).

[25] Fruct chinezesc cu coaja mică și fragilă, care conține o pulpă dulce și gelatinoasă și un singur sâmbure (n.tr.).

— Nu plânge, spuse Dong.

El continuă să-și clatine capul. O lacrimă i se scurse de pe nas în poală. Își șterse fața cu dosul palmei. Îi era foarte frig. Se întrebă dacă nu cumva avea să intre în sevraj în lipsa opiului.

Chang și-ar fi dorit ca Georges-Minh să nu o fi luat pe Dong cu ei. Vânătoarea militară îndreptată împotriva lor le pusese la dispoziție cea mai bună șansă pe care o avusese relația lor până atunci: uniți împotriva persecuției. Doar ei doi în ciuda tuturor dificultăților, pe fugă, mereu singuri, împotriva lumii. Georges-Minh ar fi avut căderi nervoase la hotel, iar Chang ar fi fost acolo ca să-l mângâie pe păr.

— Hei, cui i-e foame? Mie mi-e foame. Chang scotoci într-un bagaj. Avem rulouri de salată, pachețele de primăvară, carne de rață, ouă, ce v-ar plăcea? Niște suc de guavă? Nucă de cocos?

Trainica infatuare a lui Chang era de neînțeles. Acționa astfel de dragul copilului? Micuțul inocent care nu făcuse nimănui niciun rău și astfel nu merita această suferință?

Stând aplecați, trăsese fiecare câte o pipă cu opiu în bârlog.

Chang întinsese mâna și spusese:

— Te iubesc.

— Ești drogat, spusese Georges-Minh.

În fumul din bârlog, mâna i se făcuse nevăzută, la fel și gura pe care Georges-Minh o împinsese.

— Deci?

— Dragostea nu e o pasăre în colivie. Nu o poți lipsi de libertate.

— Ți-e frică.

— Elibereaz-o.

Chang îi întinse lui Dong câteva lucruri pe un șervețel, iar ea îi dădu bebelușul lui Georges-Minh. Capul lui mirosea a proaspăt. Treceau pe lângă câmpuri de orez presărate cu păsări albe. Plantele de orez se legănau, iar munții de un verde mai închis se înălțau undeva în depărtare, dincolo de câmpii, intersectați de drumuri de țară care, de la distanță, arătau ca niște șerpi. Un sentiment necunoscut îl cuprinse pe Georges-Minh cu forța unui muson. Deodată, el și copilul formau o lume cu doar doi oameni. Se simțea ancorat în ceva real, convins că niciun cutremur, niciun tsunami, nici măcar nisipurile timpului n-ar fi putut să-i miște. Aveau să fie

amândoi acolo și peste o mie de ani, prinși unul de altul, neclintiți ca un munte. La asta se refereau oamenii când vorbeau despre iubirea necondiționată?

Georges-Minh se îndrăgostise de Dong datorită suflului ei la plămâni, a frumuseții ei sacre, a limbii ei de viperă. Ar fi putut fi oricine, dar fusese ea femeia care intrase pe ușa clinicii în noaptea aceea, pentru a înlătura sentimentul de vină și de rușine care-l copleșise după moartea sirenei.

Era convins că sentimentul acesta ca de munte – „Nu mă voi clinti", – cu greutatea și căldura sa, ceea ce simțea pentru fiul lui, avea să dureze pentru totdeauna. Se șterse la ochi cu batista și o puse la loc în buzunar, smucind astfel băiatul, care începu să chicotească. Dong își ridică ochii de la ruloul ei cu salată.

— Mai plângi și acum? Nu-ți face griji, mi se pare drăguț. Bărbații chiar *ar trebui* să plângă atunci când își țin copiii în brațe.

După ce mâncă, îi spuse lui Georges-Minh:

— Pupilele tale arată ciudat. Te simți bine? De ce transpiri așa?

El reușise să-și strecoare încă puțin opiu sub limbă fără să-l vadă Dong, însă nu luase cu el decât o cantitate mică. Se întreba câte zile avea să-i ajungă.

Masa nu o făcuse pe Dong să-și revină în maniera în care ar fi vrut Georges-Minh. Își făcea griji în legătură cu mișcările straniu de energice cu care Dong începuse să-și răsucească părul într-un coc, după care își puse pălăria pe cap, îi arătă peisajul, își scoase iar pălăria, își aranjă părul din nou, îl perie, își puse pălăria, apoi o scoase iar. Cel puțin alăpta copilul, iar el se bucura că o luase cu ei, ca să poată să-i supravegheze pe ea și pe copil.

— Odihnește-te, îi spuse el.

— Nu mă *simt* obosită.

Nu-i stătea în fire să fie atât de frenetică – totuși, se întâmplase măcar un lucru obișnuit în ultimele douăzeci și patru de ore?

— Odată ca niciodată, un om colecționa cuiburi micuțe de petrel[26], zise Dong. Le aduna de pe tavanul peșterilor, purtând o pălărie cu lumânări.

---

[26] Specie de rândunică (n.tr.).

Zgomotul trenului îi acoperea cuvintele.

— Nu te aud, zâmbi el, frângându-și mâinile.

Trenul huruia, iar oceanul, atunci când se vedea, era albastru precum sticla. Vapoarele împestriţau gura de deschidere a golfului.

— Avea o scară de bambus pe care o construise cu mâinile lui, strigă ea. Se urca și cobora de pe scară în fiecare zi. Într-o zi însă, scara s-a rupt. Munca lui de a găsi păsărelele era și așa periculoasă, dar, fără scară, nici atât nu putea să facă supă. Și unde mergem după Hue?

— Supă? zise Chang.

Ceaţa se ridica acum deasupra apei, ascunzând linia orizontului. Umbra insulelor îndepărtate apărea în nuanţe de gri. Din când în când, trenul mergea de-a lungul coastei, unde prăpastia de la stânci până la plaja de jos era atât de abruptă, încât trenul părea că zboară, cu liniile aşezate pe margine și cu o porţiune retezată dedesubt. Dong își sprijini capul de fereastră. Deschise gura pentru a spune altceva, apoi o închise la loc.

Mergeau acum printr-un tunel. Georges-Minh vorbea tare, ca să-și ascundă tremuratul, dar și pentru ca vocea lui să pară încrezătoare și să concureze în același timp cu scârţâitul insuportabil al trenului.

— Vom merge în nord ca să fim în siguranţă. Acolo sunt simpatizanţi naţionaliști. Ne vom ascunde în junglele din Regiunile Muntoase Centrale, în Dak Lak, până când lucrurile se vor liniști.

Dacă reușeau să ajungă la râul Srepok, un braţ al fluviul Mekong, ar fi trecut prin provincia Dak Lak până în oraşul Stung Treng. Erau puţine drumuri în zona aceea micșorată, însă cei din Laos făceau comerţ cu cei din Khmer în amonte, folosind fluviul ca mijloc de transport. Auzise că șefii de trib creaseră o mișcare de rezistenţă puternică. Și apoi, cine știe? Poate în Thailanda? În Elveţia?

Cum să smulgi un om din propria viaţă, pentru ca apoi să-i spui că nu o mai poate primi înapoi? Simţea cum i se frânge inima, cum o parte din el se îndepărtează ca o peninsulă de continent.

Capitolul 40

Stând pe vine în pădure, Thu tremura de frig, în ciuda faptului că aerul nopții nu era chiar atât de rece. Păinjinelul[27] de pe jos îi gâdila coapsele. În Cam Ranh, prima lor oprire de-a lungul coastei, toate hotelurile erau ocupate pentru sărbători, așa că, temându-se să doarmă pe plajă, unde erau ținte sigure pentru hoți și violatori, Thu și Mai o luaseră pe jos către pădurea de bambus ca să rămână peste noapte, unde auziseră că locuiau sătenii din Cham, spunându-se că băștinașii erau prietenoși.

După ce se instalară, Thu ocoli estuarul cel mai larg, unde bolovanii de granit și gresia erau mari și netede, după care intră în tufișuri, spunând că trebuie să urineze. Scoase apoi hârtia de scris pe care o ascunsese în sutien.

„A trebuit să plecăm în grabă, îi scria ea lui Birago, ținând cu grijă hârtia pe genunchi. Mai știi când ți-am spus că bebelușul Cong e bolnav? Mai s-a dus la o ghicitoare și acum îl căutăm pe soțul ei. Îți povestesc mai multe când mă întorc, însă acum nu pot să-ți spun decât că există unele lucruri între mine și Mai pe care le regret. Îmi pare rău că a trebuit să plec și sper să mă ierți că nu mi-am luat rămas-bun. Dacă aș putea să-ți explic de ce trebuie să am grijă de Mai, poate că ai înțelege mai bine, însă în ultima vreme nu am mai judecat așa cum trebuie, atâta doar că există un lucru sigur pe care pot să mă bazez, ca un refugiu în mijlocul furtunii, de care pot să mă agăț ca să nu mă pierd, să nu mă îndepărtez prea tare, să nu mă scufund prea mult, să nu rătăcesc prea mult, și de asta te iubesc mai mult decât orice. Mai mult și decât ochii mei. Te rog să înțelegi că îi sunt datoare."

Se gândi să mototolească scrisoarea înainte chiar de-a o termina. Ce aiureli! Măcar de-ar fi slăbit-o înțepăturile pustulelor. Era mai rău decât atunci când avusese păduchi, în copilărie. Cum de era posibil să nu-l fi găsit pe Khieu în tot Saigonul? Nu putea crede asta, nu-și

[27] Plantă erbacee liliacee care crește în locuri aride (n.red.).

permitea să creadă nici măcar o secundă faptul că vrăjitoarea avusese dreptate. Se gândi la brațele viguroase ale lui Birago cuprinzând o altă femeie – ce-avea să se întâmple cu ea atunci? Dacă îl putea face să înțeleagă faptul că ea nu voise să plece, poate nu avea să se supere pe ea. Singurul motiv pentru care o urmase pe Mai din camera aceea care înghițea lumina și sunetul, pe Mai care se purta ca și cum ar fi fost doi spioni în misiune, nu două femei plecate în căutarea unui soț rătăcitor, era acela că-i dăduse cuvântul lui Mai. Femeia portugheză nu avea idee unde putea fi găsit Khieu. Avea s-o ajute pe Mai o săptămână, să clarifice apoi situația cu Birago și totul avea să fie bine.

El o credea copilăroasă. Capricioasă. Nu voia ca el să gândească rău despre ea acum – numai de n-ar fi crezut că hotărârea lui de a renunța la box o supărase într-atât! Ca atunci când se certaseră din cauza unei discuții prostești despre politică, iar ea refuzase să facă dragoste cu el timp de o săptămână. Sau fuseseră două?

Bărbații te înșelau una-două. Iar distanța dintre ei... Ultimul lucru pe care ar fi vrut să i-l ofere acum era o scuză ca să o părăsească. Mai ales când ea era mult prea departe de el ca să poate face ceva!

Bambușii și copacii uriași din pădure blocau lumina, iar întunericul era mult prea intens ca să poată scrie – într-adevăr, în unele locuri, chiar nu lăsau lumina să intre și se spunea că, în cele mai izolate regiuni din junglă, anumite triburi trăiau într-un întuneric desăvârșit, bântuiți de întuneric, făcând dragoste pe întuneric, născându-se și murind fără să vadă vreodată soarele, așa cum făcuseră din cele mai vechi timpuri.

Auzi pași și trosnetul unei crengi. Poate că era monstrul nguoi[28] rung al pădurii. Puse scrisoare înapoi în rochie și văzu încălțările lui Mai printr-o spărtură din tufe. Thu își aranjă sânii ca să ascundă mai bine bucata de hârtie.

— Mai, ce dorești?

— Mi s-a părut că am auzit un animal, că am văzut niște ochi în pădure. Mi s-a făcut frică. Copilul doarme, așa că aveam, în sfârșit, un răgaz ca să dorm, dar...

Pe când era acasă, Mai petrecea ore întregi în camera copilului,

[28] Oamenii pădurii (în lb. vietnameză în original, n.tr.).

lăsându-l să sugă în timp ce ea dormea. Epuizarea i se citea în cercurile de culoarea prunei de sub ochi. Pielea îi era palidă. Pe obraji îi apăruse o erupție. Pierduse aproape cincisprezece kilograme.

— A băut mai mult?

— Mai deloc. Mai mult îi curgea pe lângă gură decât înghițea.

— Fac pipi. Mă lași un minut?

— Scuză-mă. Încercam să-ți ofer un pic de intimitate. Dar mi s-a făcut deodată frică de întuneric, scânci ea.

Fiindcă nu dormea, devenise mult mai speriată decât de obicei, iar de când ieșise din dormitor cu trupul țeapăn al fiului ei mijlociu în brațe, Thu se îndoia tot mai des de sănătatea ei mintală.

Thu împinse ferigile într-o parte și, luând-o de mână, o conduse pe Mai în luminișul unde aprinseseră un foc mic. O așeză pe Mai, apoi se trânti lângă ea. Desișul de bambus ce înconjura arborii de capoc se căsca spre ele, însuflețit ca un rictus, animat de lună.

Thu își încrucișă brațele deasupra pieptului, ascunzând scrisoarea. Rămaseră așa un sfert de oră, până când Mai se calmă. Dacă ar fi aflat că Thu îi scria o scrisoare lui Birago, cine știe ce concluzii s-ar fi pripit să tragă?

— E o noapte liniștită, spuse Mai, mângâind distrată creștetul copilului. Aproape prea liniștită. Apoi observă o mișcare. Ai văzut?

— Te referi la umbra aceea?

— Da, umbra. O fi cineva?

— E un nor în fața lunii. Știi ce putere are imaginația.

— Ia spune, ce știi despre oamenii pădurii? întrebă Mai apoi. Cei despre care vorbea ghicitoarea.

Thu scoase din geantă cuțitul cu mâner de bambus pe care ghicitoarea i-l dăduse lui Mai și începu să-i lustruiască lama cu fusta.

— Păi, am auzit cândva o poveste. Thu flutură lama de cuțit. Dar e dezgustătoare. Nu vrei s-o auzi.

— Ba da, imploră Mai.

Thu strâmbă din nas.

— Nu vrei.

— Ba vreau.

— Nu, sunt sigură că nu vrei!

Mai chicoti ca o școlăriță. Era între ele o dezinvoltură care le făcea

să se simtă bine.

— Bine, atunci. Povestea spune că o femeie, o nguoi rung...

— O ce?

— Un om al pădurii. Monștrii pădurii. Nu ai auzit niciodată?

Mai scutură din cap.

— Mai mult sau mai puțin o ființă cu blană, mai mare decât noi, dar fără a avea capacitatea de a vorbi. În orice caz, această femeie a răpit un bărbat. Avea nevoie de un iubit și găsise unul perfect. Așa că l-a dus în peștera ei, l-a legat și l-a pus să facă tot felul de lucruri. Și l-a ținut acolo captiv și...

— Ei sunt ca noi?

— Într-un fel. Și l-a forțat să... știi tu...

— Nu.

— ... să se culce cu ea. L-a pus să-i facă și câțiva copii și a format o familie cu el. L-a ținut captiv timp de *trei* ani, până a evadat.

— Îh! Ce îngrozitor!

— Știu. Mi-a spus Mătușica. La lumina focului, Thu scoase harta din geantă și o deschise în poală, netezindu-i încrețiturile. Și toate astea s-au întâmplat chiar... chiar aici. Împunse cu vârful cuțitului centrul hărții. Oh, chiar acolo mergem. Uite, exact aici.

— Glumești.

— Aici trăiește ea. Flutură harta prin aer ca pe-o pelerină de toreador. Aiiii-ci locuieeee-ștee omul pădurii care vrea co-piiii și viii-neee după**ăăă** tine.

— Serios! Mai împinse harta într-o parte. Ce știi cu adevărat despre locul în care mergem?

— Serios, asta știu.

Thu duse cuțitul în dreptul feței. Flăcările dansau pe lama argintie, reflectându-se în adâncurile negre ale ochilor ei.

— Deci, acești nguoi rung, zise Mai, nu sunt oameni?

Thu coborî lama cuțitului și trasă un x în pământ.

— Sunt ca maimuțele, așa se spune. Mormăie sau au un fel de bolboroseală. Până și rebelii, montaniarzii, se tem de ei.

Se gândi la Birago, la acea primă zi pe plajă, la felul în care călcase ea în străchini, aducând vorba despre educatoarea ei. Birago o pusese la punct, râzând de rasismul și de ignoranța ei. Se înroși și clătină din

cap.

— În fine, de ce mă întrebi? Nu sunt vreun afurisit de expert în nguoi rung.

Un țânțar bâzâi în jurul capului ei și Thu încercă să-l plesnească.

— Mănâncă oameni?

— Nu cred. Poate în povești, căscă Thu. În orice caz, ai putea să aţipeşti câtă vreme doarme copilul. De când n-ai mai dormit bine?

Mai oftă.

— Cine știe? Poate că n-am mai dormit bine dinainte de-a mă naște. Vreau să spun, dinainte de-a se naște el. Mă simt de parcă n-am dormit bine toată viața mea.

— Dar visele?

— În ultima vreme am avut numai coşmaruri. Dar tu?

— Nu. Niciodată. Sau nu mi le amintesc. Acum nu mai visez deloc. Nu e mai bine așa? În fine, nu știam că ai coşmaruri.

— Ei, e un vis care se tot repetă, în care nimeni nu vrea să mă primească. Am avut mereu o mamă și un tată, nu ca tine, însă în visul ăsta nou – pe care-l tot am – părinții mei sunt morți. Sunt orfană, ca și tine.

— Eu nu mă gândesc niciodată la părinții mei, zise Thu.

— Dar te gândești la fantome.

— Nu cred în fantome.

— Eu cred în multe lucruri pe care nu le vedem, zise Mai.

— Eu nu.

— În gravitație? Rotația planetelor?

— Nu are nicio importanță, spuse Thu.

Nu se uită în spate, luptându-se cu senzația apărută din senin că cineva o urmărește. Vântul plimba norii încoace și încolo prin fața lunii, iar chipul lui Mai fie strălucea cum străluceau îngerii, fie era negru ca al unui demon.

— Nu-mi pasă de lucrurile pe care nu le pot schimba.

— Dar dragostea? Dar destinul?

— Ce schimbare aduc ele în viața mea? În felul în care-mi pun pantalonii sau în care mănânc micul dejun?

Se cutremură.

Stătea acolo cu jungla în spate, uitându-se la foc, pipăindu-și

pieptul din când în când, acolo unde materialul rochiei ascundea scrisoarea pe care avea să i-o trimită cumva lui Birago a doua zi. Ar fi vrut s-o scoată de acolo, să atingă hârtia, cuvintele scrise. Bi-ra-go. Bi-ra-go. Bi-ra-go. În clipa aceea simțea nevoia să țină în brațe ceva.

Thu își rulă încă o țigară. Privea luna apărând dintre nori. Era aproape plină, ceea ce însemna că nici somnul ei, atât cât era, nu avea să fie liniștit. Și cu cât luna o lumina mai mult, cu atât mai neliniștită devenea. Singură, chiar dacă Mai adormise, în sfârșit, la doar câțiva metri de ea, amintirile celor lăsate în urmă începură să o copleșească – lucruri neimportante, cuticulele mereu roase ale lui Birago, mirosul de lămâie al parfumului său, lumina soarelui în camera ei, plescăitul apei râului. Simțind gustul unei lacrimi, se mustră singură fiindcă își îngăduise să se scufunde în amintiri.

Capitolul 41

Khieu nu mai ajunsese niciodată atât de departe de Saigon, ceea ce îl făcea să simtă că orice era posibil. A doua zi, un alt râu. Închirie o șampană. Ploaia căzuse toată noaptea și estuarul continuase să crească, în timp ce potopul nu dădea vreun semn de oprire.

Apa plescăia de-o parte și de alta a bărcii înguste de lemn, iar șobolanii morți pluteau deasupra apei maronii, în jungla care mărginea malurile mlăștinoase ale apei, Khieu vedea bărbați care-și curățau țevile puștilor, neveste pregătind în grabă mâncarea la focuri deschise, copii jucându-se prin copaci. Vedea fuioarele de fum ridicându-se pe deasupra palmierilor. Își imagina că bărbații făceau planuri și studiau hărți.

Degetele neliniștite și tremurânde ale lui Khieu strângeau ramele, mângâind apa și scufundându-se în unde. Poate că pentru ei harta era un lucru pe care să-l ții atunci ca și când ar însemna totul. Circula zvonul că francezii construiau un centru de detenție, după cum spuneau unii – alții ziceau că era vorba despre o bază militară. Khieu spera că era doar o informație neîntemeiată – Vietnamul era o țară în care zvonurile dădeau naștere altor zvonuri. Vietnamul era ținut laolaltă de basme, așa cum plasa de pescuit este ținută laolaltă de fire aspre.

Soarele înainta pe cer, iar ziua devenea tot mai mohorâtă. Începură să-l doară umerii, iar brațele păreau să-i ia foc. Trupul îi zvâcnea peste tot. Apa era plină de bărci de pescuit, bărci din care se vindea ceai, bărci de locuit, bărci cu flori, canoe, bărci cu furchet, jonci și alte plute. Un bărbier cu o barcă cu pedale atârnase o oglindă de o creangă de copac, ca să poată bărbieri și tunde. Își adusese lame bune și foarfeci. Un sătean îmbrăcat tradițional își desfăcu turbanul pentru bărbier, cerându-i o tunsoare scurtă. Acesta desfăcu fâșiile subțiri de bumbac înfășurate în jurul capului. Erau mulți bărbați care purtau plete în ultima vreme, ca un fel de declarație politică – astfel acceptau noul și renunțau la ceea ce era vechi. Khieu era întru totul de acord. El nu purtase multă vreme părul astfel, deși își amintea din copilărie că mama lui prefera părul său lung și că își începea fiecare zi

pieptănându-l. Khieu spera să-şi poată începe din nou ziua în felul acesta paşnic, să simtă pieptenele trăgând de şuviţele lui întinse, precum degetele mamei lui pe scalpul său. Lăsă curentul să-l poarte pe apă. Plutea pe râu pe lângă păsări şi pe lângă orezăriile tăiate în munte.

Luă masa de prânz cu o familie care-i amintea de a lui: familia lui Khieu nu era bogată ca a lui Chang sau educată şi influentă ca a lui Georges-Minh. Familia lui avusese o cocioabă pe râu, cu o barcă cu vâsle din care vindeau mâncare, precum familia căreia îi oferise acum cinci baht pentru o masă de peşte prăjit. Frumoasa lor fiică avea un braţ paralizat şi îi arse peştele, legănându-şi şoldurile şi făcându-i din ochi când el îi zâmbi. Scoaseră apoi o sticlă de whisky, iar bunica apăru din adâncul casei lor de pe barcă cu câteva ceşcuţe şi cu un bebeluş fără dinţi sprijinit în sold.

— Timpul e un mânz alb care zboară, zise bătrânul.

— Ai dreptate, zise Khieu, iată-l acolo, galopând pe la fereastra mea.

Bătrânul, care era beat, începu să râdă. Avea tot atâţia dinţi cât şi bebeluşul.

— Dacă aştept, o să-l văd trecând. Dacă ai noroc, o să-l vezi crăpând.

Bătrânul nu se mai oprea din râs. Se lovi cu palma peste piciorul zbârcit, cu ochii înlăcrimaţi.

Khieu lăsă acolo douăzeci de baht, ca să-i găsească după ce pleca, apoi se întoarse la barca lui.

Spre seară, însufleţit de întâlnire, călători pe uscat. Se furişa printre plantaţiile de banane ale francezilor, printre cele de cauciuc, nuci de cocos, ferme de ananas, fierbinţi şi umede. Temându-se să nu fie prins şi considerat spion sau să fie ucis de Batalioanele Africii, îşi mânjea faţa cu noroi. Dacă l-ar fi văzut careva pitindu-se în câmp, l-ar fi luat drept un prieten politic? Sau drept un duşman?

Capitolul 42

Lui Birago nu-i venea să creadă că-l împușcaseră.

— Ghinion.

Vânzătorul de țigări îi oferi o țigară îndoită la vârf din pachetul lui. Când bărbatul expiră, fumul îi ieși prin gaura din piept, acolo unde-l înjunghiaseră.

— Și tu ești mort? întrebă Birago.

— Toți suntem. Uită-te înjur.

Abia atunci privi Birago în jurul său și observă zgomotul nepotolit, asurzitor și pătrunzător, câinii care lătrau, oamenii care țipau și femeile care vindeau diverse pe stradă, așa cum făceau și pe când erau în viață, chiar și copiii care strigau în timp ce se jucau, aruncând cu pietre unii în alții. O întreagă lume a morților ce exista în tandem cu lumea celor vii, ca o lume a umbrelor, una deasupra celeilalte.

— Ai venit cam devreme pentru prânz, zise vânzătorul.

— Prânz?

— O vezi pe Minh, cea de acolo? Bărbatul arătă cu degetul. Face supă.

— Trebuie să plec.

Când se ridică, urechea îi căzu pe jos. O ridică de pe pământ și o ținu în palmă.

— Stai, lasă-mă pe mine, spuse bărbatul venind lângă el, dar Birago nu-i dădu voie să-l ajute, să-l atingă, să-l muște sau orice altceva ar fi vrut să-i facă.

Birago nu putea fi mort. Cu siguranță avea halucinații. Asta era. Era undeva într-un spital și halucina. Băuse prea mult cu colonelul Janvier și nu era decât un vis urât din care nu se putea trezi.

Capitolul 43

Găsiră un hotel cu vedere spre Râul Parfumat, pe strada Le Loi, în străvechiul oraș Hue, înconjurat de pagode și de morminte imperiale.

Chang rămase în pragul ușii de la camera familiei, în timp ce Dong se duse să se așeze pe pat cu copilul.

— Ei bine, iată-ne aici, rânji el. Am reușit.

— Cred că cel mai bine ar fi să iei și tu o cameră pe coridor.

— Ce credeai că o să fac, că o să stau cu voi? spuse Chang.

Cărase valizele familiei încă de la gară, ca un hamal, și încă le ținea, dar în acel moment le dădu drumul și zise:

— Incredibil!

Georges-Minh fu nevoit să recunoască – Chang avea dreptate. Nu-și dădea seama ce se petrecea cu el. Se duse după el să-l strige, dar Chang era deja la jumătatea coridorului, văzându-i-se acum doar strălucirea părului negru și unsuros.

— Despre ce a fost vorba? întrebă Dong.

— Nimic. Uită de asta. Vrei să mănânci ceva? Sunt lihnit.

Georges-Minh aduse în cameră puțin ceai și supă de broască-țestoasă, privindu-i pe Dong și pe copil începând de la genele lor. Ca niște antene. Felul în care lumina soarelui se mișca pe pat, pe cearșafuri. Deasupra trupului ei. Trupuri. Două dintre acestea erau acum în viața lui. Brațe. Degete. Mâini. Felul în care se atingeau degetele lor. Piepturile lor. Se ridicau și coborau în somn: frumusețea respirației. Lumina soarelui sclipind în părul ei, care șerpuia negru pe albul pernei.

Buzele bebelușului erau întredeschise, lăsând loc doar cât să iasă un oftat. Picioarele îi erau îndoite din genunchi, formând un cerc. Lumina lui părea să radieze din interior spre exterior, înseninând camera și așternând o strălucire caldă, diferită de cea a soarelui, mai vie, mai roșcată, pe mobilă, pe fața lui Dong, pe podea.

De la fereastra lor, el putea vedea zidurile orașului imperial. Orice școlar știa că peste douăzeci de mii de muncitori construiseră zidul acela, iar în interiorul său ar fi încăput opt sate. Înăuntru, împăratul Duy Tan, un copil în haine de rege, domnea peste tot; Georges-Minh

văzuse ilustrate – *„L'empereur Duy Tan, en costume de cour"*[29] – de la încoronarea lui din 1907: biata păpușică stând cu mâinile împreunate, cu pantofii săi micuți, cu privirea serioasă și încruntată. Ochii săi rătăciți nu priveau către cameră, ci într-un punct de dincolo de umărul fotografului, spre o prezență din colțul camerei, ca un animal sălbatic, un vrăjitor care ținea un tigru de lanț și spunea: „Știi ce-o să se întâmple dacă-i dau drumul!" Bietul Duy Tan. Pionul francezilor, cel al cărui tată înnebunise din cauza spionilor care-l urmăreau până și în castelul său. Dar cine știa dacă povestea era adevărată? Doar ochișorii aceia triști de pe vedere rămâneau de netăgăduit.

Georges-Minh cumpărase un ziar și se așeză să-l citească, însă își sprijini capul în mâini, extenuat deodată. Deși nu făcuse niciun zgomot, Dong tresări. Părul îi căzu în cascadă peste față, iar corpul se întoarse spre el, cu ochii închiși. Copilul se mișcă și începu să sforăie. Apoi bebelușul se mișcă din nou, iar mișcarea lui se transformă în agitație și astfel se trezi, dând din cap în stânga și-n dreapta în căutarea sfârcului. Georges-Minh încercă să-și trezească soția, mai întâi sărutând-o pe obraz, apoi apucând-o ușor de umăr.

— Dong, trezește-te, trezește-te, copilului îi e foame.

Dar imediat deveni clar că nu era vorba numai de somn.

— Dong? Dong?

Copilul scâncea de foame.

Ochii ei se deschiseră pentru o clipă, privirea ei o întâlni pe a lui – Georges-Minh văzu că ea îl recunoaște. Pe urmă, pleoapele i se închiseră din nou.

El îi cuprinse trupul moale și cald, ținând-o la piept și legănând-o, rugând-o să lupte, să se împotrivească lucrului care o împingea.

— Trezește-te, îi spuse el, trezește-te, mă auzi?

Însă mâna care o împingea, care o sufoca, după cum părea, era mai puternică decât ei amândoi.

— Chang! Chang!

[29] Împăratul Duy Tan, în costum de curte (în lb. franceză în original, n.tr.).

Capitolul 44

Ascultând apa plescăind de-o parte și de alta a bărcii înguste de lemn, ziua le părea aproape liniștită lui Thu și lui Mai. *Părea* în loc de *era*, fiindcă în jungla ce mărginea râul mâlos și maroniu naționaliștii își curățau țevile puștilor și făceau provizii de mâncare, pe care nevestele lor se grăbeau să le pregătească la focurile deschise, ale căror fuioare de fum se ridicau deasupra palmierilor.

Stând în cerc, luptătorii discută despre planuri și studiază hărți deja studiate de vreo mie de ori – însă o dată în plus chiar nu strică, și-apoi lucrul acesta îi dă minții neliniștite ceva la care să se gândească, iar degetelor nervoase și tremurânde le dă ceva ce pot să apuce.

Într-o colibă, un bărbat își pregătește rucsacul, încărcat cu muniție, cu plăcinte de orez și o piatră dată de fiica lui. Cine știe de ce tocmai o piatră? Însă fiica, în vârstă de numai patru ani, i-o dăduse într-una dintre multele lor plimbări pe malul aceluiași râu, pe care vâslesc acum două femei și un băiețel, după ce mai întâi o șlefuise cu poala fustei, i-o înmânase în semn de iubire și de recunoștință și, zâmbind, el luase piatra din mâna ei drept ceea ce era, o piatră, nici mai mult, nici mai puțin.

Acum, el o așază în bagaj lângă plăcintele de orez și se întreabă în treacăt dacă ar fi trebuit s-o învelească în vreo bucată de pânză ca să nu se piardă printre cartușe și alte accesorii pentru război, dar e prea târziu; lasă piatra să cadă și închide rucsacul, apoi iese pe ușa colibei și se duce să se alăture celorlalți, pregătiți și așteptând într-un cerc cu harta în mână.

Thu își imagina întunericul impenetrabil al junglei așa cum îl văzuse în noaptea care trecuse, la fel și activitățile celor din junglă, iar gândurile acestea o făcură să se gândească pentru o clipă la întunericul pătrunzător care ne așteaptă dincolo pe toți, astfel că se uită repede la Cong ca și cum s-ar fi speriat că, în timp ce ea visa cu ochii deschiși la un bărbat cu o hartă și o piatră, copilul ar fi dispărut, dar Cong era tot acolo, stând liniștit pe fundul șampanei pe o pătură

– sau cel puțin așa își spunea singură, pentru că era mai simplu decât să se gândească la alternativă, de exemplu că ar fi căzut într-o comă din care nu avea să se mai trezească. Se întreba cum mergea, în general, lupta naționalistă, cum hrănea inimile oamenilor, și – făcând asta băgă mâna în apele calde și tulburi care plesneau barca din lateral, iar mișcarea ei schimbă puțin direcția provei – barca și pasagerii se înclinară puțin spre apă, ceva alunecă și își recăpătă apoi echilibrul –, ceea ce o făcu pe Mai să se trezească din propriul său vis languros cu ochii deschiși, să-și îndepărteze privirea de barcagiii și de țânțarii din jur, a căror prezență încărca și mai mult apatia lichidă și cafenie a zilei, și să se uite pentru prima dată la Thu.

— Khieu, zise Mai, ca și cum continua o conversație începută mai devreme, oricare ar fi defectele lui, măcar are niște idealuri. În felul lui, e un om curajos.

La fel ca multe alte cuvinte rostite de Mai în scurta ei existență, și acestea ieșiră fără rimă sau vreun sens.

— Te referi la arta lui?

— Ei bine, el aleargă după un vis.

— Ca și noi, acum.

Mai înmuie degetul în apă.

— Poate că vitejia e o trăsătură mai ușor de descoperit în alții decât în tine însuți.

— Sau poate că vitejia e ușor de confundat cu prostia. Curajul și prostia merg deseori mână în mână. De fapt, sunt unul și același lucru. Curajul *este* prostie, numai că e văzut printr-o lentilă favorabilă. Thu privi dincolo de Mai, pe deasupra apei. Unii ar putea să spună că sunt proastă fiindcă te urmez prin junglă.

După tot acest timp în slujba ei, lui Mai încă nu-i păsa de Thu – ar fi aruncat-o în inima pericolului, din câte își dădea ea seama, ca să o oblige să-l găsească pe bărbatul acela bun de nimic. Dacă Thu s-ar fi căsătorit cu Khieu, el n-ar fi părăsit-o din capul locului – nu că s-ar fi măritat cu el, cu bărbatul acela cu păr unsuros, zâmbitor și cu strungăreață. Ca să fie clar, nu fusese niciodată atrasă de el! O, umblase mult după ea. În ciuda dinților săi albi și a tuturor celorlalte. Îndrăznise să-i pună mâna pe genunchi de mai multe ori atunci când nevasta lui se afla în cealaltă cameră.

Thu credea despre Khieu că se încurcase cu cine nu trebuia și că soțul acelei femei aflase – de aceea Khieu, dacă ghicitoarea avea dreptate, fusese obligat să fugă, pentru că vreun încornorat îi declarase război. Ce ghinion pentru Thu! Ce legătură avusese ea vreodată cu toate acestea, în afară de faptul că încercase să fie o mamă bună pentru copiii lui Mai?

Nu era vorba că ar fi fost geloasă pe Mai, pe faptul că avea un soț, un fiu. Avea să se mărite și ea într-o zi. De ce nu s-ar fi putut căsători un senegalez și o vietnameză? Numai pentru că unul era negru și celălalt nu? Numai pentru că nu se făcea asta prea des nu însemna că era imposibil.

Pe lângă scrisoare, Thu îi trimisese în secret lui Birago și două ilustrate: una cu un haiku despre peisaj, iar alta cu o poezie erotică cu versuri libere, ca și cum i-ar fi vorbit murdar la ureche.

— Iar treaba asta? O să termini vreodată cu el?

Mai se înroși la față când vorbi.

Thu ar fi vrut să-i spună: „Nu câtă vreme există un bărbat care mă așteaptă în Saigon". Fiecare kilometru care se așternea între ea și Birago provoca o suferință diferită în inima ei.

— Cearta asta continuă în mai multe feluri decât poți tu să știi, spuse ea într-un târziu, gândindu-se la vederea gata de pus la poștă pe care o avea sub rochie. Apoi, pe un ton resemnat și cu o privire distantă în ochi, adăugă: Și nu o să se termine prea curând.

Vâsleau de-a lungul malului, folosindu-se de buruienile de pe margine pentru protecție: vegetația creștea în unghi drept peste apă, iar ele o foloseau fie ca să se apere de soare, fie ca să se ascundă la nevoie.

Deodată, din mangrove apăru un bărbat care apucă frânghia de remorcare a lui Thu. O fetiță sări în barcă, o luă de mână pe Thu și îi spuse să se ridice, trăgând-o spre pădurea de arbori de scorțișoară și lac. Thu se întoarse panicată, întinzând mâna după Mai, care-l luase pe Cong de pe fundul bărcii și-l strângea acum la piept ca pe o păpușă prețioasă.

Capitolul 45

Khieu se cutremură simțind răcoarea munților, a ceții și a pâclei și încercă să găsească puțină căldură în cămașa sa subțire, apucând mânecile și încercând să le tragă mai aproape de corp, în timp ce montaniarzii trăgeau din pipă și înclinau fețele către picăturile de ploaie. Fumul îi înțepa ochii când briza îl sufla direct către el. Începu să tușească, deși sătenii nu o făceau. Chiar și copiii întorseseră capul pur și simplu, părând neafectați.

Sătenii erau niște povestitori neîntrecuți și, cu toate că limba lor îi era necunoscută, iar cuvintele lor nu aveau niciun sens, vorba lor părea oarecum sfântă, ca și cum ar fi avut o linie de comunicare deschisă cu divinitatea. Până acum, vorbele din viața lui nu fuseseră decât zgomot, fiind menite doar să pară semnificative. Și reușise să păcălească oamenii – uneori, până și el credea ceea ce spunea.

Îi era dor de soția lui, de copiii lor.

Nu vorbea Cham și un singur sătean vorbea stricat vietnameza. Sătenii discutau despre o răscoală armată, o revoltă împotriva francezilor. În zilele următoare, Khieu privi obiceiul zilnic al copiilor, care împroșcau cu apă pe jos pentru a desena cu bețele în praf diverse tactici. În tărâmul fructelor de litchi, de loquat și de longan, sătenii ciopleau spade din bambus și ascuțeau lemnul făcând halebarde și săbii. Construiau arbalete și îi învățau pe băieți și pe fete să tragă cu arcul. Copiii învățau, iar în pauze mâncau semințe de hibiscus.

Micile urechi negre, întunecate ca lacul, de pe crengile copacilor așteptau să fie adunate în chip de balsam, în timp ce băieții își croiau drum prin pădure cu maceta. Cei mai în vârstă comandaseră hărți, deși nimeni nu avea nevoie de ele – cei care vorbeau Cham înțelegeau pădurea ca pe propriile lor picioare bătătorite. Bivolii de apă erau instruiți pentru luptă. Satul își perfecționa arta patrulării, tehnicile de avans și de retragere. Intenționau să-i facă pe francezi să creadă că erau neinstruiți și dezorganizați. Călătoreau spre alte sate. Discutau, flecăreau, compuneau strigăte de atac și cântece de război.

Până și cei mai tineri ajutau, curățând puștile și punând cartușele în cutii. Râdeau în timp ce se aranjau pentru luptă, iar naturalețea cu

care se pregăteau pentru moarte îl punea pe gânduri pe Khieu.

Și-i imagina pe soldații francezi: „Tran Khieu, ești arestat pentru complotul de otrăvire din Saigon”. Aveau să-l târască spre o căruță, să-l transporte în piața orașului și apoi la ghilotină.

Trase adânc fumul de tutun amestecat cu marijuana dintr-o pipă care trecea din mână în mână. Un bunic olog, cu pupilele înceţoşate, se uita la el pe deasupra focului. Khieu se întoarse și privi către iazurile acoperite de măcriș de baltă, înghițite acum de întuneric, gândindu-se la bunăvoința lor de a-l primi – dar poate că avea să caute un loc mai sigur în care să se ascundă, măcar până după bătălie.

Capitolul 46

Georges-Minh continua să o legene, strângând copilul în braţe, în timp ce Chang încerca să ţină castronul cu supă de ţestoasă. Clătinându-se pe saltea, Chang aproape că-şi pierdu echilibrul.

— Doamne, Georges, ce i-ai făcut?

— Ce i-am făcut?!

— E total absentă. Ai drogat-o? E bine aşa. Drăguţă. Tăcută. Nu ştiam că îţi plac atât de nemişcate. Dacă aş fi fost eu cel care se gândea la asta, acum m-aş fi felicitat.

— Nu mă joc. Serios. Nu o pot trezi.

— Evident. Bună, dulceaţă! Bună, Frumoasa Adormită!

— Nu-i da copilului aşa ceva.

Şocul îl făcu pe Chang să verse puţină supă în poală, ratând la mustaţă capul copilului.

— Nu ştii că e prea mic ca să mănânce altceva în afară de lapte matern? Dong puse copilul la sân, cu buza de sus asudată. De ce vă agitaţi atât în jurul meu? Şi de ce încercaţi să-i daţi copilului meu supă de ţestoasă? Ia-mi mâna de pe frunte. Ce-i cu tine, Georges?

Îi împinse mâna într-o parte. Copilul sugea cu zgomot la sânul ei şi o picătură de lapte îi curse de pe buze pe bărbie.

— Nu voiai să te trezeşti.

— Nu fi caraghios. Credeam că luaţi de mâncare. Mor de foame.

— Am luat de mâncare. E chiar aici.

Când Dong se supăra, nasul i se curba precum cel al papagalilor, iar acum îşi ridica buzele atât de mult, încât i se vedeau incisivii.

— Ai grijă ce mănânci, spuse ea. Ar putea încerca să ne otrăvească.

Georges-Minh ar fi vrut să se bucure de întoarcerea ei din morţi, dar miji ochii auzind cuvintele ei.

— Cine? Cine încearcă să ne otrăvească? întrebă Chang.

— Supa. Otrava e în supă.

Nu auziseră greşit.

Ea se ridică deodată, zicând:

— Doamne, trebuie să fac pipi.

— Haide, te ajut să mergi la baie.

Însă ea începu să umble în vârful picioarelor la marginea patului, întinzând mâna după o vază goală de pe masă.

— Ajută-mă. Dă-mi aia, spuse ea.

— E nebună, zise Chang.

— Cred că e otravă și pe podea.

— Nu e nimic pe podea.

Ea arătă în direcția vasului de porțelan, încâlcindu-și apoi degetele în cearșaful alb, până când el fu nevoit să o ajute să-și mențină echilibrul, pentru a nu păta patul. Chang ieși din cameră cât timp ea se ușură. Apoi, Georges-Minh o ajută să se urce în pat și să se bage sub așternut.

— Cred că e otravă și pe podea. La fel și în pantofii mei. Vreau să-mi faci niște încălțări noi.

— Pantofi?

— Da. Șttt... Încet. Pereții te aud. Ai putea să-i faci din șervețele.

— Ce e în neregulă cu ai tăi?

— Ți-am spus deja. Nu pot fi sigură că nu au otravă înăuntru.

— Oh, aș putea să-i verific eu.

Nu se mai aflase niciodată într-o astfel de situație. Khieu avea și el toanele lui, dar într-un fel diferit: nebunia lui pornea din faptul că avea nevoie de ceva care să-i distragă atenția de la politică, așa că mâna ricșe sau studia stelele. Georges-Minh nu știa ce să facă sau să spună ca să o liniștească: o parte din el ar fi vrut să îi cânte în strună, să o aline. Cealaltă parte însă nu voia nicicum să-i facă pe plac lui Dong, crezând că – dacă îi alimenta fanteziile – nu făcea decât să îi dovedească faptul că pe podea era într-adevăr ceva care o pândea să o rănească.

— Ascultă, zise el, hotărându-se pentru a doua variantă. Eu merg pe podea și mă simt foarte bine. Dacă ar fi fost otravă, cred că mi-ar fi fost rău deja. Poate te înșeli. Poate e în regulă. De ce nu cobori de acolo să vezi?

— Atunci, poate că mă vor pe mine. Nu pe tine, zise ea.

— Ascultă, ce fel de otravă ar putea fi atât de selectivă? Gândește-te. Ai auzit vreodată de un drog care să se metabolizeze într-o singură persoană, iar în alta nu? Eu nu. E imposibil, Dong. Sunt doctor, ar trebui să știu lucrurile astea.

Ironia nu trecu pe lângă el: faptul că el îi otrăvise pe Janvier și pe Birago, iar acum soția lui vedea otravă peste tot în jurul ei.

— Uite. Uită-te la mine. O să-mi scot pantofii, chiar și șosetele.

Ea ridică privirea, cu ochii mari. Acum, că îi atrăsese atenția, el începu să-și scoată șosetele. Bucuros, răzbunat. Merse în cerc în jurul patului, apoi se întoarse urmând același traseu. Tălpile lui lăsau urme pe gresie.

— Vezi? Sunt în regulă.

Ea își dădu părul pe spate și apoi după urechi, făcând copilul să salte pe pat în sus și-n jos.

— Toate astea dovedesc că am dreptate, zise ea. Există otrăvuri exclusive. O otravă făcută pentru mine sau poate pentru mine și pentru copil. Dar eu nu l-aș pune niciodată să se târască pe jos – ce fel de mamă aș fi?

— Cine ar ataca un copil? zise el.

— Eh, știi tu, oamenii.

— Care oameni?

— Oamenii răi.

— Monștrii.

— Monștrii? chicoti ea. Dar nu părea nici prietenoasă, nici gata să flirteze. Părea un chicotit înfumurat, care îl acuza pe Georges-Minh că o făcea să-și piardă vremea. Tu cine crezi că încearcă să ne oprească? Gândește-te.

Îl durea deja capul. Trebuia să mănânce. Să mănânce și să se gândească. Își masă tâmplele, mișcându-și degetele circular, de jur împrejur.

— Soldații. Cine altcineva? După tot ce ne-ai făcut. Cum ai putut să uiți? Cum ai putut să ne distrugi viețile?

În noaptea nunții, Georges-Minh îi mângâiase trupul. Febra de la plămâni o slăbise atât de mult, încât degetul îi intra în spațiul dintre coastele ei. Începuse să-i sărute gâtul, apoi sânii, uimit de cât de relaxat era trupul ei și de încrederea în el.

Erau genul acela de oameni după care lumea își întorcea capul, arătoși, încrezători. Buzele ei pline, atât de asemănătoare cu ale lui Chang, erau mereu zâmbitoare, chiar și atunci când ochii îi erau triști

sau îngrijorați. Lui îi plăcea cât era ea de iertătoare; putea să facă cele mai insensibile lucruri, că ea continua ca și cum nici nu remarcase până în clipa în care el își cerea scuze, părând mereu surprinsă când el îi spunea că-i pare rău, ca și cum aprecia gestul lui, însă nu considera necesar să-i ceară iertare, fiindcă îl iubea atât de mult.

— Ar trebui să ne gândim la un nume pentru copil, spuse Georges-Minh, sperând să treacă la un subiect mai plăcut. Nu crezi?

Ea luă copilul în brațe.

— Uită-te la tine. Îți dăruiesc pace. Noroc. Viață lungă.

— Presupun că am putea să-i punem numele tatălui meu, zise el. Îți place numele Tan?

Ea se încruntă.

— Sau am putea alege un alt nume din familie. Ce crezi că i-ar plăcea tatălui tău?

Ea ridică din sprâncene, apoi din umeri.

— Eu aleg *libertatea*, râse ea.

— Ce zici de Long? spuse el.

Însemna „dragon", iar el se gândi că Dong nu avea de unde să știe că era al doilea nume al lui Khieu.

Turnă ceai pentru amândoi în tăcere – lichidul arămiu clipoci în cești, iar aburul se ridică la suprafață. Copilul râgâi și scuipă puțin. Ea șterse laptele care-i curse bebelușului din gură cu colțul cearșafului și un zâmbet i se strecură pe față din pricina noutății de a-și îndeplini datoria de mamă. Poate că îi era mai bine. Poate că totul avea să fie bine până la urmă. Georges-Minh își dori deodată ca Chang să bată la ușă, dar Chang nu veni. Se gândi să se ducă jos, în hol, ca să-l caute.

Totuși, Georges-Minh nu-și putea îngădui libertatea de a pleca, căci Dong lua fiecare absență a lui drept o insultă, o conspirație. Devenise mult prea speriată ca să poată fi lăsată singură, chiar și pentru puțin timp.

El luă o gură de ceai. Înghiți și se înecă, tuși și puse ceașca jos.

Dong își lăsă ceașca neatinsă – îi dădu copilul lui Georges-Minh, luă ziarul de pe birou și începu să facă pălării de hârtie din paginile ziarului.

Sau poate erau bărci? El își aminti cum le făcea la rândul său pe când era copil, lăsându-le să plutească pe râul Saigon, în spatele casei

în care crescuse, în care trăiau acum socrii lui, de care avea să rămână despărţit cine ştie pentru câtă vreme.

Ea continua să fie atentă la îndoitul hârtiei. Scosese vârful limbii aşa cum fac copiii uneori, când activitatea le absoarbe atenţia complet.

— Faci pălării sau bărci?

Ea încetă să mai împăturească hârtia.

— Diferenţa constă în ceea ce decizi să faci cu ea atunci când termini.

Desfăcu hârtia. O aduse la nas, ca şi cum ar fi vrut să o miroasă. Voia cumva să facă flori? Poate un crin origami. Apropie ziarul de ochi, ca şi cum s-ar fi uitat după ceva, concentrându-se, până când articolul cu pricina îi ajunse chiar sub nas. La început citi încet, ca pentru ea, apoi ridică privirea, cu faţa îmbujorată de emoţie.

— Ce-i asta? Ce-i asta? Scutură ziarul spre Georges-Minh, ca o acuzaţie. Apoi începu să citească cu glas tare: „Douăzeci de elefanţi au fost ucişi în Hai Phong de doi tigri, într-o demonstraţie minunată organizată pentru oficialii francezi...” După ce termină, umerii începură să-i tremure, părând pe punctul de a izbucni în plâns. Cum au făcut-o? Atât de puţini tigri să ucidă atât de mulţi elefanţi?

— Presupun că i-au înfometat. Câteva săptămâni, poate chiar luni.

El nu era sigur de ce se supărase ea atât de tare.

— Cum?

— I-au enervat. Pe urmă le-au dat drumul.

— Pe vremuri, elefanţii câştigau întotdeauna.

El se îndoia de asta.

— Familia regală i-a declarat simboluri ale eminenţei.

— Poate că i-au ucis ghearele de tigru.

— Elefanţii sunt atât de frumoşi! Nu ar trebui să piardă niciodată. E ceva ce nu ţi-am spus până acum. Ce am visat. Pe când eram însărcinată.

— Chestia e că, dacă-i înfometezi înainte să-i baţi – nu aşa se întâmplă mereu, lupţi sau eşti călcat în picioare? –, atunci... zise el.

— Da, spuse ea. Dar există un lucru pe care aş vrea să ţi-l spun. Am visat elefanţi.

— Nu-mi spune. Elefanţi albi.

— Ba chiar așa.

Orice copil din Vietnam știa povestea cu elefanții albi. Cei sfinți. Mama lui Buddha, pe când era gravidă, visase un elefant alb care-i dădea o floare albă de lotus, ce reprezintă înțelepciunea. Se spunea că cel care vedea un elefant alb avea să se bucure veșnic de noroc. Se spunea că elefanții albi legănau sufletele morților. Se zicea că un lord nu avea nevoie decât de pământ, de un harem și de un elefant. Preferabil alb.

Dong împături ziarul în două. Își ținu răsuflarea. Apoi îl îndoi din nou, cu efortul pe care-l depunea oricine atunci când făcea origami. Trecu cu degetul peste îndoitură, până când îi dădu sângele. Ziarul se înroși. Georges-Minh îi luă ziarul.

Ea luă copilul și începu să-l alinte, vorbind în părul lui mătăsos.

— Am visat elefanți albi atunci când eram gravidă cu tine. I-am visat nu o dată, nici de două ori, ci de mai multe ori. Am visat un elefant alb chiar în noaptea dinaintea nașterii tale. Mai mult decât atât, știu și ce înseamnă asta. Pentru noi și pentru țara asta.

Georges-Minh simți un gol în stomac. Chiar înnebunise. Și, în plus, Khieu anticipase acest somnambulism. Elefanți somnoroși într-o invazie de tigri. Ea vorbea precum preoții din temple, precum călugării budiști rostind binecuvântări din milostenie, chiar și ca prezicătorii care rosteau incantații deasupra trupurilor bolnave, pentru a le vindeca. Dacă și propria lui soție colabora la asta în slăbiciunea ei, cum s-ar fi putut ridica poporul său? Erau o națiune de somnambuli.

— Copilul meu elefant, cânta ea. Copilul meu elefant...

Dong continua să-i cânte bebelușului. Cântecul ei se transformă într-o rugăciune. El închise ochii și se trânti pe pat lângă ea. Bineînțeles, uite ce revoltă îl apucase... Ripostase și ce câștigase? Se propti într-un cot și se uită în poala lui Dong, la fața băiatului, iar băiatul se uită la el. Băiatul. Carnea și sângele lui. Sângele și carnea lui. Cel fără nume. La fel ca și grupul lor. Apucă mâna băiatului și acesta îi prinse degetul arătător și-l strânse. Gânguri.

Georges-Minh se trezi gângurind și el către copilaș.

— Știi că se spune că ultimul Dalai Lama s-a născut cu pielea deschisă la culoare, zise Dong. Și că avea capul ca o umbrelă atunci

când era bebeluș. Ultimul lama s-a născut lângă un lac unde era cumplit de frig, în sudul Tibetului, lângă un copac care înflorea în afara sezonului. Se spune și că s-ar fi născut cu capul acoperit de păr negru și lucios, la fel ca bebelușul nostru. Deși mama zicea că avea un singur fir alb, care îi creștea exact în creștetul capului.

— Nu trebuie ca Dalai Lama să moară înainte să se nască altul?

Ea ridică din umeri și privi pe fereastră.

Capitolul 47

Ceva mai devreme, de pe afluentul sudic al râului, Mai și Thu auziseră bubuituri ca de tunet care scuturaseră palmierii pe kilometri întregi de-a lungul marginii mocirloase. Vâsliseră mai departe, ascultând bubuiturile, până când se auziră din ce în ce mai tare.

Thu puse vâsla în barcă. Cong renunță la marioneta cu care se jucase toată dimineața, iar Mai o ascunse sub scânduri și o acoperi cu o piele de taur, alături de geanta care conținea, pe lângă hainele și proviziile lor, o hartă boțită cu un X în centru și cuțitul cu mâner de bambus. Thu luase obiceiul de-a se juca noaptea cu lama, imaginându-și că într-o zi avea s-o înfigă în cineva. După o vreme, când se simțiră din nou în siguranță, Thu băgă din nou vâsla în apă, iar Mai scoase marioneta de sub scânduri.

— Ce se întâmplă? zise Mai, auzind din nou o bubuitură.

— Ar trebui să ascunzi jucăria aia. Îți spun întruna că numai băieții de la oraș au păpuși. Nu putem călători pe ascuns dacă tu scoți mereu chestia aia.

— Oare ar putea fi arme? Sau sunt artificii?

Thu se întoarse către Mai și arătă spre un bărbat înarmat de pe mal, ținându-și respirația. Apoi Thu văzu coliba din spatele lui și încă un bărbat cu pușcă, așa că bâjbâi după deghizarea ei de montaniard, punându-și pelerina jerpelită pe umeri și trăgând-o mai bine în jurul ei, precum coconul unui vierme de mătase.

Ca să nu fie văzute, Thu hotărâse că ar fi trebuit să călătorească deghizate și să vâslească pe lângă mal, sperând ca mangrovele să le umbrească drumul, să se poată ascunde după buruieni și să alerge spre un loc sigur. Din calea cui? Către cine? Sunetele acelea erau artificii sau zgomote de luptă? Rebelii se luptau cu francezii – aveau să fie prinse în focul încrucișat? Fumul intermitent și detunăturile de pe mal le dezorientau; prin fum și ceață, totul părea confuz, iar cele două femei nu mai dormiseră bine de zile întregi. Și-ar fi dorit să creadă că erau artificii – nevoia de a crede le alunga somnul.

— Fă-l pe Cong să tacă și nu scoate o vorbă.

Însă o mână apucă frânghia bărcii lor și, în ciuda precauțiilor de

până atunci, se treziră trase către mal, spre o cărare pe care Thu nu o mai văzuse niciodată. Frica ei se estompă când văzu că era doar o fetiță însoțită de tatăl ei zdrențăros, pe cât de neîngrijit, pe atât de murdar.

— Am carne de vânzare, spuse fetița, trăgând-o pe Thu de mână. Cumpără puțin, sprijină cauza.

Cele două femei erau obosite, mult prea obosite ca să se certe, deși Thu avu prezența de spirit de a pune mâna pe cuțitul cu mâner de bambus pe care-l ținea foarte aproape în ultima vreme.

— Cred că e săracă, zise Thu.

— Ai face bine să pleci, spuse Mai. Pare disperată. Poate că ai putea să o întrebi dacă au văzut pe cineva din Saigon prin părțile astea.

Thu privi în lungul râului și studie din nou afluentul sudic, uitându-se dincolo de vălul de căldură, de aburi și de praf și fixându-și privirea asupra fâșiilor de metal cenușiu; știa că o canonieră franceză era cea care scotea sunetele acelea, trăgând către mal, așa că își îndreptă șampana către un debarcader improvizat spre care o conducea fetița.

Deja nu mai erau singure acum, fiindcă fetiței și tatălui său i se alătură un bărbat, apoi încă unul, flancați de doi adolescenți, îndreptându-se cu toții către o colibă. Fetița o apucă de mână și o trase către pantă. Mâna îi era fierbinte ca metalul încins.

— Avem coapse și picioare și carne de pe piept. Plătești numai bucata pe care o vrei. Hai după mine.

„Și dacă nu vreau o bucată?" se gândi Thu, dar nu spuse nimic.

Până să urce pe potecă și să ajungă în dreptul ușii, li se mai alăturaseră câțiva oameni, alți zdrențăroși care țineau rândurile rezistenței cu puștile lor vechi. Alți bărbați cu pălării, probabil cambodgieni. Thu era sigură că ceva nu era deloc în regulă cu situația în care se aflau.

Un bărbat cu un sac în mână intră primul, urmat de fetiță. Thu intră după aceea. Ceilalți bărbați o urmară.

Fetița se uită la Thu și chicoti, acoperindu-și buzele cu mâna. Un prizonier atârna de grindă ca o marionetă, prins de tavan de încheieturile mâinilor. Zgomotul împușcăturilor se auzea de afară, în

timp ce luptele continuau între rebeli și soldații francezi, ca și sunetele canonierei aflate la distanță, venită să potolească răscoala. Omul atârna – dacă mai putea fi numit om, căci îi lipseau degetele de la picioare, urechile, un ochi, mușchii de pe coapsa stângă, săpați până la os – de o sfoară prinsă de tavan. Picioarele i se legănau leneș în aer, mișcându-se prin fumul cafeniu, arătând spre est, către ușa deschisă, spre vest, către peretele colibei, apoi din nou spre est. Bărbia i se sprijinea de pieptul însângerat. Ea crezu că este mort, până când auzi un șuierat ieșind din gaura unde fusese cândva nasul. Unul dintre soldați îndreptă arma spre ea. Thu privi spre ușă. Nu avea cum să ajungă înapoi la șampană, acolo unde Mai îl strângea pe Cong ca pe o păpușă prețioasă, cu atât mai puțin să se îndepărteze vâslind până când ar fi fost din nou în siguranță.

Fetița chicoti din nou neliniștită.

— Avem carne de pe piept sau poți să iei un picior ori o coapsă. Ce vrei?

Soldatul din partea cealaltă a camerei îi aruncă lui Thu un cuțit de măcelar.

— Poți să alegi, spuse ea. Alege o bucată.

Ea înțelese deodată că prizonierul era un colaborator al francezilor și că, dacă voia ca ea și Mai să scape din Regiunea Muntoasă Centrală și să-și continue drumul pe râul Srepok, trebuia să-și dovedească loialitatea față de tabăra „potrivită", mișcarea proindependență, tăind o bucată de carne din bărbatul acela, care nici măcar nu era un bărbat în toată firea, după cum observa acum, ci un băiat, un băiat care nu avea mai mult de șaisprezece sau șaptesprezece ani, atârnat de tavan.

— Noi ucidem trădătorii, spuse fata. Ești o trădătoare?

— Sigur că nu, răspunse Thu, am și eu un cuțit.

Simțea că i se învârte capul. Era o trădătoare? Sigur că nu. Îl iubea pe Birago. Putea să facă orice. Putea să fie oricine. Într-o zi ca aceea, ar fi putut să înceapă să țipe și să nu se mai oprească. Era sigură de asta. Știa că acest coșmar avea să persiste mulți ani de atunci înainte. De dragul acestui băiat, trebuia să fie capabilă să fie altcineva. Un monstru.

Se apropie de el. Îl împunse cu vârful cuțitului. Băiatul deschise ochiul.

— Vrei să te ajut?

— Vreau să merg acasă, spuse el.

El nu-şi mută privirea. Se uită la ea, cu aceeaşi intensitate cu care o pasăre din piaţă priveşte o pisică sălbatică până când aceasta o doboară. Niciunul dintre ei nu privi în altă parte, până când el nu-şi mai putu ţine capul ridicat.

— Te voi ajuta, spuse ea.

— Nu mai vorbiţi, îi avertiză un soldat.

— Inima, zise Thu, e bucata mea preferată de carne.

— Taie, taie, spuse fata.

Thu ridică lama şi o trecu peste pieptul băiatului, cuţitul pe care ea şi Mai îl primiseră în camera prăfuită cu portrete ale familiei regale pe pereţi.

Cele de catifea, nu-i aşa? Excesive, îşi amintea ea, pentru că nu se potriveau deloc cu sărăcia cocioabei, cu găurile din podelele de lemn, prin care se vedeau fructe de mango pe jumătate mâncate de şobolani. Praf peste tot. Înfipse cuţitul unde spera să-i fie inima. Băiatul inspiră o dată, apoi expiră. Nasul încetă să-i mai fluiere.

Ea se propti de el. Dădea încă din picioare, dar ea spera că avea să înceteze în curând.

Auzeau lupta care se apropia.

— Repede, trebuie să plecăm, spuse fetiţa.

Un câine cu faţa albă, cu intestinele revărsându-i-se afară, tremura pe acoperişul de frunze al cocioabei şi se repezi la ea înainte de a muri într-un colţ.

Când ieşiră afară, râsul se transformă în strigăt, apoi auzi un bărbat urlând că se trage în timp ce alerga speriat, un altul se împiedică, iar pe jos oameni cu puştile demontate încercau să pună încărcătoarele la loc. Fugi înapoi la şampană şi văzu boii liberi pe deal. Îi călcau în picioare pe cei căzuţi, apoi văzu copii împuşcaţi şi reduşi la tăcere în mijlocul plânsetului. Printre răniţi, unii păreau muţi, de parcă nu înţelegeau nimic, alţii erau roşii printre mantalele de praf, iar alţii erau murdari şi se clătinau cu greu spre junglele din Dak Lak.

Capitolul 48

Khieu pregătea masa, ghemuit pe jumătate. Aștepta să treacă ziua, recitând poezii. Fuma dintr-o pipă cioplită de un meșter Cham, iar marijuana o primise de la bătrânii care se încruntaseră la plecarea lui. Cum sătenii fuseseră singura lui legătură cu lumea exterioară, lumea adevărată, se instalase într-o peșteră, într-o zonă în care pădurea era atât de deasă, încât se îndoia că le era cunoscută chiar și localnicilor; chiar dacă o știau, probabil s-ar fi rătăcit acolo. *Doar până trece bătălia celor din Cham. Apoi mă voi întoarce.*

Khieu mări peștera, care era de fapt doar o simplă gaură în munte, cam la cinci kilometri distanță de satul Cham, săpând mai adânc, vreo trei metri în pământ, cu o lopată de os făcută de el. Voia o ascunzătoare neștiută de nimeni. Voia să plece și mai departe.

O săpă îngustă ca un sicriu. Ca să între acolo, trebuia să se dea în spate pe pământul gol, stând pe burtă ca să ajungă în capăt. În spate de tot, săpase un spațiu suficient de mare cât să stea ghemuit. Și acolo trăia acum.

Gura peșterii abia dacă era vizibilă de pe pământ. Bambusul din jur crea o iluzie optică, făcând deschizătura din munte să pară compactă, chiar și de la câțiva metri distanță: copaci, umbre, întuneric, lumină.

Un vânt rece sufla din spatele peșterii către partea din față, înconjurându-l și cuprinzându-l precum brațele unei fantome.

Ieșea din „peșteră" pentru provizii numai atunci când era necesar. Aștepta de fiecare dată să apună soarele, în cazul în care spionii pândeau locul. Tunelul trăgea aer de afară ca o pipă și-l sufla înapoi, creând astfel un fel de șuierat. Briza proaspătă înainta greu, iar mișcarea era ca o fantomă, făcându-l să se gândească la moarte. Dacă murea acolo, nimeni nu i-ar fi găsit oasele. Poate avea să se scufunde în pământ: ar fi fost mai nimerit, se gândi el, dată fiind situația în care se afla. Picioarele, apoi mâinile, capul, până când pământul îl înghițea cu totul, acoperit de gândaci, miriapode și cărăbuși, cu sturzii și cu flecarii care să râdă de sfârșitul lui.

— Ai auzit ce a pățit Tran Khieu? Hai să-ți povestesc despre nemernicul ăsta nebun din Saigon. Și-a construit un sicriu în pământ

și a murit acolo. A lăsat pământul să-l înghită, cip-cirip.

Dintr-un motiv sau altul, mistreții, taurii și pisicile sălbatice nu-l vizitaseră, însă sturzii și flecarii vorbeau dintr-un capăt în altul al Vietnamului. Niciun animal, de niciun fel, nicio urmă în jurul gurii peșterii, pe care o camuflase cu tufe; nici măcar nu adulmecaseră prin preajmă, nici fecale, nimic, ceea ce era neobișnuit. Poate că acolo fusese casa unui monstru al pădurii, un nguoi rung, iar mirosul său speria orice animal.

La început, temându-se că aveau să-l atace mistreții în timp ce dormea, lăsase focul să ardă. Apoi, speriat de soldați, îl stinsese. Acum se întreba dacă nu cumva șuieratul neîncetat, sinistru ca niște zâne rele, speria prădătorii ca și pe el. Dormea într-un mormânt, era deja un om mort. Poate că vântul nu era vânt, ci un spirit, așa cum crezuse din capul locului. Poate că locul era bântuit.

Bântuit. Îi era teamă să se gândească la decizia care îl făcuse să caute adăpost în pădure de la bun început. Nu-i fusese mai bine în satul Cham? Chiar dacă asta însemna că trebuia să meargă la război? Despre ce altceva vorbise întruna la Saigon dacă nu despre apărarea credințelor fiecăruia? Despre rebeliune? Despre revoluție? Ce sens avuseseră toate astea? Era mult prea mult Omul-Poate. Omul-De-ce-eu. Sau Omul-Poate-e-mai-bine-să-rămâi-cu-montaniarzii-și-să-lupți. Și de ce se afla în peștera asta? Nu-și putea aminti. Din cauza soției lui? A copiilor? Un fel de Senzație Stranie în Stomac că trebuia să se Apere pe el însuși în loc să fie împușcat pentru Un Ideal? Ei bine, atunci de ce nu rămăsese cu ea, să fie soțul care ar fi trebuit să fie de la bun început?

Cel mai greu îi era să doarmă. Adunat covrig, neavând loc să-și întindă picioarele. Pământul se zvârcolea sub picioarele sale. Miriapode, cărăbuși, furnici, care-l luau drept o piatră neclintită pentru că nu se mișca, toate i se strecurau printre degetele goale de la picioare. Pantofii, distruși după cât umblase prin pădure, cu pielea putrezită din cauza umezelii din zonă, nu-l protejau cu nimic.

Și nu numai asta – mai și putea. O combinație fermentată de haine care putrezeau, de pantofi stricați și de păr nespălat. Scuturâ un picior, apoi pe celălalt, încercând să scape de gângănii. Jumătate dintre ele încă mai urcau tenace pe el. Furnicile începură să-l piște.

Umezeala permanentă a regiunii îi făcuse hainele să se lipească de el, ceea ce explica mirosul urât. Tot ceea ce se afla pe dealuri, la înălțimea aceea, era în permanență ud, alunecos, acoperit de mușchi sau de vreun soi de alge. Murea de spaimă că avea să rămână fără oxigen. Însă ceea ce-l speria cel mai tare, chiar mai rău decât asta, era că un soldat francez i-ar fi putut descoperi ascunzătoarea, blocându-l acolo cu un bolovan împins în gura peșterii. Cel mai mult se temea că avea să moară îngropat de viu de un soldat francez, iar ultimul lucru pe care avea să-l audă putea să fie râsul acestuia.

Se ghemui în spatele unui desiș de bambus, cu genunchii tremurând. Gura peșterii răsufla, căsca și scotea aerul rece ca într-un oftat prelung. Khieu, gata să fugă dintr-o clipă în alta, abia îndrăznea să se miște. Doar curentul ieșea din peșteră. Însă aștepta în continuare ca timpul să treacă. Nemișcat. Minutele treceau. Se ghemui, privind în jur. Soarele înainta pe cer. Sturzii râdeau și flecarii ciripeau.

Din cauza insectelor, a putorii și a fricii chinuitoare, Khieu nu mai putea răbda acest purgatoriu. Uneori, ridicând pumnii în față ca un boxer, se grăbea către intrarea în peșteră.

Dar câteodată, întorcându-se după o noapte întreagă de adunat mâncare, soarele făcea ca straturile de ceață să se împrăștie, așa cum mama dădea păturile la o parte când îl trezea să meargă la școală, iar peștera nu mai părea atât de umedă. Îl dureau picioarele și era obosit, așteptând cu nerăbdare întunericul liniștitor, răcoarea și șuieratul.

Se bucura de odihnă, tânjea după somn. Ar fi trebuit să se teamă de atracția pământului. Oare asta însemna că o parte din el se pregătea să moară?

Se mișcă în tunelul său, împingându-se în pământul moale și sprijinindu-se în palme. Șuieratul îl înconjura. Un sunet ascuțit, asemănător cu cel al unui copil care plângea singur în cameră. Vocea coborî până la el, ca printr-un coridor lung, spunând *pleacă,* un ultim avertisment, ca și cum prevestea pericolul, însă nu simțea nicio frică în oase. Ceva se schimbase și, cu toate că nu vedea ce anume, exista, în sfârșit, o claritate în mintea sa. Da. Nu orbea, putea să vadă. Avea să-și facă unelte noi și să sape o secțiune mai adâncă. În cele din urmă, nu avea să mai fie nevoit să plece.

Din depărtare, auzi vocea mamei lui:

— Ridică-te.

— Nu, răspunse el, lasă-mă în pace.

Apoi se auzi încă o voce, poate a lui Georges-Minh, spunându-i lucruri pe care le auzise la școala franceză, cum că era mai bine să trăiască în picioare decât să moară în genunchi, dar încercă să-l ignore. Privi în jur. Nici urmă de animale, doar oase străvechi. Puse un femur în echilibru peste genunchii săi. Începu să bată un ritm tribal în palmă. Avea nevoie de un plan.

Începu să sape în capătul peșterii în formă de tunel. Mai întâi cu lopata de os, ca să încerce pământul. Apoi cu mâinile, după ce văzu cât de ușor se putea scoate. Acum nu-i mai era greu să sape. Cât ai clipi, scobise forma unui corp omenesc. Apoi două. Apoi trei. Se întinse în gaură și ațipi.

Capitolul 49

Muștele se instalaseră în bolul cu supă de țestoasă de pe biroul din camera de hotel aflată pe strada Le Loi. Dong, încinsă de febră, refuza să se ridice din pat, refuza să-l piardă din ochi pe Georges-Minh sau să ia medicamentele pe care Chang le aducea pentru ea. Ziua se transforma în noapte, apoi din nou în zi. Erau deja de treizeci și șase de ore la acest hotel. Georges-Minh îi mângâia părul, gândindu-se ce să facă în continuare. Îi spunea povești de Victor Hugo, acoperind întâmplările pe care nu le mai ținea minte cu pasaje inventate de el. Chang era de părere că ar fi trebuit să plece, să încerce să traverseze granița cu Laos. În timp ce ea moțăia, Georges-Minh privea pe fereastră familiile care treceau, ținându-se de mână.

Copiii își convingeau părinții să le cumpere bomboane sau jucării mici și ieftine, care nu erau făcute să reziste mai mult de o săptămână. Putea vedea mândria taților lor, bărbați care te îmbrățișau cu pieptul plin și cu un simț viril al proprietății, ce arunca asupra celor aflate în posesia lor un sentiment amplificat de afecțiune. Mame care știau cum să fie modeste, care știau cum să se lase protejate. Afară, viețile erau trăite; înăuntru, umbrele căpătau nuanțe de indigo.

Se duse în capătul holului, pentru a-i spune lui Chang că hotărâse că avea dreptate – era necesar ca ei să plece mai departe, dar nu înainte de a o duce pe Dong la spital. Avea să o care până acolo dacă era nevoie.

— Totul se sfârșește, spuse Georges-Minh, stând așezat pe patul lui Chang.

— Nu-i adevărat. Ăsta-i doar începutul.

Cum putea fi optimist într-o perioadă ca asta?

— Atunci, de ce mă simt de parcă pereții s-ar strânge?

Ar fi vrut să-i spună lui Chang că tocmai realizase că iubea ceva, pentru prima oară în viața lui.

— Georges, ai fost închis într-un spațiu de zece pe zece cu o persoană nebună timp de două zile, nu gândești clar.

— Am o presimțire rea.

Chang îl împinse în umăr.

— Tu nu crezi în prevestiri.

Georges-Minh începu să plângă în hohote.

— Ce mai e acum?

— Eu...

— Ce e?

— În noaptea aia la bârlog...

— Băiatul.

— Și apoi sirena, cea pe care am ucis-o. Avea paisprezece ani. Toate au legătură.

— Nu ai ucis pe nimeni. Diferența dintre a omorî pe cineva și a nu-i putea salva viața este semnificativă.

— M-ai făcut să violez un copil.

Chang se încruntă. Se așeză și fumă o țigară întreagă înainte de a vorbi din nou.

— Pentru că te-am rugat să plecăm, mă învinovățești pe mine.

— Îmi pare rău, spuse Georges-Minh încet. N-aș fi mers niciodată acolo dacă n-ai fi fost tu.

— De ce nu recunoști, pur și simplu, adevăratul motiv pentru care nu mă iubești? Nu este o crimă.

— Taci! Khieu a fost un ticălos care și-a părăsit soția și copiii.

Nu-i putea spune că-l iubea pe Khieu, fiindcă asta i-ar fi frânt inima-n două.

— Khieu ne-a trădat.

Iadul nu era o persoană dornică de răzbunare. Iadul era să înveți că alte persoane existau. În loc să fie bărbatul pe care el l-ar fi putut respecta, genul care proteja ce era al lui, el mizase pe niște mâini micuțe, un zâmbet și un păr de culoarea nopții.

— Am votat, spuse Georges-Minh. A fost o încredere sacră.

Nu se salvase încă de lașitate. De fapt, colonelul îl bântuia. Îl vedea peste tot. La capătul patului când mergea la culcare. Îl urmărea când mergea să cumpere mâncare. Când punea capul pe pernă seara. Colonelul nu vorbea cu el niciodată, nici nu încerca să îl atingă. Dar era acolo. Uitându-se la el.

— Doi bărbați sau două sute, spuse Chang, ne-ar fi luat capetele oricum. Nu e nicio diferență. Cu excepția luptei.

Lui Georges-Minh i se făcu greață când auzi aceleași aiureli patetice cu care își întreținea Khieu discursul venind din gura lui Chang.

— Am crezut că vom câștiga, spuse Georges-Minh.

— El nu ne-a forțat niciodată să credem, spuse Chang. Hei, te simți bine? Tremuri.

— Crezi că cei pe care îi rănim ne așteaptă atunci când murim?

— Cine?

— El mă așteaptă, ca să fim chit. Colonelul, cine altcineva?

Chang îl urmă pe Georges-Minh în cameră, bolborosind că cel mai bun lucru ar fi fost să meargă în Laos, apoi în Thailanda. Dar pe urmă?

— Dar pe urmă ce? zise Dong, trezindu-se din cauza sunetului pașilor lor pe dale, în jurul patului ei. Unde mergem?

— Într-o vacanță, îi răspunse Georges-Minh. Îți plac vacanțele, nu-i așa?

— Și dacă oamenii încearcă să ne urmărească? Cei care încearcă să mă otrăvească, de exemplu? Nu-ți pasă? Vocea ei ascuțită străpungea umiditatea apoasă a camerei. Încercă să se ridice de pe pat, dar se prăbuși imediat înapoi pe saltea. Nu plec de aici. Știu că au înconjurat locul acesta. Pot vedea prin pereți. Voi nu puteți. Știu că sunt soldați afară. Chiar acum. Așteptându-ne.

Fiindcă ea era atât de agitată, se hotărâră să lase bagajul acolo. Georges-Minh o cuprinse pe după mijloc, iar Chang o apucă de mână. Ţinând și copilul în brațe, Georges-Minh o luă înainte și începu să coboare scările.

Capitolul 50

Ochii din pădure îl priveau pe Khieu cum aduna viţe şi cum prindea rozătoare. Într-o zi bună, omora un şobolan mare sau un porc micuţ. Ochii nu clipeau niciodată. Nu le aparţineau nici celor din satul Cham, nici celor din Moy, aşa cum credea el că se numeau cei din tribul aflat în următorul sat. Ochii de bestii aduceau cu ei un miros de maimuţă. Îl urmăreau dintre tufişuri în timp ce aduna mâncare. În seara asta, îl priveau culegând ciuperci. Câtă vreme ochii rămâneau acolo unde erau, avea alte lucruri pentru care să-şi facă griji. Cum erau de pildă soţia lui, copiii, propria moarte sau momentul în care francezii aveau să-i găsească pe sătenii din Cham şi să înceapă lupta cu adevărat.

Îşi scoase cămaşa din pantaloni şi făcu un căuş pentru ciuperci. Ar fi vrut să strângă destule pentru ca, vreme de câteva săptămâni, să nu mai fie nevoit să plece din peştera sa: să lase gloanţele să-i treacă pe deasupra capului. Le culegea pe cele cafenii cu coada lungă, dar noaptea fără lună îl împiedica să distingă între cafeniu şi negru. Le devora pe măsură ce le culegea, prea flămând ca să mai aştepte, cu pământul amestecându-se cu savoarea lor, deşi nimic nu avea un gust prea bun fără sare.

De obicei îşi făcea provizii departe de satul Cham, fiindcă nu voia să se întâlnească din întâmplare cu sătenii. Să mimeze ceva de genul: „Cum merg pregătirile de luptă?”

Şi pe urmă? O îmbrăţişare stânjenită? Simţind laşitatea, mânca acum mai încet, gândindu-se la o femeie care îi ştersese sudoarea de pe frunte cu un burete pe când fusese otrăvit odată. Începu să transpire în timp ce culegea tot mai multe ciuperci, iar mâinile îi tremurau. Încă îşi mai amintea curbura şoldului ei, acoperit de şalul colorat pe care îl purta înfăşurat în jurul taliei, felul în care chicotea şi în care limba ei plescăia în graiul ei nativ ori de câte ori el îi strecura degetul între material şi piele, încercând să-l dea la o parte, tachinând-o. Mâinile încă îi tremurau când se întoarse la peşteră. Ultima oară mâncase un şoarece aproape crud şi îi fusese rău două zile. Doamne, oare se otrăvise din nou?

Acum îi era rău și nu mai era vorba de diareea obișnuită cu care mai avusese de-a face; iar când începu să vomite, se gândi să meargă până în satul Cham, dar picioarele îi tremurau cumplit. Începu să vadă tot mai mulți ochi printre copaci, iar când încercă să se ridice, se prăbuși din nou, neputând decât să vomite sânge și să se târască înapoi în peșteră. Cu siguranță era pe moarte. O știa.

Satul Moy era mai aproape decât Cham, dar nu-i contactase niciodată pe cei care trăiau acolo. Purtau niște pălării împodobite cu monede de metal. Bărbații, femeile și copiii purtau brățări la mâini și la picioare, de la încheieturi până la coate și de la glezne până la genunchi. Oriunde mergeau, în junglă sau în satul lor, fie că era un băiat ducând o mână de buruieni roșii, fie o fată care dădea buruienile roșii de mâncare unei rațe de pe iaz, scoteau câte un clinchet. Din câte știa el, erau în conflict cu cei din satul Cham, vânându-se unii pe alții de generații întregi. Poate că îl văzuseră cu sătenii din Cham și îl considerau acum dușman. Fiind oricum mult prea slăbit, Khieu puse capul pe pământ.

Toată noaptea auzi voci care-i vorbeau. Pereții peșterii prinseseră viață, vorbind ca țipătul unei păsări de noapte printre copaci. Pasărea părea să-i spună că timpul nu era de partea lui, iar ochii o știau. Își acoperi urechile. Refuză să deschidă gura. Ochii îl priviră toată noaptea. Clipeau cu toții către el – căprui sau negri, cu puncte verzi, încercuiți de un inel cafeniu, cu gene lungi și dese, scurte și drepte, ochi plângând, roșii sau uscați. Încercă să-i facă să se topească, dar nu voiau să plece oricât de des ar fi clipit. La naiba, ochii îl usturau și începea să-și piardă controlul. Încercă să-i facă să dispară. Totuși, ochii clipeau și se zbăteau, pâlpâind și forțându-l să-și amintească de ochii lui Mai privind într-ai lui, încercând să împartă cu el dragostea pe care o simțea pentru el și el pentru ea, în noaptea în care se căsătoriseră. Ochii care-l bântuiau cu clipitul lor nu arătau niciun fel de emoție; clipeau pentru că nu aveau altceva de făcut.

Lui Khieu îi trebuiră câteva zile ca să-și revină. Nu voia să se intoxice din nou. Ce-i mai rămânea? Nu avea să mai umble după mâncare. Avea să o fure.

Și nu din satul unde îl cunoșteau. Avea s-o fure de la Moy.

Un pas, doi către satul cel mai apropiat. Văzu bărbații care aduceau seara acasă peștele de la iaz. Noaptea veni în urma lui și-i permise să fure câteva legume de pe pervazul primei case și jumătate de șarpe de casă dintr-un coș aflat la intrarea celei de-a doua case. În a doua și a treia noapte, se furișă printre casele de lemn, cu acoperiș din frunze de palmier pitic, întrebându-se dacă avea să fie spânzurat conform legilor regiunii în cazul în care avea să fie prins. Așa se petrecură lucrurile până în a patra noapte, când înainta târându-se pe burtă prin locurile pe unde și tagalii din Manila, care făcuseră parte din Trupele Spaniole Expediționare, se târâseră probabil printre mimoze, târâtoare și șopârle cu coadă lungă. Se auzi apoi un pocnet, urmat de o smucitură, iar Khieu se trezi brusc la trei metri în aer, atârnând într-o plasă din lujeri într-un copac de mărul-elefantului.

Dedesubt, un grup de bărbați ridicau spre el câteva sulițe. Unii păreau africani, ceea ce însemna un singur lucru: erau soldați. Chiar și în lumina slabă a lunii, Khieu vedea bine părul cârlionțat al unuia dintre ei. Auzi trei limbi diferite. Franceză. Vietnameză. Limba triburilor de pe dealuri. Acum erau și copii. Era umilit. Râdeau.

— Lăsați-mă jos.

Aterizâ cu o bufnitură, iar vocile se opriră în timp ce tribul de pe deal începu să-i taie legăturile. Acum, când lumina lunii cădea cum trebuie, le remarcă uniformele. Nu putea nici să vorbească, nici să alerge. Asta era tot, după cele prin care trecuse. Făcu pe el în timp ce copiii îl împungeau. Acum râdeau și bărbații. Ochii albi în lumina lunii. Femeile veneau și ele să vadă, să se holbeze la el.

Ei nu-i dădură pe copii la o parte, ci rămaseră în jurul lui în cerc, cu mâinile pe umerii copiilor. Întregul grup păși în față, iar un bătrân îl trase pe Khieu de ureche prin plasa în care era prins.

Khieu scânci. Soldatul francez îi spuse:

— Credeau că ești un nguoi rung.

Câțiva bărbați îl ajutară să iasă din plasă. Sătenii îi spuseră că cineva le furase mâncarea în ultimele patru zile.

— Noi încercam doar să ne protejăm, dar – în loc de asta – te-am prins pe tine.

Soldatul îi povesti cum că el și celălalt soldat erau dezertori din Batalioanele Africii, originari din Maroc, și luptau acum alături de

vietnamezi în mișcarea de independență. Prea șocat ca să înțeleagă cum de avea un asemenea noroc, Khieu își scutură frunzele din păr.

— Au crezut că sunt un monstru al pădurii?

— Și, înainte de asta, un alt nguoi rung a răpit un sătean. L-a ținut captiv ani întregi, forțându-l să-i facă și copii.

— Îmi era foame, asta-i tot, spuse Khieu.

— Vrei să spui că tu erai?

Căpetenia sătenilor se apropie de Khieu și-i oferi niște ceai și alune fierte. Vorbea vietnameza foarte bine.

— De asta poartă toți copiii brățări la încheieturi și la glezne. Dacă îi înșfacă vreun nguoi rung, pot să lase brățările în urmă și să fugă. Facem așa de când a fost răpit săteanul nostru. Există o bătrână, o clarvăzătoare, care trăiește la marginea orașului și ne dă de știre de fiecare dată când se apropie ceva rău. Acum ne dăm seama de ce nu ne-a alertat în legătură cu prezența ta.

Khieu râse. Le spuse că fugea de francezi.

Făcu o strâmbătură de maimuță spre amuzamentul copiilor, zgârie aerul și mormăi. Unul mai în vârstă ridică din umeri și îi făcu semnul nebun.

Capitolul 51

Thu puse a cincea vedere în mâinile poştaşului şi plăti pentru cea nouă, pe care o cumpăra acum. O lăsase pe Mai în pădure, suferind din pricina unui soi de diaree.

Thu se simţea vânată, ca şi cum toată lumea ar fi suspectat-o de ceva. Bântuită. Şi poate chiar era. De moartea băiatului. Oare asta era? Vina? Oare fantoma lui le urmărea, aşteptând ca ea să facă o greşeală? Îi spuse lui Mai că mergea să cumpere nişte fructe pentru micul dejun, ceva care să-i liniştească stomacul. Aşa că Thu îşi făcu treaba conştiincios, cumpărând câteva provizii cu puţinii bani pe care-i mai aveau, câteva monede care nu le mai ajungeau prea mult, bani câştigaţi din vânzarea verighetei lui Mai, precum şi a altor mărunţişuri cu ceva valoare.

În piaţă, aproape de gară, în timp ce Mai îşi sprijinea capul de perna improvizată în pădure, alăptând un copil bolnav, cu genunchii la piept, agonizând din pricina crampelor la stomac, Thu găsi un loc umbros în curtea tribunalului şi, cu puţinele cumpărături alături, începu să compună o nouă vedere pentru iubitul ei. Repetă în gând silabele îndelung recitate, în timp ce scotea din haine un capăt de creion. Putea să ţină unealta preţioasă în siguranţă la piept. Bi-ra-go, soldatul ei senegalez.

Lângă poştă, un şir de dezertori francezi ieşi din secţia de poliţie. Erau escortaţi de un soldat. Dezertorii fuseseră legaţi unii de alţii cu lanţuri prinse la gât. Cel care-i păzea îi îndemna de-a lungul străzii, în timp ce un alt grup de soldaţi ieşi din gară, aşteptând să se adune cu toţii în curte. Thu vedea totul din locul în care stătea ascunsă: parada de pe stradă, cumpărătorii căutându-şi câte o cafea, o fereastră închizându-şi jaluzelele, un vânzător de pâine plecându-şi capul, curtea gării, linia gardului şi dezertorii care erau conduşi cu spatele la acesta. Soldaţii care aşteptau îşi scoaseră pistoalele. Dezertorii, cu spatele la gard, fură ucişi unul după altul. Fiecare glonţ răsună în urechile prizonierilor prinşi în lanţuri de gât înainte de a fi împuşcaţi.

Mai îndepărta rocile argiloase de parcă n-ar fi auzit ce îi spusese

Thu. De-o parte, pădurea deasă; de cealaltă parte, stâncile de granit și șisturile sculptate. Totul avea culoarea băltoacelor noroioase.

— Știu că ești viu, zise Mai către cer, palidă și slăbită de crampe. Sunt sigură de asta, Khieu, pot să aud ce ești pe cale să spui. În jurul acestui foc deschizi întotdeauna gura. Ești pe cale să spui numele satului, al cătunului din junglă.

Dacă Mai aducea încă o dată vorba despre prezicătoare, Thu avea s-o plesnească.

— Ți-am spus ce am văzut în oraș.

Mai se întoarse spre ea.

— Dar înainte să-mi spună unde e, imaginea chemată dispare.

— Montaniarzii sunt în război cu francezi. Acum nu ne mai jucăm, Mai. Asta nu-i o glumă. Am putea fi prinse la mijloc, luate drept spioni, am putea *muri,* pricepi?

— Știu că trăiește. Sunt convinsă. Dar când încerc să chem imaginea lui, stând în jurul focului cu bărbați care vorbesc o altă limbă decât a noastră, dispare.

— Mai, ai mai spus asta deja. La dracu'.

Mai închise ochii.

— Te-ai întrebat vreodată de ce te-a băgat într-un asemenea necaz? Dacă, într-adevăr, simți că e aici, ce crezi că l-a făcut să vină în locul ăsta uitat de lume? Ce crezi tu că face el aici? Serios. Niciun răspuns. Ar putea fi implicat în politică. Acum îl ai pe Cong, să știi, la el trebuie să te gândești, zise ea, apucând-o de mână.

— Bine, dacă nu e aici, o să ne întoarcem, spuse Mai încet, aproape fără să se audă.

— Serios?

— Da. Eu am credință. Nu ca tine. Pot spune asta, fiindcă știu sigur că e aici. Știu că o să-l găsim azi.

Thu își scutură capul.

— Asta-i tot.

— Am venit atâta drum până aici... și acum nu vrei să mă lași să termin un ritual? Mai izbucni în lacrimi.

— Au trecut cinci zile.

Coloane de piatră de culoarea pielii cadaverice ieșeau din pământ, printre poteci vechi în formă de schelet, ca niște fosile impregnate,

sprijinind greutatea secolelor. Erau atâtea feluri în care se putea sfârși un drum. Thu se vedea îmbătrânită, precum carnea devenită pergamentoasă și subțire de-a lungul timpului, încercând să găsească drumul potrivit pentru a-l urma. Vântul din canalele scobite și din nișele sculptate în pietrele cenușii răsuna asemenea unor clopote, plin de singurătatea care se afla mereu în spațiile atât de vaste. Liliecii ieșeau din ascunzători, deranjați din somn. Îi era dor de patul ei, chiar dacă nu era decât de mărimea unui dulap. Știa că nu ar fi trebuit să încalce înțelegerea, trimițându-i vederi lui Birago. Dar gândul o lăsa fără suflare. Știa că, fără cerneala care păta hârtia, fără hârtia în sine, s-ar fi prăpădit.

Strângându-l pe Cong sub braț ca pe un pui adus de la piață, Thu căută în geantă și găsi cuțitul cu mâner de bambus înfășurat în pânză. I-l dădu lui Mai, care-l desfăcu, și puse apoi pânza în buzunar. Frecă lama la piept până când străluci. O duse apoi la buze și o sărută. O ridică spre soare, către lumina redusă care străbătea printre norii ce acopereau cerul.

Thu se simțea prizoniera cerurilor, asuprită de zei, de cruzimea lor și de ritualurile absurde pe care oamenii erau obligați să le numească viață. Poate că ea și Mai, Khieu și Birago – ei toți, toată rasa umană – nu erau decât niște insecte într-un borcan, umanitatea și pământul pe care se învârtea aceasta nefiind altceva decât experimentul complex al unui zeu-copil, un proiect științific supravegheat chiar în clipa aceea de profesorii săi, o întreprindere notată în același moment.

Vântul se înteți, suflând prin părul lui Thu.

— Simți? Trebuie să fie un semn, spuse Mai.

Thu își amintea vag cuvintele ghicitoarei. Ceea ce spusese despre aruncarea cuțitului în direcția vântului. Probabil că și Mai își amintise același lucru, fiindcă în același moment îl aruncă. Strigându-i numele, „Khieu". Însă cuțitul greși direcția și se rătăci în negura cenușie. Șerpui pe deasupra celor două femei ca un bețiv încăpățânat, tremurând din vârf, neștiind cum să cadă, apoi aterizâ într-o poziție strâmbă, lângă o stâncă de șist.

— Acum, săpăm.

— Eu nu sap. Fă ce vrei.

Thu se îndepărtă. În ciuda faptului că era atât de bolnavă, furia o făcea pe Mai cât se poate de puternică. Alergă spre Thu și o împinse la pământ.

— Îmi ești datoare.

Thu încercă să se ridice în patru labe, dar Mai îi puse piedică cu celălalt picior. Vederea căzu din corsetul rochiei lui Thu.

Mai o ridică din noroi.

„Pentru soldatul meu senegalez. Mânia mea e puternică asemenea oceanului și tot atât de calmă și de răbdătoare. Va șterge tot, lăsând în urmă o pagină nouă."

Mai se uită în jos la Thu.

— M-ai trădat. Cum ai putut?

Thu scânci.

— De asta nu l-au găsit.

Thu spera să nu-l găsească niciodată.

— Ghinionul tău ne-a sabotat.

Mai săpă. Săpă toată după-amiază. Bolnavă și vomitând din când în când, continuă să sape.

Thu privi lupta ei cu argila, mâinile ei ca de fildeș râcâind în pământ. Mai merita să se lupte. Fiindcă dacă Khieu s-ar fi căsătorit cu Thu în locul lui Mai, el n-ar fi părăsit niciodată Hanul Florii de Hârtie. Khieu nu era Birago, genul care nu face compromisuri, complicat, greu de mulțumit. Khieu era maleabil, simplu.

Și totuși. O împinse pe Mai din drum. Cong dormea pe o movilă de zdrențe de lângă niște plante târâtoare ce păreau răuvoitoare și câțiva smochini contorsionați.

— Du-te la copilul tău, spuse ea.

Din cauza pieptănului de jad. Din cauza doctorului cel bun. Pentru că singura consecință a îngâmfării sale fusese păcatul mândriei.

Îndepărtându-și părul de pe față, Thu începu să sape.

Își imagina că avea să se întoarcă la han. Birago, așteptând s-o revadă. Avea Birago să fie fericit sau avea să simtă o amărăciune în vocea lui atunci când îi ura bun venit acasă, o asprime în îmbrățișarea lui? Avea s-o învinuiască fiindcă plecase atât de brusc? Florile de bougainvillea în ghivecele lor, înflorind pentru a doua oară. Mătușica Nebună în locul ei obișnuit, copiii alergând prin curte. Pentru un

moment avea să fie totul ca și cum n-ar fi plecat deloc? Îi era dor să sărute încheieturile lui Birago, vânătăile lui. Îi era dor de gustul dulce-sărat al pielii sale. Avea să-i spună asta.

Thu era sigură că auzise o pasăre țipând în copaci. Mulți ar fi considerat acest sunet o prevestire rea. Și era ceva ciudat și la gura scofâlcită a bătrânei.

Bătrâna, ținând în brațe un coș, purta o eșarfă din frunză de bananier și îi spuse lui Mai:

— Știu unde este soțul tău.

Bătrâna o vedea, la fel ca și Mai: distanța din ochii soțului ei, privirea îndepărtată, aproape rătăcită, care însemna că nu aveau să plece acasă prea curând, nici spre Saigon, nici spre sud. Un ghinion această întâlnire, cel puțin pentru Thu.

Khieu spuse:

— Dacă nu era ea, n-am fi aflat niciodată despre voi. Trăiește la periferia orașului. Vorbește cu spiritele.

Mai ținea mâinile în cer, căutând cuvinte care să umple golul.

— Nu știu ce să spun. Aș vrea să nu mă fi părăsit, zise Mai.

— Mi-a fost dor de tine, răspunse Khieu.

Stânjeneala umplea spațiul dintre ei. Ei nu erau precum Thu și Birago. Lui Thu îi aminteau de pietrele din jurul unui foc de tabără. Destinate să țină flăcările laolaltă, pietrele cu crăpături ajungeau să explodeze. Nu protejau nimic, în schimb îi răneau pe cei din jurul lor cu așchii. Astfel de pietre, fracționate în interior, nu puteau fi niciodată un întreg.

Capitolul 52

Un val de migrație părăsea nordul, iar Phuc mergea contra curentului. Drumul larg ca pentru un car cu boi era plin de familii, măgari numai piele și os, veselă care zdrăngănea. Nicio adresă pentru corespondență. Nicio fostă soție pe nicăieri. Deși, de ce-ar fi trebuit Phuc să caute? Dao Ly îl părăsise.

Mergeau către sud cu lămpile cu ulei, cu așternuturile, cu oalele și tigăile. Bunicile izgoneau muștele în timp ce copiii mai zdraveni se jucau în drum. Între toate acestea, Phuc observă un pepene pe marginea drumului. Înfășurat în hârtie cafenie. De ce-ar fi lăsat cineva așa ceva în urmă? Dacă nu cumva era otrăvit sau poate o capcană. Însă, iată-l acolo. Stând lângă șanț, acoperit de praful drumului.

Aruncă o privire în urmă, apoi deasupra lui și în spate. Se apropie încet. Nu-și mai amintea câte zile trecuseră de când nu mai gustase un pepene. Dulce, puțin acrișor, strepezind dinții.

Oamenii se îndepărtau de Phuc, oameni care, deși nu aveau niciun motiv, sperau să aibă o viață mai bună în Saigon.

Phuc se apropie de fruct și îl împunse cu degetul de la picior. Dădu la o parte învelitoarea maronie și simți un miros acru.

Nu era un pepene.

— Iisuse!

Înfășură la loc învelitoarea copilului. Toți cei din jur păreau obosiți.

Bebelușul, de vreo patru săptămâni, deschise ochii și-i închise la loc.

— Iisuse, repetă el.

Nu mai era cale de întoarcere. Îl luase de jos. Știa că era de-ajuns. Că nu lăsai un copil abandonat ca să-l mănânce câinii sau ca să-i ciupească păsările ochii. Înfășurat în hârtie, deghizat în fruct. Se încruntă la toți trecătorii.

Phuc, care nu știa nimic despre copii, puse copilul sub braț, așa cum ducea carcasa pentru pipa sa în drum spre câte un spectacol. Oare copilul avea să moară până dimineață? Probabil. Într-un fel,

gândul acesta îl încurajă.

O făcea pe poetul față de prietenii săi din nord. Dar în realitate petrecuse fiecare an încercând să facă scrum orice vestigiu. Dovleacul de țară.

O voce dură și solzoasă se răsti la el, trezindu-l din gânduri.

— O sută de bahți pentru lăuta ta.

Phuc îl dădu la o parte.

— Hei, prietene, prietene!

O mână îl apucă.

O voce ca o moară de orez spuse:

— Amice, așteaptă. Ești muzician?

Erau doi băieți adolescenți. Obrajii lor netezi, nasurile arse de soare și omoplații pe jumătate goi arătau că erau fermieri. Aveau mâini mari care l-ar fi putut lăsa lat pe Phuc dintr-o lovitură. Picioarele lor, duhnind a pământ, erau murdare și goale.

— O sută de bahți, spuse cel mai înalt.

Phuc se îndoia că văzuseră vreodată o sută de bahți.

— Ești flămând? Facem schimb cu o pungă de orez.

Miezul canonului lui Confucius recomanda, în Cartea Ritualurilor, ca un gentleman să nu se despartă de pipa sa fără motiv. Phuc privi spre copilul din brațele sale.

— Copilul pare flămând. Ce zici de două?

Îl flancau, stând câte unul de fiecare parte.

— Unde te duci?

Phuc arătă spre nord și începu din nou să meargă. Cei doi se luară după el.

— Pe cine vizitezi?

— Van, zise Phuc, inventând un nume.

Trebuia să recunoască, cei doi îl cam speriau.

— Îl știm pe Van.

— Da, îl știm, e un *măgar*.

— Da, așa e. Un măgar. De ce te duci să-l vezi?

Phuc grăbi pasul. Ritmul vorbelor lor îl lovea în urechi ca un satâr care tăia legume. Ceea ce spuseseră băieții despre accentul lui, felul în care îl tachinaseră de atâtea ori... Putea să-l audă acum, fiind plecat de atâta timp.

— Haide, lasă-ne să încercăm! Întinseră mâna după pipă. Tu vii dintr-un ţinut cu de toate. Uită-te la pantofii tăi.

Numai viaţa sa îi era lui Phuc mai dragă.

Începu să alerge. Nu se opri nici când ceva îl lovi în ceafă.

Abia mai târziu, după ce ieşise de pe drum, găsind un loc unde era în siguranţă faţă de bandiţi, ridică mâna ca să pipăie cucuiul. Rotund ca o monedă şi umflat. Pe dealul acela acoperit de pini, o capră de munte se agăţa de o stâncă. Avea să facă un foc, să petreacă noaptea acolo şi să o ia din nou spre nord de dimineaţă.

Istoria instrumentului său pleca tocmai de la Confucius. Ba chiar şi mai de departe de atât. De la împăratul Galben, părintele Chinei, care, conform legendei, era cel care o inventase.

Phuc putea să cânte sunete aspre sau unduitoare. Note clare ca luna plină. Putea să cânte un vânt de munte care trece printre pini, o sută de dealuri fără nicio urmă de pas, o mie de câmpuri de orez şi nicio pasăre; nisipul roşu de râu, o bătrână pescuind, mişcarea căldurii într-o vatră de fier.

În timpul vizitelor la oraş, în loc să se scufunde în activităţile tatălui său, în instrumentele de la fermă, în comerţul cu orez, Phuc se minuna de Citadela lui Ho, atât de străveche, rivalizând cu cele mai grozave clădiri din China.

Tatăl lui, un bărbat de o mare ingeniozitate, perfectase moara şi decorticatorul. Orice sătean de acolo de unde trăiau, în Burta Dragonului de pe râul Hong, era de acord că avea o minte frumoasă. Putea să modeleze forma, culoarea şi funcţia. Să facă poezie din orezul auriu. Iar Phuc ura toate acestea.

Viaţa la ţară depindea de un lucru. Un lucru foarte important, care nu putea fi nici înlocuit, nici controlat. Ploaia.

Cuvintele „apă” şi „ţară” erau la fel, un lucru care îl nedumerise pe Phuc încă de când era copil. Când era secetă, toate câmpiile deveneau una singură. Bărcile care scotoceau albiile după aur lâncezeau inutile într-o parte. Inundaţii şi foamete. Secetă şi foamete. Ploi cu grindină. Foc, furtuni, vânt. Funcţionari corupţi. Politicieni abuzivi care acaparau pământul. Zvonuri despre francezii care distrugeau culturile.

Deşi boii de fier erau puşi în râuri ca să îi alunge, râurile, pâraiele

și afluenții lor se adunau ca să devină unul singur în timpul inundației: solul simplu se unea cu solul simplu. O piatră trecea dintr-un râu în altul. O ramură de copac se rupea și ieșea la suprafață în altă parte. Totul arăta la fel după ce treceau apele inundației, dar nu era.

Apa, precum sângele, curgea la vale. Agresivitatea, precum mânia, curgea la vale. Dinspre nord, din Ținuturile Muntoase, curgeau la vale. Se schimbau pe parcurs. Țara își putea schimba forma. Mereu fusese forțată să-și schimbe forma, de la chinezi mai departe, în ultimii o mie de ani. Probabil de asta, concluzionă Phuc, se potriveau cuvintele pentru „apă" și „țară".

Plecase din nord sperând să-și controleze viața. Lăsase un tată care mutase apa ca un zeu.

Se trezi din pricina mormăitului. Țeapăn și strâns într-o poziție semifetală, copilul era adăpostit în curbura pieptului său.

Deschise încet ochii. Mormăitul se auzi mai tare. Strânse fălcile.

Se putea preface mort? Ridicol. În curând aveau să îl atace câinii, mort sau nu.

Se întinse spre tăciuni. Apucă singura creangă care încă ardea. Sări în picioare cu torța micuță. O ținea ridicată, ca o suliță. Cu pipa sub celălalt braț, lăsă copilul în locul în care stătea întins și sări în întuneric.

Numără ochii subțiri ca niște cuțite ascuțite. Doi câini mici, unul de talie mijlocie. Trupuri scheletice. Îi putea alunga cu un băț.

Unul dintre câini sări și, când îl lovi în nas, ceilalți doi se traseră înapoi. Apoi săriră din nou, apucând bățul, sprintând către flacără fără să se teamă. Cenușa se împrăștia precum fluturii în întunericul nopții cu lună. Lovea, împungea. Lătratul puncta mârâitul. Bățul se rupse.

Phuc aruncă bățul. Câinii îl înconjurară. Unul îl apucă de pulpe.

Nu mai avea decât carcasa de la pipă, pe care o învârtea ca pe un ciomag, izbind, lovind. Ferocitatea lui bruscă sperie câinii. Phuc îl puse pe unul la pământ și-l lovi cu piciorul. Ceilalți doi fugiră.

Phuc puse carcasa pe pământ. În lumina lunii și a tăciunilor rămași, o parte din el știa deja.

Copilul plângea.

Plânsetul venise înainte de mârâit?

Își imagină pipa ca pe o mie de piese de puzzle în secundele de care avu nevoie pentru ca degetele lui să desfacă cele trei clape ruginite și să deschidă cutia neagră și veche.

Luă copilul de jos.

Câinele bătut respira greu. Phuc se întoarse la focul care se stingea și se gândi o clipă. După ce luă o decizie, omorî câinele. Când acesta încetă să mai respire, Phuc se opri din tremurat.

— Nu-i rău pentru un băiat de oraș, zise el, dorindu-și să fi fost încă așa.

Adună mai multe lemne și înteți focul. Luă puțină carne din câinele mort cu mâinile goale și o prăji. Dacă putea menține focul, dacă putea rămâne treaz...

În curând avea să fie dimineață. Mestecă toată carnea până o făcu pastă și o duse la buzele copilului. Lăsă mâncarea să i se strecoare în gură.

Cu ochii sticloși de nesomn, începu să meargă din nou a doua zi de dimineață. În Saigon se gândise de multe ori la mama și la tatăl lui. Tatăl său îl dusese cândva la Jaw Bridge, o plajă plină de crabi micuți. La Porte d'Annam, cei doi citiseră ceremonios o poezie înscrisă pe o piatră de un împărat străvechi, în apropierea unei porți din timpul dinastiei Ming.

Acum, atât de aproape de casă, ca și cum l-ar fi atras lumina farului, nu îndrăznea să întrebe despre satul lui, despre familia lui, nicio întrebare nu le puse oamenilor care treceau pe drum.

Slăbise și încărunțise puțin. În timp ce mergea, își imagina că părinții lui îl așteptau la poartă.

— Străine, de unde vii?

Îi era dor de casă. Dar aici? Avea dreptul să îi fie dor de locul acesta?

Când era copil, mergea în fiecare zi la râul Hong. Râurile se materializau precum dragonii noaptea. Șerpuiau din munți, lungi de șaizeci de metri. Fiecare sat avea propriul altar pentru zeița râului. O iubea, dar nu din același motiv ca ceilalți.

Zeița din care toate se revărsau, zeița cunoașterii, a poeziei și a

muzicii. Așadar, după răsăritul soarelui, când șerpii ieșeau ca să se încălzească pe pietrele din apropierea statuii sale, se ruga la ea.

Să joace în Teatrul Regal al Orașului Imperial pentru Fiul Cerului. Făcut din tufișuri de bambus și praf roșu. Să joace pentru mandarini, școlari și poeți. Curteni, gărzi de corp și prințese. Cum putea supraviețui în Valea îngustă a râului Hong? Când, în alt univers, soțiile Fiului Cerului și băieții lui rătăcitori se minunau de muzica lui. Cele o sută de concubine și cei o mie de eunuci ascultau cu toții. Făcut din râuri împovărate de aluviuni. Surorile lui îl sâcâiau să adune melci din apă. Alții erau captivați de notele ce ieșeau din coloanele de lemn vopsit în roșu cu dragoni aurii.

Și dăduse tot ce avea – firele de păr negru de pe capul său, mâncarea din burtă. Muzica îi răpea nopțile, îl făcea insomniac. Nu conta. Se bucura să-i plătească zeiței râului, muzei sale. Îi oferea bucurie și pace. Inima lui, visele lui. Întâlnirile obișnuite, acoladele, momentele tăcute, așa cum puteau exista. Copiii la care renunțase. Dao Ly. Sau fusese furată? Nu conta. Muzica îl liniștea și ataca în locul lui. Oferea, fura, era doar o problemă de semantică. Pentru că te sacrificai pe tine însuți pentru artă.

Arta te înghițea cu totul. Ca un râu în gura căruia trebuia să te arunci cu bucurie. Acesta era prețul pe care erau nevoiți să-l plătească artiștii adevărați.

— Ești încă aici?

Frunțile înalte și fețele netede ale băieților de ieri îi aminteau de propria figură. Părul lor mirosea a pământ, hainele a găinaț de pasăre. Își dădu seama că mergea în direcția opusă, către cocioaba lor. Mergea prostit, pe drumul prăfuit. Prost ca un fermier.

Cel mai scund spuse:

— Cred că l-ai lovit prea tare.

— I-a mâncat pisica limba.

— Vrei să iei micul dejun?

Nu putea să răspundă. Băieții de ieri. Copilul părea un scut fragil.

Orice cuvinte ar fi spus, aveau să sune aiurea. Ar fi ieșit o poveste despre câini. Despre cum arăta mâna care tremura înainte să omoare câinele. Cum nu-și putuse scoate scâncetele din cap toată noaptea. Voiau copilul? Ar fi râs de el.

Fraţii îşi împletiră braţele cu ale lui.

— Iau eu asta.

Cel mai mic luă carcasa de pipă.

Phuc merse după ei. Stând în cocioaba lor, privea dealul presărat cu stupine. Terasele sculptate în versantul muntelui ca nişte scări pentru zei. Pământul tatălui său. Pământul unde se născuse mama lui. *Que cha. Dat me*[30]. O zicală veche.

Nu remarcase niciodată cât era de frumoasă. În copilărie, ştia doar că numai nătângii aveau cocioabe la ţară. *Nha que*[31] auzea ori de câte ori mergea în oraş cu pălăria lui din hârtie de orez şi cu picioarele goale. Băiat de la fermă.

Mama pregătea terci de orez, o mâncare nordică tradiţională, iar stomacul îi ghiorţăia.

Venise în nord ca să-şi scape capul de ghilotină. Dar de ce venise cu adevărat? Să o găsească pe fosta lui soţie, Dao Ly? Sau de ce?

În timp ce fumul vetrei se ridica, îşi aminti de soarele de ieri care apunea peste vale şi de licuricii care zburau peste tot.

Băiatul mai înalt puse jos farfuria cu terci din faţa lui.

— Şi unde pleci de aici?

— *Que cha. Dat me.*

— Credeam că eşti de aici. Ţi-am auzit accentul.

— Ne cânţi ceva? întrebă cel scund.

— *Nha que!* Mama îi dădu una peste cap. Stă la masă.

Phuc deschise carcasa şi le arătă stricăciunile.

Fraţii se uitară unul la altul.

— Nu-mi pasă.

— Dă-mi-o şi mie o dată.

— Ba mie.

Luându-i farfuria goală, femeia îi zâmbi cu bunătate.

— Ai un nume norocos.

Cântecele lui aveau culoarea copacului şi a cerului. Simţea ceva în gâtul lui ce nu trebuia să fie acolo. Voia să-i mulţumească pentru ospitalitate. Trebuia să se reţină şi dădu scurt din cap. Se întrebă cât

---

[30] Ţinutul-tată. Ţinutul-mamă. (în lb. vietnameză în original, n.tr.).

[31] Bădăran, ţăran (în lb. vietnameză în original, n.tr.).

avea să dureze până când ei aveau să remarce pipa pe podeaua de pământ murdară după ce el pleca.

Capitolul 53

Fantoma lui Birago mergea pe urma lui Thu și a lui Mai de zile întregi. Se simțise cumplit de nefericit când canoniera trăsese, descoperind că un spirit nu putea să facă nimic.

Luase o decizie. Dacă privea în adâncul său, știa că răspunsul fusese întotdeauna acolo: diferența dintre bărbatul care trebuia să fie și cel în care se transformase. Sau poate că, în esență, fusese întotdeauna o fantomă, așa cum lebăda este întotdeauna rățușca cea urâtă în interior – genul de bărbat care lăsa o păpușă pe stradă sau care nu putea să iubească o femeie cu adevărat pentru că se iubea mai mult pe el însuși. O fantomă. Bănuise toate lucrurile acestea despre el însuși și întrezărise adevărul în regiunile muntoase din Dien Bien Phu, privindu-i pe membrii triburilor cu haine colorate coborând dealurile către un câmp în care florile împodobeau pământul ca niște mantii, în căutarea unor parteneri de dragoste. O recunoscuse într-o câmpie înconjurată de munți, într-o pagodă străveche unde, într-o cameră, se afla un iaz limpede și liniștit, iar în cealaltă cameră se afla un altar cu poezii cioplite în pereți. Apa îi reflecta aspectul jalnic, conferit de faptul că trebuia să accepte că nu fusese niciodată bărbatul care crezuse Thu că era – nu era spiritual, nu era un om politic, ci doar un materialist superficial, nici mai mult, nici mai puțin. Îl durea capul, iar acest adevăr, alături de noua transparență a încheieturilor sale, îl forța să se confrunte cu o situație mult mai dificilă: pentru a depăși această viață, Birago avea să fie forțat să învețe să renunțe la căutările superficiale, la plăcerile lipsite de profunzime.

Transparența era ceva nou pentru el. Îl durea într-un fel diferit de durerea unei lupte, suferință cu care se putea descurca. Adevărul era nou. Simțea că era pe punctul de a o lua razna, de a leșina, așa cum se întâmpla în ultima rundă, când genunchi îi tremurau. Își făcu adăpost într-un copac banyan alături de alte suflete ale morților, printre care și păpușa stricată.

Pantofii băiatului atârnau ridicol din picioarele sale, ca niște găleți atârnând în parii unui gard, prinși cu plasă de pescuit.

Anumite amintiri îi erau atât de clare, precum fundul unei fântâni cu apă sfinţită; altele veneau şi plecau, ca nişte submarine, distorsionate de parcă s-ar fi mişcat pe fundul unui pârâu repede. Câştigase cunoştinţe suplimentare de la moartea lui, dar acestea erau selective şi el încă încerca să descifreze logica a ceea ce-şi amintea.

— Te ştiu, îi spuse băiatul. Cred. De pe trotuar, dar nu-mi amintesc exact cum am ajuns acolo, lângă tine. A fost după ce am auzit tunul. Poate că am alunecat, poate a fost din cauza pantofilor. A fost o lumină. Apoi te-am văzut pe tine alături de mine. După care eram în copac, cu o durere infernală de cap. Şi pe tine te-a lovit o ricşă?

Se uită la sângele de pe uniforma lui Birago.

— Te mai doare capul? adăugă apoi.

— Nu-ţi aminteşti?

Birago îndepărtă de pe ochi părul copilului şi îl îmbrăţişă.

— Mă doare capul.

— Îmi pare rău.

În timp ce continua să-l legene pe băiat, Birago începu să-şi frece cel mai strălucitor nasture al cămăşii, trăgând de toate firele. Aţa era de bună calitate şi se ţinea bine. Cu unghia de la degetul mare, începu să taie firele. Gaura din spatele capului păpuşii era precum gheaţa sfărâmată şi se potrivea perfect, ca o piesă de puzzle, cu antebraţul lui Birago.

— Mi-e dor de mama.

Şi lui Birago îi era. Îi era dor de toată familia sa. De mătuşi, de unchi, de verişori. De nepoţi şi nepoate.

Căzut de pe cămaşă, nasturele părea o monedă de aur. I-o dădu băiatului.

Băiatul se uită la el uimit.

Birago ridică din umeri.

— Poate că poţi plăti feribotul.

Birago, care fusese întotdeauna un bărbat al plăcerilor şi al ambiţiilor superficiale, se simţi atras de Râul Parfumat, de chemarea lui, de setea lui de răzbunare.

Francezii voiau minele de cărbune din Hon Gai. Minerii etalaseră

capul șefului corporației într-un par. Francezii aduseseră tancuri. Câțiva conducători fuseseră dați dispăruți. Minerii nu-și cedau tunelurile: minele pline cu vârcolaci și cu fantome. Din Lao Cai la Hanoi și la Hon Gai, fiecare piatră avea câte un spirit. Orașe legate prin moartea a douăzeci și cinci de mii de muncitori încorporați la calea ferată. Legați de lemne și de șinele de cale ferată. Fantomele preluaseră baza muntelui, frunzele de ceai din Shan Tuyet, recoltele de scorțișoară. Vagoanele de cositor fuseseră scoase din viscerele pământului la baza dealului, sub două vase de aur și de argint, precum plantele ceremoniale de orez, asigurând o recoltă bogată.

Râul Morților, care curgea colorat într-un verde celest pe drumul ce ducea de la Tărâmul Muntelui de Jad până la Regiunea Infernului, avea trei nume: Râul Morților, Râul Uitării sau Râul Parfumat. Birago se uita acum la Râul Morților, unde fantomele înfometate veneau și plecau.

Se spunea că oamenii aveau șapte suflete. Poate că sufletele ieșeau din morți, jumătate ocupând Regiunea Infernului și jumătate așteptând. Nimeni nu ardea tămâie la altar pentru trupele împăratului Hipe Hoa, ucise atunci când trupele franceze deschiseseră focul aici. Cum de putuseră? Atâtea fantome. Peste tot în jur. În ultimele săptămâni, el încercuise țara.

Fugise ca o pasăre albă și văzuse farmaciști, croitori, pantofari, fierari, constructori, patiseri, vânzători de semințe, femei cu picioarele legate în pantofi mici, în care abia se puteau mișca, chinezi proprietari de magazine cu marfă importată din Franța și mici metiși chinezi Ming Huong fugind în toate părțile. Bărbații vietnamezi își purtau părul într-un coc acoperit cu un turban ca malaiezienii, în timp ce chinezii aveau cozi lungi de cal, care le atârnau pe spate ca un bici. Cei din sud, din Hainan, aveau pielea de culoarea orezului, iar cei din Canton aveau pielea de culoarea unui biscuit european servit cu ceai.

Vedea cum timpul se strângea și se desfăcea precum un acordeon. Văzu câteva case din piatră cu acoperișuri roșii de țiglă. Dintr-o casă ieși o femeie cu picioarele înfășurate ca niște copite despicate. Aleea de la casa ei era atent măturată. Tropăia cu piciorușele ei despicate ca de copil pe cărarea cu palmieri, pentru a se întâlni cu un bărbat, un

vânzător de legume din Fukien. Birago află dintr-odată tot felul de lucruri de care înainte nu avusese habar. Pielea lui avea culoarea sosului de soia, iar în mână avea un coș cu fructul dragonului.

Trecu pe lângă o cusătoreasă căreia, odată, îi dăduse câteva monede, și care stătea la un colț de stradă față în față cu un om care repara rame de ochelari. Purta o mască de hârtie pe nas, că să-și ascundă fața devastată de sifilis. Repara butoniera cuiva, cu un coș de cârpe la picioarele ei. Văzu băcani, clarvăzători și tricicliști. Văzu femei ca Thu servind comercianți și ofițeri. Fete cu părul până în talie care masau spatele bărbaților în încăperi ce miroseau a ulei de nucă de cocos. Bebeluși care urlau pe lângă fructele arborelui de pâine în piață și fete cu coșuri cu pâine pe cap, cântând cântece de leagăn, „Dormi, spirite, dormi. După-amiază stau în curtea din spate și privesc spre pământul mamei mele".

Văzu fantome din minele de cărbune, fantome ale drumului de fier, fantome răzbunătoare. Birago le văzuse pe toate pe drumul până acolo. Unele mici cât o pisică. Fantome făcute din dinți. Fantome care purtau haine de vânt. Cei vii lăsau terci de orez și vin îndulcit cu miere pentru a le domoli amăreala, dar Râul Parfumat tot mai curgea și se retrăgea.

Până acum, reușise să aducă ploaia neagră peste pistolul lui. Adusese ploaia roșie ca să cadă peste ofițerul care îi semnase sentința la moarte. Adusese holera peste familiile celor care îi legaseră mâinile cu sfoară.

Știa că, pentru a merge mai departe, trebuia să renunțe la astfel de dorințe, dincolo de plăcerea de a le face rău celor care îi făcuseră lui rău. Dar nu putea. Nu încă.

Capitolul 54

În faţa hotelului din Hue, unde Georges-Minh, Chang şi Dong stătuseră ascunşi timp de treizeci şi şase de ore, Râul Parfumat curgea la vale, iar Muntele de Marmură stătea de strajă. Lumina îi orbea.

Câţiva soldaţi francezi beau la colţul străzii, pe terasa unui restaurant francez numit La Rotonde, nu departe de un om care repara rame de ochelari şi de taraba unui vânzător de scorpioni, presărată cu sticluţe cu elixir. Dincolo de soldaţi se afla un alt restaurant francez şi standul unui scriitor de scrisori, o baie publică, o boxă cu lichior din trestie-de-zahăr şi una în care se vindea carne de crocodil prăjită, precum şi două şiruri de palmieri străjuiţi de trei gardieni. Dong puse mâna pe braţul lui Georges-Minh şi o luară înainte pe stradă.

Soldaţii se ridicară şi începură să cânte „Bunul rege Dagobert", ciocnind paharele, legănându-se şi ţinându-se de braţ.

— Trebuie să găsim o ricşă, şopti Georges-Minh peste capul lui Dong.

Încerca să-i comunice lui Chang din ochi ceea ce nu putea spune cu voce tare. Soldaţii nu trebuiau să le vadă feţele. Afişele cu ei – ca persoane căutate – apăruseră deja în tot Vietnamul. Unde găseau o ricşă? Trebuiau să-i spună birjarului să o ducă pe Dong la spital, înainte să-i vadă soldaţii.

Lui Dong îi tremurau braţele.

— Nu mai pot continua.

Chang privi în lungul străzii.

— Trebuie să mă aşez, zise Dong.

Georges-Minh încercă să nu lase copilul să-i alunece în timp ce o ţinea pe Dong dreaptă.

— Nu aici. Încă puţin.

Dong îşi recăpătă echilibrul şi se sprijini de un stâlp. Un soldat avea ochii răi, roşii şi apoşi, ca ai oamenilor cărora le place să-i tortureze pe alţii. Păru să se concentreze spre cei trei, apoi parcă nu-i mai văzu bine, mijind ochii ca şi cum deveniseră brusc invizibili.

— Grăbeşte-te, şopti Georges-Minh.

Dong devenise palidă și abia făcuseră treizeci de metri. O parte din Georges-Minh se întreba dacă avea să scape cu viață, dacă merita acest lucru după tot ce-i făcuse ei, fiului lor, nefericitului Sing Sing, care probabil era deja la închisoare.

Dacă trebuia să aleagă, ar fi preferat să se predea în clipa aceea decât să-și vadă soția dându-și duhul la colțul acela de stradă. Abia mai putea să stea în picioare și era prea slăbită ca să vorbească. Părul îi cădea pe obrazul murdar, în timp ce urmărea cu privirea o pasăre albă de pe cer.

În cele din urmă Chang găsi o ricșă, iar Georges-Minh o împinse pe Dong într-acolo, eliberând-o din strânsoare, așa cum ar fi trebuit să facă de mult. Dar Dong se împletici, împiedicându-l și pe el cu copilul. O femeie care vindea scorpioni prăjiți strigă: „Vai!" Soldații se uitară la ei când femeia spuse „Nu scăpați pachetul", apoi priviră agitația stârnită când copilul zbură prin aer în loc să cadă, făcându-i pe trecători să inspire brusc și să se ferească din calea femeii în cădere și a copilului ei.

Soldații se ridicară de la masă.

Poate pentru că erau beți, scoaseră revolverele mai curând decât ar fi făcut-o în mod normal.

Cel mai beat dintre ei începu să tragă, iar grupul se ascunse după o prăvălie unde se reparau încălțări.

Dong se aruncă peste copil, acoperindu-l ca o pătură, iar bluza începuse deja să i se înroșească la umăr.

Chang și Georges-Minh se ghemuiră deasupra ei.

— Luați-l, o auziră șoptind. Luați copilul.

Să fugă acum – și cu ea, și cu cel mic – era, pur și simplu, sinucidere. Georges-Minh se văzu alergând cu ei sub braț, înainte ca soldații să dea colțul prăvăliei; nu-l puteau vedea, nu încă, însă el își vedea următorii ani din viață, fuga, ascunzișurile, privirile aruncate în spate pe furiș. Asta adusese pe capul familiei sale.

Gloanțele șuierau, izbindu-se apoi de pământ. Chang nu voia decât să lase copilul – și ceea ce reprezenta el – întins pe pământul murdar. Mai mult chiar, să-l lase să moară. De ce nu?

Atunci ar fi putut fugi cu iubitul lui la Muntele de Marmură, exact

lângă Hue. Chang ar fi putut să-l aibă în sfârșit pe Georges-Minh numai pentru el. Să citească împreună din Verlaine.

Să-l lase sub trupul mamei sale. De ce nu?

Veninul omului e de zece ori mai puternic decât cel al șarpelui. *Să desenezi șarpele adăugându-i picioare*. Un proverb vechi despre lucrurile care se complicau mai mult decât era cazul. *Câinele moare, povestea se termină*.

Avu nevoie de toată puterea ca să nu-l apuce pe Georges-Minh de mână și să-i spună: „Fugi". Sau să-l împingă și să strige: „Hai!"

Fără să se gândească la Dong sau la copil, ci doar la Georges-Minh, care-i spusese că dragostea nu poate fi prinsă în cușcă asemenea unei păsări, luă copilul de la Dong. Se ridică în picioare cu copilul în brațele întinse, merse cât putu de încet către soldați, ținând copilul ca pe un talisman, apoi se predă.

„Da! spunea el cu fiecare gest. Te-ai înșelat. Vezi, dragostea poate fi capturată." Voia să strige la Georges-Minh: „Trebuia doar să crezi că se poate".

Georges-Minh se aplecă spre Dong, apărat de peretele de lut alb al prăvăliei.

— Îmi pare rău, îi spuse el, imaginându-și că o ridică pentru a fugi, adunând cumva puterea ei, ducând-o apoi în Laos, într-o realitate diferită de aceea.

Apoi fugi. Fără să vadă soldații care se uitară la rană și o ridicară pe Dong, ducând-o la sediu pentru interogatoriu. Mai târziu o duseră la spital, unde i se alătură bebelușului.

Nu se gândi că avea să-i fie mai bine fără el, deși era adevărat. Nu acum, când fiul lui nu avea să-l cunoască niciodată.

Nu-și imaginase niciodată că o săruta pentru ultima dată. Nici măcar o dată. Nu-și imaginase niciodată că ceva se întâmpla pentru ultima oară.

Alergă pur și simplu. Alergă până se simți subțire ca vântul, până îi înghețară dinții, prin portalurile și goale, și pline, pe lângă doi călugări cu robe portocalii, pe lângă un cerc de copii care se jucau cu purcei pântecoși, pe un câmp acoperit de frunzele căzute din cocotieri. Alergă până nu-și mai simți picioarele. Alergă până când nu-și mai aminti dacă îi spusese lui Dong că îi părea rău sau dacă

ideea îi venise doar ca un inel de fum înainte de a dispărea.

Capitolul 55

Georges-Minh aștepta pe un debarcader abandonat pentru bărci cu vâsle aflat ceva mai sus de satul Cham venirea unui tren care să-l ducă la Atouat, în Laos. Intenționa să traverseze lanțul muntos ca o cocoașă dintre Vietnam și Laos către bazinul verde al Siamului. Din Siam putea traversa spre vest către Birmania și Bengal. Simți o adiere, iar Birago apăru lângă el.

Urechea îi fusese împușcată. Fantoma își întoarse privirea în tăcere către valea și lacul de mai jos. Georges-Minh se cutremură și, pentru a evita să privească spre rana sângerândă, se uită lung la muntele de deasupra.

Când trenul veni, rebelii umplură vagonul alături de montaniarzi, bărbați, femei și copii, capre, porci și găini.

— Khieu plănuia să ajungă la Atouat, spuse Georges-Minh. La un moment dat, a urmărit versurile lui Nguyen Du până în vârful muntelui.

— Nu mai spune.

— Era vorba despre polaritatea dintre o concubină dintr-o antologie și oamenii de pe altă planetă.

Georges-Minh privea pe fereastra deschisă. Chiar și cu coada ochiului, putea vedea gaura de glonț sângerândă a lui Birago.

— Dealurile astea sunt pline de nave spațiale. Tămăduitorii vorbesc cu ele. Le cer binecuvântări noilor zei.

Mai jos, pământul se continua cu o vale. Un câmp arat, o colibă de paie, câteva vaci, un râu. Lângă râu, un ao dai se usca pe un gard din bambus. De cealaltă parte a gardului se afla un câmp cu porci și, dincolo de apă, o întindere de iarbă cu flori.

— Asta ți-a spus Khieu?

Un templu se ridica dincolo de un deal, pe un drum care intra într-un sat, trecând pe lângă o bifurcație ce ducea către orașe pe care Georges-Minh nu le văzuse niciodată, dar despre care știa că există. La bifurcație, pământul era bătătorit; măgarii se opriseră aici, în timp ce însoțitorii lor se orientau pe ce drum s-o apuce.

Cotigile trase de boi scârțâiau în timp ce conducătorii lor

deliberau.

— Am fost împușcat, spuse Birago.

— Au crezut că tu ai făcut-o?

— Dacă aș fi fost eu, de ce m-aș fi întors?

— Dar eu am scris un bilet.

Birago pufăi.

— De ce nu te duci acasă? îl întrebă Georges-Minh.

— Asta ar fi spus și femeia mea.

Trenul se opri într-o baltă. Lumina soarelui, de culoarea albușului de ou într-un bol, strălucea deasupra rebelilor mai sălbatici decât cei din tren. La punctul de control, rebelii le ordonară tuturor celor din vagon să coboare – soldații așteptau în linie. Nu aveau să ajungă mai departe în ziua aceea.

— Ea a venit la tine, spuse Birago.

Birago și Georges-Minh coborâră din tren. Oamenii începură să-și improvizeze câteva șoproane pentru noapte.

— Pot să văd o mulțime de lucruri. E ca și cum aș avea acum mai multe perechi de ochi.

— Femeia ta?

— O cheamă Thu. Pantofi micuți. Cu flori pe ei.

Georges-Minh încuviință, privind în jos.

— Hai să urcăm pe munte, zise Birago.

Muntele pe care aterizau navele spațiale, iar tămăduitorii se închinau în adorare nu era departe. Peisajul se schimba pe măsură ce urcau. Fructele de șes și cascadele făceau loc autorității nucilor areca din vârful de munte.

— Singurul lucru pe care nu-l înțeleg, spuse Birago, este unde te culcai cu ea.

— Sunt căsătorit.

Birago râse.

— Așa sunt mulți bărbați.

— Și eu la fel. Prefer bărbații.

Le luă ceva mai mult de o oră ca să ajungă în vârf. Un amestec de câmpuri arate se întindea sub Georges-Minh. Sus, deasupra lui, zbura un pescăruș alb. Era o liniște deplină – putea auzi vântul printre dinți și sângele curgându-i în urechi. Ceva mai sus, în apropiere, privelișteа

se metamorfoza: o jumătate de metru pătrat de pietriș, un șarpe, fiecare brazdă de iarbă unică în felul ei, toate imperfecte și cu atât mai frumoase prin imperfecțiunile lor.

Birago stătea acum în picioare, deasupra lui.

Fantoma înfometată trata nu cu corectitudine, ci cu amărăciune ceea ce irita sufletul. Se ospăta cu durerea, înfulecând dinăuntru în afară, până când tot ce mai rămase din ceea ce fusese fu foamea.

Georges-Minh scoase bancnotele false din șosetă, le desfăcu și căută opiul. Mâncă întreaga cantitate. În scurt timp, amăreala de sub limbă se schimbă într-o senzație de plutire. *Mai întâi duritatea, apoi dulceața.* Asta spunea mama lui despre pepenele galben amar. Era un phoenix, călărind curenții termali. Linse tot ce se afla în centrul hârtiei dreptunghiulare.

Existau mai multe feluri de bani falși, pentru diverse scopuri. Unii erau din hârtie de orez, alții din bambus. Unii aveau straturi aurite, alții argintate, iar pe unele bancnote apăreau pătrate arămii pictate în modele complicate ca să îmbuneze spiritele. Dacă nu foloseai ofranda potrivită, spiritele se puteau supăra. O fantomă oficială din armată te putea pedepsi; o rudă apropiată s-ar fi putut supăra.

Georges-Minh nu aprinse banii falși ca ofrandă. În loc să le dea foc și să lase vântul să poarte fumul către Son Tinh, Zeul Muntelui, ridică banii în direcția brizei și-și puse dorința deasupra hârtiei care se legăna în aer.

— Ești sigur că ai banii potriviți pentru fantome? îl întrebă Birago.

— Vrei să verifici?

— Pentru ce te rogi?

— O lectică aurită.

— Nu o navă spațială?

— Doar o lectică.

Birago râse.

— Vine? O vezi?

Ce-i păsa lui Birago?

— Da, o văd. Tu nu o vezi?

— Știi ce văd?

— Un homosexual?

— Un laș.

— Poate că trebuie doar să deschizi ochii.

— Poate că *tu* ai nevoie de puțin ajutor, spuse Birago.

N-avea decât să râdă de Georges-Minh. Nu mai simțea nevoia de a se certa cu nimeni.

— Deci, când ai de gând să mă ucizi?

— Ești pregătit?

Se ridică.

Georges-Minh auzise de un zeu al muntelui care crea cascade. Marile stânci de calcar aveau să se deschidă în fața unui râu, care ducea doar sufletele celor care îl câștigaseră. Muncitori cu cositor, mineri din minele de cărbune, bărbați care muriseră construind calea ferată. Un prieten al tatălui său îi spusese odată că văzuse stâncile închizându-se peste cascadă, nelăsând în urmă nici măcar o picătură.

După ce trecea efectul drogului, pe Georges-Minh aveau să-l doară mușchii. Avea să-și simtă capul plin de viermi. Deocamdată însă, se simțea curajos.

— Vine lectica ta să te ia? întrebă Birago.

Georges-Minh era atent doar la cer. La norii care se adunau, la bubuiturile tunetului, la ploaia care răpăia deasupra palmierilor areca.

— Nu e nicio lectică acolo, Georges-Minh. Nicio lectică.

— E în regulă.

Georges-Minh aruncă în aer banii falși. Apoi păși în gol de pe stâncă.

Între momentul în care sări și cel în care avea să lovească pământul, zeul muntelui avea să primească banii falși pe care îi aruncase. Apoi, avea să se poată cățăra deasupra norilor, să se ridice pe cer. În timp ce se prăbușea, hârtia cădea odată cu el, fâlfâind cu pătratul său incrustat cu aur.

Mulțumiri

Le mulțumesc lui Grant Buday, Laurie D. Graham, Mary Kimak, Shaun Oakey și Jim Wong-Chu. Îi sunt îndatorată lui Frank Proschan, pentru lucrarea sa *Sifilis, opiomanie și homosexualitate: edificiile coloniale ale bolilor sociale vietnameze (și franceze),* precum și lui Barley Norton, pentru cartea sa *Cântece pentru spirit: muzică și medii în Vietnamul modern*. La fel și lui Nguyen Khac Vien, pentru monumentala lucrare *Vietnam, o lungă istorie*.

Îi mulțumesc lui Denise Bukowski pentru că a stat lângă mine, lui Nicole Winstanley pentru că mi-a acceptat viziunea și mi-a dat o șansă, lui Jet pentru gătit, părinților mei, Paul și Hanna Thanh, lui Maisie, pentru că și-a luat cina și a fost cuminte, și lui Hank, pentru coloana sonoră a vieții noastre nebunești.

Aș dori să mulțumesc și Trustului Scriitorilor din Canada pentru generozitate și pentru că mi-a oferit bursa Woodcock Fund la momentul potrivit.

Un doctor pregătește o poțiune din flori de ciumăfaie, cu scopul de a-i otrăvi pe soldații din garnizoana franceză din Saigon. Bazat pe povestea reală a „Conspirației otrăvirii" din Hanoi, din 1908, romanul *Mireasma Misterioasă a Munților Galbeni* promite o abordare poetică, fantastică, plină de umor negru a prețului plătit pentru răzvrătire, precum și a încurcăturilor iubirii într-o perioadă în care condițiile istorice nu fac decât să complice dragostea.

Dorința de eliberare de sub jug este o luptă reală pentru supraviețuire, iar epoca în sine devine o metaforă pentru călătoria de autocunoaștere a personajelor. Explorând ramificațiile dominației coloniale, romanul lui Yasuko Thanh analizează o căsnicie ale cărei procese dovedesc ce înseamnă să fii om într-o perioadă în care dorințele sunt persecutate și idealismul își urmează cursul doar pe aleile din spate.

editura rao

ISBN 978-606-776-099-6

9 786067 760996

www.raobooks.com